

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Theodor Fontane
EFFI BRIEST

ALFA

ALFA

EFFI BRIEST

THEODOR FONTANE

30 Aralık 1819'da Neuruppin, Almanya'da doğdu. Baba mesleğini devam ettirerek bir süre eczacılık yaptıktan sonra 1849'da bu işi tamamıyla bıraktı ve hayatını gazeteci olarak sürdürdü. Novella olan ilk eseri *Geschwisterliebe*, Aralık 1839'da *Berlin Figaro*'da yayımlandı. Bir dönem, Leipzig merkezli *Die Eisenbahn*'da gazetesine makaleler yazdı, Shakespeare çevirileri yaptı. 1844'te Prusya ordusuna katıldı ve resmi görevle gittiği İngiltere'den çok etkilendi. Bu ülke hakkında pek çok kitap yazdı. Ülkesine döndükten sonra, *Kreuzzeitung*'da editörlük ve ardından emekli olana kadar *Vissiche Zeitung*'da tiyatro eleştirmenliği yaptı. Brandenburg bölgesine karşı özel bir ilgisi vardı. Başkent Berlin'i çevreleyen kırsal bölgeyi, beş ciltlik pitoresk eseri *Wanderungen durch die Mark Brandenburg*'da anlattı. Unutulmaz eserler vereceği roman türüne 57 yaşında geçti. 1878'de yayımlanan ilk romanı *Vor dem Sturm*'dan, ölmeden önce tamamladığı son romanı *Der Stechlin*'e kadar verdiği eserlerde kimi zaman aşk hikâyelerini konu etti kendisine, kimi zaman toplumsal eleştiriyi; bazen soyluların dünyasına ışık tuttu, bazense sokaktaki sıradan insanınkine. *Frau Jenny Treibel*, *Irrungen*, *Wirungen* ve *Effi Briest* gibi romanlarda kendi özgün sesine kavuşan yazarın bu kitaplardaki başarısı daha sonra "şiirsel realizm" olarak adlandırıldı. Fontane, 19. yüzyılda Alman dilinde yazan en önemli realist yazarlardan biri olarak kabul edilir.

KASIM EĞİT

Kasım Eğit, çeviri çalışmalarına üniversitede Alman Dili ve Edebiyat doçentiyken başladı. Bilimsel çalışmalarının yanı sıra çeviri yapmayı da sürdürdü. Özellikle 1987 yılından itibaren Almancadan Türkçeye yaptığı başlıca çeviriler: Friedrich Dürrenmatt-*Dunuşma Gecesi*; Stefan Zweig-*İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar*, *Değişim Rüzgânı*, *Mary Stuart*, *Dünün Dünyası*; Heinrich Böll-*Frankfurt Dersleri ve Melek Sustu*; Thomas Mann-*Buddenbrooklar*, *Değişen Kafalar ve Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı*. Tek başına yaptığı çevirilere daha sonra eşi Yadigar Eğit'le birlikte devam etti. Bu işbirliğinin bir sonucu, 2016 yılında yayımlanan *Mary Stuart* adlı çevirilerinin Dünya Kitap tarafından yılın en başarılı çeviri kitabı olarak değerlendirilip ödüllendirilmesi oldu. Ege Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı eski bölüm başkanı olan Kasım Eğit, 2015 yılında emekli oldu.

Effi Briest

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Kitap Editörü Ebru Koç

Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu

Sayfa Tasarımı Murat Can Açıkan

ISBN 978-605-171-859-0

1. Basım: Kasım 2018

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 10905
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Çeviri
Kasım Eğit

1. BÖLÜM

Hohen-Cremmen'de Elektör Georg Wilhelm zamanından beri Briest Ailesinin oturduğu malikânenin önündeki öğle sessizliğine bürünmüş köy sokağına güneşin parlak ışığı vuruyordu; binanın park ve bahçe tarafına doğru dik açıyla inşa edilmiş yan kanadının kocaman gölgesi ise, önce beyaz ve yeşil renklerde karo döşeli giriş bölümüne, daha sonra buradan kayarak ortasında bir güneş saati ve kenarında boy boy tespih çiçekleri ve ravent çiçeklerinin bulunduğu büyük bir çiçek tarhının üstüne düşüyordu. Yirmi adım kadar ileride, yön ve duruş bakımından binanın yan kanadıyla uyumlu, sarmaşıkların her yandan sardığı ve yalnızca bir yeri beyaza boyalı küçük bir demir kapıyla bölünen kilise bahçesinin duvarı bulunuyordu. Duvarın ardında, yakınlarda yaldızla boyandığı için pırıl pırıl parlayan, horoz biçimindeki rüzgâr fırıldağıyla Hohen-Cremmen'in kulesi yükseliyordu. Binaının ön cephesi, yan kanat ve kilise duvarı küçük bir çiçek bahçesini çevreleyen bir at nalı oluşturuyordu, açık tarafında ise iskelesi bulunan küçük bir göl ve iskeleye bağlı bir sandal, gölün hemen yanında da bir asma salıncak görülüyordu. Salıncığın yatay biçimde yerleştirilmiş tahtası her iki yanından ikişer iple asılıydı ve bir yanı biraz eğik du-

ruyordu. Göl ve çiçek yatağı arasında da salıncağı yarı yarıya gizleyen birkaç yaşlı, heybetli çınar ağacı vardı.

Malikânenin ön cephesi de –ki burası sarısabırlar dikili büyük büyük saksılar ve birkaç bahçe koltuğu konulmuş bir yükseltiydi– gökyüzünün bulutlu olduğu günlerde insanın kafasını toplamasını, gerilimden uzak, hoşça vakit geçirmesini sağlayan sevimli bir dinlenme yeri idi. Ancak güneşin yakıp kavurduğu günlerde ev halkı, özellikle de evin hanımı ve kızı, bahçe tarafını tercih ediyordu. Anne ve kız işte bugün de orada, üstüne koyu bir gölgenin düştüğü karo döşeli giriş bölümünde oturuyordu; arkalarında azgın asma dallarının her yandan sardığı birkaç açık pencere, pencerenin yan tarafında da çıkıntılı küçük bir taş merdiven vardı. Merdivenin dört basamağıyla bahçeden yan kanadın zemin katına çıkılıyordu. Anne ile kız büyük bir gayretle tek tek kare parçaların birleştirilmesinden oluşan bir mihrap örtüsü örmeye çalışıyordu. Çeşitli renkteki sayısız ibrişim ve yün ipliği çileleri büyük ve yuvarlak masanın üstünde karmakarışık duruyordu; bunların arasında, öğle yemeğinden kalma birkaç tatlı tabağı ile içi iri taneli yeşil frenk üzümleriyle dolu Mayorka çinisi bir kâse vardı. Her iki hanımın usta ellerindeki iri iğneler hızlı ve kendinden emin hareket ediyordu; ancak anne gözlerini işinden hiç ayırmadığı halde, Effi adındaki kızı, zaman zaman iğneyi elinden bırakıyor ve yerinden kalkarak sağlıklı yaşamla ilgili bir program kapsamında kültürfizik hareketleri yapıyordu. Effi'nin bilinçli olarak biraz komik hale soktuğu bu hareketleri keyif alarak yaptığı her halinden belli oluyordu. Ayakta durup kollarını yavaş yavaş yukarıya kaldırarak avuç içlerini başının üstünde birleştirirken,

annesi de elindeki işten başını kaldırıp kızını seyrediyordu; ancak bunu çabucak ve kaçamak yapıyordu, çünkü kendi öz çocuğunu ne kadar beğendiğini, annelik gururunun ne kadar okşandığını belli etmek istemiyordu. Effi'nin üstünde mavi ve beyaz çizgili ketenden bir elbise vardı, sıkı sıkı bağladığı bronz renkli bir deri kemer, önlüğü andıran düz elbisesinin belini ortaya koyuyordu. Boynu açıktı, geniş, bahriyeli yakası omuzlarına ve ensesine düşüyordu. Bütün hareketlerinde büyük bir neşe ve zarafet vardı, gülen kestane rengi gözlerinde ise doğuştan gelen büyük bir zekâ, sonsuz bir yaşama sevinci ve temiz bir ruh hali okunuyordu. Ona “küçük” diye sesleniyorlardı. Effi buna ses çıkarmıyordu; çünkü boyu, güzel ve narin yapılı annesinden hâlâ bir karış kısaydı.

Effi, bir sağa bir sola eğilerek jimnastik hareketleri yapmak için yeniden ayağa kalkmıştı ki elindeki işi bırakıp başını kaldıran annesi, “Effi, aslında sen bir akrobat olmalıymışsın,” diye seslendi. “Hep trapezdesin, hep havalardaki bir sirk kızı gibisin. Neredeyse inanacağım böyle olmak istediğine.”

“Belki de haklısın, anne. Fakat öyle olsa bile, kabahat kimde dersin? Bu özelliğimi kimden almış olabilirim? Tabii ki senden. Yoksa babamdan mı aldığımı düşünüyorsun? Herhalde buna kendin de gülersin. Sonra, neden beni bu bol, erkek gömleğini andıran elbiselerin içine sokuyorsun? Bazen yeniden kısa etekli elbiseler giyeceğimi düşünüyorum. *Onları* yeniden giydiğimde, yine küçük bir genç kız gibi dizlerimi bükerek selam verebilirim. Sonra, Rathenowlu dostlarımız buraya geldiklerinde, Albay Goetz'ün kucağına oturur, hop hop diye zıplarım. Neden olmasın

ki? Onun dörtte üçü amca, dörtte biriye genç kızlara kur yapan bir çapkın. Söyle anne, neden bana öyle gösterişli ve şık giysiler almıyorsun? Neden benim genç bir hanım olmama izin vermiyorsun?”

“Bunu gerçekten istiyor musun?”

“Hayır, hayır.” Bunu söylerken annesine koştı, coşkuyla sarılıp öptü.

“Bu kadar çılgın, bu kadar tutkulu olma, Effi. Seni böyle gördükçe, inan çok kaygılanıyorum...” Annesi ciddi ciddi kaygılarını ve korkularını dile getirmeye devam etmek istiyordu. Fakat edemedi; çünkü tam o sırada üç genç kız kilise bahçesinin demir kapısından içeri girerek çakıllı yol boyunca çiçek tarhına ve güneş saatine doğru ilerledi. Üçü de ellerindeki güneş şemsiyeleriyle Effi’yi selamladıktan sonra, Bayan Briest’in elini öpmek için hızlı adımlarla onun yanına geldi. Bayan Briest onlara hemen birkaç soru sordu ve daha sonra genç kızları, kendilerine, daha doğrusu Effi’ye yarım saat arkadaşlık etmeye davet etti. “Zaten benim yapacak işlerim var, gençler kendi aralarında olmaları hoşlanırlar. Rahatınıza bakın,” diyerek bahçeden binanın yan kanadına uzanan basamakları çıktı.

Şimdi gençler tam anlamıyla baş başa kalmışlardı.

Genç kızlardan kızıl sarı kıvrıkcık saçlarına yüzlerindeki çiller ve neşeli ruh halleri pek yakışmış olan biraz ufak tefek ve tombulca olan ikisi, Hansa’ya,¹ İskandinavya ve Fritz Reuter’e yürekten bağlı olan kilise korosu yöneticisi ve orgcusu Jahnke’nin ikiz kızlarıydı. Jahnke, çok sevdiği Mecklenburglu şair hemşerisinin

¹ 13. yüzyılda Almanya’nın kuzeyinde bazı şehirlerin kurduğu ticaret birliği –çn.

bir eserindeki Mining ve Lining figürlerini örnek alarak kendi ikizlerine Bertha ve Hertha adlarını vermişti. Üçüncü genç kız ise Rahip Niemeyer'in biricik kızı Hulda Niemeyer'di. Onun öteki iki kızıdan daha zarif, daha kadınsı bir görünüşü vardı, işte bu yüzden de kendini beğenmiş, biraz can sıkıcı ve lenfatik bir sarı-sındı; aptal aptal bakan patlak gözleri, süvari birliğinden Klitzing'in de dediği gibi, sürekli bir şeyler arıyor gibiydi: Klitzing onun için "Her an Hazreti Cebrail'i bekliyormuş gibi bir hali yok mu?" demişti. Effi, Klitzing'in eleştirilerini çok haklı bulmakla beraber, üç arkadaşı arasında bir ayrım yapmaktan kaçınıyordu. En azından şu anda böyle bir şey yapmasının anlamı yoktu. Kollarını masaya dayayarak şöyle dedi: "Şu lanet olası örgüden bıktım. Tanrı'ya şükür ki siz geldiniz."

"Ama anneni kaçırdık," dedi Hulda.

"Yok, hayır. Kalkarken size de söylediği gibi, gidecekti zaten; ziyaretçisi var, genç kızlık günlerinden tanıdığı eski bir dostunu bekliyor, öyküsünü size daha sonra anlatırım; bir kız ve bir erkek iki kahramanı olan, sonu ayrılıkla biten bir aşk öyküsü. Duyunca gözleriniz fal taşı gibi açılacak ve hayretler içinde kalacaksınız. Annemin bu eski arkadaşını daha önce Schwantikow'da görmüştüm. Bir kaymakam, çok yakışıklı ve çok erkeksi."

"Önemli olan da bu zaten," dedi Hertha.

"Evet, kuşkusuz asıl olan bu, 'Kadınlar kadınsı, erkekler de erkeksi olmalıdırlar'. Sizin de bildiğiniz gibi, babam pek sever bu sözü. Gelin, şimdi şu masanın üstünü düzeltmeme yardım edin, yoksa annemden yine bir sürü azar işitirim."

Bir anda ipelik çileleri toplanmış ve sepete konulmuştu. Hepsi tekrar yerlerine oturduktan sonra Hulda,

“Hadi bakalım Effi,” dedi, “sonu ayrılıkla biten şu aşk öyküsünü anlatmanın zamanı geldi artık. Yoksa öykünün sonu dediğin kadar kötü değil mi?”

“Sonu ayrılıkla biten bir aşk öyküsü hiçbir zaman kötü değildir; ama Hertha masadaki frenküzümlerinden tatmadan önce öyküyü anlatmaya başlasam iyi olacak, gözlerini üzümlerden hiç ayırmıyor da. İstedikçe kadar yiyebilirsin Hertha, gerekirse yeniden toplarız. Yalnız kabuklarını mümkün olduğunca uzağa at ya da en iyisi onları şu gazete kâğıdının üstüne koy, daha sonra onu külah yapar, bir kenara atarız. Annem kabukların etrafa saçılmasından hiç hoşlanmaz ve üzerine basarsak kayıp bacağımızı kırabiliriz, der hep.”

Hertha, frenküzümlerini büyük bir iştahla yerken, “Sanmıyorum,” dedi.

Effi, “Ben de sanmıyorum,” diye onu teyit etti. “Düşününün bir kere, ben her gün en az iki ya da üç defa düşünüyorum, ancak henüz bir yerim kırılmadı. Sağlam bir bacak öyle kolay kolay kırılmaz, hele benimki hiç kırılmaz, seninki de öyle, Hertha. Ne dersin Hulda?”

“İnsan yazgısını zorlamamalı, kibir felaketin habercisidir.”

“Mürebbiye ağzı bunlar, sen zaten doğuştan yaşlı bir bakiresin.”

“Ama yine de evleneceğimi umuyorum. Belki senden de önce.”

“Dilerim öyle olur. Benim evlenmeyi beklediğimi mi sanıyorsun? Bir bu eksikti. Gerçi birini bulmak üzereyim, hatta pek yakında. Evde kalmaktan yana korkum yok. Daha geçenlerde karşı binada oturan şu komşu çocuğu Ventivegni bana dedi ki: ‘Bayan Effi, bu sene burada bir düğün ve düğün arifesi eğlence gece-

sinde buluŖacađımızı söylesem benimle nesine bahse girersin?”

“Peki, sen ne yanıt verdin?”

“Olabilir, pekâlâ mümkün, dedim. Hulda yaŖça en büyük olanımız ve her an evlenebilir. Fakat o bunu dinlemek istemedi ve dedi ki: ‘Hayır, Bayan Hulda ne kadar sarıŖınsa, o derece kumral olan baŖka bir genç kızın düğününden söz ediyorum ben.’ Bunları söylerken ciddi ciddi yüzüme bakıyordu... Ama ben konudan konuya atlarken asıl öyküyü unutuyorum galiba.”

“Evet, sözünü hep yarıda kesiyorsun ve anlatmak istemiyor gibisin.”

“Aslında istiyorum, ama hep yarıda kestiğim doğru, çünkü öykü biraz tuhaf, hatta neredeyse romantik.”

“Ama sen onun bir kaymakam olduğunu söylememiŖ miydin?”

“Evet, kaymakam. Adı da Geert von Innstetten, Baron von Innstetten.”

Üçü birden güldü.

“Niye gülüyorsunuz?” dedi Effi, gücenmiŖ gibiydi. “Bu ne demek oluyor?”

“Ah, Effi, inan seni incitmek istemiyoruz, Baronu da. Innstetten demiŖtin, değil mi? Peki, Geert ne demek? Burada kimsenin böyle adı yok. KuŖkusuz, asalet unvanı taşıyan adlar genellikle komik oluyorlar.”

“Evet, canım, oluyorlar. Zaten bunun için asiller. Böyle adlar alabilirler ve ne kadar geriye gidilirse –zaman bakımından demek istiyorum– o kadar çok hak kazanırlar almaya. YanlıŖ anlamayın ama sizin buna aklınız ermez. Biz yine de dost olarak kalalım. Yani, Geert von Innstetten ve bir baron. YaŖı da annemle aynı, hem de günü gününe.”

“Peki, annen kaç yaşında?”

“Otuz sekiz.”

“Güzel bir yaş.”

“Hele annem gibi birisi için gerçekten güzel bir yaş. Annem çok güzel bir kadın, siz de öyle bulmuyor musunuz? Her şeyin üstesinden rahatlıkla gelebilen, kendinden her zaman emin ve bir o kadar da zarif; hiçbir zaman babam gibi patavatsız değildir. Genç bir teğmen olsaydım, anneme âşık olurdu.”

Hulda söze karışarak, “Ama Effi, nasıl böyle bir şey söyleyebilirsin?” dedi. “Bu yaptığın On Emir’in dördüncüsüne karşı gelmektir.”

“Saçma. Dördüncü Emir’e nasıl karşı olabilir bu? Annem benim böyle bir şey söylediğimi bilseydi sevinirdi sanırım.”

Hertha araya girerek, “Olabilir,” dedi. “Ama artık şu öyküye geçelim.”

“Tamam kızma, başlıyorum artık... Evet, Baron Inns-tetten! Daha yirmisinde bile değilken, Rathenow Kenti sakinleriyle birlikte oturuyor ve buradaki çiftliklerde çok dolaşıyormuş. En çok da karşıda, büyükbabam Bel-ling’in oturduğu Schwantikow’a uğrarmış. Ancak onun karşı tarafa bu kadar sık gitmesi, kuşkusuz büyükba-bam için değilmiş. Ve bunu annem anlattığında, Baro-nun oraya kim için gittiğini herkes kolayca anlayabilir. Anladığım kadarıyla ilgisi karşılıksız değilmiş.”

“Peki, sonra ne olmuş?”

“Nasıl olması gerekiyorsa, her zaman nasıl oluyor-sa, öyle olmuş. Baron henüz daha çok gençmiş. Birlik Başkanı ve Hohen-Cremmen çiftliğinin sahibi olan babam karşısına çıkınca, annem uzun uzun düşün-me gereği duymamış, onunla evlenerek Bayan Briest

adını almış... Aileye katılan öteki kişiyi zaten tanıyor-sunuz... o benim.”

“Evet, Effi o sensin,” dedi Bertha. “Tanrı’ya şükür ki o sensin; başka türlü olsaydı, bugün aramızda olmazdın. Şimdi anlat bakalım, Innstetten ne yapmış, ona ne olmuş? Canına kıymış olamaz, kıymış olsaydı bugün onu bekliyor olamazdınız.”

“Hayır, canına kıymamış. Ama buna benzer bir şey olmuş.”

“İntihar girişiminde mi bulunmuş?”

“Öyle bir şey de yapmamış. Ancak buralarda uzun süre kalamayacakmış. Askerlikten bıkmış, askerlik hayatına katlanamaz olmuş. Üstelik de barış zamanı imiş. Kısaca söylemek gerekirse, askerlikten ayrılmış ve babamın dediği gibi ‘aşırı bir hırsı’ hukuk okumaya başlamış. Fakat 1870 Savaşı çıkınca, orduya geri dönmüş, bu kez eski birliğinde değil, Perleberger’deki birlikte görev yapmış ve savaş madalyası sahibi de olmuş, tabii ki haklı olarak, çünkü o gözü pek, yaman bir insandır. Savaştan hemen sonra tekrar dosyalarının başına geçmiş; söylendiğine göre Bismarck, hatta İmparator bile onun çalışmalarını çok takdir etmiş ve böylece kaymakam olmuş, Kessin Kasabası kaymakamı.”

“Nerede bu Kessin Kasabası? Bizim buralarda Kessin diye bir yer bilmiyorum ben.”

“Hayır, Kessin bizim bölgemizde değil; buradan epeyce uzakta, Pomeranya Eyaletinde, hatta Yukarı Pomeranya’da, ama bunun hiçbir önemi yok; çünkü orası bir sahil beldesi, her tarafı plajlarla dolu bir sahil beldesi. Baron Innstetten’in şimdi yaptığı tatil gezisi de aslında bir akrabaya ziyareti ya da buna benzer bir şey. Buradaki eski dostlarını ve akrabalarını tekrar görmek istiyor.”

“Burada akrabası mı var?”

“Hem evet hem hayır, nasıl algılamak istersen, öyle. Bildiğim kadarıyla burada Innstetten adında kimse yok, hiç kalmamış. Fakat, Baronun burada anne tarafından uzaktan kuzenleri var. Her şeyden önce Schwantikow’u ve anılarla bağlı bulunduğu Belling Ailesinin evini görmek istemiştir. Önceki gün oraya gitmişti, bugün de burada, Hohen-Cremmen’de olmak istiyor.”

“Peki, baban ne diyor bu işe?”

“Hiçbir şey demiyor. Babam öyle kıskanç biri değil. Hem annemi de iyi tanıyor. Arada bir ona takılıyor sadece.”

Tam bu sırada saat on ikiyi vurdu ve daha saatin vuruşu susmamıştı ki Briest Ailesinin yaşlı uşağı Wilke kapıda görünerek Effi’ye şu buyruğu iletti: “Anneniz hanımefendi siz küçük hanımın hiç vakit kaybetmeden hazırlanmanızı rica ediyorlar. Saat birden hemen sonra sayın Baron ziyarete geleceklermiş.” Wilke bu haberi bildirirken, bir yandan da hanımların çalışma masasının üstüne bıraktıkları şeyleri toplamaya başladı ve ilk önce de frenküzümü kabuklarının atıldığı gazete sayfasına uzattı elini.

“Wilke, onu almana gerek yok,” diye müdahale etti Effi. “Kabukları atmak bizim işimiz... Hertha, şimdi şu gazete kâğıdını al, bir külah yap ve suda daha iyi batabilmesi için içine bir de taş koy. Daha sonra uzun bir cenaze alayı oluşturalım ve göle gidip külahı suya atalım.”

Wilke anlamlı anlamlı gülümsedi. “Şu bizim küçük hanım da tam bir hınzır doğrusu” diye geçirdi aklından. Effi ise içi kabuk dolu külahı, çabucak toplanan

masa örtüsünün ortasına koyarak, “Şimdi dördümüz birden örtünün uçlarından tutalım ve hüzünlü bir şeyler söyleyelim,” dedi.

“Peki, Effi, güzel söylüyorsun da, ne söyleyelim?”

“Herhangi bir şarkı olabilir. Hiç fark etmez. Yalnız ‘u’lu bir kafiyesi olsun, ‘u’ her zaman matemî simgeleyen bir ünlüdür. Hadi söyleyelim öyleyse:”

“Su su

Haydi düzelt şunu...”

Effi bu dua biçimindeki şarkıyı coşkuyla okurken, dördü birden iskeleye doğru yürümeye başladı, oraya zincirle bağlı kayığa bindiler ve çakıl taşlarıyla ağırlaştırılmış külâhı kayıktan yavaşça gölün içine bıraktılar.

“Hertha, günahın şimdi sulara gömüldü,” dedi Effi. “Biz bunu yaparken aklıma geldi, eskiden zavallı bahtsiz kadınları da bu şekilde kayıktan suya atarlarmış, ihanet yüzünden kuşkusuz.”

“Ama burada değil herhalde.”

“Hayır, tabii ki burada değil,” dedi Effi gülerek, “burada böyle şeyler olmaz. Ancak eskiden Konstantinopol’de olurmuş. Hatırladığım kadarıyla bunu benim kadar senin de bilmen gerek. Şu bizim öğretmen adayı Holzapfel, coğrafya dersinde bunu anlatırken sen de sınıftaydın.”

“Evet, evet, o hep bu tür şeyler anlatırdı; fakat böyle şeyler unutulup gidiyor.”

“Ama ben unutmam. Böyle şeyleri aklımda tutarım hep.”

2. BÖLÜM

Dört genç kız bir süre daha konuşmalarına devam etti, okulda okudukları dersleri ve Holzapfel'in türlü denizliklerini kâh kızarak kâh keyiflenerek anımsadılar. Birlikte geçirdikleri eski günleri anlatmaya bir türlü doyamıyorlardı, ancak Hulda aniden sohbeti bölerek: "Artık vakit geldi, Effi," dedi. "Üstün başın buruşmuş, öyle berbat görünüyorsun ki gören de kiraz toplamaktan geldiğini sanır. Keten giysiler hep böyle buruşur, hele ensene düşen şu kocaman, beyaz bahriyeli yakan yok mu... Evet, evet, şimdi buldum, bu halinle tıpkı bir gemici tayfasına benziyorsun."

"Denizcilik okulu öğrencisi de bari. Hiç olmazsa asaletimden bir şeyler kalmış olsun. Aslında ister denizcilik okulu öğrencisi olayım, ister gemici tayfası, hiç fark etmez... Babam bana daha geçenlerde yine bir yelken direği alma sözü verdi. Onu, gönderi ve ip merdiveniyle salıncağın hemen yanına diktirecek. Pek hoşuma gitti doğrusu. Yukarı tırmanıp forsu bizzat kendim çekeceğim, bunu başkasına bırakmam. Hulda sen de öteki taraftan tırmanırsın, yukanda, direğin tepesinde 'Yaşasın!' diye bağırır, birbirimizi öperiz. Hey, ne müthiş olurdu be!"

"Hey... Bu da ne biçim konuşma böyle... Gerçekten denizcilik okulu öğrencisi gibi konuşuyorsun. Ama

senin arkandan direğe tırmanmaktan kaçınmalıyım, ben senin kadar gözü pek biri değilim. Jahnke, senin Belling Ailesinden, özellikle anne tarafından çok şey aldığını her fırsatta söylerken, çok haklı. Bense sadece bir rahip çocuğuyum.”

“Hadi, bırak bunları. Durgun sular derin olurmuş. Kuzen Briest bir subay adayı olarak, hem de yaşı küçük değilken, buraya geldiğinde, samanlığın damında bir baştan öteki başa kaydığını anımsıyor musun? Neden kaymıştın? Neyse, bende kalsın. Hadi gelin şimdi, salıncakta sallanalım; her iki tarafına ikişer ikişer binelim ve sallanalım, ip kopmaz herhalde. Eğer istemiyorsanız, ki yine suratınızı asıyorsunuz, o zaman kovalamaca oynayalım. Daha bir çeyrek vaktim var. Canım bir türlü içeri girmek istemiyor; üstelik bütün bunlar bir kaymakam için, hem de Yukarı Pomeranya’dan gelen bir kaymakama hoş geldin demek için. Baron hazretleri de bir hayli yaşlı, babam olacak yaşta. Gerçekten bir sahil kentinde oturuyorsa, –söylendiğine göre bu kent Kessin imiş– o zaman beni bu bahriyeli kostümümle de beğenmesi gerekir ve onun için büyük bir jest yapmış sayılırım. Babamdan duyduğuma göre, prensler bir başka prensi kabul ederken, öteki prensin ait olduğu bölgenin üniformasını giyerlermiş... Öyleyse korkmaya gerek yok... Hadi çabuk olun, ben uçtum bile, şuradaki bankın yanı boş.”

Hulda birkaç itirazda daha bulunmak istedi; ancak Effi çakıllı yoldan yukarı çıkmıştı bile; bir sağa bir sola koşarak sonunda bir anda gözden kayboldu. “Effi, bu sayılmaz, neredesin? Saklambaç değil, kovalamaca oynuyoruz.” Bu ve buna benzer serzenişlerle arkadaşları Effi’nin arkasından koştular, çiçek yatağının ve

yandaki iki çınar ağacının çok çok arkalarına gittiler, sonunda Effi aniden saklandığı yerden çıktı, kendisini kovalayan arkadaşlarının arkasında kaldığı için “bir, iki, üç” diye sayarak kolaylıkla bankın yanındaki boş yere, sobeleme yerine geldi.

“Neredeydin?”

“Ravent çiçeklerinin arkasında. Yaprakları o kadar büyük ki incir yaprağından daha da büyük...”

“Çok ayıp...”

“Asıl size ayıp,” dedi Effi, “çünkü oyunbozanlık yap-tınız. Hulda koca gözleriyle hiçbir şey göremedi, her zamanki gibi yine beceriksiz.” Bunları söylerken tekrar çiçek yatağının üstünden göle doğru uçarcasına koşu-yordu, belki de oradaki sık yapraklı fındık ağaçlarının oluşturduğu çitin arkasına saklanmak, daha sonra buradan çıkıp kilise bahçesi ve binanın ön cephesinin etrafından dolaşarak tekrar binanın yan kanadına ve sobeleme yerine varmak istiyordu. Her şey çok iyi he-saplanmıştı; fakat daha gölün çevresinin yarısına bile gelmemişti ki evden kendisine seslenildiğini duydu, arkasına dönüp baktığında, annesi taş merdivenin üs-tünde dikilmiş, mendiliyle kendisine işaret ediyordu. Effi bir dakika sonra kendini annesinin önünde buldu.

“Görüyorum ki önlüğün hâlâ sırtında, bu arada ko-nuğumuz da geldi. Hiç vaktini bilmiyorsun.”

“Ben vaktimi biliyorum, konuğumuz vaktinden önce geldi. Daha saat bir olmadı, bire çok var.” Effi bunları söyledikten sonra ikizlere dönerek (Hulda ge-rilerde kalmıştı), “Siz oyuna devam edin, ben birazdan dönerim,” diye seslendi.

Biraz sonra Effi annesiyle birlikte binanın yan kanadını neredeyse bütünüyle kaplayan büyük salona girdi.

“Anne beni azarlamamalısın. Saat henüz yarım. Neden bu kadar erken geliyor? Gerçi centilmenler geç kalmazlar, ama erken de gelmezler.”

Bayan Briest’in sıkıntısı belli oluyordu; fakat Effi ona sevgiyle sokularak, “Bağışla anneciğim, hemen hazırlanırım,” dedi. “Ne kadar hızlı olduğumu bilirsin. Külkedisi beş dakika içinde bir prenses olacak. Konuşmamız da o kadar beklesin artık ya da babamla sohbet etsin.”

Effi bunları söyledikten sonra annesine başını sallayarak salondan üst kata giden küçük demir merdivenden hoplaya zıplaya yukarı çıkmak istedi. Gerektiğinde gelenek ve görenekleri bir kenara bırakabilen Bayan Briest, yerinden fırlamış olan Effi’yi birden durdurdu; körpe bir fidana benzeyen, oynadığı oyunun heyecanı ile yüzü al al olmuş genç ve güzel kızına bir göz attı ve bir sırrı paylaşır gibi, “Yine de olduğun gibi kalsan daha iyi olur sanırım,” dedi. “Evet, olduğun gibi kal kızım. Bu halinle çok güzel görünüyorsun; ama öyle olmasaydı bile, hazırlıksız görünüyorsun ve belli bir durum için giyinmediğin çok belli, ki şu anda önemli olan da senin bu doğal halin zaten. Sevgili kızım Effi, sana söylemem gerekir ki...” Çocuğunun her iki elini tuttu, “... evet, sana söylemem gerekir ki...”

“Ama anneciğim, neyin var senin? Beni korkutuyorsun.”

“...Effi, sana söylemem gerekir ki, Baron Innstetten biraz önce seni bizden istedi.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

“Beni mi istedi? Gerçekten mi?”

“Bu şakaya gelecek bir konu değil. Onu önceki gün görmüştün, sanırım sen de onu beğendin? Kuşkusuz senden yaşlı, ancak bu senin için bir şans kızım; iyi ahlaklı, makam ve mevki sahibi olgun bir adam. Şayet hayır demezsen, ki ben bunu akıllı Effi’mden hiç beklemiyorum, başkalarının kırk yaşında kavuşabileceği şeye sen yirmi yaşında kavuşacaksın. Anneni kat kat aşacaksın.”

Effi susuyordu, bir yanıt arıyordu. Ancak bu yanıtı bulmasına fırsat kalmadan binanın ön cephesinde bulunan odadan babasının sesini duydu, hemen arkasından da kendi halinde bir adam olan ve elli yaşına rağmen hâlâ genç görünen Birlik Başkanı Briest büyük salona girdi, yanında ince, uzun boylu, kumral, asker duruşlu Baron Innstetten vardı.

Effi, Baronu görünce heyecandan tir tir titremeye başladı, fakat bu uzun sürmedi. Çünkü, Baron Innstetten’in nazikçe bir reverans yaparak kendisine yaklaştığı anda, sonuna kadar açık duran ve azgın asma dallarının yarıya kadar sardığı pencerelerin ortada olanından ikiz kızların kızıla çalan sarı saçlı başları görünmüştü. Çılgın bir kız olan Hertha, “Effi, gel!” diye salona doğru bağırdı. Sonra başını eğerek pencerenin önünden çekildi ve iki kız, üstüne çıktıkları banktan tekrar bahçeye atladı. Artık sadece onların alçak sesle kıkırdayışları ve gülüşmeleri duyuluyordu.

3. BÖLÜM

Baron Innstetten, Effi Briest'le aynı gün nişanlanmıştı. Törendeki rolünü nasıl oynaması gerektiğini pek bilmeyen keyifli kayınpeder, töreni izleyen nişan yemeğinde genç çift için kadeh kaldırdı ve bu hareketi, on sekiz yıl önceki zamanlarını hatırlayan Bayan Briest'i çok duygulandırdı. Fakat bu durum uzun sürmemişti. Bayan Briest bir baronun karısı olamamıştı; ama şimdi kendi yerini kızı alıyordu. Sonuçta bu da iyi bir şeydi, hatta belki daha da iyiydi. Çünkü Bay Briest'in soğuk ve zaman zaman da densiz bazı davranışları olsa da, onunla geçinmek pekâlâ mümkündü. Yemeğin sonuna doğru, dondurma servisi yapıldıktan sonra, yaşlı Birlik Başkanı Briest, ikinci bir söylevle aile üyeleri arasında “sen” diye hitapta bulunulmasını önermek için tekrar söz aldı. Bu arada Baron Innstetten'i kucakladı ve sol yanağından öptü. Fakat bununla da yetinmedi, konuşmasına devam ederek aile üyeleri arasında “sen” hitabından başka daha samimi hitap şekilleri ve unvanlar kullanılmasını, herkesin hak ettiği ve kazandığı bazı özellikler korunarak bir çeşit hiyerarşik liste hazırlanmasını önerdi. Karısına “anne” diye hitap edilmesinin (zira başka genç anneler de vardı) çok yerinde olacağını, kendisi içinse onurlu bir unvan olan “baba” hitap

biçiminden kesinlikle vazgeçerek, kısa olduğundan Briest adını tercih ettiğini söyledi. Çocuklara gelince –bunu söylerken kendisinden topu topu on iki yaş küçük Innstetten’le göz göze gelince bir an irkildi– Effi yine Effi, Geert de Geert olarak kalacaktı. Eğer yanılmıyorsam, Geert ince uzun ağaç gövdesi anlamına geliyormuş; Effi ise bu gövdeye sarılan sarmaşık demekmiş. Nişanlılar, bu sözler üzerine biraz utanarak birbirlerine baktılar, Effi’nin yüzünde çocuksu bir neşe ifadesi vardı. Bayan Briest aniden kocasına dönerek, “Briest, ne istersen onu söyle, nasıl istersen öyle konuş, ancak lütfen edebi betimlemeler yapmaktan kaçın, bu senin alanının dışında,” dedi. Briest’in reddetmekten çok, haklı bulduğu sözlerdi bunlar. Bu yüzden, “Haklı olabilirsin Luise,” diye karşılık verdi karısına.

Sofra toplandıktan sonra Effi, malikânenin karşı tarafında oturan rahip ailesini ziyaret etmek için izin istedi. Yolda kendi kendine, “Öyle sanıyorum ki Hulda bana kızacak, çünkü ondan önce evleniyorum. Hulda fazla kibirli ve kendini beğenmiş bir kız,” diye düşündü; fakat durum Effi’nin beklediğinin tam tersi oldu. Hulda soğukkanlılığını kaybetmeden çok iyi davrandı, memnuniyetsizlik ve öfke duygusunu annesine bırakmıştı. Annesi çok tuhaf yorumlar getirdi: “Evet, evet, işte böyle olur hep. Tabii annesi olamayınca kızı olacak. Bunun böyle olduğunu herkes bilir. Köklü aileler hep birbirlerini bulurlar, para parayı çeker.”

Yaşlı Niemeyer bu tür iğneleyici, düzeysiz ve yakışık-sız konuşmaların devam etmesinden çok rahatsız oldu ve bir kâhya kadınla evlenmiş olduğunu söyleyip yakındı.

Effi, rahip ailesinden sonra koro yöneticisi ve org-cu Jahnkelerin evine de uğradı. İkiz kızlar zaten onu

bekliyorlardı, evlerinin önünde, bahçede karşıladılar genç kızı.

Üçü birlikte sağda solda açan kandil çiçekleri arasında dolaşırlarken Hertha, “Ee, Effi, söyle bakalım kendini nasıl hissediyorsun?” diye sordu.

“Kendimi nasıl mı hissediyorum? Çok iyi hissediyorum. Daha şimdiden birbirimize sen diyoruz ve isimlerimizle hitap ediyoruz. Yanlış hatırlamıyorsam, size daha önce onun adının Geert olduğunu söylemiştim.”

“Evet, söylemiştin. Fakat ben senin için öyle çok kaygılanıyorum ki. Acaba doğru bir seçim mi yaptın?”

“Elbette doğru bir seçim yaptım. Sen bunu anlayamıyorsun, Hertha. Evlenmek için her erkek uygundur. Yeter ki asil biri olsun, mevki ve makam sahibi olsun ve de yakışıklı olsun.”

“Tanrım, nasıl konuşuyorsun böyle, Effi. Eskiden böyle konuşmazdın.”

“Evet, o eskidendi.”

“Peki, kendini mutlu hissediyor musun?”

“İnsan iki saatlik nişanlı olunca, her zaman çok mutludur. En azından ben böyle düşünüyorum.”

“Peki, bu sana biraz olsun, nasıl söyleyeyim, sıkıcı gelmiyor mu?”

“Evet, benim için biraz sıkıcı, ama fazla değil. Bunu aşabileceğimi sanıyorum.”

Rahip ve koro yöneticisinin evlerine yaptığı ve yarım saat bile sürmeyen bu ziyaretlerden sonra Effi tekrar evine döndü. Evdekiler verandada kahve içmeye hazırlanıyorlardı. Kayınpeder ile damat, iki çınar ağacı arasındaki çakıllı yolda bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlardı. Briest, mülki idare amirliğinin zorluklarından söz etti, bu görevin değişik zamanlarda kendisi-

ne de teklif edildiğini, ancak her defasında teşekkür ederek teklifi geri çevirdiğini söyledi. “Herhalde özgür olmak ve gönlümün arzu ettiği gibi hareket etmek istedim. Bu, –kusuruma bakma Innstetten ama– sürekli başkalarına saygı göstermek zorunda kalmaktan daha iyidir. Memurluk mesleğinde insan, üstlerine ve üstlerin üstlerine saygı göstermek ve onlara mutlak itaat etmek zorunda kalıyor. Bu kesinlikle bana göre değil. Burada özgürce yaşıyorum; her bir yeşil yaprağı, karşıdaki evin pencerelerini saran şu azgın asma dallarını seyretmek bana büyük keyif veriyor.”

Briest, memurluk mesleğiyle ilgili daha bir sürü olumsuz şey söyledi. Arada sırada değişik biçimlerde tekrarladığı “kusuruma bakma Innstetten ama” sözleriyle damadından özür diliyordu. Innstetten her defasında mekanik olarak başını sallıyor ve kayınpederini onaylıyordu; fakat aslına bakılırsa onun anlattıklarıyla çok az ilgileniyordu. O daha çok Bay Briest’in biraz evvel sözünü ettiği, karşı komşunun penceresini bütünüyle saran azgın asma dallarına dikmişti gözlerini, büyülenmişçesine. Bakışları pencereye odaklanırken, iki genç kızın kızıla çalan sarı saçlı başlarını asma dallarının arasında görür gibi oluyor ve sanki onların büyük bir coşkuyla “Effi, gel!” diye seslendiklerini duyuyordu.

Baron, batıl inançlara kulak asmıyordu. Batıl inancın her türlüşünü reddediyordu hatta. Ama yine de o iki sözcüğün etkisinden bir türlü kurtulamadı. Briest nutuk atmaya devam ederken, bu küçücük olayın bir rastlantıdan ibaret olmadığı beynine iyice kazınmıştı.

Kısa bir süre için izin almış olan Innstetten, her gün mektup yazacağına söz verdikten sonra işyerine

dönmek üzere ertesi gün tekrar yola çıkmıştı. Effi ona, “Bana her gün yazmalısın,” demişti, bunu bütün içtenliğiyle söylemişti; çünkü yıllardan beri onu en çok sevindiren şey, doğum günlerinde aldığı tebrik mektuplarıydı, bunlardan daha güzel bir şey tanıımıyordu. Doğum gününde herkesin kendisine yazmasını istiyordu. Mektuba serpiştirilen “Gertrud ve Klara da en içten tebriklerini sunarlar” gibi ifadeler kullanmak yasaktı. Eğer, Gertrud ve Klara kendisiyle dost olmak istiyorlarsa, mektuplarını ayrı ayrı zarflara koyup pullamalarını ve mümkünse –doğum günü gezi mevsimine rastladığından– yabancı bir ülke postanesinin, İsviçre’nin ya da Karlsbad’ın pulu ve damgasıyla göndermelerini bekliyordu.

Innstetten söz verdiği gibi gerçekten de her gün yazıyordu. Gönderdiği mektupları almanın en güzel yanı ise, haftada yalnızca bir kez, kısacık bir yanıt bekliyor olmasıydı. Beklediği yanıtı da alıyordu, hem de içtenlikle yazılmış, kendisini her seferinde büyüleyen yanıtlar alıyordu. Düğün hazırlıkları, çeyiz ve alınacak ev eşyası gibi ciddi konular söz konusu olduğunda, Bayan Briest, damadıyla kendisi yazışlıyordu. Memuriyetinde üç yılını geride bırakan Innstetten’in Kessin’deki evi öyle pek gösterişli değildi; ancak yine de konumuna uygun şekilde döşeliydi. Onunla mektuplaşarak, gereksiz eşya alınmaması için evde bulunan her şey hakkında bilgi sahibi olmak gerekiyordu. Bayan Briest bütün bu şeyler hakkında tatmin edici bilgiyi aldıktan sonra, kocası Briest’in iddia ettiği gibi, Prenses Effi’nin “çeyizini” almak için anne ile kız Berlin’e gitmeye karar verdiler. Effi, Berlin’de geçirecekleri günlere, özellikle de babasının “Hotel du Nord”da kalmalarına rıza gös-

termesine çok seviniyordu. “Otel masrafları ne tutarsa tutsun hiç önemli değil, çeyiz harcamalarından düşölür, Innstetten’in zaten her şeyi var,” demişti babası. Effi, bu tür “aşırı cimriliklere” her zaman karşı olan annesinin aksine, babasının bunu şakadan mı yoksa gerçekten mi söylediğini hiç düşünmeden, bu öneriyi sevinerek kabul etti. Effi şimdi not defterlerine kaydettikleri Spin ve Mencke, Goschenhofer ve benzer firmalardan çok, annesiyle birlikte otelin yemek salonunda yemek yerken bırakacakları etkiyi hayal ediyordu. Onun bu cıvıl cıvıl fantezileri, Berlin’de geçirecekleri dolu dolu bir haftanın yaklaştığı andaki davranışlarıyla pek güzel örtüşüyordu. Effi’nin kuzeni Briest, Alexander Alayı’nda görev yapan son derece neşeli bir teğmendi, *Fliegende Blätter* adlı mizah dergisini yanından hiç ayırmayan ve okuduğu en güzel fıkraları kaydeden bu genç subay, hanımlara, izinli olduğu her saat için emirlerine amade olduğunu söylemişti. Böylece anne ile kızı, onunla Kafe Kranzler’de, köşedeki pencerenin önünde oturuyorlar ya da uygun olduğu zamanlarda Kafe Bauer’e de uğruyorlar, öğleden sonralarıysa adı Dagobert olan Kuzen Briest’in “evde kalmış asilzade kızları gibi görünüyorlar” demekten kendini alamadığı zürafaları görmek için hayvanat bahçesine gidiyorlardı. Günleri programa uygun geçiyordu. Üçüncü ya da dördüncü günde Teğmen Dagobert kuzenine “Mutluluklar Adasını” göstermek istediği için, baştan kararlaştırıldığı gibi önce Ulusal Resim Galerisi’ne gittiler. “Sevgili kuzenimin evlenmenin arifesinde Mutluluklar Adası’nı önceden tanıması onun için iyi olacaktır,” dedi Dagobert. O bunları söylerken yengesi elindeki yelpazeyle ona şöyle bir vurdu; fakat vururken yü-

züne öyle şefkatle baktı ki genç teğmen ifade tarzını değiştirme gereği duymadı. Üçü için de çok güzel günlerdi. Anne-kız için olduğu kadar, kadınlarla çok iyi arkadaşlık etmesini ve küçük anlaşmazlıkları her zaman çabucak halletmesini bilen kuzen için de böyleydi. Anne ile kız arasında da bu tür anlaşmazlıklar hiç eksik olmuyordu, neyse ki alışveriş sırasında sorun çıkmıyordu. Bir şeyden altı tane ya da üç düzine satın alınması Effi için hiç fark etmiyordu, sonra kaldıkları otele dönerken satın aldıkları eşyaların fiyatı hakkında konuşmaya başladıklarında, Effi rakamları hep karıştırıyordu. Genellikle eleştirel bir yapıya sahip olan ve sevgili kızını bile eleştirmekten geri kalmayan Bayan Briest, kızının bu ilgisizliğini anlayışla karşılamakla kalmıyor, tersine bunda yarar da görüyordu. Kendi kendine, “Bütün bu aldıklarımız Effi için pek fazla bir şey ifade etmiyor,” diyordu. “Effi alçakgönüllü bir kız. Hâlâ hayal dünyasında yaşıyor. Yanından Prens Friedrich Karl’ın eşi geçse ve arabasından güler yüzle onu selamlasa, bu Effi için bir sandık dolusu çamaşırdan daha çok şeyi ifade eder.”

Bütün bunlar doğruydı, ancak kısmen doğruydı. Günlük şeylerinin az ya da çok olmasını Effi pek önemsemiyordu; ama annesiyle birlikte Linden Caddesinde bir aşağı bir yukarı dolaşarak düğünden hemen sonra yapılması düşünülen İtalya seyahati için alışveriş yapmak üzere, en güzel vitrinleri durup durup inceledikten sonra Demuth Mağazasına girince, gerçek karakteri ortaya çıktı. Yalnızca şık ve modaya uygun şeyleri beğeniyordu. En çok beğendiğini alamazsa, ikincisini almaktan da vazgeçiyordu; çünkü ikincisi onun için hiçbir şey ifade etmiyordu. Evet, vazgeçebiliyordu,

annesi onu eleştirmekte haklıydı; ancak bu vazgeçişte biraz alçakgönüllülük vardı. Eğer bir şeyi beğenip alacaksa, bunun eşine az rastlanır, çok özel bir parça olması gerekirdi. İşte Effi *bu konuda* kesinlikle tevazu göstermiyordu.

4. BÖLÜM

İki hanım Hohen-Cremmen'e dönmek üzere istasyona geldiklerinde, Kuzen Dagobert de oradaydı. Berlin'de çok güzel günler geçirmişlerdi, özellikle de şu can sıkıcı ve sınıflarına pek de uygun düşmeyen akraba ziyaretlerine katlanmak zorunda olmadıkları için mutluydular. Effi, Berlin'e gelir gelmez, "Theresa Halaya bu sefer hiç gözükmeyelim," demişti. "Onun otele gelmesi uygun olmaz. Ya Hotel du Nord ya da Theresa Hala, ikisi bağdaşmaz." Annesi sonunda buna razı olmuştu ve razı olduğunu göstermek için de sevgili kızını alnından öpmüştü.

Kuzen Dagobert'le durum kuşkusuz çok farklıydı; genç teğmen, Bayan Briest ile kızına refakat etmekle kalmamış, aynı zamanda Alexander Alayında görev yapan subaylar arasında neredeyse gelenekselleşmiş, kendine özgü keyifli ruh haliyle, anneyi olduğu kadar, kızını da başından beri eğlendirmiş ve neşelendirmişti. Onun bu neşeli hali son güne kadar devam etmişti. Effi onunla vedalaşırlarken, "Dagobert, benim düğün arifesi eğlence geceme mutlaka gelmelisin, tabii maiyetinle birlikte," dedi. "Törenden sonra balo var, ama yanında sakın uşak ya da fare kapanı satıcısı türünden insanlar getirme. Bu benim ilk büyük balom, belki de son balom olacak, bunu aklından çıkarmamalısın. Çok iyi dans

eden en az altı arkadaşı getirmelisin, daha azı olmaz. Sabah treniyle dönersiniz.” Kuzen Dagobert her şeye söz verdi ve böylece ayrıldılar.

İki hanım öğleye doğru bataklıklar ortasındaki Havelland İstasyonuna geldi ve yarım saatlik bir tren yolculuğundan sonra Hohen-Cremmen’e vardı. Briest, karısını ve kızını evde tekrar görmekten çok mutlu olmuştu. Onlara soru üstüne soru soruyor ve genellikle yanıtını beklemiyordu, bunun yerine onların yokluğunda orada olup bitenleri anlatıyordu. “Hani biraz önce bana Ulusal Resim Galerisinden ve ‘Mutluluklar Adası’ndan söz etmiştiniz ya, siz buradan ayrıldıktan sonra bizim Pink ve bahçıvanın karısıyla buna benzer bir şey oldu. Tabii Pink’i hemen işten çıkarmak zorunda kaldım, isteyerek değil elbette. Bu tür olayların hep hasat zamanında olması hiç de hoş değil. Yoksa bizim Pink son derece çalışkan ve becerikli biriydi, ama ne yazık ki bu konuda kötü sınav verdi. Fakat bırakalım şimdi bunları, Wilke huzursuzlaşıyor.”

Briest, karısının ve kızının anlattıklarını yemek masasının başında daha iyi dinliyordu; kendisinden sıkça söz edilen kuzenle iyi anlaşmış olmaları onu sevindirdi, ancak Theresa Halaya karşı takındıkları tutumu onaylamadı, ama hoşnutsuzluğunu belirtirken sevindiği de her halinden belli oluyordu, çünkü muziplik onun mizacına çok uyuyordu; Theresa Hala gerçekten de tuhaf bir kadındı. Briest bardağını kaldırarak karısı ve kızıyla kadeh tokuşturdu. Yemekten sonra, alınan eşyaların en güzelleri tek tek önüne serilip fikri sorulduğunda, bunlara çok ilgi gösterdi, gösterdiği bu ilgi hesaba şöyle bir göz attığında da devam etti ya da en azından bütünüyle kaybolmadı. Karısının yüzüne ba-

karak, “Gerçi biraz pahalı, daha doğrusu çok pahalı, ama zararı yok. Hepsi de öyle şık, söylemem gerekirse, öyle heyecan verici şeyler ki bana Noel’de böyle bir bavul ve battaniye hediye etsen, on sekiz yıllık gecikmeden sonra balayımız için İtalya’ya gidip Paskalya’yı orada geçirmeye razı olurum. Ne dersin, Luise? Bunu yapalım mı? Geç olsun güç olmasın.”

Bayan Briest, kocasına, “Bu adam hiç değişmeyecek,” demek ister gibi bir el hareketi yaptı ve onun kendinden utanmasını bekledi; ama Briest’in öyle pek de utanmış bir hali yoktu.

*

Ağustos sonuydu, düğün günü (3 Ekim) yaklaşıyordu. Malikânede, kilisede, kilise cemaati içinde ve okulda düğün arifesi gecesi yapılacak eğlence için hazırlıklar aralıksız sürüyordu. Jahnke, Fritz Reuter hayranlığının sonucu olarak Bertha ve Hertha’ya Lining ve Mining rolünü, tabii Kuzey Alman şivesiyle, oynatmanın çok anlamlı olacağını düşünmüştü; Hulda da mürver ağacı sahnesindeki Heilbronnlu Käthchen’i¹ canlandıracaktı. Süvari alayından Teğmen Engelbrecht ise, Prens Wetter vom Strahl rolünü üstlenecekti. Kendisini bu fikrin babası sayan Niemeyer, bu tuhaf oyunda Innstetten ve Effi’yi de kullanmaktan çekinmemişti. Yaptığı işten çok memnun görünüyordu ve okuma provasından hemen sonra büyük hamisi ve kadim dostu Briest dışındaki bütün katılımcılardan oyunla ilgili çok sevindirici şeyler duyması pek hoşuna

¹ 19. yüzyılın büyük Alman tiyatro yazarı Heinrich von Kleist’in bir oyunu –çn.

gitmişti. Briest, Kleist ve Niemeyer'in sözlerinin karışımından oluşan bölümü dinledikten sonra, yazınsal nedenlerden dolayı olmasa da, buna şiddetle karşı çıktı, ““Saygıdeğer Efendimiz! Saygıdeğer Efendimiz!’ Bu da ne demek oluyor? Bu, insanı hataya düşürür, anlam kaymasına neden olur ve her şey birbirine karışır. Innstetten kuşkusuz mükemmel bir insan, karakter ve prensip sahibi bir adam, ama Briestler –Berlin ağzıyla konuştuğum için beni bağışla, Luise– Briestler de kötü bir soydan gelmiyorlar. Şunu da eklememe izin verin, Tanrı’ya şükürler olsun ki biz adı tarihe geçmiş köklü bir aileyiz, ancak Innstettenler öyle *değil*; onlar sadece eski bir aile, diyelim ki eskiden asil bir aileymiş, ama eskiden asil bir aile de ne demek? Bir Briest’in ya da herkesin, bizim Effi’nin yansıması olarak düşüneceği bir figürün, düğün arifesi gecesi figürünün, doğrudan ya da dolaylı olarak sürekli ‘Saygıdeğer Efendimiz, Saygıdeğer Efendimiz’ diye konuşmasını istemiyorum ben. O zaman Innstetten’in de Hohenzollern hanedanının hüviyeti gizli bir üyesi olması gerekirdi. Fakat o böyle biri değil; tekrar etmem gerekirse, bu yanlış anlamalara neden olur ve her şey birbirine karışır.”

Briest gerçekten de uzun bir süre bu görüşünde tam bir inatla ısrar etti. Ancak temsil kostümünü kısmen giymiş olan Käthchen’in dar bir kadife korseyi sıkı sıkı sırtına geçirdiği ikinci provadan sonra, Hulda’ya her fırsatta kompliman yapmaktan geri kalmayan Briest, “Käthchen’in çok iyi temsil edildiğini” söyledi. Bu, onun silahları bıraktığı ve barışa yakın olduğu anlamına geliyordu. Bütün bunların Effi’den gizli tutulduğunu söylemeye gerek yok. Effi yapılanları merak etse de, kuşkusuz bunu öğrenmesine imkân yoktu; zaten

yapılan hazırlıklara ve planlanan sürprizlere müdahale etmeye öyle az istekliydi ki annesine kararlı bir şekilde, “Bekleyip göreceğim,” dedi. Annesi, bundan kuşku duyuyordu, ama Effi bunun gerçekten doğru olduğunu, sözlerine inanması gerektiğini söyledi. Neden inanmasıydı ki? Bütün bunlar tiyatro oyunundan başka bir şey değildi ve bu oyun daha geçen akşam Berlin’de izlediği *Külkedisi*’nden daha güzel ve daha şiirsel olamazdı. Tuhaf bir kişi olan yatılı okul öğretmeninin sırtına tebeşirle bir çizgi çizmek için bile olsa, oyunda rol almayı, birlikte oynamayı gerçekten çok isterdi. “Hele oyunun son perdesinde külkedisinin prenses ya da bir kontes olarak uyanması ne kadar etkileyiciydi; bir masal gibiydi gerçekten.” Effi, böyle konuşmaya devam ediyordu ve konuştukça eskisinden daha canlı, daha neşeli oluyordu, yalnız arkadaşlarının sürekli kendi aralarında fısıldaşarak her şeyi gizlemelerine kızıyordu. “Keşke hazırlıklara daha az önem verip benimle daha çok ilgilenseler. Gösteri zamanı geldiğinde kendi sözlerini unutacaklar ve ben de onlar için kaygılanıp, arkadaşlarım olduklarından dolayı onlar adına utanmak zorunda kalacağım,” diye söyleniyordu.

Effi’nin alaylı konuşmaları devam edip gidiyordu. Düğünle ve düğün arifesi eğlencesiyle öyle pek ilgilendiği yoktu. Bayan Briest buna biraz kafa yormakla birlikte, kaygılanmak için bir neden de görmedi; çünkü Effi gelecekteki yaşamıyla oldukça fazla ilgileniyordu ve hayal zengini bir kız olduğu için Kessin’de geçireceği günlerini sürekli gözlerinin önünde canlandırıyordu, bu kuşkusuz iyiye işaretti. Bunu yaparken daha çok annesini neşelendirmek için Yukanı Pomeranya ile ilgili ilginç şeyler anlatıyor ya da aklını kullanarak böyle

anlatmak gereğini hissediyordu. Kessin'i buz ve karın eksik olmadığı Sibirya gibi bir yer olarak sunmak pek hoşuna gidiyordu.

Bayan Briest, her zamanki gibi yine yan kanadın ön cephesinde, yer işgal etmekten başka bir işe yaramayan gazetelerin giderek azaldığı, buna karşın ketenlerin ve çamaşırların sürekli çoğaldığı iş masasının başında Effi ile birlikte otururken, "Goschenhofer bugün son partiyi de gönderdi," dedi. "Sanıyorum artık her şeyin tamam, Effi. Ancak başka isteklerin varsa onları da şimdiden söylemelisin, hatta mümkünse hemen şimdi, şu saatte. Zira baban kolzaları çok iyi bir fiyata sattı, bu yüzden olağanüstü keyifli."

"Olağanüstü mü? Ama o her zaman keyiflidir."

"Olağanüstü keyifli," diye tekrarladı annesi. "Bundan yararlanmak lazım. O halde söyle. Berlin'de iken pek çok kez bazı şeylere karşı özel bir istek duyduğunu biliyorum."

"Evet, anneciğim, ne desem bilmem ki. Aslında ihtiyacım olan her şeyi aldık, tabii *burada* ihtiyacım olan her şeyi kastediyorum. Fakat yukarıya, kuzeye gitmem söz konusu olduğu için... Buna bir şey dediğim yok, tam tersine orada kuzey ışıklarını ve yıldızların parlaklığını görebileceğime seviniyorum... Evet, mademki oraya gitmek zorundayım, bir kürküm olsaydı iyi olurdu."

"Ama Effi, sevgili kızım, senin bu söylediklerin deli saçması. Petersburg'a ya da Arhangel'sk'e gitmiyorsun ya."

"Hayır, ama oraya giden yolun üstünde olacağım..."

"Elbette öyle, çocuğum. Kuskusuz oraya giden yolun üstünde olacaksın; ama bunun ne önemi var?"

Buradan Nauen'e gitsen, yine Rusya'ya giden yolun üstünde sayılırsın. Eğer gerçekten istiyorsan, sana bir kürk alırsın. Ama şunu önceden söyleyeyim ki bunu sana hiç tavsiye etmem. Kürk daha çok yaşlı insanlar içindir, senin şu yaşlı annen bile kürk giymek için henüz genç sayılır. On yedi yaşında vizon ya da samur kürkü giyip ortalarda dolaşırsan, Kessin halkı kendilerini karnavalda sanır.”

*

Bu konuşmayı 2 Eylül günü yapmışlardı. Sedan Zaferrinin yıl dönümü kutlamaları olmasaydı, konuşma daha da uzayıp gidecekti. Trompet ve ıslık sesleriyle anne-kızın konuşmaları yarıda kaldı. Geçit töreni yapılacağını unutmuş olan Effi, annesiyle birlikte oturdukları iş masasının başından birden kalktı, çiçek tarhının ve gölün önünden uçarcasına geçerek, kilise bahçesi duvarına bitişik inşa edilmiş, altı basamakla çıkılan ve basamakları bir portatif merdiveninkilerden daha geniş olmayan balkona koştu. Kendisini bir anda yukarıda bulmuştu. Tam zamanında oradaydı, zira o sırada bütün okul öğrencileri yaklaşıyorlardı. Kısa boylu bir borazancıbaşı iyice önlerde, tören kıtasının başında, sanki Sedan Savaşını bir kere daha kazanmak istiyormuş gibi bir edayla yürürken, Jahnke de tüm heybetiyle sağ kanatta ilerliyordu. Effi mendiliyle onları selamladı; borazancıbaşı da elindeki metal asasıyla onun selamına karşılık vermeyi ihmal etmedi.

Bir hafta sonra anne ile kız yine eski yerlerinde oturmuş, el işleriyle uğraşıyorlardı. Çok güzel bir gündü. Güneş saatinin etrafında, zarif bir tarh içinde bulunan gün çiçekleri henüz daha yeni yeni açıyordu; hafif

hafif esen serin bir rüzgâr, çiçeklerin kokusunu onlara kadar getiriyordu.

Effi, “Kendimi ne kadar da mutlu hissediyorum,” dedi, “öyle neşeli ve mutluyum ki cennetin buradan daha güzel olduğunu düşünemiyorum. Cennette bu kadar güzel çiçeklerin olup olmadığını kim bilebilir ki.”

“Ama böyle konuşmamalısın, Effi; bu huyunu kutsal şeylere pek inanmayan babandan almış olmalısın. Geçenlerde Niemeyer’in Lût Peygambere benzediğini söylemişti. İnanılır gibi değil. Bunun ne manası var şimdi. Birincisi, Lût’un nasıl bir peygamber olduğunu bilmiyor, İkincisi ise, babasını Lût Peygambere benzetmek Hulda’ya çok büyük bir saygısızlık. Neyse ki Niemeyer’in tek bir kızı var, bu sayede sorun kendiliğinden ortadan kalkmış oluyor. Ancak baban bir konuda çok haklı, deliliğiyle ve küstahça davranışlarıyla Sedan Zaferi kutlamalarını bütünüyle mahveden ‘Lût’un karısı’, yani şu bizim rahibin karısı hakkında söyledikleri doğrudur. Bak şimdi aklıma geldi; Jahnke, okulun önünden geçerken konuşmamız yarıda kalmıştı. Sözü-nü ettiğin kürkün senin tek isteğin olmadığını sanıyorum. O zaman söyle bakalım, canım, daha başka neler istiyorsun?”

“Hiçbir şey, anneciğim.”

“Gerçekten hiçbir şey mi?”

“Evet, gerçekten hiçbir şey... Ama illa bir şey olması gerekiyorsa...”

“Hadi söyle öyleyse.”

“... O zaman üzerinde siyah ve altın renkli turna kuşları olan Japon işi bir paravan isterim... Belki bir de yatak odamız için kırmızı ısık veren lamba.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

Bayan Briest susuyordu.

“Gördün mü, anne, şimdi de susuyorsun ve sanki çok uygunsuz bir istekte bulunmuşum gibi tuhaf tuhaf bakıyorsun yüzüme.”

“Hayır, Effi, uygunsuz bir istekte bulunmuş değil-sin. Annen için uygunsuz bir şey kesinlikle söz konu-su olmaz. Çünkü seni iyi tanırım. Sen hayal dünyası zengin küçük bir çocuksun, geleceğin hakkında hayal kurmaktan çok hoşlanıyorsun ve bu hayaller ne kadar renkli olursa, senin gözüne o kadar güzel ve tahrik edici görünüyorlar. Seyahat için alışveriş yaparken bunu çok iyi anladım. Görüyorum ki kırmızı ışık veren bir lambanın loş ışığı altında birbirinden güzel hayvan resimleriyle süslü bir paravanın olsun istiyorsun, bu-nun harika bir şey olacağını hayal ediyorsun. Bütün bunlar sana bir masal gibi geliyor ve sen bir prenses olmak istiyorsun.”

Effi annesinin elini tuttu ve öptü. “Evet, anneciğim, ben böyleyim işte.”

“Evet, sen böylesin. Bunu biliyorum. Ama sevgili Effi’ciğim, bizler, özellikle de biz kadınlar her şeyi eni-ne boyuna düşünmeliyiz. Geceleri sokaklarda tek bir fenerin bile zor yandığı Kessin gibi küçük bir yere gi-deceksin, orada böyle şeylere gülerler. Yalnız gülmekle de kalmazlar, aleyhinde konuşurlar ve senin –ki böy-leleri hep olacaktır– kötü bir eğitim aldığını söylerler, hatta bazıları daha da kötü şeyler söyler.”

“Öyleyse şu Japon paravanı da kırmızı ışıklı lamba da kalsın. Ama itiraf etmeliyim ki kırmızı ışık altında yatmanın ne kadar güzel ve şiirsel olacağını hayal et-miştim.”

Bayan Briest, kızının söyledikleri karşısında duygu-lanmıştı. Ayağa kalktı ve Effi’yi öptü. “Sen daha bir ço-

cuksun kızım, güzel olanı seven, şair ruhlu bir çocuksun. Ama bunların hepsi hayal. Gerçek bambaşkadır kızım. Işık ve parıltı yerine karanlık bazen daha iyidir.”

Effi, annesine yanıt vermek istiyor gibiydi, fakat tam bu sırada Wilke geldi ve postadan çıkan mektupları getirdi. Mektuplardan birisi Kessin'den, Innstetten'den geliyordu. Effi, “Ah, Geert'ten gelmiş,” dedi ve mektubu çabucak cebine koyarken sakın bir sesle annesiyle konuşmasına devam etti: “Piyanoyu odanın içine çapraz yerleştirmeme izin verirsin herhalde. Bu benim için Geert'in söz verdiği şömineden daha önemli. Senin resmini de sehpanın üstüne koyacağım, sensiz olamam ben. Ah anneciğim, kim bilir sizleri ne kadar çok özleyeceğim, daha yolculuk sırasında bile özleyeceğimi sanıyorum, Kessin'de muhakkak ki daha da çok olacak özlemim. Anlattıklarına göre orada bir garnizon yokmuş, bir tabip yüzbaşı bulmak bile mümkün değilmiş, ama plaj kenti olması yine de büyük şans. Annesi ve kız kardeşi sık sık Warnemünde'ye giden kuzenim Briest, sevgili akrabalarımızı bir kere olsun neden Kessin'e yönlendirmesin, bunu bir türlü anlamıyorum. Onlarla biraz olsun hasret giderirdim. Yönlendirmek, bu sözcük insanın kulağına komuta etmek, yönetmek gibi geliyor, sanırım onun da gözü kurmaylıkta, komutan olmak istiyor. O zaman o da birlikte gelir ve bizim evde kalır. Geçenlerde birinin bana anlattığına göre, Kessinlilerin oldukça büyük bir buharlı gemisi varmış, haftada iki defa İsveç'e gidermiş. Gemide balo da verilir (tabii müzik de vardır) ve o çok güzel dans eder...”

“Kim?” Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Dagobert tabii.”

“Innstetten’i kastettiğini sanmıştım. Ama artık onun ne yazdığını öğrenme vakti geldi... Mektup hâlâ cebinde.”

“Doğru. Neredeyse unutmuştum.” Effi mektubu açtı ve şöyle bir göz attı.

“Ee Effi, neden hiçbir şey söylemiyorsun? Hiç sevinmiyorsun, bir kere bile gülmedin. Oysa Innstetten her zaman neşeli ve eğlendirici şeyler yazar ve hiçbir zaman babanın kullandığı gibi ifadeler kullanmaz.”

“Zaten bunu kabul etmezdim. Evet, o yaşlı, ama ben de gencim. Eğer bir baba üslubuyla yazmış olsaydı gözünü oyardım ve ona, ‘Geert, düşün bakalım, hangisi daha güzel, gençlik mi yoksa yaşlılık mı?’ diye sorardım.”

“Herhalde senin içinde bulunduğun yaş en iyisidir, Effi’ diye yanıt verirdi sana; çünkü Innstetten sadece çok kibar bir adam değil, aynı zamanda dürüst ve anlayışlı da. Gençliğin ne demek olduğunu çok iyi bilir. Bunun böyle olduğunu kabul eder ve gençlere uyum sağlamasını bilir. Evlendikten sonra da böyle devam ederse, örnek bir evlilik yaşamınız olacaktır.”

“Evet, ben de böyle düşünüyorum, anne. Nasıl karşılırsın diye söylemeye biraz çekiniyorum, ama örnek evlilik dediğin şeye ben pek de meraklı değilim.”

“Bu senin kişiliğine çok uyuyor, Effi. Peki söyle bakalım, evlilikten sen ne bekliyorsun?”

“Benim... benim evlilikten beklediğim, kocamla eşit haklara sahip olmak, tabii bir de şefkat ve aşk. Gerçi ben inanmıyorum, ama babamın dediği gibi aşk boş bir teselliye, içinde şefkat ve aşk yoksa, o zaman zenginlik isterdim, muhteşem bir evim olsun isterdim, öyle muhteşem bir evim olsun isterdim ki Prens Friedrich

Karl yaban geyiği ya da yaban horozu avına çıkmak için bize uğrasın ya da yaşlı İmparatorumuz evimizin önünden geçsin ve gördüğü her kadına ve her genç kıza güzel sözler söylesin. Sonra Berlin'e geldiğimizde saray balolarına ve opera galalarına gitmek ve hep ortadaki büyük locanın yanında oturmak isterdim."

"Bunları çok mutlu ve neşeli olduğundan mı söylüyorsun?"

"Hayır, anne. Çok ciddiym ben. Benim için önce aşk, arkasından da şan şöhret gelir. Sonra da eğlence, evet anne, eğlence ve her zaman yeni bir şeyler, beni güldürecek ya da ağlatacak bir şeyler olmalı. Katlanamayacağını tek şey yalnızlık ve can sıkıntısıdır."

"Bize bu kadar zaman nasıl katlandın?"

"Ah anneciğim, böyle bir şeyi nasıl söylersin? Bizim çok sevgili akrabalarımız kışın bize uğrayıp altı saat ya da belki daha da uzun süre kalırlarsa ve Gundel Hala ile Olga Hala beni tepeden tırnağa süzerlerse, – Gundel Halam bunu bana kendisi de söyledi– o zaman sıkılırim elbette, itiraf edeyim ki o zaman çok sıkıcı oluyor gerçekten. Yoksa ben burada, sizlerle birlikte öyle mutluyum ki..."

Effi bunu söylerken, hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak annesinin dizlerine kapandı ve ellerini öptü.

"Kalk, Effi. Senin bu halin evlenmek üzere olan, geleceğin kendisine ne getireceğini bilmeyen bir genç kızın içinde bulunduğu ruhsal durumu yansıtıyor. Ama içinde çok özel bir şey yoksa ya da bir sır bulunmuyorsa, şu mektubu artık oku bana lütfen."

"Sır mı?" diye güldü Effi, birdenbire üzüntüsü neşeye dönüştü ve yerinden fırladı. "Sırlar! Evet, Geert mektubunda özel bir şey yazmaz, ilk başta hep bir

hamle yapar, ancak yazdığı mektupların pek çoğunu, başkanlık talimatlarının ve duyurularının yer aldığı belediye binasının panosuna astırabilirim. Ne de olsa Geert kaymakam.”

“Hadi oku, oku.”

“Sevgili Effi!.. Geert mektubuna hep böyle başlar. Bazen ‘Benim sevgili küçük Evam,’ diye başladığı da olur.”

“Hadi oku, oku... oku diyorum sana.”

“O halde okuyorum, ‘Sevgili Effi! Düğün günümüz yaklaştıkça mektuplarının sayısı azalmaya başladı. Posta geldiğinde, zarfların üzerinde önce senin adını arıyorum, ama senin de bildiğin gibi (gerçi ben de sık sık yazmanı istememiştim) hep boşuna arıyorum. Şu sıralar evde işçiler var, gerçi oda sayısı az, ama onları senin için hazırlıyorlar. En önemli iş biz seyahatleyen yapılacak. Her işin üstesinden başarıyla gelen iç dekorasyon ustası Madelung, gelecek mektubumda daha çok bahsedeceğim gibi, çok yaratıcı bir adam. Ama ben her şeyden önce senden dolayı, benim tatlı ve küçük Effi’mden dolayı çok mutluyum. Benim burada çok canım sıkılıyor. Güzel kentimiz gittikçe daha ıssız, daha sakin bir hale bürünüyor. Yaz için gelen konukların sonuncusu da dün ayrıldı buradan. Son defa dokuz derecede denize girmişti. Plaj bekçileri onun sudan sağ salim çıktığına çok sevindiler. Çünkü bir kalp krizinden korkuyorlardı; sanki buranın denizinin dalgaları başka yerlerinkinden daha kötüymüş gibi buranın saygınlığının zarar görmesinden korktular. Artık dört hafta sonra birlikte Piazzetta’dan Lido’ya ya da rengârenk boncukların ve birbirinden güzel takıların üretildiği Murano’ya gideceğimize çok seviniyorum.

Tabii bu takıların en güzelleri senin olacak. Annenle babana selamlarımı yollar, seni en içten sevgilerle öperim. Geert.'

Effi, mektubu zarfın içine koymak için tekrar katladı.

Bayan Briest, "Çok güzel bir mektup," dedi. "Hiçbir konuda ölçüyü kaçırmayışı da ayrı bir meziyet."

"Evet, Geert ölçüyü hiç kaçırmaz."

"Sevgili kızım Effi, izin ver de sana bir soru sorayım. Geert'in ölçüyü kaçırmasını, biraz daha samimi, hatta çok daha samimi olmasını ister miydin?"

"Hayır anne, hayır. Doğru söylüyorum, istemezdim gerçekten. Böylesi daha iyi."

"Böylesi daha iyi kuşkusuz. Kulağa ne kadar tuhaf geliyor. Sen gerçekten de tuhaf bir kızsın. Biraz önce ağlıyordun. Söylemek isteyip de söyleyemediğin bir şey varsa, söyle kızım, henüz vakit var. Geert'i seviyor musun?"

"Neden sevmeyeyim ki? Hulda'yı seviyorum, Bertha'yı seviyorum, Hertha'yı seviyorum. Niemeyer Amca'yı da seviyorum. Sizi sevdiğimi söylememe herhalde gerek yok. Benim iyiliğimi isteyen, bana karşı iyi davranan, beni şımartan ve nazımı çeken herkesi severim ben. Eminim ki Geert de beni şımartacak ve nazımı çekecektir. Tabii kendi tarzında. Daha şimdiden Venedik'te bana takılar hediye etmek istiyor. Takılarla ilgilenmediğimden haberi yok. Onun yerine bir yerlere tırmanmayı ve salıncakta sallanmayı tercih ederim, özellikle de salıncağın ipi parçalanıp düşeceğim korkusuyla sallanmaktan hoşlanırım ben. Ama gerektiğinde takı da takarım, sonunda ölüm yok ya."

Ücretsiz PDF kitap Arşivi - <https://arshivi.org>

"Belki de kuzenin Briest'i de seviyorsundur?"

“Evet, onu çok seviyorum. O beni neşelendirmesini bilir hep.”

“Peki, kuzenin Briest ile evlenmek ister miydin?”

“Onunla evlenmek mi? Tanrı aşkına yapma, anne. O daha çocuk sayılır. Geert bir erkek, hem de tam bir erkek, kendisiyle övünebileceğim ve gelecek vaat eden bir erkek. Neler düşünüyorsun sen böyle, anne.”

“Doğru söylüyorsun, Effi. Bu beni çok sevindiriyor. Ancak içinde söyleyemediğin bir şey var gibi geliyor bana.”

“Belki de.”

“Öyleyse, söyle.”

“Bak, anne. Geert’in benden yaşlı olmasının sakıncası yok, belki bu daha da iyi. Bir kere kesinlikle yaşlanmış biri değil, bir asker gibi dinç ve enerjik bir adam. Onu bütün kalbimle sevdiğimi söyleyebilirdim. Eğer biraz... evet, biraz başka türlü olsaydı.”

“Nasıl olsaydı, Effi?”

“Evet, söyleyeceklerime bakıp da bana gülme. Daha geçenlerde bizim rahibin evinde duyduğum bir şey. Innstetten’den konuşuyorduk, yaşlı Niemeyer birden kaşlarını çattı; ama yüzündeki kırıksıklıklarda saygı ve hayranlık ifadesi vardı. ‘Evet, o bir baron! Karakter ve prensip sahibi bir adam,’ dedi.”

“Elbette öyle, Effi.”

“Elbette. Niemeyer daha sonra onun ilkelerine bağlı biri olduğundan da söz etti sanırım. Bunun biraz fazla olduğunu düşünüyorum. Oysa benim... benim böyle ilkelerim yok. İşte beni üzen ve korkutan şey bu anne. Geert beni çok seviyor ve bana çok icten davranıyor, fakat ben... ben ondan korkuyorum.”

5. BÖLÜM

Hohen-Cremmen'deki düğün şenlikleri geride kalmıştı. Herkes evine dönmüş, genç çift de düğün gecesi balayı için yola çıkmıştı.

Düğünden önceki gece yapılan eğlence herkesi mutlu etmişti, özellikle de oyunda rol alanları. Hulda bütün genç subayları, gerek Rathenow Süvarilerini ve gerekse Alexander Alayı'nın her şeye eleştirel bakan subaylarını kendisine hayran bırakmıştı. Evet, her şey beklentilerin üzerinde gerçekleşmiş, iyi ve düzgün gitmişti; ancak Bertha ve Hertha hıçkırarak o kadar çok ağlamışlardı ki Jahnke'nin Kuzey Almanya lehçesiyle yazdığı dizeler pek anlaşılamamıştı. Ama bunun kimseye zararı dokunmamıştı. Hatta sanattan anlayan bazı ince ruhlu konukların değerlendirmelerine göre, “her şey çok doğaldı, oyun sırasında tutulup kalmak, hıçkıra hıçkıra ağlamak ve söylenilenleri anlayamamak – böyle güzel ve kızıl-sarı kıvrıkcık saçlı kızlar olduktan sonra bu tür durumlarda başarı kesin olur.” Kuzen Briest kendi yazdığı rolüyle çok büyük övgü aldı. Genç gelinin düğünün arkasından balayı için İtalya'ya gideceğini öğrenince, sipariş edilen bavulu göndermek isteyen bir tezgâhtar, Demuth Mağazasının bir tezgâhtarını canlandırmıştı. Tabii bu bavulun sonradan Hövel marka

kocaman bir şekerleme kutusu olduğu anlaşıyordu. Saat üçe kadar dans edilmişti. İçtiği şampanyanın verdiği keyifle dili iyice çözölen yaşlı Briest, bazı saraylarda hâlâ bir gelenek olan meşale dansı ve jartiyer dansı gibi tuhaf âdetler hakkında çeşitli yorumlarda bulunmuştu; bu yorumlar bir türlü bitmek bilmiyordu, gide rek daha da artarak öyle bir noktaya geldi ki artık dur demenin zamanı gelmişti. Bayan Briest, kararlı bir biçimde, “Yeter artık, Briest. Kendine gel!” diye fısıldadı kocasına. “İmalî sözler söylemek için değil, konuklarımızı ağırlamak için burada bulunuyorsun. Unutma, av partisinde değiliz, düğündeyiz.” Bunun üzerine Briest, ikisi arasında büyük bir fark görmediğini, çok mutlu ve neşeli olduğunu söyledi.

Düğün iyi geçmişti. Niemeyer çok güzel bir konuşma yapmıştı. Yarı yarıya saray mensubu olan Berlinli konuklardan biri, kiliseden düğün evine dönerken, “Bizimkisi gibi yönetilen bir ülkede böylesine çok değerli ve yetenekli insanların yetişmiş olması çok tuhaf değil mi?” dedi.

“Ben bunun temelinde okullarımızın ve belki de daha çok felsefemizin büyük başarısının yattığını düşünüyorum. Mesela şu köy sahibi Niemeyer, ilk bakışta hastane rahibi gibi duran... Siz ne düşünüyorsunuz, sevgili dostum? Sizce de Niemeyer bir saray vaizi gibi konuşmadı mı? O ne büyük bir ustalık ve tezat sanatı, ne muhteşem şeydi öyle, tıpkı Kögel gibi konuştu; hatta duygu bakımından ondan üstündü. Kögel genelde soğuktur. Kuşkusuz onun konumunda bir adam soğuk olmak zorundadır. İnsan hayatta neden başarısız olur? Hep fazla samimiyet yüzünden.” Bu sözlerin muhatabı olan, henüz evlenmemiş, ama evlenmediği için

dördüncü 'ilişkisini' yaşayan saygın kişi, söylenenleri kabul etti. "Çok doğru, sevgili dostum," dedi. "Fazla samimiyet! Harika... bu konuda size daha sonra bir hikâye anlatacağım."

*

Düğünden bir gün sonraydı, ekim sabahının güneşi pırıl pırıl parlarsa da sonbaharın serinliği kendisini iyice hissettirmeye başlamıştı. Biraz önce karısıyla kahvaltı yapmış olan Briest yerinden kalktı ve elleri arkasında, sönmek üzere olan şöminenin karşısına geçti. Bayan Briest de elindeki örgüsüyle aynı şekilde şömineye yaklaştı ve tam bu sırada içeri giren Wilke'ye kahvaltı masasını toplamasını söyledi: "Wilke, önce salona gir, her tarafı temizleyip düzelt; daha sonra pastaları karşıya götür, cevizli olanları rahiplere, içinde küçük küçük pastaların bulunduğu tabakları da Jahnkelere vereceksin. Bardaklara da dikkat et, ince kesimli bardakları kastediyorum."

Briest, daha şimdiden üçüncü sigarasını içiyordu, neşesi yerindeydi. "İnsana düğün kadar iyi gelen şey yoktur, tabii insanın kendi düğünü hariç," dedi.

"Neden böyle söylediğini bilmiyorum, Briest. Senin kendi düğününden dolayı sıkıntı çekmiş olduğunu yeni öğreniyorum. Nedenini de bilmiyorum."

"Luise, sen tam bir oyunbozansın. Bunu kötü anlamda söylemiyorum, böyle bir şey aklımın ucundan bile geçmez. Zaten balayı seyahati bile yapmadığımıza göre konuşacak neyimiz olabilir ki. Baban balayı yapmamıza karşı çıkmıştı. Ama Effi balayına çıktı. İmrenilecek bir şey. On treniyle gittiler. Su sıralar Regensburg'a varmış olmalı. Öyle sanıyorum ki, Innstetten

şimdi ona –kuşkusuz trenden inmeden– Walhalla Mabedi'nin sanatsal zenginliklerini anlatıyordu. Innstetten mükemmel bir adam, ama tam bir sanat tutkunu. Oysa bizim zavallı Effi'miz bir doğa çocuğu, doğa âşığı bir çocuk. Innstetten'in bu aşırı sanat tutkusunun onu biraz üzeceğinden korkuyorum.”

“Her erkek karısını biraz üzer. Sanat tutkunu olmak da kusur sayılmaz herhalde.”

“Hayır, elbette sayılmaz. Hiç olmazsa bu konuda tartışmayalım. Bu çok derin bir konudur. Üstelik insanlar da farklı farklı yaratılmışlardır. Senin bu konuda yetenekli olduğunu düşünüyorum. Innstetten'e Effi'den daha çok uyardın. Yazık, ama artık çok geç.”

“Çok nazıksın, ama söylediğin şey gerçeği yansıtmıyor canım. Her neyse, artık olan oldu. O şimdi benim damadım. Gençlikte yaşanan olaylara sürekli gönderme yapmanın hiçbir yararı olmaz.”

“Biraz şaka yapıp seni neşelendirmek istemiştım.”

“Aman pek de nazıksın. Gerekmez. Neşelendirilmeye ihtiyacım yok benim.”

“Neşen yerinde, öyle mi?”

“Evet, yerinde. Sen neşemi kaçırma yeter. Anlat bakalım, başka ne söylemek istiyorsun? Demek isteyip de diyemediğin bir şey var gibi geliyor bana.”

“Nasıl, Effi'yi beğendin mi? Baştan sona umduğun gibi miydi her şey? Kızımızın tavırları çok tuhaf geldi bana, neredeyse bir çocuk gibiydi. Kendisinden çok emindi, Innstetten gibi bir adamın karşısında hiç de alçakgönüllü davranmıyordu. Bu ona karşı beslediği duyguları henüz daha tam olarak anlayamamış olmasından ileri geliyor olabilir. Yoksa onu gerçekten sevmiyor mu? Öyleyse çok kötü; çünkü Innstetten bütün olumlu mezi-

yetlerine rağmen, Effi'nin sevgisini nasıl kazanacağını, bunun için ne yapması gerektiğini bilecek yapıda bir adam değil.”

Bayan Briest susuyor, iğneyi kanaviçeye kaç kez batırdığını sayıyordu. Sonunda, “Briest, şu anda söylediğin, yemekte attığın nutuk da dahil, senden üç günden beri duyduğum sözlerin en mantıklısıydı,” dedi. “Bu konuda benim de kaygılarım var. Ama sakın olmamız gerektiğini düşünüyorum.”

“Effi sana içini döktü mü?”

“Döktü diyemem. Anladığım kadarıyla konuşmaya ihtiyaç duyuyor, fakat içini dökme gereği duymuyor ve pek çok şeyi içinde saklıyor. Anlatmak istiyor, ancak bundan hemen vazgeçiyor, çok ketum davranıyor; karmakarışık bir ruh hali var.”

“Ben de aynı senin gibi düşünüyorum. Sana bu konuda herhangi bir şey söylemediyse, bunun böyle olduğunu nereden bilebilirsin ki?”

“Ben yalnızca içini dökmediğini söyledim. Duygu ve düşüncelerini açığa vuran, içini döken bir kız değil Effi. Her şey kendiliğinden gelişti, birden açılıverdi bana, ama sonra eski ruh haline geri döndü. Birdenbire bana açıldığı, istemeden de olsa içinden geldiği gibi konuştuğu için, söylediklerinin önemli olduğunu düşündüm.”

“Bu ne zaman ve hangi vesileyle oldu?”

“Tam üç hafta oluyor, bahçede oturmuş, çeyiz işleriyle uğraşıyorduk, Wilke bir mektup getirdi. Mektup Innstetten'den geliyordu. Effi mektubu aldı ve okumadan cebine koydu, on beş dakika sonra kendisine mektubu okumadığını anımsatmak zorunda kaldım. Ancak o zaman okudu mektubu; ama okurken yüzünün ifa-

desi hiç değişmedi. İşte o zaman büyük bir kaygı duyduğumu itiraf edebilirim, öyle çok kaygılanmışım ki gerçeği tam olarak öğrenmek istedim.”

“Çok doğru, çok doğru.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Demek istiyorum ki... ama bunun bir önemi yok. Anlatmaya devam et, her şeyi bilmek istiyorum.”

“Önce Innstetten’in ne yazdığını sordum. Effi’nin karakterini bildiğim için resmi bir ses tonundan kaçınarak mümkün olduğunca yumuşak bir üslupla, hatta biraz da şaka yoluyla konuya girmek istediğimden, Berlin’de her fırsatta kur yapan kuzeni Briest’le evlenmeyi aklından geçirip geçirmediğini sordum ona...”

“Peki, ne dedi?”

“O zaman Effi’yi bir görmeliydin. Önce umursamaz bir gülüşle yanıt verdi. Kuzeni Briest’in teğmen üniforması giyiyor olmasına rağmen henüz daha bir öğrenci, bir subay adayı olduğunu, bir subay adayıyla evlenmek şöyle dursun âşık bile olamayacağını söyledi. Daha sonra Innstetten’den söz etti, Innstetten birdenbire bütün erkeklik erdemlerini taşıyan biri oluvermişti gözünde.”

“Peki, bunu nasıl açıklıyorsun?”

“Çok basit. Effi ne kadar akıllı, ne kadar sıcakkanlı, ne kadar enerjik ve ateşli bir kız olsa da, kendisini aşka hazır hissetmiyor, gerçek bir duyguya kapılmaya hazır değil. Gerçi aşktan söz ediyor, hem de büyük bir kararlılıkla ve inançla söz ediyor aşktan, ancak aşkın çok yüce, çok güzel ve harika bir duygu olduğunu bir yerlerde okuduğu için böyle konuşuyor sanırım. Belki de duygulu bir kız olan Hulda’dan duyduklarını tekrar ediyordu. Aslında kendisinin pek bir şey hissettiği yok.

Bir gün gelecek, Tanrı'nın izniyle o da aşkı hissedecek ve yaşayacaktır; ancak böyle bir şey henüz daha ortada yok."

"O halde nesi var? Ne istiyor?"

"Benim düşünceme ve onun da kendi ifadesine göre, iki şey istiyor: eğlence ve ihtiras."

"Bu olabilir. Şimdi rahatladım."

"Ama benim içim pek rahat değil. Innstetten mesleğinde ilerlemek isteyen bir adam, hırslı ve yalnızca kendini düşünen biri olduğunu söylemek istemiyorum, kesinlikle böyle biri değil o, böyle olamayacak kadar da asil bir insan; ancak mesleğinde ilerlemek istiyor, bu da Effi'nin ihtirasını tatmin edecektir."

"Öyleyse iyi o zaman."

"Evet, bu iyi! Ama istenilenin ancak yarısı. Evet, Effi'nin şan şöhret tutkusu tatmin edilmiş olacak, peki oyun ve serüven tutkusu da tatmin edilebilecek mi? Bundan kuşkuluyum. Effi'yi sürekli oyalamak ve heyecanlandırmak, hayal dünyası zengin birinin amansız düşmanı olan can sıkıntısını yenmek, Innstetten'in pek başarabileceği bir şey değil gibi geliyor bana. Effi'yi kendi iç dünyasına mahkûm edip yalnızlığa terk etmez sanırım, bunu yapmayacak kadar akıllı ve kibar bir adam, ancak Effi'yi istediği gibi eğlendiremeyecektir. En kötüsü de, sorunun çözümü konusunda hiç kafa yormayacaktır. Bu, evliliklerine zarar vermeden bir süre böyle devam eder, ama sonra Effi durumu fark edecek ve buna çok üzülecektir. O zaman ne olur bilemiyorum; çünkü Effi uysal ve yumuşak huylu bir kız olsa da, hırçın bir yanı da var, işi oluruna bırakmaz."

Tam bu sırada Wilke salondan çıkarak yanlarına geldi, her şeyi tek tek saydığını ve hiçbir şeyin eksik

olmadığını, yalnızca ince kesim şarap bardaklarından birinin kırılmış olduğunu, bunun da, dün gece genç Bayan Hulda'nın Teğmen Nienkerken'le bardağını sertçe tokuşturmasından kaynaklandığını söyledi.

"Anlaşılır bir durum. Hulda eskiden beri uyurgezer bir kız. Mürver ağacının altında uyumak da işe yaramadı. Budalanın biri, Nienkerken'in ona ilgi göstermesini anlamıyorum."

"Ben çok iyi anlıyorum."

"Ama Hulda'yla evlenemez."

"Hayır."

"Peki, o zaman ne diye onunla ilgileniyor?"

"Bu çok derin bir konu, Luise."

*

Briest ile karısı arasındaki bu konuşma düğünden bir gün sonraydı. Üç gün sonra Münih'ten kargacık burgacık bir yazıyla yazılmış küçük bir kart geldi. Her şey kısa ve kuru bir üslupla anlatılıyordu: "Sevgili aneciğim! Bugün öğleden önce resim müzesini gezdik. Geert karşıdaki müzeyi de gezmek istiyordu, doğru yazacağımdan emin olmadığım için adını veremiyorum, Innstetten'e sormak da istemedim. Innstetten bana karşı çok iyi, çok sıcak ve bir melek gibi davranıyor, her şeyi en ince ayrıntısına kadar ve tek tek açıklıyor. Her şey çok güzel, ama biraz yorucu geçiyor. Umarım İtalya'da bu ziyaretler biraz azalır ve dinleniriz. Burada 'Dört Mevsim Oteli'nde kalıyoruz, Geert, bana otele adından dolayı, 'Dışarıda sonbahar var, ama ben seninle ilkbaharı yaşıyorum,' dedi. Bunun çok anlamlı olduğunu düşünüyorum. Innstetten gerçekten çok kibar ve çok da dikkatli bir adam. Bir şey söylediğin-

de ya da açıkladığında, kuşkusuz benim de dikkatli olmam gerekiyor. Her şeyi öyle iyi biliyor ki bir kere olsun ansiklopedi karıştırmaya ihtiyaç duymuyor. Sizden, özellikle de annemden hayranlıkla söz ediyor. Hulda'yı biraz yapmacık buluyor, ama yaşlı Niemeyer'i pek sevmiş. Mutluluk sarhoşu, ama biraz da yorgun kızınız Effi'den kucak dolusu selamlar."

Buna benzer kartlar artık her gün geliyordu. Innsbruck'tan, Verona'dan, Vicenza'dan, Padova'dan geliyordu ve gelen kartlar genellikle, "Bugün öğleden önce buranın ünlü resim galerisini gezdik," biçiminde başlıyordu. Gezdikleri yer bir resim galerisi değilse, bir arena ya da "Santa Maria" adlı herhangi bir kilise oluyordu. Padua'dan kartla birlikte bir mektup da geldi: "Dün Vicenza'daydık, Palladio için Vicenza'yı mutlaka görmek lazım. Geert bana bütün modern yapıtların köklerinin burada bulunduğunu söyledi, tabii mimarlıkla ilgili olanları. Padova'da (buraya bu sabah geldik) otelin arabasında kendi kendine birkaç defa, 'O burada yatıyor,' dedi ve bu cümleyi daha önce hiç duymadığımı söyleyince çok şaşırdı. Ama sonunda bu konuda bir şey bilmeyişimin aslında iyi olduğunu, bunun bir avantaj olacağını söyledi. Çok dürüst ve anlayışlı bir insan. Bana çok iyi davranıyor, hiç kendini beğenmiş biri değil, üstelik yaşlı da değil. Bacaklarım hâlâ sızlıyor, ansiklopedileri karıştırmak ve tablolar önünde uzun süre ayakta durmak beni çok yoruyor. Fakat yapılacak bir şey yok. Venedik'e gideceğimize çok seviniyorum. Orada beş gün, belki de bütün bir hafta kalacağız. Geert, bana San Marco Meydanındaki güvercinlerden hayranlıkla söz etti, külahlar dolusu yem alınır, bu güzel hayvanlar

beslenirmiş. Anlattığına göre, 'Hulda tipinde' güzel sarışın kızları gösteren tablolar da varmış. O bunları anlatırken, Jahnke'nin kızları geldi aklıma. Ah onlarla birlikte avlumuzdaki araba okunun üstünde oturup *kendi* güvercinlerimizi yemleyebilmek için neler vermezdim ki... Şişman kursaklı güvercinimi sakın kesmeyin, onu tekrar görmek istiyorum. Burası çok güzel. Dünyanın en güzel yeri burası herhalde. Mutlu, ama biraz da yorgun kızıınız Effi."

Bayan Briest, mektubu kocasına okuduktan sonra, "Zavallı çocuk. Bizi özlüyor," dedi.

"Evet, bizi özlüyor," diye yanıt verdi Briest. "Şu lanet olası seyahat..."

"Neden böyle konuşuyorsun şimdi? İsteseydin buna engel olabilirdin. Bu senin tarzın, arkadan ukala ukala konuşmayı pek seversin. Çocuk kuyuya düştükten sonra belediyenin kuyunun ağzını kapatması ne işe yarar."

"Ah, Luise! Böyle şeyler söyleyip beni suçlama. Effi bizim çocuğumuz, ama 3 Ekimden beri Bayan Barones Innstetten.. Kocas, saygıdeğer damadımız bir balayı seyahati yapmak ve bundan yararlanarak da her resim galerisinin katalogunu çıkarmak istiyorsa, buna nasıl engel olursun ki? Evlilik denilen şey bu işte!"

"O halde şimdi itiraf ediyorsun. Kadının her zaman baskı altında olduğunu söylediğimde, bana karşı çıkmıştın."

"Evet, Luise, doğru, sana karşı çıkmıştım; ama şimdi bunu konuşmanın ne yararı var ki? Bu gerçekten çok derin bir konu."

6. BÖLÜM

Kasım ayının ortalarıydı, Capri Adasına ve Sorrento'ya kadar gelmişlerdi. Innstetten'in izni bitiyordu. Günü gününe ve saati saatine işinin başında olmak onun karakteri ve sorumluluk anlayışının gereğiydi. 14 Kasım sabahı posta treniyle erkenden Berlin'e geldiler. Kuzen Briest, Effi'yi ve eşini istasyonda karşılayarak Stettin treninin hareketine kadarki iki saatlik sürede "St. Privat-Panorama" adlı ulusal galeriyi gezmelerini ve ardından da küçük bir zengin kahvaltısı yapmalarını önerdi. Her iki öneri de memnuniyetle kabul edildi. Öğleye doğru tekrar istasyona döndüler, âdet olduğu üzere söylenen ve neyse ki ciddiye alınmayan "bize de buyurun" talebi, hem Effi hem de Innstetten tarafından tekrarlandıktan sonra içtenlikle el sıkışarak birbirlerine veda ettiler. Tren hareket ettiğinde Effi, kompartımanın penceresinden Kuzen Briest'e el sallamaya devam etti. Sonra yerine oturdu ve gözlerini kapadı; ancak ara sıra doğruluyor, Innstetten'e elini uzatıyordu.

Hoş bir yolculuktu. Tren, Klein-Tantow İstasyonuna tam zamanında girdi. Kessin'e gitmek için iki mil de kara yolculuğu yapmaları gerekiyordu. Yazın, özellikle de denize girme mevsiminde karayolu yerine deniz-yolu tercih edilirdi ve yandan çarklı eski bir gemiyle

Kessin kasabasının adını aldığı küçük Kessin Irmağın-
dan aşağıya doğru inilirdi. Yolcusu olmayan bir gün-
de adını aldığı efsanedeki kuş gibi kendisini yakması
uzun süredir boşuna beklenen “Phoenix” adlı gemi, 1
Ekimde normal seferlerine başlıyordu. Bunun için In-
nstetten, arabacısı Kruse’ye, Stettin’den, “Saat beşte
Klein-Tantow İstasyonunda olacağız. Hava iyi olursa,
üstü açık arabayla gel,” diye telgraf çekmişti.

Hava gerçekten güzeldi. Kruse açık arabayla istas-
yonda bekliyordu. Gelenleri, yüksek tabaka arabacısı-
na yakışır bir biçimde karşıladı.

“Her şey yolunda mı, Kruse?”

“Evet, efendim.”

“Effi, hadi bin arabaya.” Effi arabaya bindi. İstas-
yon hamallarından birisi valizi arabacının yanına yer-
leştirirken, Innstetten geri kalan bagajların otobüsle
gönderilmesi talimatını verdi. Daha sonra kendisi de
yerine oturdu ve halktan biri gibi davranarak, çevresi-
ni saranlardan sigarasını yakmak için ateş istedi, son-
ra Kruse’ye, “Hadi artık gidelim, Kruse,” diye seslendi.
Pek çok rayın kesiştiği trenyolundan geçtikten sonra
çapraz bir hat boyunca ilerlediler ve biraz sonra da ka-
rayolunun kenarındaki Prens Bismarck Otelinin önün-
den geçtiler. Yol tam burada ikiye ayrılıyordu. Sağ
tarafтан Kessin’e, sol tarafтан da Varzin’e gidiliyordu.
Otelin önünde sırtında kürk palto, başında kalpak olan
orta boylu, geniş omuzlu bir adam duruyordu. Baron
Innstetten önünden geçerken, adam kalpağını başın-
dan çıkardı ve büyük bir saygıyla selamladı. Gördüğü
her şeye fazla ilgi gösteren ve bundan dolayı da çok
neşeli görünen Effi, “Bu adam da kim?” diye sordu.
“Tıpkı Polonyalı bir köy muhtarına benziyor, ama iti-

raf etmeliyim ki hayatımda hiç Polonyalı köy muhtarı görmedim.”

“Önemli değil, Effi. Yine de çok iyi benzettin. O gerçekten de Polonyalı bir köy muhtarına benziyor, öyle de zaten. Golchowski adında yarı Polonyalı bir adam. Burada seçim propagandası ya da av partisi düzenlendiğinde, hemen en başlarda yer alır. Aslında benim hiç güven duymadığım, günahı boynuna, geçmişi biraz karanlık bir adam. Burada dürüst adam rolü oynuyor. Varzinli asiller buradan geçerlerken, neredeyse kendisini arabanın önüne atar. Prens de ondan hoşlanmadığını biliyorum. Ama neye yarar ki? Kimse onunla arasını bozmak istemiyor; çünkü ona herkesin ihtiyacı var. Bütün bu bölge onun kontrolü altındadır ve seçim işlerinden onun kadar anlayan yoktur, aynı zamanda varlıklı olduğu da söyleniyor. Fahiş bir faizle borç verir, ama diğer Polonyalılar bunu yapmazlar, onlar genellikle borç alanlardır.”

“Ama temiz bir adama benziyor.”

“Evet, öyledir. Buradakilerin pek çoğu temiz giyimli ve bakımlıdır. Sanıyorum, onlar hakkında söylenecek en iyi söz budur. Sizin şu Brandenburgular gösterişi pek sevmezler, asık suratlı görünürler hep; daha az saygılı, daha doğrusu saygısızdırlar, ama evet dedikleri evet, hayır dedikleri hayırdır. İnsan onlara güvenebilir. Buranın insanları güven vermez.”

“Bunu bana niçin söylüyorsun? Ben burada, bu insanların arasında yaşamaya mecburum.”

“Onlarla yaşamak zorunda olmayacaksın, onların yüzlerini fazla görmeyecek, onları fazla duymayacaksın; çünkü burada kasaba ve köyler birbirinden çok farklıdır. Sen yalnızca kasabalılarımızı tanıyacaksın,

buranın güzel insanlarını, sevgili Kessinlilerimizi tanıyacaksın.”

“Sevgili Kessinlilerimiz dedin. Benimle dalga mı geçiyorsun, yoksa gerçekten o kadar iyi insanlar mı?”

“Gerçekten iyi olduklarını iddia etmek istemem, ama ötekilerden farklıdır. Köy halkına benzer yanları kesinlikle yoktur.”

“Peki, bu nasıl oluyor?”

“Nasıl mı oluyor? Çünkü onlar farklı insanlardır, kökleri ve insan ilişkileri açısından başkadırlar. Buranın köylerinde karşılaşacağın insanlar, belki senin de duyduğun gibi, Kasub denilen halktır. Bunlar bin yıldan beri, belki de daha uzun bir süredir burada yaşayan Slavlardır. Sahil boyunca uzanan ve ticaretle uğraşan küçük şehirlerde oturanlar ise çok uzaklardan gelip oralara yerleşmişlerdir. Kasublulara ait hinterlantla pek az ilgilidirler; çünkü onlarla ilişkileri yok denecek kadar azdır, tamamen başka taraflara yönelmişlerdir. Yöneldikleri bölgeler, ticaret yaptıkları yerlerdir ve bütün dünya ile ticaret yaptıkları için aralarında dünyanın her tarafından insanlar bulmak mümkündür. Aslında küçük bir yer olmasına rağmen güzel Kessin’imizde de durum aynıdır.”

“Ne kadar da etkileyici, Geert. Sen hep küçük bir yer diyorsun ve eğer abartmıyorsan, burada tamamen yeni bir dünya bulacağımı sanıyorum. Daha önce hiç görmediğim insanları göreceğim ve tuhaf olaylara tanık olacağım. Herhalde sen de buna benzer bir şey söylemek istedin, öyle değil mi?”

Innstetten başıyla karısını doğruladı.

“Tamamen yeni bir dünya diyorum, içinde zencisi, Türkü, hatta Çinlisi bile olan yeni bir dünya.”

“Evet, Çinli de. Ne kadar doğru tahmin ediyorsun. Bir Çinlinin de bulunması mümkün, ama eskiden bir Çinlimiz vardı demek daha doğru olur sanırım. Şimdi öldü, kilisemizin hemen yanında, etrafı tel örgüyle çevrili küçük bir toprak parçasının altında yatıyor. Eğer korkmazsan, bir fırsatını bulur sana onun mezarını gösteririm; kum tepecikleri arasında, hoş bir yer. Zaman zaman birkaç altın otu ve herdemtaze çiçeğine rastlamak da mümkün, hep denizin hışırtısını duyarısın. Hem güzel hem insanın içini ürperten bir yer.”

“Demek, insanın içini ürperten bir yer. Bu konuda daha çok şey bilmek isterdim; ama öğrenmesem daha iyi olur sanırım. O zaman sürekli korkulu rüyalar görürüm ve hayaletlerle uğraşırım. Yatağıma bir Çinlinin geldiğini görmek istemem, dilerim bu gece rahat uyurum.”

“Hayır, gelmeyecektir.”

“Evet, bence de gelmeyecektir; ama çok tuhaf, insana mümkünmüş gibi geliyor. Sen bana Kessin’i ilginç bir yer olarak sunmak istiyorsun; ama bu konuda biraz ileri gidiyorsun bence. Kessin’de böyle yabancı insanlar çok mu gerçekten?”

“Evet, çok. Bütün kasaba bu tür yabancılarla dolu, aileleri, anne-babaları ve büyükanne-babaları tamamen başka yerlerde yaşayan insanlarla.”

“Tuhaf bir durum. Biraz daha anlatsana. Ama beni korkutacak şeyler olmasın. Bence bir Çinlinin her zaman insanı korkutacak bir yanı vardır.”

“Evet, vardır,” dedi Innstetten gülerek. “Ama Tanrı’ya şükür geri kalanlar bütünüyle farklı, terbiyeli ve kibardırlar. Yalnızca belki biraz tüccar zihniyetlidirler, çıkarlarını fazlaca düşünürler, senet ve bonolarla

iş yapmaları biraz kuşku vericidir, bu nedenle onlara karşı tedbirli olmak lazım. Ama kesinlikle zararsızdırlar. Seni kandırmadığımı görmen için bir örnek vermek istiyorum, bir tür alfabetik liste ya da isim listesi.”

“Evet, yap bunu, Geert.”

“Örneğin, bizim evden elli adım kadar uzakta, hatta bahçelerimiz neredeyse bitişik, sürekli deniz diplerini tarayan bir makine ve tarak ustası vardı, adı Macpherson’dı, gerçek bir dağlı, bir İskoçyalıydı.”

“Onlar gibi de davranıyor muydu?”

“Hayır, Tanrı’ya şükür ki onlar gibi davranmıyordu; çünkü ne kendi soyunun ne de Walter Scott’un gurur duyabileceği, büzüşmüş, iki büklüm zavallı bir adamcağızdı. Macpherson’ın oturduğu evde, asıl mesleği berberlik olan Beza adında yaşlı bir cerrah da oturuyor. Şu ünlü General de Meza gibi o da Lizbonludur. Meza, Beza; bu isimlerden bunların aynı ülkeden olduklarını anlıyorsundur. Nehrin biraz yukarısındaki kale surlarının dibinde, gemilerin durduğu akıntının olduğu yerde, Stedingk adında bir de kuyumcumuz vardı, İsveçli asil bir ailedenmiş, bildiğim kadarıyla bu adı taşıyan kontlar ve daha başkaları da varmış; ama şimdilik bunları bırakalım da iyi bir insan olan şu yaşlı Doktor Hanne-mann’a geçelim. Danimarkalıdır, uzun yıllar İzlanda’da yaşamış, hatta Hekla ya da Krabla Yanardağının son patlaması hakkında küçük bir kitap bile yazmış.”

“Ama bu harika bir şey, Geert. Bu altı romana bedel, okumakla bitmez ki. Bu tür insanlarla karşılaşınca, sıradan insanlar sanıyoruz onları, ama sonradan hepsinin de çok özel olduğunu anlıyoruz. Kessin bir sahil kasabası olduğuna göre, cerrah ya da berber ya da bu tür kişiler dışında başka insanlar da olacaktır kuşku-

suz. Bir kaptanınız da olmalıydı, uçan bir Hollandalı ya da...”

“Doğru, çok haklısın. Siyah bayraklılarla korsanlık yapmış bir kaptanımız var.”

“Bunu daha önce hiç duymadım. Siyah bayraklılar da neymiş?”

“Bunlar çok uzaklarda, Tonkin Körfezinde ve Büyük Okyanus’ta yaşayan insanlardır.. Ama bizimkisi insanlar arasına döndüğünden beri görgü kurallarını çok iyi öğrenmiş, hoşsohbet bir adamdır.”

“Ama ben ondan yine de korkarım.”

“Korkmana hiç gerek yok, hatta ben köyleri dolaşırken ya da Prens’in çayına gittiğimde bile korkman gerekmez; çünkü evimizde bize hizmet edenlerden başka, Tanrı’ya şükür Rollo’muz da var...”

“Rollo mu?”

“Evet, Rollo. Niemeyer ya da Jahnkelerin evinde Normandiyalı bir dükten söz edildiğini anımsıyor musun? Bizim Rollo’da da bir dük asaleti var. Ama o sadece bir ternöv köpeği, beni çok seven ve seni de sevecek olan çok güzel bir hayvan. Çünkü Rollo, insanları iyi tanır, insandan anlar. Senin yanında olduğu sürece güvendesin demektir. Canlı ya da ölü, hiç kimse senin yanına yaklaşamaz. Neyse bırakalım şimdi bunları. Şu karşıdaki aya bir bak. Ne kadar da güzel görünüyor, değil mi?”

Her kelimeyi yarı korku, yarı merakla dinlemiş olan Effi yerinden doğruldu, başını sağa çevirdi, hızla kayan beyaz bulutların arasından ayın doğuşunu seyretti. Ay bakır renkli kocaman tekerlek bir kızılağaç fundalığının arkasında duruyor, ışığı Kessin Irmağına düşüyordu. Burası ırmağın genişlediği bir yerdi, açık denizle bağlantısı olan bir koy da olabilirdi.

Effi uyuşmuş gibiydi. “Evet, haklısın Geert, ay ne kadar da güzel parlıyor, aynı zamanda esrarengiz bir yanı da var. İtalya’da hiç bu kadar etkilenmemiştim, Mestre’den Venedik’e giderken de böyle etkilenmemiştim. Oralarda da su, bataklık ve ay ışığı vardı. Üstünden geçtiğimiz köprü yıkılacak sanmıştım; ama orası böyle ürpertici değildi, insan orada karşısına hayaletler çıkacakmış gibi hissetmiyor kendisini. Acaba burada neden böyle oluyor? Kuzeyde olduğumuz için mi?”

Innstetten güldü. “Biz burada Hohen-Cremmen’den on beş mil kuzeydeyiz. İlk kutup ayısının ininden çıkması için bir süre daha beklemen gerekecek. Uzunca bir yolculuk, ardından ulusal resim galerisi ziyareti ve üstüne bir de Çinli’nin öyküsünü dinlemek sinirlerini gerdi sanırım.”

“Çinli’nin öyküsünü daha anlatmadın ki.”

“Hayır, ondan sadece söz ettim; ancak bir Çinli başlı başına bir öyküdür zaten...”

Effi, “Evet, öyle,” diye güldü.

“Ama artık gerginliğini üstünden atmışsındır. Şu önümüzdeki ışığı yanan küçük binayı görüyor musun? Orası bir demirci atölyesi. Yol oradan kıvrılıyor. Oradaki dönemeci geçtikten sonra Kessin Kulesini, daha doğrusu her iki kuleyi görürsün...”

“Kessin’in iki kulesi mi var yani?”

“Evet, Kessin her geçen gün daha da büyüyor, daha da gelişiyor. Artık bir Katolik kilisesi de var.”

*

Yarım saat sonra araba kasabanın çıkışındaki resmi konutun önünde durdu. Bu biraz eski moda, sade ve yarı kâgir bir binaydı, ön cephesi plajlara giden ana caddeye bakıyordu, çatısı da kasaba ile kum tepecik-

leri arasındaki küçük bir ormanlığın, "Plantasyon" adlı bir koruluğun üstündeydi. Bu eski moda kâgir bina, aslında Innstetten'in özel konutuydu, mülki idare amirliği konutu değildi; mülki idare amirliği konutu hemen karşıda, sokağın öbür tarafındaydı.

Arabacı Kruse'nin kamçıyı atların sırtında şaklatarak geldiklerini haber vermesine gerek kalmadı; bütün çalışanlar ve uşaklar uzunca bir süredir kapılardan ve pencerelerden onları gözlüyorlardı. Araba daha konutun önüne gelmeden hepsi kaldırımında ve eşikte toplanmış, onları bekliyordu; en önde de Rollo vardı. Araba durur durmaz, Rollo hemen etraflarında dolaşmaya başladı. Innstetten önce karısının arabadan inmesine yardım etti, daha sonra kolunu ona uzatıp, sevecen bir yüz ifadesiyle uşak ve hizmetçileri selamlayarak yanlarından geçti ve hizmetçiler, duvarları birbirinden değerli eski dolaplarla dolu koridora giren genç çifti takip ettiler. Sarı saçlarının üzerine taktığı zarif bonesi kadar heybetli görünümü de kendisine pek yakışan, ama artık genç görünmeyen sevimli hizmetçi, hanımefendisinin atkısını ve mantosunu çıkarmasına yardım etti. İçi kürklü lastik çizmelerini de çıkarmak için tam eğilmişti ki Innstetten karısına dönerek, "Bütün ev halkını sana hemen tanıtsam iyi olacak," dedi. "Yalnız Bayan Kruse yok, o kendisini göstermekten pek hoşlanmaz, her zaman olduğu gibi yine karatavuğunun yanındadır sanırım." Buna herkes güldü. "Ama bırakalım şimdi Bayan Kruse'yi... Bak, bu benim eski dostum Friedrich, üniversitede de birlikteydik... Ne güzel günlerdi, değil mi Friedrich... Bu da Johanna; Pasewalklıları Brandenburglu sayarsan, senin hemşerin sayılır. Bu da, öğle ve akşam yemeklerimizi pişiren ve kendisine sağlığını

emanet ettiğimiz Christel'dir, yemek pişirmekte üstüne kimsenin olmadığına seni temin edebilirim. Şu çevremizde dolaşan da Rollo. Evet, Rollo, nasılsın bakalım?"

Rollo, bu özel hitap biçimini bekliyormuş gibiydi, adını duyar duymaz sevincinden havlamaya başladı, patilerini kaldırarak efendisinin omuzlarına dayadı.

"Tamam Rollo, tamam. Bak, işte bu senin hanımın, ona senden söz ettim, senin çok güzel ve akıllı bir köpek olduğunu, onu koruyacağını söyledim." Rollo bunun üzerine yere indi ve Innstetten'in önüne oturdu, aynı zamanda da büyük bir merakla genç kadının yüzüne bakıyordu. Effi elini uzatınca, ona sokularak sevgi gösterisinde bulundu.

Tanışma sırasında Effi çevresine göz atma fırsatı da bulmuştu. Gördüğü her şeyden adeta büyülenmiş gibiydi, ışığın yoğunluğundan gözleri kamaşmıştı. Koridorun ön tarafında duvarlara asılmış dört ya da beş aplik yanıyordu, aplikler son derece basitti, beyaz tenekedendiler, ama böylece ışıkların parlaklığı daha da artıyordu. Niemeyer'in düğün hediyesi olan üstü kırmızı tüllerle örtülü iki büyük lamba, meşeden yapılmış iki dolabın arasındaki açılır-kapanır bir masanın üstünde duruyordu. Bunun önünde de çay fincanları duruyordu, su ısıtıcısının ışığı da yanıyordu. Ancak bütün bunlardan başka, çok farklı ve kısmen de çok tuhaf şeyler de gördü Effi. Koridorun tavanını diklemesine eşit bölümlere ayıran kirişler; en öndeki kirişte yelkenleri açılmış, arka güvertesi yüksek ve top lombozları görünen bir gemi asılıydı, biraz ileride ise kocaman bir balık havada yüzüyor gibiydi. Effi hâlâ elinde tuttuğu şemsiyesiyle bu canavara hafifçe dokununca, yavaş yavaş sallanarak hareket etmeye başladı.

Effi, “Bu da ne böyle, Geert?” diye sordu.

“Bir köpekbalığı.”

“Peki, şu arkadaki ne? Tütüncü dükkânının önüne asılmış bir puro gibi duran şey?”

“Bir timsah yavrusu. Ama bütün bunları yarın daha iyi ve daha ayrıntılı olarak görebilirsin. Şimdi gel, birer fincan sıcak çay içelim. Çünkü üstündeki atkısına ve mantona rağmen üşümüştündür. Hava hissedilir derecede soğuktu.”

Innstetten Effi'ye kolunu uzattı, iki hizmetçi kız geri çekilirken, Friedrich ve Rollo arkalarından onları izledi. Sola dönerek mülki idare amirliği konutunun oturma ve çalışma odasına girdiler. Effi burada da koridordaki gibi şaşırınıştı. Fakat bu konu hakkında görüşünü açıklamadan önce, Innstetten kapının perdesini sertçe çekerek açtı; kapının arkasındaki avluya ve bahçeye bakan ikinci büyük odayı karısına göstererek, “Effi, işte burası senin odan. Friedrich ve Johanna benim talimatlarım doğrultusunda bu odayı senin için hazırladılar. Ben hiç fena bulmadım, senin de hoşuna giderse sevinirim.”

Effi, kolunu kocasının kolundan çekti ve parmak uçlarında yükselerek, sıcak bir sevgiyle onu öptü.

“Benim gibi zavallı bir kızı nasıl da şımartıyorsun. Bu piyano, bu halı – sanırım bir Türk halısı, şu içinde küçük balıklar yüzen sevimli havuz ve çiçeklik! Nereye baksam beni şımartacak bir şeyler var.”

“Evet, Effi'ciğim, beğendiğini anlıyorum, bunları beğenmek için insan genç, güzel ve sevimli olmalıdır. Kessinliler de senin böyle biri olduğunu öğrenmiş olmalılar; çünkü şu çiçeklikten benim hiç haberim yok. Friedrich, çiçeklik nereden geldi?”

“Eczacı Gieshübler gönderdi... yanında bir de kart var.”

“Ah! Gieshübler, Alonzo Gieshübler,” dedi Innstetten ve adı insana biraz tuhaf gelen adamın kartını gülerek, hatta aşırı neşeli bir tavırla Effi’ye uzattı. “Gieshübler, sana ondan bahsetmeyi unuttum, ama şimdi yeri gelmişken söyleyeyim, Gieshübler’in doktor unvanı da var, ama kendisine doktor diye hitap edilmesinden hoşlanmaz, kendisine doktor denilmesinin gerçek doktorları kızdıracağını söyler, bu konuda haksız da değil. Onu tanıyacaksın, hem de pek yakında, burada pek sevilir. İnce ruhlu ve kendine özgü bir insan, en önemlisi de adam gibi bir adam. Fakat bırakalım şimdi bunları da oturup çayımızı içelim. Nerede içmemizi istersin? Burada senin odanda mı, yoksa içeride benim odamda mı? Fazla seçeneğimiz yok, gördüğün gibi kulübem dar ve küçük.”

Effi fazla düşünmeden köşedeki küçük kanepeye oturdu. “Bugün benim odamda içelim, bugün sen benim konuğum ol. Ya da en iyisi çayı hep benim odamda içelim, kahvaltıyı da senin odanda yaparız, böylelikle kimsenin hatırı kalmamış olur. Merak ediyorum, bakalım neresi daha hoşuma gidecek.”

“Bu, bir sabah ve akşam sorunu.”

“Kuşkusuz. Fakat önemli olan bu sorunun karşımıza çıkış biçimi ya da daha doğrusu bizim bu sorunu nasıl karşılayacağımız, benim merak ettiğim şey bu.”

Böyle söyleyen Effi güldü, kocasına sokuldu ve elini öpmek istedi.

“Hayır, Effi, Tanrı aşkına yapma, yapma lütfen! Kendisine saygı gösterilen bir koca olmak istemem. Kessinliler için öyleyim, ama senin için...”

“Peki, benim için nesen?”

“Bunu sana söylememeyi tercih ederim.”

7. BÖLÜM

Effi ertesi sabah uyandığında, gün doğalı çok olmuştu.

Kendini güçlkle toplayabildi. Neredeydi? Tamam, Kessin'de, Kaymakam Innstetten'in evindeydi. Baron Innstetten'in karısı olmuştu. Yatakta doğrularak merakla etrafına bakındı. Önceki akşam çok yorulmuştu. Çevresindeki, kendisine yarı yabancı, yarı modası geçmiş görünen eşyaları ayrıntısıyla inceleyemeyecek kadar yorgundu. Odadaki sütunlardan ikisi tavan kirişlerini destekliyordu, yeşil perdeler karyolanın bulunduğu yeri, yani duvarın içinde bir girinti şeklindeki yatak bölümünü odanın geri kalan kısmından ayırıyordu; ortada perde yoktu ya da kenara çekilmişti, bu da, Effi'nin yataktayken her tarafı rahatlıkla görmesini sağlıyordu. Odadaki iki pencere arasında, neredeyse duvarın boyunda, ince uzun, ayaklı bir ayna vardı, bunun sağında da, koridorun duvarına yakın bir yerde kocaman bir siyah çini soba yükseliyordu. Effi'nin akşam fark ettiğine göre, bu eski tarz bir sobaydı ve dışarıdan yakılıyordu. Effi şimdi sobanın sıcaklığının kendisine gelişini hissediyordu. İnsanın kendi evinde olması ne kadar güzel bir şeydi, bütün yolculukları boyunca, hatta Sorento'da bile böyle büyük keyif almamıştı.

Ama, Innstetten neredeydi? Çevresi ne kadar da sessizdi, görünürde kimsecikler yoktu. Küçük bir duvar saatinin tık takları, ara sıra da sobadan gelen boğuk sestten başka hiçbir şey duymuyordu. Anlaşılan birileri koridordan sobaya odun atmıştı. Geert'in akşamüstü bir elektrik zilinden söz ettiği geldi aklına, zili uzun süre aramasına gerek kalmadı; küçük beyaz fildişi düğme hemen yatağının yanındaydı, üzerine hafifçe bastı.

Hemen Johanna geldi. "Buyurun efendim," dedi.

"Ah! Johanna, sanırım uyuyakalmışım. Herhalde vakit geç olmalı."

"Saat tam dokuz."

"Ya, beyefendi..." Innstetten'e doğrudan "kocam" diyememişti... "Beyefendi herhalde sessizce kalktı, hiç duymadım."

"Öyle yapmıştır. Hanımefendi çok derin uyumuş olmalı. Uzun bir seyahatten sonra..."

"Evet, çok derin uyudum. Beyefendi hep böyle erken mi kalkar?"

"Evet, efendim. Bu konuda çok titizdir, fazla uyuma-ya tahammül edemez. Odasına girdiği zaman soba yanmış olmalıdır, kahvesinin geciktirilmesini de istemez."

"Öyleyse kahvaltısını yapmıştır?"

"Hayır, efendim... Beyefendi..."

Effi, bu soruyu sormamasının, Innstetten'in kendisini beklediği ihtimalini dile getirmemesinin daha iyi olacağını hissetti. Bu nedenle hatasını mümkün olduğunca düzeltmek istedi. Yataktan kalkıp aynanın önüne oturduktan sonra konuşmaya kaldığı yerden devam ederek, "Beyefendi aslında haklı," dedi. "Sabahları erken kalkmak, annemin ve babamın evinde de bir kuraldı. Ev halkının sabahları geç saatlere ka-

dar uyuduğu bir yerde, bütün gün düzen kurulamaz.. Ama beyefendi çok uyudum diye bana kızmaz herhalde. Gece uzunca bir süre uyuyamadım, hatta biraz da korktum.”

“Neler söylüyorsunuz, efendim? Ne oldu ki?”

“Üst kattan gelen çok tuhaf bir gürültü duydum. Çok güçlü değildi, ancak çok etkileyiciydi. Sanki döşemede elbiselerin uzun etekleri sürünüyormuş gibi bir sestti, kapıldığım korku ve heyecanla birkaç defa küçük beyaz saten ayakkabılardan çıkan sesler duyuyorum sandım, sanki birileri yukarıda sessizce dans ediyordu.”

Effi böyle konuşmaya devam ederken, Johanna onun yüzündeki ifadeyi daha iyi inceleyebilmek için genç kadının omuzları üzerinden karşıdaki uzun ince aynaya bakıyordu. Sonra dedi ki: “Evet, gürültü yukarıdaki salondan geliyor. Biz bunu eskiden mutfakta da duyardık. Ama artık duymuyoruz. Alıştık.”

“Özel bir nedeni var mı?”

“Hayır, efendim, Tanrı korusun ki hiçbir özel nedeni yok. Uzunca bir süre gürültünün nereden geldiğini tam olarak anlayamadık. Doktor Gieshübler buna gülerken, saygıdeğer rahibimizin yüzü sıkıntılı bir hal alırdı; fakat şimdi bunun perdelerden geldiğini biliyoruz. Salon biraz küf kokuyor, fırtına olmadığı günlerde pencereleri açık bırakıyoruz. İşte bu yüzden yukarıda ara sıra kuvvetli bir hava akımı olur ve oluşan hava akımı, yerlere kadar inen uzun beyaz perdeleri salonun zemininde bir ileri bir geri hareket ettirir. Bu da, siz hanımımın da fark ettiği gibi, ipek elbiseler ya da saten ayakkabılar gibi ses çıkarır.”

“Duyduğum gürültü işte bu. Ama öyleyse perdeleri niye çıkarmıyorsunuz, bunu bir türlü anlayamıyorum.

En azından kısaltılabilirler. Öyle tuhaf gürültü çıkarıyorlar ki insanın sinirine dokunuyor. Johanna, lütfen şu küçük bezi al da alnıma hafif hafif bastır. Ya da daha iyisi çantamdan ferahlatıcımı çıkar da onunla yap... Ah! Ne kadar da güzel, ne kadar da rahatlatıcı. Artık karşı odaya geçebilirim. Beyefendi hâlâ orada, değil mi? Yoksa çıktı mı?”

“Beyefendi çıkmıştı, efendim. Konuta geçmişti, fakat on beş dakika önce döndü. Friedrich’e söyleyeyim de kahvaltıyı getirsin.”

Johanna bunları söyledikten sonra odadan çıktı. Effi ise aynaya bir kere daha baktıktan sonra, gün ışığında akşamki büyüünden çok şey kaybetmiş olan koridordan geçerek Geert’in odasına girdi.

Geert, baba evinden miras kaldığı için bir türlü vazgeçemediği hantal görünümlü oval yazı masasının başında oturuyordu. Effi, kocasının arkasında durdu, o daha yerinden kalkmadan boynuna sarılıp öptü.

“Hayırdır sabahın bu erken saatinde?”

“Sen buna erken mi, diyorsun. Tabii bunu benimle alay etmek için söylüyorsun.”

Innstetten başını salladı. “Seninle nasıl alay ederim?” Fakat Effi, kocasının “sabahın bu erken saatinde” sözünün masumane söylenmiş bir şey olduğuna dair açıklamasını dinlemek istemiyordu.

“Sabahları seni hiç bekletmediğimi balayı seyahatimizde öğrenmiş olmalısın. Gün boyunca başka tabii. Sabahları zamanında kalkmadığım doğru, ancak öyle çok fazla uyuyan biri değilim. Sanırım, annem ve babam bu konuda beni iyi eğitmişler.”

“Yalnızca bu konuda mı? Bana kalırsa, her konuda iyi eğitmişler, sevgili Effi’m.”

“Henüz cicim ayında olduğumuz için böyle konuşuyorsun... Ama hayır, cicim ayımız bitti artık. Tanrı aşkına Geert, farkında bile değilim, biliyor musun, altı haftadan fazla bir süredir evliyiz, tam altı hafta ve bir gün oluyor. Evet, durum değişti artık, o halde söylediklerini kompliman olarak değil, gerçek olarak kabul ediyorum.”

Tam bu sırada Friedrich içeri girdi ve kahveyi getirdi. Kahvaltı masası, oturma odasının köşesini bütünüyle dolduran köşeli ve küçük bir kanepenin önüne eğik konulmuştu. İkisi de oturdu.

Effi, “Kahve çok nefis olmuş,” dedi, bir taraftan da odayı ve içindekileri gözden geçiriyordu. “Kaldığımız otellerde ya da Bottega’da içtiğimiz kahveye benziyor... Floransa’da katedrale bakan o kafeyi hatırlıyor musun? Bunu anneme yazmalıyım, böyle nefis kahve bizim Hohen-Cremmen’de yok. Geert, ne kadar güzel bir evlilik yaptığımı ancak şimdi anlıyorum. Bizim evde her şey biraz üstünkörü yapılır.”

“Çılgınlık bu söylediklerin, Effi. Ben hayatımda sizinkinden daha düzenli bir ev görmedim.”

“Şu oturduğun evin düzenine bir bak da öyle konuş. Babam kendisine yeni bir silah dolabı satın alıp, yazı masasının üstüne bir manda kafası ve bunun hemen altına da –bir zamanlar yanında emir subayı olarak görev yaptığı– yaşlı Mareşal Wrangel’in bir portresini asınca, harika bir iş başardığını sanmıştı. Ama ben burada çevreme bakınca, Hohen-Cremmen’deki bütün ihtişamımızın çok sönük ve yavan kaldığını görüyorum. Bütün bunları neyle kıyaslamam gerektiğini bilemiyorum. Dün akşam etrafımdaki her şeye şöyle bir bakınca, aklıma türlü türlü düşünceler geldi.”

“Ne tür düşünceler, sorabilir miyim?”

“Dinle, anlatayım... Ama sakın bana gülme. Vaktiyle benim resimli bir kitabım vardı, içindeki resimlerden birinde bir İran ya da bir Hint Prensi (zira başında bir sarık vardı), kırmızı bir ipek minderin üstünde bağdaş kurmuş oturuyordu; Prensın arkasında da, kenarları soldan ve sağdan dışarıya taşan kırmızı renkli büyük bir ipek yastık vardı. Hint Prensının arkasındaki duvar çeşitli kılıçlar, hançerler, leopar derileri, kalkanlar ve upuzun Türk tüfekleriyle doluydu. Bak, burası da tıpkı öyle görünüyor. Sen de onun gibi bağdaş kurup otursan, tamamen ona benzemiş olacaksın.”

“Effi, sen çok tatlı, çok sevimli bir yaratıksın. Seni ne kadar güzel ve çekici bulduğumu, bunu sana her an hissettirmekten ne kadar keyif aldığımı bilemezsin.”

“Bunun için çok vaktimiz olacak. Ben daha on yedi yaşındayım, ölmeye de hiç niyetim yok.”

“Hiç olmazsa benden önce ölme. Doğrusunu söylemem gerekirse, ben ölürsem seni de yanımda götürmek isterim. Seni asla bir başkasına bırakmam. Buna ne dersin?”

“Bunu düşünmem gerek ya da en iyisi kapatalım bu konuyu. Ölümünden konuşmak istemiyorum. Ben yaşamayı seviyorum. Şimdi bana söyle bakalım, burada nasıl bir yaşamımız olacak? Gelirken bana kent ve köy yaşamıyla ilgili ilginç şeyler anlattın; ama buradaki yaşamımız konusunda tek kelime etmedin. Burada her şeyin Hohen-Cremmen ve Schwantikow’dakinden çok farklı olduğunu görebiliyorum, ancak senin her zaman dediğin gibi, ‘güzel Kessin’imizde’ de çevre edinmek ve dostluk ilişkileri kurmak zorundayız. Kasabada görüşebileceğimiz seçkin insanlar var mı?”

“Hayır, sevgili Effi’ciğim, bu bakımdan büyük bir hayal kırıklığı yaşayacaksın. Civarda tanıyacağın birkaç seçkin aile var, ama burada, kasabamızda hiç yok.”

“Hiç mi yok? Buna inanamıyorum. Burada aşağı yukarı üç bin kişisiniz, üç bin kişinin arasında Berber Beza (adı böyleydi sanırım) gibi alt tabakadan gelen insanlardan başka seçkin bir sınıf, yüksek tabaka insanı, eşraf ve bunun gibiler vardır herhalde.”

Innstetten güldü. “Evet, eşraftan insanlar var, fakat aslına bakarsan, bunlar da pek görüşülecek insanlar değiller. Kuşkusuz bir rahibimiz, bir yargıcımız, bir okul müdürümüz ve bir de kılavuz kaptanımız var. İşte gördüğün gibi bu tür memurların sayısı bir düzineyi geçmez. Bunların pek çoğu iyi insanlardır; ama sosyal ilişkileri zayıftır, yani iyi insanlar olsalar da kötü enstrüman çalarlar. Bunların dışındakiler ise sadece konsüllerdir.”

“Demek, sadece konsüller. Rica ederim Geert, nasıl ‘sadece konsüller’ diyebiliyorsun. Bence konsül büyük bir kişiliktir, insanı ürküten bir yanı vardır. Konsüller, hani şu ellerinde değnek demeti taşıyan insanlar değil mi? Sanıyorum değnek demetinin içinden bir de balta görünüyordu.”

“Pek öyle değil, Effi. Onlara liktör¹ deniliyor.”

“Doğru, onlara liktör deniliyor. Fakat konsül de yüksek mevkili seçkin bir kişi değil mi? Bildiğim kadarıyla Brütüs de bir konsüldü.”

“Evet, Brütüs de bir konsüldü. Fakat bizim buranın konsülleri onlara pek benzemezler, şeker ve kahve ti-

¹ Liktör: Eski Roma’da yüksek memurların önünde giden, elinde değneklerle sarılmış bir balta taşıyan subay, baltacı –çn.

caretiyle uğraşırlar ya da bir portakal sandığını açıp sana portakalın tanesini on feniğe satarlar.”

“Mümkün değil.”

“Elbette mümkün. Bunlar küçük, kurnaz tüccarlardır. Buraya gelen yabancı ülke gemileri karşılaştıkları ticari sorunları çözemezlerse, buranın tüccarları kendilerine yardımcı olmaya hazır olduklarını söylerler. Hollanda ya da Portekiz bandıralı herhangi bir gemiye yardımda bulununca da, sonunda o devletin resmi temsilcisi olurlar. Berlin’de ne kadar çok büyükelçi ve diplomat varsa, Kessin’de de o kadar çok konsül vardır. Eğer bir tatil ya da bir kutlama günüyse (burada kutlama günleri pek çoktur), o zaman bütün bayraklar çekilir. Eğer hava açık ve güneşliyse bütün Avrupa ülkelerinin bayraklarının evlerimizin çatılarında dalgalandığını görürsün, hatta Amerika Birleşik Devletleri’nin ve Çin’in ejderha resimli bayraklarını da.”

“Galiba alaylı konuşmak çok hoşuna gidiyor, Geert. Belki de haklısın. Ama ben, şu küçücük ben, sana itiraf etmeliyim ki, bütün bunları çok etkileyici buluyorum. Bizim Havelland Bölgesindeki şehirler Kessin’in yanında çok sönük kalır. Bizim orada, imparatorun doğum günü kutlamalarında bile sadece siyah, beyaz ve bazen de kırmızı renkli bayraklar dalgalanır; ama senin sözünü ettiğin şu rengârenk yabancı ülke bayraklarıyla kesinlikle kıyaslanamazlar. Sana daha önce de söylediğim gibi, buradaki her şeyde yabancılara özgü bir şeyler görüyorum. Burada gördüğüm her şey beni büyütüyor, şaşırtıyor. Daha dün akşam koridorda gördüğüm şu tuhaf gemi, arkasındaki köpekbalığı ve timsah ve bir de şu senin özel odan; hepsinde de Doğu’ya özgü

bir hava var. Tekrar edeyim ki, insan burada kendisini bir Hint Prensini sarayındaymış gibi hissediyor.”

“Olabilir. Prensini eşini kutlarım...”

“Sonra şu yerleri süpüren uzun perdesiyle yukandaki salon.”

“Ama salon hakkında ne biliyorsun ki, Effi?”

“Biraz önce sana söylediklerim dışında hiçbir şey bilmiyorum. Gece uyandığımda aşağı yukarı bir saat boyunca salonun zemininde birilerinin pabuçları sü-rünüyormuş, dans ediliyormuş ve hatta müzik çalı-yormuş gibi geldi bana. Ama bütün bunlar alçak sesle oluyordu. Çok uyumamı haklı göstermek için sabahle-yin bütün bunları Johanna'ya anlattım. O da bana gü-rültünün salondaki uzun perdelerden kaynaklandığını söyledi. Bu sorunu, perdeleri biraz kısaltarak ya da en azından pencereleri kapatarak çözebiliriz diye düşü-nüyorum. Mevsim gereği havalar artık fırtınalı olur. Ne de olsa kasım ayının ortasındayız.”

Innstetten duyduklarına biraz şaşırmış gibiydi, önü-ne bakıyordu, karısının anlattıklarına yanıt vermekte tereddüt eder gibiydi. Sonunda konuşmaya karar ver-di. “Çok haklısın, Effi. Salonun perdelerini kısaltalım. Fakat acelesi de yok, zaten bir işe yarayıp yaramaya-cağından da pek emin değilim. Başka bir şey neden oluyor olabilir, örneğin bacadan, bir tahta kurdu ya da bir kokarcadan kaynaklanıyor olabilir. Zira bizim burada kokarca da vardır. Ama herhangi bir girişimde bulunmadan önce, evi şöyle bir dolaşıp her tarafa bak-san iyi olur, tabii benim kılavuzluğumda. On beş daki-ka içinde yaparız bunu. Daha sonra hazırlanırsın, ama fazla makyaj yapma. Sen zaten çok güzelsin. Şu bizim Gieshübler için hazırlanacaksın. Şimdi saat onu geçi-

yor, Gieshübler saat on birde ya da en geç öğle üzeri buraya gelip sana saygılarını sunmak için ayaklarına kapanmazsa, onu yanlış tanıyorum demektir. Bu onun kendi konuşma tarzıdır. Daha önce de söylediğim gibi, seni ve onu iyi tanırıysam eğer, Gieshübler burada arkadaşlık edebileceğin çok önemli bir adamdır.”

8. BÖLÜM

Saat on biri çoktan geçmiş, ama Gieshübler hâlâ görünmemişti. İşine gitmesi gereken Baron Innstetten, “Daha fazla bekleyemem,” dedi. “Gieshübler gelecek olursa, ona elinden geldiğince iyi davran. O zaman her şey çok daha güzel olur, adamcağız sıkılıp mahcup olmasın. Sıkılıp ürkekleşirse söyleyecek söz bulamaz ya da çok tuhaf şeyler söyler. Ama onun kendisine güvenmesini sağlayıp neşelendirebilirsen, o zaman sohbetine doyum olmaz. Sen bunu başarırısın. Beni üçten önce bekleme, yapacak bir sürü işim var. Salondan gelen gürültü konusunu daha sonra düşünürüz, ama herhalde bu olayın üstünde durmamak gerekir.”

Innstetten bunları söyledikten sonra gitti ve genç karısını evde yalnız bıraktı. Effi, pencerenin yanındaki köşesine oturdu, hafifçe geriye yaslanıp dışarıyı seyrederken, sol kolunu, yazı masasının içinden çektiği küçük bir tahta kanada dayamıştı. Plaja giden ana caddeyi seyrediyordu. Burası yaz aylarında oldukça hareketli olurdu, ama şimdi, kasımın ortasında her taraf boş ve sessizdi. Aileleri koruluğun bir hayli kenarında, saz damlı kulübelerde oturan birkaç yoksul çocuk, ayaklarındaki tahta pabuçları takırdatarak Innstetten’in evinin önünden geçtiler. Ama Effi yalnızlıktan şikâyetçi

görünmüyordu; çünkü aklında biraz önce evi incelerken gördüğü tuhaf şeyler vardı hâlâ.

Bu inceleme, içindeki ocağın modern bir tasarım olduğu izlenimi veren mutfakla başlamıştı. Mutfağın tavanında, hizmetçi odasının içine kadar uzanan bir elektrik kablosu göze çarpıyordu. Bu kablo kısa bir süre önce çekilmişti. Innstetten onu neden çektiirdiğini kendisine anlatınca, Effi çok sevinmişti. Daha sonra koridora dönmüşler ve buradan avluya çıkmışlardı. Avlunun ilk yarısı, iki yan kanat arasında uzanan oldukça dar bir geçitten başka bir şey değildi. Ev işleri ve ev idaresiyle ilgili ne varsa, hepsi de binanın bu iki kanadında toplanmıştı. Sağ tarafta hizmetçi odası, uşak odaları ve ütü odası, sol tarafta ise at ahır ve arabalık arasında Kruse Ailesinin oturduğu arabacı evi vardı. Bunun üzerindeki tahta bölme tavuklara ayrılmıştı, at ahırının üstündeki çatı kapağı da güvercinlerin girip çıkmasına yarıyordu. Effi bütün bunları büyük bir ilgiyle seyretmişti. Onun bu ilgisi avludan binanın ön bölümüne dönüp, Innstetten'in kılavuzluğunda yukarıya giden merdiveni çıktıktan sonra kat kat artmıştı. Gerçi merdiven biraz eğri büğrüydü, kırık dökük ve karanlıktı, ancak buna karşın çıktığı antre, çok ışık aldığı ve mükemmel bir doğa manzarasına sahip olduğu için insanın üzerinde neşelendirici bir etki bırakıyordu: Bir tarafından şehrin dışındaki damlara, koruluğa ve bir kum tepesi üzerinde bulunan Hollanda tipi yel değirmenine, öteki taraftan da döküldüğü yerin hemen yakınında oldukça geniş bir yay çizerek müthiş bir görüntü oluşturan Kessin Irmağına bakıyordu. Bu manzarayı seyredip de etkilenmemek mümkün değildi. Effi de bu sevincini hararetle ifade etmekten ken-

dini alamamıştı. Innstetten, “Evet, çok güzel, çok etkileyici,” diye kısaca yanıtlamıştı karısını. Daha sonra sağ tarafta, salon denilen yere açılan ve kanatları biraz eğik duran bir kapıyı açmıştı. Salon, bütün katı kaplıyordu. Ön ve arka pencereleri açıktı, pek çok defa sözü edilen uzun perdeler, oluşan güçlü hava akımıyla bir ileri bir geri sallanıyordu. Uzun duvarlardan birinin tam ortasında yer alan şömine, büyük taş levhasıyla öne doğru bir çıkıntı oluşturunuyordu. Karşı duvarda ise tenekeden yapılmış birkaç aplik asılıydı, aşağıdakiler gibi bunların da iyi ışık vermeleri için iki tarafları açıktı; ancak hepsi de bakımsızdı ve kötü görünüyorlardı. Effi hayal kırıklığına uğramıştı, nitekim bunu açığa da vurmuş ve böylesine yavan ve sefil bir salon yerine, koridorun karşı tarafındaki odaları görmeyi tercih ettiğini söylemişti. Innstetten, “Aslında orada görülecek hiçbir şey yok,” diye yanıtlamıştı karısını, ama yine de açmıştı o tarafın kapılarını. Burada tek pencere, dört oda vardı, onlar da salon gibi sarıya boyanmıştı ve aynı şekilde bomboştur. Odaların birinde, üzeri oturmaktan iyice eskimiş üç hasır sandalye duruyordu, bir tanesinin arkasına yarım parmak uzunluğunda küçücük bir resim yapıştırılmıştı. Bu resim, mavi ceke, diz altına kadar uzanan sarı pantolonu ve başındaki yassı şapkasıyla bir Çinliyi gösteriyordu. Effi resmi görünce “Burada Çinli’nin ne işi var?” diye sormuştu. Innstetten’in kendisi de bu küçücük resimden dolayı şaşırması gibi görünüyordu, bu konuda hiçbir şey bilmediğini söylemişti karısına. “Bunu Christel ya da Johanna yapmıştır. Çocukça bir şey. Gördüğüm kadarıyla resimli bir okuma kitabından kesilmiş.” Effi de bunun böyle olduğunu düşünmüştü; ancak Innstetten’in san-

ki önemli bir şeymiş gibi bütün bu olanları ciddiye almasına da çok şaşırmıştı. Sonra salona bir kere daha göz atmış ve her yerin böyle boş durmasının aslında yazık olduğunu söylemişti. “Aşağıda yalnızca üç odamız var. Bir konuğumuz gelecek olursa, ne yapacağımızı bilemeyiz. Salondan iki güzel konuk odası yapsak nasıl olur? Bu, annem için çok iyi olurdu. Arka tarafta yatar, oradan Kessin ırmağını ve her iki dalgakıranı, ön taraftan da güzel kasabamızı ve Hollanda tipi yel değirmenini seyrederdi. Hohen-Cremmen’de bizim sadece ayaklı bir yel değirmenimiz var. Hadi söyle, bu düşünceme katılıyor musun? Annem önümüzdeki mayısta bize gelmek isteyecektir.”

Innstetten, Effi’nin bütün isteklerini kabul etmiş, sözlerini şöyle bağlamıştı: “Bütün bunların hepsi çok iyi. Ancak anneni karşıda, kaymakamlık konutunda ağırlarsak daha iyi olur, birinci kat burası gibi bütünüyle boş, orada daha rahat eder.”

*

Evdeki bu ilk incelemenin sonunda Effi’nin edindiği izlenim işte böyleydi. Effi daha sonra odasına geçerek konuğu için hazırlandı. Innstetten’in tahmin ettiği kadar çabuk hazırlanamamıştı. Şimdi kocasının odasında oturmuş, bir taraftan yukarıdaki Çinli’yi diğer taraftan da hâlâ gelmeyen Gieshübler’i geçiriyordu aklından. Gerçi on beş dakika önce kısa boylu, düşük omuzlu ve kamburu çıkmış bir adam, sırtında kısa şık kürk paltosu, başında pırıl pırıl parlayan kocaman silindir şapkasıyla caddenin karşı tarafından geçmiş ve Effi’nin penceresine doğru bakmıştı. Ama bu Gieshübler olamazdı! Hayır, bu düşük omuzlu, aynı zaman-

da da çok kibar görünen adam, saygıdeğer mahkeme başkanı olmalıydı. Effi, Therese Halasının evindeki bir toplantıda gerçekten böyle bir beyefendiyi gördüğünü anımsadı; ama sonra birdenbire Kessin'de yalnızca bir yargıç olduğu geldi aklına.

Effi'nin aklından bu ve buna benzer düşünceler geçerken, koruluğun etrafında önce bir sabah gezintisi ya da belki de cesaretini toplama gezintisi yaptığı tahmin edilen konuk tekrar ortaya çıktı ve bir dakika sonra da Friedrich, Eczacı Gieshübler'in geldiğini hanımefendiye haber verdi.

“İçeri buyursunlar lütfen!”

Zavallı Effi'nin kalbi birden küt küt atmaya başladı; çünkü evin hanımı olarak, üstelik kasabanın en büyük hanımefendisi olarak ilk defa bir konuk karşısına çıkacaktı.

Friedrich, Gieshübler'in kürk paltosunu çıkarmasına yardım etti ve odanın kapısını açtı.

Effi biraz mahcup bir tavırla içeri giren konuğuna elini uzattı, o da uzatılan bu eli tutup nazik bir şekilde öptü. Genç kadın, Gieshübler'in üzerinde büyük bir etki bırakmış gibiydi.

“Kocam bana sizden söz etmişti... sizi burada, kocamın odasında karşıladım... O karşıda, kaymakamlık binasında, ama her an dönebilir... Benim odama buyurmanızı rica edebilir miyim?”

Gieshübler bitişikteki odaya giden Effi'yi izledi. Effi ona oturacağı koltuğu işaret etti, kendisi de kanepeye oturdu. “Dün gönderdiğiniz güzel çiçekler ve nazik kartınızla beni ne kadar sevindirdiğinizi söylemek isterim. Kendimi burada yabancı hissettiğimi birden unu-

tuverdim. Innstetten'e bundan söz ettiğimde, bizim birbirimizle çok iyi dost olacağımızı söyledi."

"Öyle mi dedi? Sayın kaymakamımız ne kadar da nazikler. Lütfen söylememe izin verin, sayın kaymakamımız ve siz sayın eşleri birbirinize çok yakışan iki hoş insansınız. Saygıdeğer eşinizin nasıl bir insan olduğunu biliyorum, sizin nasıl biri olduğunuzu da görüyorum hanımefendi."

"Beni gerçek bir dost gözüyle görmemiş olsaydınız, böyle konuşmazdınız herhalde. Ben daha çok gencim. Gençlik..."

"Ah saygıdeğer hanımefendi, gençlik hakkında olumsuz şeyler söylemeyin. Gençlik, günahları ve sevaplarıyla çok güzel ve hoş bir duygudur, yaşlılıkta bütün erdemlerine rağmen fazla işe yaramaz. Kuşkusuz ben bu konuyu sizinle tartışamam, yaşlılık bir yana, gençlik hakkında hiç tartışamam; çünkü ben gençliği mi hiç yaşayamadım, hiç genç olamadım ben. Benim gibi insanlar hiçbir zaman genç olamazlar. İşin en üzücü yanının da bu olduğunu söyleyebilirim. Bizim gibi insanlar hiçbir zaman gerçek anlamda bir işe kalkışamazlar, kendilerine güvenleri yoktur, bir hanımefendiyi dansa kaldırmaya bile cesaret edemezler, çünkü onu rahatsız etmekten çekinirler. Yıllar böylece geçer gider, insan yaşlanır, hayatı boşa geçmiş olur."

Effi ona elini verdi. "Ne olur, böyle konuşmayın lütfen. Biz kadınlar öyle kötü yaratıklar değiliz."

"Yok, hayır, kesinlikle öyle demek istemedim..."

"Şöyle geriye dönüp yaşadıklarına baktığımda," diye devam etti Effi, "... pek fazla bir şey yaşadım sayılmaz, çünkü evden dışarıya çok az çıktım ve yaşamımın büyük bölümünü kırsal kesimde geçirdim; ama

geriye dönüp baktığımda, sevgiyi hak edenleri her zaman sevdiğimizi düşünüyorum. Sizin başka insanlardan farklı olduğunuzu hemen anladım, biz kadınların gözleri çok keskindir. Belki bu konuda adınız da etkili olmuştur. Yaşlı rahibimizin söylemekten pek hoşlandığı bir şey vardı: Bir insanın adının, özellikle de vaftiz adının gizemli bir etkisi olduğunu söylerdi hep. Alonzo Gieshübler adı, bana göre insanın önüne yepyeni bir dünya açıyor. Evet, Alonzo'nun romantik bir isim, saygın bir ad olduğunu söyleyebilirim.”

Gieshübler keyifli bir edayla gülümsedi ve elinin içinde çevirip durduğu, kendi çapına göre hayli büyük olan silindir şapkasını kenara koyma cesaretini buldu. “Evet, hanımefendi, çok doğru söylüyorsunuz.”

“Evet, anlıyorum. Kessin’de pek çok konsül olduğunu duydum. Saygıdeğer pederiniz muhtemelen bir İspanyol konsülün evinde bir gemi kaptanının kızıyla, tahminime göre çok güzel bir Endülüslü kızla tanışmış. Endülüslü kızlar pek güzel olurlar.”

“Tam tahmin ettiğiniz gibi, hanımefendi. Annem gerçekten de güzel bir kadındı, ama ben bunun kötü bir kanıtıyım. Sayın eşiniz üç yıl önce buraya geldiğinde, annem daha hayattaydı ve gözleri hâlâ ateş gibi parlıyordu. Beyefendi söylediklerimi onaylayacaktır. Ben daha çok baba tarafına, Gieshüblerlere çekmişim. Atalarımın görünüşleri belki pek dikkat çekici değildi; ancak kendi halinde yaşayan iyi ve temiz insanlardı. Biz dört kuşaktan beri burada yaşıyoruz, dolu dolu bir asır. Eğer eczacılara ait bir asalet unvanı olsaydı...”

“O zaman bu unvan için hak iddia edebilirdiniz. Ben şahsen sizde böyle bir asaletin olduğuna inanıyorum, hatta bunun için hiçbir eksiğinin olmadığı-

nı düşünüyorum. Bizim gibi köklü ailelere mensup insanlarda bunu kanıtlamak çok kolaydır; çünkü biz, daha doğrusu ben, nereden gelirse gelsin, nasıl olursa olsun, her türlü güzel düşünceyi sevinçle karşılamayı babamdan ve annemden öğrenmişimdir. Ben doğma büyüme bir Briest'im ve Fahrbellin Savaşından bir gün önce Rathenow baskınıni gerçekleştiren Briest'in soyundan geliyorum. Rathenow baskınıni duymuşsunuzdur herhalde..."

"Elbette duydum, saygıdeğer hanımefendi. Tarih benim uzmanlık alanımdır."

"Gördüğünüz gibi ben bir Briest'im. Babam bana en az yüz kere Effi demiştir, (bu arada adım Effi'dir) asalet işte *burada*, yalnızca *burada*. Johann Froben atını Prense vererek onun hayatını kurtarınca asil olmuştur. Luther, 'İşte karşınızdayım' deme yürekliliğini gösterdiği zaman asil olabilmıştır. Düşünüyorum da, Innstetten bana sizinle iyi arkadaşlık edeceğimizi söylerken çok haklıymış, Bay Gieshübler."

Gieshübler'e kalsa, Effi'ye hemen ilanı aşk eder ve İspanyol şövalyesi El Cid gibi onun uğruna savaşıp ölebilmek için Tanrı'ya yalvarırdı. Fakat bunun asla mümkün olamayacağını biliyordu, yaşlı kalbi böyle bir heyecana dayanamayacağı için ayağa kalktı, şapkasını aradı, neyse ki çabucak buldu, Effi'nin elini tekrar tekrar öptükten sonra, hiçbir şey söylemeden hızla çıkıp gitti.

9. BÖLÜM

Effi'nin Kessin'deki ilk günü işte böyle geçmişti. Evine yerleşmesi ve Hohen-Cremmen'e, annesine, Hulda'ya ve ikiz kızlara mektup yazması için Innstetten ona yarım hafta süre vermişti. Daha sonra kasaba ziyaretleri başladı. Öyle yağmur yağıyordu ki bu ziyaretlerin bir kısmı üstü kapalı arabayla yapıldı. Ziyaretler tamamlanınca, sıra kasaba dışındaki soylulara gelmişti. Mesafelerin uzak olması nedeniyle her gün ancak bir aileye gidilebildiği için bu ziyaretler beklenenden daha uzun sürüyordu. İlk önce Rothenmoorda oturan Borcke Ailesine, arkasından da Morgnitz, Dabergotz ve Kroschen-tin'e gidip, Ahlemann, Jatzkow ve Grasenabb ailelerine borçlu oldukları ziyaretleri yaptılar. Bunları, Papenhagen'de oturan yaşlı Baron von Guldenklee'nin de aralarında bulunduğu birkaç başka ziyaret daha izledi. Effi'nin edindiği izlenim her yerde aynıydı: Bu insanların gösterdikleri yakınlığı ve ilgiyi kuşku ile karşılamak gerekirdi. Bismarck ve veliaht Prens'in eşinden söz ediyor-muş gibi yaparlarken, aslında yalnızca Effi'nin tuvaletini inceliyorlardı. Bazıları Effi'nin tuvaletini genç bir kadın için fazla iddialı bulduklarını söylüyor, bazıları da temsil ettiği sosyal konumla pek bağdaşmadığını ileri sürüyordu. Effi'ye göre oradaki insanların hepsinde de

Berlin ekolünün etkisi vardı: İnsanları dış görünüşleriyle değerlendiriyorlardı, önemli konuları konuşurken hepsinde tuhaf bir çekingenlik ve kararsızlık vardı. Rotchenmoor'da Borcke Ailesine ve daha sonra Morgnitz ve Dabergotz'da yaptıkları ziyaretlerde Effi'nin "akılcılık hastalığına tutulmuş" bir kadın olduğu ileri sürülürken, Kroschentin'deki Grasenabblarda ise doğrudan doğruya bir "ateist" olduğu söylendi. Bunun üzerine, kızlık soyadı Stiefel von Stiefelstein olan Güney Almanyalı yaşlı Bayan von Grasenabb, Effi'yi hiç olmazsa deistliğe yöneltmek için zayıf bir girişimde bulunmuştu; ancak Sidonie von Grasenabb adlı kırk üç yaşındaki evde kalmış kızı, hemen ortaya atılmıştı: "Sana söylüyorum, anne. Bu kadın bir ateist, hem de tam bir ateist, işte o kadar." Bunun üzerine, kendi kızından korkan yaşlı kadın susmayı tercih etmişti.

Bütün bu ziyaretler aşağı yukarı iki hafta sürmüştü. 2 Aralık günü bu ziyaretlerin sonuncusunu da tamamladıktan sonra geç vakit Kessin'e döndüler. Bu son ziyareti Papenhagen'de oturan Güldenkleer Ailesine yapmışlardı. Innstetten burada da yaşlı Güldenkleer ile siyaset konuşma talihsizliğinden kurtulamadı. "Evet, çok değerli amirimiz, zamanın nasıl değiştiğini düşünüyorum da! Bir insan ömründen önce ya da bir insan ömrüne yakın bir zaman önce, evet yine bir 2 Aralık günüydü ve Napoléon'un yeğeni Louis –eğer gerçekten böyleyse ve başka bir aileden gelmiyorsa– Parisli çapulcuları topa tutmuştu. Onun bu hareketi haklı görülebilirdi, Louis bu gibi işler için en uygun adamdı. Ben 'herkes eninde sonunda layığını bulur' sözüne aynen katılıyorum. Louis'nin daha sonra bütün itibarını kaybedip 1870 yılında durup dururken *bizim-*

le kavga çıkarması, nasıl söyleyeyim bilemiyorum, tam bir küstahlıktı, sayın Baron. Ama o bunun bedelini çok ağır ödedi. Bizim şu yukarıdaki ihtiyar baba kendisiyle şaka edilmesine izin vermez, o bize hep yardım eder.”

Böylesine dar görüşlü fikirleri görünüşte ciddiye alacak kadar akıllı olan Innstetten, “Evet, Saarbrücken kahramanı ve fatihi ne yaptığını bilmiyordu. Ama onu yargılarken ağır hükümlerde bulunmamalısınız. Sonuçta, evinde söz sahibi olan kim? Hiç kimse. Ben şahsen yönetimin dizginlerinin başka ellere geçmesine şimdiden kendimi hazırlıyorum. Louis Napoléon, Katolik karısının ya da daha doğrusu Cizvit Tarikatı üyesi karısının elinde bir parça hamurdan başka bir şey değildi.”

“Evet, kendisiyle alay eden karısının elinde bir parça hamurdu. Innstetten, inanın bana, Louis böyle biriydi işte. Sözlerinizle bu kuklayı herhalde kurtarmak istemiyorsunuz, değil mi? Louis yargılanmış ve hakkında hüküm verilmiştir. Aslında insanın karısının elinde oyuncak olmasının,” diyen yaşlı Güldenklee bir yandan da kaygıyla karısının gözlerini arıyordu, “bir avantaj olup olmadığı da henüz kanıtlanmış değil. Kuşkusuz kadınların kocaları üzerinde hâkimiyet kurabilmeleri için farklı meziyetleri olması gerekir. Peki, bu kadın kimdi? Aslında o bir kadın değildi, en uygun ifadeyle bir karıydı, bu her şeyi yeterince söylüyor zaten. ‘Karı’ sözcüğünün her zaman pek hoş gitmeyen bir yanı vardır. Napoléon’un karısı Eugénie kendine özgü bir kadındı. Fazilet budalası kadınlardan nefret ettiğim için bu kadının Yahudi bankacı ile olan ilişkisini belirtmekten memnurluk duyacağım. Bu kadında Café Chantant’dan bir şeyler vardı. İçinde yaşadığı şe-

hir Babil olsaydı, kuşkusuz Babilli kadın denirdi ona. Daha açık ifade edemiyorum, çünkü,” dedikten sonra Effi’ye dönerek şöyle devam etti: “Alman kadınlarına neler borçlu olduğumu biliyorum. Huzurunuzda bu konuya değindiğim için beni bağışlayınız lütfen, saygıdeğer hanımefendi.”

Önce seçimden, soylu ailelerden ve kolzalardan konuşulduktan sonra sohbet böylece devam edip gitmişti, Innstetten ve Effi evlerine döndükten sonra sohbetlerini yarım saat kadar daha sürdürmüşlerdi. Evdeki iki hizmetçi kız çoktan yatmıştı; çünkü vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Sabahlığını ve keçi derisinden ayakkabılarını giymiş olan Innstetten, evin içinde bir aşağıya bir yukarı dolaşıyordu. Effi’nin tuvaleti ise hâlâ üzerindeydi. Yelpazesi ile eldivenlerini kenara koymuştu.

Innstetten odanın içinde dolaşırken birden durdu, “Evet, aslında bugünü kutlamamız gerekir, ama nasıl kutlayacağız, bunu bilemiyorum,” dedi. “Sana bir zafer marşı mı çalayım, dışarıdaki köpekbaliğini mi harekete geçireyim, yoksa seni kollarıma alıp koridorda mı taşıyayım? Mutlaka bir şey yapmak gerekiyor; çünkü bilmen gerekir ki bugün son ziyaretimizi de yapmış bulunuyoruz.”

Effi, “Çok şükür sonuncusuydu,” dedi. “Rahata kavuşma duygusu zaten kutlama demektir. Bunun için bana bir öpücük verebilirdin; ama hiç aklına getirdiğin yok. Bütün yol boyunca kıpırdamadan öyle kös kös oturdun ve kardan adam gibi soğuk soğuk bakıp durdun. Puronu da ağzından hiç düşürmedin.”

“Bekle, hatamı telafi edeceğim elbette. Ama ben önce yaptığımız bütün bu ziyaretler ve konuşmalar hakkında ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum. Ziyaret ettiğimiz

aileler arasında yakınlık duyduğun oldu mu? Acaba Borsche Ailesi, Grasenabb Ailesine mi üstün geldi yoksa tersi mi oldu? Yaşlı Güldenkleer'den hoşlandın mı? Onun Eugénie hakkında söyledikleri senin üzerinde çok soylu ve temiz bir etki bırakmıştır herhalde.”

“Bay von Innstetten, bu kadın hakkında siz de kötü düşünüyorsunuz, değil mi? Böylece sizin bambaşka bir yanınızı da öğrenmiş oluyorum.”

Innstetten, karısının söylediklerini duymazdan gelerek konuşmasına devam etti: “Soylu ailelerimizden hoşlanmadıysan, Kessinli eşraf hakkında ne düşünüyorsun? Servetleri ve parasal kaynaklarıyla ilgili düşüncen nedir? Sonuçta hayatımız buna bağlı. Geçenlerde seni şu bizim asteğmen yargıçla konuşurken gördüm. Le Bourget'nin yeniden ele geçirilişini yandan saldırıyla kendisinin başardığı kuruntusundan bir kurtulabilse, pek zarif bir adamcağız. Belki dostluk bile kurulabilir onunla. Hele karısı yok mu! Boston oyununu en iyi bilen kadın olarak tanınır, en iyi pullar hep ona gelir. O halde tekrar soruyorum Effi, Kessin'de hayatın nasıl geçecek? Buraya alışabilecek misin? Kendini halka sevdirecek ve ben Reichstag'a¹ gitmek istersem, çoğunluğu sağlama yardımcı olabilecek misin? Ya da her şeyden elini ayağını çekip bir köşede oturmak, köylüsü kentlisi bütün Kessin halkıyla ilişkini kesmek mi istersin?”

“Gieshübler'in eczanesi, içinde bulunduğum durumu değiştirmemiş olsaydı, herhalde inzivaya çekilmeye karar verirdim. Gerçi Bayan Sidonie'nin nezdinde itibarım daha da azalacak, ama bunu göze almam gerekir. Bu savaş nasıl olsa yapılacak. Ben Gieshübler'le

¹ 1871'den 1945'e kadar Alman imparatorluk meclisi –çn.

ya ayakta kalırım ya da düşerim. Belki sana biraz komik gelecek ama, burada konuşulabilecek tek adam o, tek insan o gerçekten.”

Innstetten, “Evet, o çok iyi bir adam,” dedi. “İnsan seçmesini ne kadar da güzel biliyorsun.”

Effi, “Öyle olmasam şimdi *sen* benim kocam olur muydun?” dedi ve eşinin koluna sarıldı.

*

Bu konuşma 2 Aralıkta olmuştu. Bir hafta sonra Prens Bismarck Varzin’e geldi. Innstetten, Noel’e kadar, belki de daha uzun bir süre kendisi için sakin günlerin sona erdiğini biliyordu. Prens, Versailles’dan beri ona karşı özel bir sevgi besliyordu. Ziyaretçisi olduğunda sık sık onu da evine davet ediyordu. Prens bunu ziyaretçisi olmadığı zamanlarda da yapıyordu; çünkü duruşu ve zekâsıyla hemen kendisini gösteren genç Baron, Prens’in eşinin de sempatisini kazanmıştı.

14 Aralıkta ilk davet yapıldı. Her taraf karla kaplıydı, bu yüzden Innstetten istasyona kadar aşağı yukarı iki saatte gidilen yolu kızakla gitmeye karar verdi. İstasyondan itibaren de bir saatlik tren yolculuğu yapması gerekiyordu. “Beni bekleme, Effi. Gece yarısından önce dönemem. Muhtemelen saat ikiyi bulur, belki daha da geç gelirim. Ama gelince, seni uykunda rahatsız etmem. Yarın sabah tekrar görüşmek üzere şimdilik hoşça kal,” dedikten sonra kızağa bindi. İki doru Graditz atı kasabadan uçarcasına geçip kırsal bölgeye daldı, istasyona doğru yol aldılar. Bu aşağı yukarı on iki saat sürecektir ilk uzun ayrılıştı. Zavallı Effi. Akşamı nasıl geçirecekti? Erkenden yatmak doğru olmazdı, o zaman gece uyanır, bir daha uyuyamazdı ve evin için-

deki bütün seslere kulak kabartmak zorunda kalırdı. Hayır, önce iyice yorulmalı, sonra derin bir uykuya dalmalıydı. En iyisi buydu. Annesine bir mektup yazdı, sonra da ruhsal dengesinin bozukluğuna üzüldüğü Bayan Krause'ye gitti, karatavuğunu gece yarılarına kadar kucağında tutan arabacının eşine. Effi'nin gösterdiği sıcak ilgi, aşırı ısıtılmış odasında sessiz sakın bir biçimde oturup derin düşüncelere dalmış bulunan bu kadından karşılık görmedi. Ziyaretinin memnuniyetten çok rahatsızlığa neden olduğunu fark edince çıkıp gitti Effi. Yalnız gitmeden önce, hasta kadının bir şeye ihtiyacı olup olmadığını da sormadan edemedi. Ama Bayan Krause kendisine yapılan bütün önerileri geri çevirdi.

Bu arada akşam olmuş, lambalar yakılmıştı. Effi yine odasının penceresine dayanmış, dallardaki karların pırıl pırıl parladığı küçük koruluğa bakıyordu. Seyrettiği manzaraya öylesine dalmıştı ki arkasında ne olup bittiğinin farkında değildi. Başını kaldırıp baktığında, uşak Friedrich'in sakın ve sessizce sofrayı hazırlamakta olduğunu, elindeki yemek tepsisini kanepenin önündeki masaya koyduğunu gördü. "Evet, akşam yemeğim... doğrusu canım hiç istemiyor, ama yine de masaya oturmam lazım." Ama lokmalar boğazından bir türlü geçmiyordu, yeniden ayağa kalktı ve annesine yazdığı mektubu bir kere daha gözden geçirdi. Gerçi daha önce de yalnızlık hissi duymuştu; ancak şimdi bunun iki katını duyuyordu. Şu anda kapının açılıp Jahnke'nin kızıl saçlı ikizlerinin ya da Hulda'nın içeri girmesi için neler vermezdi ki. Gerçi Hulda her zaman biraz duygulu bir kızdı ve genellikle aşktaki başarılarıyla övünürdü. Bu başarıları ne kadar kuşku verici ve tartışılabilir olsa da, Effi şu anda onun

anlattıklarını dinlemekten çok mutlu olurdu. Sonunda bir şeyler çalmak için piyanonun kapağını açtı, ama çalamadı. “Hayır, çalınca daha da karamsar olacağım, en iyisi bir şeyler okumak,” dedi kendi kendine. Okuyacak bir kitap aradı. İlk eline geçen, belki de Innstetten’in teğmenlik günlerinden kalma eski baskılı, kırmızı ciltli kalın bir seyahat elkitabıydı. “Evet, bunu okuyayım, insanı bu tür kitaplardan daha çok dinlendiren bir şey yoktur. Tehlikeli olan yalnızca haritalardır, şu lanet olası karınca duası gibi yazılmış küçük yazılardan kendimi korumalıyım.” Sonra kitabı rasgele bir yerinden açtı, şansına yüz elli üçüncü sayfa çıkmıştı. Yandan saatin tik tak seslerini, dışarıdan da, hava karardığından beri arabalıktaki yerini bırakıp, her akşam yaptığı gibi bugün de yatak odasının önündeki hasır minderin üzerine uzanmış olan Rollo’yu işitiyordu. Köpeğin yakınında olduğunu bilmek, Effi’nin yalnızlık duygusunu azaltıyordu, hatta neredeyse keyfi yerine geldi ve hemen kitap okumaya başladı. Önünde açık duran sayfada Bayreuth yakınlarında bulunan “Eremitage” adlı bir köşkten, kont ile eşinin oturduğu çok tanınmış bir yazlık köşkten söz ediliyordu. Bayreuth ve Richard Wagner ilgisini çekince okumaya devam etti: “Eremitage’daki resimlerin arasında bir resim var ki, sadece güzelliğiyle değil, aynı zamanda eski oluşu ve betimlediği kişiyle de ilgi çeker. Yüz hatları keskin ve biraz da gizemli olan, küçük başlı ve zamanla biraz kararmış bir kadın portresidir bu. Kadının boynundaki pilili yakalılık başını taşıyor gibidir. Bazıları bu kadının on beşinci yüzyılın sonlarından yaşlı bir kontes olduğunu ileri sürerken, bazıları da onun Orlamünde kontesi olduğunu söylemektedir. Ama bunun, Hohenzol-

lern Hanedanının tarihinde öteden beri 'Beyaz Kadın' adıyla bilinen ve belli bir üne kavuşmuş olan bir kadının portresi olduğu konusunda herkes hemfikiridir."

Effi elindeki kitabı bir kenara koyarak, "Tam isabet," dedi. "Biraz rahatlayayım diyorum, ilk okuduğum, kendimi bildim bileli ürktüğüm 'Beyaz Kadın'ın öyküsü... Nasıl olsa korktum bir kere, bari sonuna kadar okuyayım."

Kitabı tekrar açtı ve okumaya devam etti: "Özgünü, Hohenzollern Ailesinin tarihinde önemli bir rol oynamış bulunan bu eski porte, resim olarak da Eremitage Köşkünün tarihinde özel bir yer alır. Onun bu tarihsel rolü, yabancı birinin göremeyeceği şekilde duvar kâğıdıyla gizlenmiş ve arkasında bodruma inen bir merdivenin yer aldığı bir kapıya asılmış olmasıyla da ilgilidir. Anlatıldığına göre, Napoléon burada gecelediğinde, bu 'Beyaz Kadın' çerçeveden çıkarak onun yatağına gelmiş. Korku içinde yatağından fırlayan imparator, hemen yaverini çağırmış ve bu 'lanetlenmiş şatodan' ömrünün sonuna kadar büyük bir öfkeyle söz etmiş."

Effi, "Okuyarak sakinleşmeye çalışmaktan vazgeçmeliyim," dedi. "Okumaya devam edersem, eminim ki şeytanın bir şarap fıçısının üstüne binerek dolaştığı bir mahzene ineceğim. Sanırım Almanya'da böyle yerler pek çok, bir seyahat rehberi kitabında bütün bunlara rastlamak kesinlikle mümkün. En iyisi gözlerimi kapatıp düğün öncesi eğlence gecemi hatırlayarak uymaya çalışayım: Ağlamaktan rollerine devam edemeyen ikizleri ve herkes şaşkın şaşkın birbirinin yüzüne bakarken, büyük bir kararlılıkla ve ciddiyetle gözyaşı dökmenin insana cennetin kapılarını açtığını söyleyen kuzen Briest'i getireyim gözlerimin önüne. Briest ger-

çekten çok yakışıklı ve çevresine neşe saçan genç bir adamdı... Peki, ben ne yapacağım! Hem de burada. Hanımefendiliğe hiç uygun değilim. Annem, evet, annem buraya daha çok yakıştırdı, bir kaymakam karısına yakışacak şekilde davranır, her şeyi yönlendirirdi. Sidonie Grasenabb da ona karşı saygılı davranır, onun inançları ya da inançsızlıkları karşısında fazla huzursuz olmazdı. Ama ben... ben daha bir çocuğum ve her zaman da çocuk kalacağım. Bir keresinde çocuk kalmanın aslında bir mutluluk olduğunu duymuştum; ancak bunun doğru olup olmadığını bilemiyorum. İnsanın gittiği yere uyum sağlaması gerekir sanırım.” Tam bu sırada Friedrich sofrayı toplamak için içeri girdi.

“Saat kaç, Friedrich?”

“Dokuza geliyor, hanımefendi.”

“İşte, dokuzu vurdu bile. Bana Johanna’yı gönder lütfen.”

“Beni emretmişsiniz, hanımefendi.”

“Evet, Johanna. Artık yatmak istiyorum. Aslında vakit daha erken. Ama öyle yalnızım ki... Önce şu mektubu posta kutusuna atıver, sen dönünce uyku da gelmiş olur. Zaten gelmese de...”

Effi lambayı aldı ve yatak odasına gitti. Rollo kapının önündeki hasırın üzerinde yatıyordu. Effi’nin geldiğini görünce, yol vermek için ayağa kalktı ve sarkık kulaklarını hanımefendisinin ellerine sürdü. Sonra yerine tekrar uzandı.

Johanna bu arada mektubu posta kutusuna atmak için kaymakamlık konutuna gitmişti. Orada pek acele etmeye gerek görmemiş, kaymakamlık hizmetlisinin karısı Bayan Paaschen ile laflamayı tercih etmişti. Konu tabii ki genç kadındı.

“Hanımefendi nasıl?” diye sordu Paaschen.

“Daha çok genç.”

“Ama bu bir şanssızlık değil, tam tersine. Genç kadınların yaptıkları en güzel şey, aynanın karşısına geçip sürekli oralarını buralarını çekiştirmeleri ve bir şeyler takıp çıkarmalarıdır, bunu yaparken de hiç kimseyi görmezler ve hiç kimseyi duymazlar. Sokak lambalarını sayacak ve kendileri öpülemedikleri için başkalarının öpülmesini kıskanacak yaşta değildirler daha.”

“Evet,” dedi Johanna. “Benim bir önceki hanımım böyleydi. Herhangi bir sıkıntısı yoktu, ama böyleydi işte. Oysa yeni hanımımın böyle bir yanı yok.”

“Beyefendi ona çok şefkatli davranıyor mu?”

“Evet, çok. Böyle olduğunu düşünebilirsiniz.”

“Ama onu çok yalnız bırakıyor...”

“Evet, sevgili Paaschen, ama unutmamalısınız ki, Prens kendisini davet etti ve sonuçta beyefendi bir kaymakam. Belki daha da yükselmek istiyor.”

“Elbette ister. Yükselecektir de. Onda bu yetenek var. Böyle olduğunu kocam Paaschen de söyler hep, buranın insanlarını iyi tanır o.”

Johanna kaymakamlığa gideli on beş dakika kadar olmuştu. Geri döndüğünde Effi aynanın karşısına oturmuş, bekliyordu.

“Çok oyalandınız, Johanna.”

“Evet, hanımefendi... Çok özür dilerim efendim... Orada Bayan Paaschen’le karşılaştım. Biraz lafladık. Burası o kadar sakın ki insan konuşabileceği birine rastlayınca çok seviniyor. Christel çok iyi bir insan, ama pek konuşmaz. Friedrich de o kadar sessiz ve dikkatli ki ağzından tek laf alamazsınız. Kuşkusuz sıra-

sı geldiğinde susmasını da bilmek lazım. Aslında her şeye meraklı ve sıradan bir kadın olan Paaschen, benim zevkime uygun biri değil, ancak insan birisini görüp iki laf edince hoşuna gidiyor işte.” Effi iç çekerek, “Evet, Johanna. çok haklısın...” dedi.

“Hanımımın ne kadar da güzel saçları var böyle, upuzun ve ipek gibi yumuşak.”

“Evet, saçlarım çok yumuşaktır. Ama bu iyi değil, Johanna. İnsanın saçları nasılsa, karakteri de öyledir.”

“Elbette öyle, hanımefendi. Ama yumuşak karakterli olmak herhalde sert karakterli olmaktan daha iyidir. Benim saçlarım da yumuşak.”

“Evet, Johanna. Senin saçların aynı zamanda sarı da. Erkekler sarı saçı pek beğenirler.”

“Erkeklerin zevkleri de farklı farklı olabiliyor, hanımefendi. Bazıları siyah saçlıları sever.”

“Kuşkusuz,” diye güldü Effi, “ben de böyle birini buldum. Sevilmek tamamen başka bir şey sanırım. Ama sarışınların tenleri de hep beyaz olur, sizin de öyle, Johanna. Peşinize takılanların çok olduğuna bahse girerim. Gerçi ben daha çok gencim, ama bunun ne demek olduğunu bilirim. Hem benim bir arkadaşım var, o da sarışındı ... senden daha da sarışındı. Bir rahip kıızıydı...”

“Ah, evet...”

“Rica ederim Johanna, ‘Ah, evet’ demekle ne kast ediyorsunuz? Bu bana biraz tuhaf ve kinayeli geldi. Rahip kızlarına karşı bir tavrınız yoktur herhalde... O çok güzel bir kızdı, genç subaylarımız da –bizim orada subaylarımız, hem de kırmızı üniformalı süvarilerimiz vardı– evet, bizim subaylarımız da onu hep güzel bulurlardı. Sözünü ettiğim arkadaşım güzel giyinmeyi, makyaj yapıp süslenmeyi çok iyi becerirdi. Siyah kadi-

fe korse giyer, göğsüne bir çiçek, gül ya da gün çiçeği takardı. İri patlak gözleri olmasaydı... onu bir görmeliydin, Johanna (Effi kahkahalar atarak sağ gözünü ovalıyordu), kesinlikle bir güzellik tanrıçası olurdu. Adı Hulda idi, Hulda Niemeyer. Gerçi birbirimizle pek samimi değildik, ama şimdi burada olsaydı, yanımda şu küçük kanepenin üstünde oturuyor olsaydı, gece yarısına kadar, belki de daha da uzun bir süre onunla laflardım. Oraları öyle çok özlüyorum ki..." Effi bunları söylerken, Johanna'nın başını tutup kendisine doğru çekti, "... İçimde öyle bir korku var ki..."

"Ah, böyle şeyler olur, hanımım. Eskiden bizler de korkardık."

"Sizler de korkar mıydınız? Bu da ne demek oluyor, Johanna?"

"Hanımefendi bu kadar korkuyorsa, o zaman kendime burada bir yatak hazırlayabilirim. Kapının önündeki hasır minderi alır, bir iskemleyi de ters çevirerek kafamı koyacak yastık yaparım, sonra sabaha kadar ya da beyefendi dönünceye kadar burada uyurum."

"O geldiğinde beni rahatsız etmeyecek. Bana kendisi söz verdi."

"Ya da en iyisi şu kanepenin bir köşesine kıvrılıvereirim."

"Evet, böyle olabilir belki. Ama hayır, olmaz. Beyefendi korktuğumu bilmemeli, bundan hiç hoşlanmaz. O benim de kendisi gibi yürekli ve kararlı olmamı istiyor. Ama ben öyle olamıyorum. Her zaman biraz korkarım... Ama kuşkusuz kendimi zorlamam gerektiğini, bu konularda, hatta her bakımdan onun istediği gibi bir kadın olmam gerektiğini çok iyi anlıyorum... Zaten Rollo da yanımda. Kapının eşiğinde yatıyor."

Johanna hanımının söylediği her sözcüğü başıyla onayladı, sonra Effi'nin komodininin üstündeki şamdanı yaktı. Arkasından da gaz lambasını aldı ve hanımefendinin başka emirleri olup olmadığını sordu.

“Hayır yok, Johanna. Panjurları sıkı sıkı kapattın, değil mi?”

“Sadece çekili, hanımefendi. Sıkı sıkı kapatırsam, o zaman içerisi çok karanlık ve bunaltıcı olur.”

“İyi, iyi.”

Bu konuşmadan sonra Johanna uzaklaştı. Effi ise yatağına girdi ve yorganına sarındı.

Şamdanı yanık bıraktı, çünkü hemen uyumak istemiyordu. Biraz önce düğün arifesi eğlence gecesini düşündüğü gibi, şimdi de balayı gezilerini hatırlamak, gezi sırasında yaşadıkları her şeyi gözlerinin önünde canlandırmak istiyordu. Ancak düşündüğü gibi yapamadı. Verona'ya kadar geldi, Jülyet Capulet'in evini ararken gözleri kapanıvermişti. Küçük gümüş şamdanın içindeki mumun alevi yana yana iyice küçüldü ve sonunda birden parlayıp tamamen söndü.

Effi bir süre derin derin uyuduysa da birdenbire bağırarak uykusundan uyandı, haykırışını Rollo da duydu ve havlamaya başladı. Köpeğin “hav hav” sesleri bütün koridor boyunca boğuk ve neredeyse korkutucu bir biçimde yankılandı. Effi'nin kalbi duruyormuş gibi oldu. Bir türlü seslenemiyordu. Tam bu sırada önünden sessizce bir şey geçer gibi oldu. Koridora bakan kapı birdenbire açıldı. Ama en çok korktuğu bu an, rahatladığı an oldu; çünkü korkunç bir şey yerine Rollo ona doğru geldi, başıyla sahibinin elini arıyordu. Effi'nin elini bulduktan sonra yatağının önündeki halıya uzandı. Bu arada Effi öteki eliyle üç kez zile basmıştı.

Daha yarım dakika bile geçmeden Johanna yalınayak, ceketini kolunda, başına ve omuzlarına attığı büyük kareli bir örtüyle geldi.

“Tanrı’ya şükür, gelebildin Johanna.”

“Ne oldu, hanımefendi? Rüya mı gördünüz yoksa?”

“Evet, rüya gördüm. Sanırım rüyaydı, ama başka bir şey de vardı.”

“Ne vardı, hanımefendi?”

“Derin derin uyuyordum, uykumda yataktan fırlayarak bağırmaya başladım... Belki bir kâbustu... Kâbus korkusu bizim ailede vardır, babam da kâbus görür, bizi korkuturdu. Annem ona her zaman bu tür şeylere inanmamasını söyler, ama söylemesi kolay... Dediğim gibi uykumda yatağımdan fırladım ve bağırmaya başladım. Etrafıma baktığımda, karanlıkta görebildiğim kadarıyla bir şey yatağımın yanından, şuradan, şimdi sizin oturduğunuz yerden sürünerek geçti, sonra da gitti. Şimdi bunun ne olduğunu kendi kendime sorunca...”

“Peki, neydi acaba hanımefendi?”

“Evet, bunu kendime sorunca... Bir şey söylemek istemiyorum, Johanna, ama sanıyorum Çinli’ydi.”

“Şu yukarıdaki Çinli mi?” diye gülmeye başladı Johanna, “Christel ile birlikte sandalyenin arkasına yapıştırdığımız şu bizim küçük Çinli, öyle mi? Hanımefendi rüya görmüşler. Rüyanızdan uyanmış da olsanız, bütün bunlar onun etkisiyle hissettiğiniz şeylerdir.”

“Söylediklerine inanmak isterdim. Ama tam Rollo’nun kapının önünde havladığı anda oldu. Benim gördüğümü Rollo da görmüş olmalı. Sonra birden kapı açıldı, asil ve sadık hayvan beni kurtarmaya gelmiş gibi üstüme atladı. Ah! Sevgili Johanna, gerçekten çok korkunçtu. O kadar yalnız ve gencim ki. Sarılıp

ağlayabileceğim biri olsaydı keşke. Ama evden o kadar uzaktayım ki... Evet, evden, evimden...”

“Beyefendi her an gelebilir.”

“Hayır, gelmesin. Beni böyle görmemeli. Belki benimle dalga geçer ve ben onu hiç affetmem. Gerçekten çok korkunçtu, Johanna... yanımda kal ne olur.. Christel ve Friedrich’i uyandırma, uyusunlar. Onlar bunu bilmesin.”

“Eğer isterseniz Bayan Kruse’yi de çağırabilirim. Onun zaten uyuduğu yok, bütün gece oturur.”

“Hayır, hayır. Onun varlığı da beni korkutuyor. Şu karatavuk olayı başlı başına korkunç bir şey zaten. İstemem, gelmesin. Hayır, Johanna, sen kal yeter. Şu panjurları sıkı sıkı, kapamamakla ne iyi ettin. İyice aç, hem de gürültüyle aç ki bir ses duymuş olayım, bir insan sesi... kulağına biraz tuhaf gelebilir belki, ama ben böyle istiyorum. Sonra pencereyi de biraz aç ki içeriye hava ve ışık girsin.” Johanna, hanımının isteklerini yerine getirdi, Effi de başını yastığa bıraktı ve biraz sonra derin bir uykuya daldı.

10. BÖLÜM

Innstetten ancak sabah altıda Varzin'den dönmüştü, Rollo'nun sevinç gösterilerinden kendisini kurtardıktan sonra sessizce odasına girdi. Soyunup dökündü ve Friedrich'in üstüne bir battaniye örtmesine izin verdi. "Beni dokuzda uyandır, Friedrich!" dedi. Uşak da onu tam saat dokuzda uyandırdı. Çabucak kalktı ve "Kahvaltıyı getir!" diye emretti.

"Hanımefendi daha uyuyorlar."

"Ama vakit çok geç. Yoksa bir şey mi oldu?"

"Bilmiyorum, efendim. Bildiğim tek şey, Johanna'nın bütün geceyi hanımefendinin odasında geçirdiği."

"Öyleyse, Johanna'yı gönder bana."

Johanna hemen geldi. Yüzünün renginden her zamanki gibi neşeli olduğu anlaşılıyordu, gece yaşananlardan pek etkilenmiş gibi görünmüyordu.

"Hanımın nesi var? Friedrich bana bir şeyler olduğunu ve senin bütün gece onun odasında yattığını söylüyor."

"Evet, sayın Baron. Hanımefendi peş peşe üç defa zile bastı. Hemen bir şey olduğunu düşündüm. Gerçekten de öyleydi. Herhalde rüya gördü ya da başka bir şey oldu."

"Başka bir şey oldu da ne demek?"

“Ah, beyefendi, siz ne olduğunu bilirsiniz.”

“Ben hiçbir şey bilmiyorum. Yalnız bu işe kesinlikle bir son vermek lazım. Odasına girdiğinizde karımı nasıl buldunuz?”

“Kendinde değil gibiydi, Rollo’nun tasmaına sıkı sıkı sarılmıştı. Hayvanda da bir tedirginlik vardı.”

“Acaba rüyasında ne görmüş? Duyduğu ya da gördüğü şey neymiş? Bu konuda sana bir şey söyledi mi?”

“Bir şey sessizce içeri girmiş, kendisine sürünürcesine yanından geçmiş.”

“Ne? Kim?”

“Yukarıdaki salondan ya da küçük odadan gelen.”

“Saçmalık derim ben buna. Hep aynı saçmalık. Artık bunu duymak istemiyorum. Peki, daha sonra hanımın yanında mı kaldınız?”

“Evet, beyefendi. Onun yatağının yanında kendime bir yer yatağı yaptım. Elini tuttum ve sonra uyudu.”

“Hâlâ uyuyor mu?”

“Derin derin uyuyor.”

“Bu beni kaygılandırıyor, Johanna. İnsan sağlıklı olunca uyur, ama hasta olunca da uyur. Onu uyanırmalıyız, tekrar korkmaması için de dikkatli olalım tabii. Friedrich kahvaltıyı getirmesin. Hanımefendi uyanıncaya kadar bekleyeceğim. Hadi göreyim sizi, halledin şunu.”

*

Yarım saat sonra Effi geldi. Her zamanki gibi yine çok güzel görünüyordu, ama yüzü sapsarıydı, yürürken Johanna’ya yaslanıyordu. Innstetten’i görür görmez koşup ona sarıldı ve öptü. Bu sırada gözyaşları yanaklarından akıyordu. “Ah, Geert! Tanrı’ya şükür ki

geldin. Artık her şey yine eskisi gibi güzel olacak. Ama ne olur bir daha gitme, beni bir daha yalnız bırakma.”

“Benim sevgili Effi’m... kahvaltı tepsisini şuraya bırak, Friedrich. Gerisini ben yaparım... benim sevgili Effi’m, ben seni saygısızlıktan ya da canım istedi diye yalnız bırakmıyorum, böyle olması gerektiği için yalnız bırakıyorum. Başka bir seçeneğim yok. Ben bir devlet memuruyum, Prense ya da Prensine eşine, ‘Prens hazretleri, ben gelemeyeceğim, kanım çok yalnız, üstelik korkuyor da,’ diyemem ki. Bunu söylersem, oldukça komik bir duruma düşmüş oluruz, ben kesinlikle düşmüş olurum, ama sen de. Önce bir fincan sıcak kahve içmelisin.”

Effi kahveyi içti, yüzüne gözle görülür bir canlılık geldi. Sonra tekrar kocasının elini tuttu ve “Haklısın sanırım,” dedi. “Bunun olamayacağını görüyorum. Üstelik daha da yükselmek istiyoruz. Biz diyoruz, çünkü mesleğinde yükselmeni ben senden daha çok istiyorum...”

Innstetten, “Bütün kadınlar böyledir işte,” diye güldü.

“Öyleyse, anlaştık. Prensine davetine uyup yine gidersin. Ben burada kalır, ‘Yüce Efendimi’ beklerim, bunu söylerken aklıma mürver ağacının altındaki Hulda geldi. Acaba şimdi ne yapıyordur?”

“Hulda gibi kızların keyfi her zaman yerindedir. Ama sen başka bir şey mi söylemek istiyordun?”

“Burada kalacağımı, gerekirse yalnız da kalacağımı söylemek istiyordum. Ama bu evde değil. Lütfen evimizi değiştirelim, Geert. Kalenin civarında çok güzel evler var, bir tanesi Konsül Martens ve Konsül Grützmacher’in evlerinin arasında, bir tanesi de pazar yerinde, çarşının hemen içinde, Gieshübler’in evinin tam karşısında. Ne-

den orada değil de, özellikle burada oturuyoruz. Evimize gelen dostlarımızdan ve akrabalarımızdan, Berlinli ailelerin yüksek sesle piyano çalınması ya da hamamböcekleri yüzünden ya da kapıcının eşini sevimsiz buldukları için sık sık ev değiştirdiklerini duymuştum. Böyle küçük şeyler için ev değiştiriliyorsa..."

"Küçük şeyler mi? Kapıcının karısı yüzünden mi? Böyle konuşma lütfen..."

"Böyle şeyler orada mümkün oluyorsa burada da mümkün olmalı. Senin kaymakam olarak görev yaptığın, herkesin seni sevdiği ve sana teşekkür borçlu olduğu bu kasabada neden mümkün olmasın ki. Gieshübler benim hatırım için bu konuda bize yardımcı olur, o beni anlayacaktır, yalnızlık çektiğimi de biliyor zaten. Şimdi söyle bana Geert, bu lanetli evden çıkalım mı, içinde..."

"... Çinli'nin bulunduğu ev demek istiyorsun. Görüyorsun Effi, bu ürpertici sözü söyleyince mutlaka ortaya çıkmıyor Çinli. Senin orada gördüğün ya da yatağına sürünerek geçtiğini sandığın şey, hizmetçi kızların yukarıda sandalyenin arkalığına yapıştırdıkları küçük Çinli resmiydi. Sırtında mavi bir ceket, başında da parlak düğmeli yassı bir başlık olduğuna bahse girerim."

Effi başını sallayarak eşinin söylediklerini onayladı.

"İşte görüyorsun, bütün bunlar bir rüya, bir yanılsamadan başka bir şey değil. Johanna dün akşam sana yukarıdaki düğün hakkında bir şeyler anlatmıştır herhalde..."

"Hayır, anlatmadı."

"Öyleyse, daha iyi."

"Bana bundan hiç söz etmedi. Ama burada tuhaf bir şeylerin olduğunu anlayabiliyorum. Sonra şu timsah, buradaki her şey öyle gizemli ki..."

“Timsahı gördüğün ilk akşam kendini masal dünyasında sanmıştın...”

“Evet, o zaman...”

“... Ama Effi’ciğim, ben bunu yapamam. Evi satmak ya da değiştirmek mümkün olsa bile ben buradan ayrılamam. Buradan ayrılmak demek Varzin’i reddetmek gibi bir şey olur. Karısı bir sandalyenin arkasına yapıştırılmış Çinli resmini yatağında bir hayalet olarak gördüğü için Innstetten evini satıyormuş dedirtemem ben. O zaman mahvolurum, Effi. Böyle gülünç bir durumdan insan kendisini bir daha asla kurtaramaz.”

“Bunun olamayacağından bu kadar emin misin, Geert?”

“İddia etmek istemem, ama böyle bir şeye inanmak da inanmamak da insanın kendi elinde. Ama varsayalım ki böyle bir şey var, bunun kime zararı var ki? Senin de bildiğin gibi mikropların havada uçuşmaları, bütün bu cinlerin ortalıkta dolaşmalarından çok daha kötü ve çok daha tehlikelidir. Tabii bunların ortalıkta dolaştıklarını, böyle şeylerin gerçek olduğunu kabul edersek, ancak o zaman geçerli bu söylediklerim. Bu tür bir korkunun ve nefretin özellikle sende, bir Briest’te olmasına şaşıyorum doğrusu. Sanki küçük bir burjuva ailesindenmişsin gibi. Hayaletler de, tıpkı soyağacı ya da buna benzer bir şey gibi ayrı bir meziyettir. Armalarına olduğu kadar ‘beyaz kadınları’na da –kuşkusuz bu beyaz kadın siyah da olabilir– değer veren pek çok aile tanıyorum ben.”

Effi susuyordu.

“Evet, Effi. Nerede yanıtın?”

“Ne yanıt vereyim ki? Her şeyimle sana teslim oldum ve bütün dediklerine evet dedim. Ama sen de

bana karşı biraz daha anlayışlı olabilirdin. Bunu ne kadar çok istediğimi bilseydin... Çok acı çektim, gerçekten çok acı çektim, Geert. Seni görünce, bütün korkularımdan kurtulacağımı sanmıştım; ama sen bana Prens'e ve kasaba halkına karşı gülünç duruma düşmek istemediğini söylüyorsun. Buna pek de teselli denmez. Ben bu teselliği çok yetersiz buluyorum, üstelik bir dediğin diğerine uymuyor. Bu tür şeylere inanıyormuş gibi davranmakla kalmıyorsun, bir de benden hayaletlerle övünmemi, onlarla gurur duymamı istiyorsun. Ne yapayım? Gurur duyabileceğim hayaletlerim yok benim. Hayaletleri armaları kadar kıymetli olan ailelerden söz edersen, bu da bir tercih meselesi tabii: Benim için aile armamız her şeyden daha kıymetlidir. Tanrı'ya şükür ki biz Briestlerin hayaleti yok. Briestler her zaman çok iyi insanlar olmuşlardır. Belki de buna bağlıdır olmaması.”

*

Friedrich, hanımefendiye bir mektup vermek için içeri girmemiş olsaydı tartışma daha da uzayacak ve karı koca arasında belki de ilk ciddi anlaşmazlığa yol açacaktı. “Bay Gieshübler'den, efendim. Mektubu getiren çocuk yanıt bekliyor,” dedi Friedrich.

Effi'nin yüzündeki sıkıntı birden kaybolmuştu. Gieshübler'in adını duymak bile ona iyi geldi. Mektubu incelerken, yüzündeki mutluluk ifadesi daha da arttı. Aslında bu bir mektup değil, bir pusula, bir nottu. “Sayın Barones von Innstetten, kızsık soyadı von Briest” hitabı mükemmel bir elyazısıyla yazılmıştı. Mühür yerine, yuvarlak ve küçük bir resim, içine saplanmış çubuğuyla bir lir resmi yapıştırılmıştı zarfın üzerine.

Bu çubuk bir ok da olabilirdi. Effi pusulayı kocasına uzattı, resme Innstetten de hayran kaldı.

“Hadi, oku bakalım.”

Effi zarfın üstündeki resmi yırttı ve okumaya başladı: “Sayın Barones! Çok saygıdeğer hanımefendi! Bu sabah size en içten saygılarımı sunarken, pek masum bir ricada bulunmama izin verin... Bugün öğle treniyle çok sevdiğim bir dostum, güzel Kessin’imizin bir kızı olan Bayan Mariette Trippelli buraya gelecek ve yarın sabaha kadar bizimle birlikte olacak. Ocak ayının ortasına kadar bir dizi konser vermek üzere ayın 17’sinde Petersburg’da olmak istiyor. Prens Kotschukoff konukevini ona da açıyor. Bana karşı dostluk besleyen Trippelli, bu akşamı benim evimde geçireceğine ve birkaç ezgiyi (o bir sanatçı olarak hiç sorun çıkarmaz), tamamen benim seçeceğim birkaç ezgiyi söyleyeceğine söz verdi. Acaba sayın Barones bu müzik şölenini onurlandırmak şerefinde bulunurlar mı? Saat yedide. Birlikte geleceğinden emin olduğum eşiniz saygıdeğer beyefendi, bu sadık kulunuzun ricasını kırmayacaktır umarım. Sizin dışınızda (Trippelli’ye eşlik eden) Rahip Lindequist ile müteveffa rahip Trippel’in dul eşi de bulunacaktır. En içten saygılarımla, A. Gieshübler.”

“Peki,” dedi İnstetten, “evet mi hayır mı?”

“Tabii ki evet. Bu benim içinde bulunduğum sıkıntılı ruh halimden kurtulmama yardım edecektir. Üstelik sevgili dostum Gieshübler’in bu ilk davetini geri çeviremem.”

“Ben de öyle düşünüyorum. Friedrich, mektubu getiren Mirambo’ya daveti memnuniyetle kabul ettiğimizi söyle.”

Friedrich gitti. O gittikten sonra Effi, "Mirambo kim?" diye sordu.

"Gerçek Mirambo Afrika'da, eğer coğrafya bilgin genişse bilirsin, Tanganika Gölü civarında bir eşkıya reisidir... Ama bizim Mirambo, Eczacı Gieshübler'in kalfası ve başyardımcısıdır, bu akşam sırtında frak, ellerinde pamuklu beyaz eldivenleriyle bizi kapıda bekliyor olacaktır."

Bu küçük olayın Effi'yi olumlu etkilediği, hayalet korkusunu biraz olsun unutturduğu açıkça belli oluyordu; ama Innstetten onun kendine gelişini daha da hızlandırmak için elinden gelen her şeyi yapmak istiyordu. "Daveti hiç düşünmeden hemen kabul etmene çok memnun oldum. Neşen iyice yerine gelsin diye şimdi sana bir öneride daha bulunacağım. Dün gece yaşadığın ve benim Effi'me hiç yakışmayan bazı şeyleri hâlâ tam olarak üstünden atamadığının farkındayım. Bunlardan kurtulman lazım. Bunun için temiz ve serin havadan daha güzel hiçbir şey yoktur. Hava bugün özellikle çok güzel, çok açık ve yumuşak. En küçük bir esinti bile yok. Bir gezinti yapmaya ne dersin? Ama sadece koruluğun içinde değil, uzun bir gezinti yapalım istiyorum. Kızağımızla tabii. Kızağın çanlarını çalar ve bembeyaz karların üzerinde uçarcasına kayarsınız... Saat dörtte döneriz ve biraz dinlenirsin. Saat yedide de Gieshübler'e gider, Bayan Trippelli'yi dinleriz."

Effi kocasının elini tuttu. "Ne kadar iyisin, Geert. Ne kadar şefkatli ve hoşgörülüsün. Herhalde davranışlarım sana çocukça, hatta çok çocukça geliyordur. Önce şu hayalet korkusu, arkasından da evi satmanı istemem, daha da kötüsü Prens'le ilgili söyleme gafletinde bulunduğum şeyler. Onunla bütün ilişkilerini

kesmeni istemem, çok gülünç değil mi? Çünkü sonunda bizim hakkımızda karar verecek insan Prenstir. Benim hakkımda da. Ne kadar hırslı olduğumu bilemezsin. Zaten seninle sırf bu hırslım yüzünden evlendim. Ama söylediklerime bakıp hemen suratını asma. Seni ne kadar çok sevdiğimi biliyorsun... Nasıl derler, ağaçtan bir dal koparıp yapraklarını yolarsın ya... işte öyle, canımı acıtırcasına, her şeyden çok seviyorum seni.”

Effi kahkahayı bastı. Innstetten suskunluğunu sürdürürken o konuşmaya devam etti: “Hadi söyle bakalım, nereye gidiyoruz?”

“İstasyona gitmeyi düşünmüştüm, dolambaçlı yoldan gider, kestirmeden de geri döneriz. Yemeği istasyonda ya da en iyisi Golckowski’nin ‘Prens Bismarck’ restoranında yeriz. Belki hatırlarsın, geldiğimiz gün bu lokantanın önünden geçmiştik. Bu şekilde uğramak daha etkili olur. Eğer sevgili Effi’m anlayış gösterirse, şu Polonyalı köy muhtarıyla seçimler hakkında biraz laflarım. Kendisi pek işe yarar bir adam olmasa da, otelini ve restoranını işletme konusunda üstüne yoktur. Buranın insanı yemekten ve içmekten iyi anlar.”

Bu konuşmayı yaptıklarında saat on bire geliyordu. Krause on ikide kızıyla kapının önünde onları bekliyordu. Effi kızağa bindi. Johanna, üşümesin diye içi kürklü ayak torbasını ve kürkünü getirmek istedi; ama Effi bir türlü üstünden atamadığı ruhsal sıkıntısı nedeniyle temiz havaya o kadar çok ihtiyaç duyuyordu ki bir an önce hareket etmek için bunların hepsini reddetti ve sadece çift katlı battaniyesini aldı yanına. Innstetten arabacıya, “Krause,” dedi, “bu sabah beni götürdüğün istasyona gitmek istiyoruz yine. Gerçi görenler şaşıracaktır, ama önemli değil. Koruluk boyunca

gidelim ve sonra sola dönerek Kroschentin Kilisesinin kulesine doğru yönelelim. Atları mümkün olduğunca hızlı sür. Saat birde istasyonda olmalıyız.”

Yolculuk böyle başladı. Kasabanın beyaz damlarının üstünü yoğun bir duman kaplamıştı; çünkü hava çok sakın ve durgundu. Utpatel’in değirmeni bile yavaş dönüyordu. Değirmenin önünden uçarcasına geçtikten sonra kilise avlusunun hemen kenarından devam ettiler. Avlunun o kadar yakınından geçtiler ki tel parmaklıklardan dışarıya taşan sarıçalıların uçları Effi’nin üstüne süründü, çalıların üstündeki karlar dizlerini örttüğü battaniyeye döküldü. Yolun öteki tarafında, etrafı çitle çevrili boş bir alan vardı, bir çiçek tarhından daha büyük değildi. Ortasındaki genç bir çam ağacından başka hiçbir şey görünmüyordu içinde.

“Orada da biri gömülü mü?” diye sordu Effi.”

“Evet, Çinli.”

Effi birden irkildi. Sanki bir yerine iğne batırılmıştı. Ama kendisine hâkim olacak gücü vardı, sakın görünmeye çalıştı ve “Bizim Çinli mi?” diye sordu.

“Evet, bizim Çinli. Onu kilise mezarlığına göme mezlerdi. Bu yüzden Çinli’nin arkadaşı olan ya da arkadaşı bilinen kaptan Thomsen bu yeri satın almış ve onu buraya defnettirmiş. Üstünde kitabe bulunan bir de taş var. Tabii bunların hepsi ben buraya gelmeden önce olmuş. Ama bu hâlâ konuşulur.”

“Öyleyse bunda bir şey var demektir. Bunun bir öyküsü olmalı. Bu sabah böyle bir şeyden söz ediyordun: İşin aslını öğrenebilsem iyi olacak. Bunu öğrenmediğim sürece, bütün çabama rağmen, her zaman hayallerimin kurbanı olacağım. Bana gerçeği anlat, Geert. Gerçek, hayal kurmak kadar acı vermez.”

“Bravo, Effi. Ben bundan söz etmek istemiyordum; ancak konu kendiliğinden açıldı, iyi de oldu. Anlatılacak pek önemli bir şey yok aslında.”

“Benim için fark etmez. İster hiç önemli olmasın, ister az, ister çok önemli olsun, hiç fark etmez. Ama başla artık.”

“Evet, anlat demesi kolay. Bir şeyin başlangıç kısmı her zaman zordur. Öykülerde de böyle. Öyleyse, Kaptan Thomsen ile başlasam iyi olacak.”

“Peki, peki.”

“Adından sana daha önce de söz ettiğim, Çin kaptanı olarak da bilinen bu Thomsen, uzun yıllar Çin’e seferler yapmış, Şanghay ve Singapur arasında pirinç taşımış. Buraya geldiğinde altmış yaşlarındaymış. Burada doğup doğmadığını ya da burada başka bağlantıları olup olmadığını bilmiyorum. Kısacası, buraya gelmiş, döküntü gemisini satmış, bundan eline pek fazla para da geçmemiş. Daha sonra şimdi bizim oturduğumuz evi satın almış; çünkü dış ülkelerde çalışarak mal mülk sahibi zengin bir adam olmuş. Senin koridorda gördüğün o timsah ve köpekbalığının, tabii geminin de onun zamanından kaldığı bilinir... İşte, Kaptan Thomsen buraya böyle gelmiş. Bana söylendiğine göre, buranın halkı onu çok sevmiş, gerçekten de temiz ve düzgün bir adammış. Belediye Başkanı Kirstein ve özellikle de Kessin’in o zamanki rahibi –Kaptan Thomsen’den kısa bir süre önce buraya gelen ve pek çok insanın düşmanlığını kazanan Berlinli rahip– onu çok sevmişler.”

“Evet, ben de böyle olduğunu düşünüyorum. Bunun ben de farkındayım. Buranın insanları o kadar yobaz ve o kadar bağnaz ki. Bu, herhalde Pomeranyalılara özgü bir durum.”

“Buna hem evet hem de hayır denilebilir. İnsanların aşırı dindar olmadığı ve her türden insanın bir arada yaşadığı yerler de var... Ama bak Effi, Kroschentin Kilisesinin kulesi görüldü, tam önümüzde. İstasyona gitmekten vazgeçsek de şu yaşlı Bayan Grasenabb'ı ziyaret etsek daha iyi olmaz mı? Aldığım bilgi doğruysa, Sidonie evde değilmiş. Öyleyse oraya gitmemizde bir sakınca yok...”

“Rica ederim, Geert, neler geliyor aklına? Kızığın uçarcasına gitmesi insana muhteşem bir duygu veriyor gerçekten. Nasıl rahatladığımı, bütün korkularımdan ve sıkıntılarımdan nasıl kurtulduğumu hissediyorum. Şimdi sırf bu yaşlı insanlara ziyarette bulunmak ve belki de onları mahcup etmek için bütün bu güzelliklerden vazgeçmeliyim, öyle mi? Tanrı aşkına bunu benden isteme. Sen bana öykünün devamını anlat. Kaptan Thomsen'de kalmıştık; dik yakalı, bembeyaz gömlekler giyen, Danimarkalı ya da İngiliz olduğunu düşündüğüm bu titiz kaptanın öyküsünü anlatmaya devam etmeni istiyorum...”

“Çok doğru. Tam tarif ettiğin gibi biri olmalı. Onunla birlikte yirmi yaşlarında bir genç kız daha varmış. Bazıları bu kızın kaptanın yeğeni olduğunu söylerken, bazıları da torunu olduğunu iddia ediyor. Yaşlarına bakılırsa, bu pek de mümkün görünmüyor. Torun ya da yeğenden başka bir de Çinli varmış, şu kum tepelerinin arasında yatan, biraz önce mezarının önünden geçtiğimiz Çinli.”

“Anladım, evet anladım.”

“İşte bu Çinli, Kaptan Thomsen'in yanında uşak olarak bulunuyormuş. Thomsen ona o kadar güven duyuyormuş ki uşaktan çok dost olarak kabul etmiş

onu. Bu böylece uzun zaman devam etmiş. Günün birinde adının Nina olduğunu sandığım bu torunun, Thomsen'in torununun, ihtiyarın arzusu üzerine bir kaptanla evlenmesine karar verilmiş. Evet, böyle olmuş gerçekten. Evde büyük bir düğün yapılmış. Berlinli rahip nikâhlarını kıymış. Kilise dışı bir dini cemaatin üyesi olan değirmenci Utpatel ve kiliseyle ilgili işlerde kendisine pek güvenilmeyen Gieshübler de davetliymişler. Tabii eşleri ve kızlarıyla birlikte pek çok kaptan da özellikle davet edilmiş. Tahmin edebileceğin gibi düğün muhteşem olmuş. Akşam bol bol dans edilmiş, gelin hanım hemen hemen herkesle dans etmiş, sonunda Çinli'ye de sıra gelmiş. Sonra birdenbire gelin çekip gitmiş. Gerçekten çekip gitmiş, bir yere gitmiş, ama nereye gittiğini, neden gittiğini ve başına ne geldiğini kimse bilmiyor. On dört gün sonra Çinli ölmüş. Thomsen sana gösterdiğim o yeri satın almış ve Çinli oraya gömülmüş. Berlinli rahip, Çinli'nin çok iyi bir insan olduğunu, en az 'ötekiler' kadar iyi bir insan olduğunu, bu nedenle Hristiyan mezarlığına gömülmesinde sakınca görmediğini söylemiş. Gieshübler'in bana anlattığına göre, rahibin 'ötekilerle' kimi kastettiğini bilen yokmuş."

"Ama ben bu olayda rahibin söylediğine kesinlikle katılmıyorum. İnsan böyle bir şeyi nasıl söyleyebilir. Bu çok tehlikeli ve çok yakışsız bir söz. Böyle bir sözü bizim Niemeyer bile söylemez."

"İşte bu yüzden, Trippel adındaki bu zavallı rahip herkesin gözünde suçlu duruma düşmüş, ama bu olay üzerine ölmesi onun için bir şans olmuş, yoksa zavallı adamcağız işini kaybedecekmış. Çünkü kendisini kasa-ba halkı seçmiş olmasına rağmen tıpkı senin gibi ona

karşılarmış. Karşı olanların başında da kilise yönetimi geliyormuş.”

“Trippel diyorsun, değil mi? Bu akşam göreceğimiz, rahibin karısı Trippel’le bir bağlantısı var mı onun?”

“Tabii var. Rahip onun kocasıydı, Bayan Trippel’li’nin de babası.”

Effi güldü. “Trippelli’nin babası mı? İşte şimdi her şeyi anlıyorum. Gieshübler bana yazdığı mektubunda Trippelli’nin Kessin’de doğduğunu söylüyordu. Bense onun bir İtalyan konsülünün kızı olduğunu düşünmüştüm. Burada yabancı isimler pek çoktur; ama o bir Alman ve Trippel Ailesinden geliyor. Kendisini İtalyanlaştırmaya cüret edecek kadar mükemmel bir sanatçı mı acaba?”

“Dünya cesaretli olanların dünyasıdır. Trippelli çok yetenekli bir kızdır. Birkaç yıl Paris’te ünlü müzisyen Viardot’nun yanında çalışmış, Rus Prensiyle de orada tanışmış. Rus Prensleri, sınıfsal farklılıklar hakkındaki bazı küçük ön yargıları bir yana, çok aydın insanlardır. Küçük Marie Trippelli’yi şimdiki duruma getirenler de Kotschukoff ve genç kızın ‘amca’ dediği ve gerçekten de amca denilebilecek olan Gieshübler’dir. Küçük Marie’nin Paris’e gitmesi Gieshübler sayesinde mümkün olmuş, daha sonra Kotschukoff onu Trippelli’ye dönüştürmüştü.”

“Ah Geert, bütün bunlar ne kadar da hoş. Hohen-Cremmen’de ne kadar da tekdüze bir yaşam sürüyormuşum meğer! Hiçbir zaman hayatımda bir fevkaladelik yoktu.”

Innstetten, Effi’nin elini tuttu ve “Böyle konuşmalısın, Effi,” dedi. “Hayaletlere karşı insan istediği tavrı alabilir; ama fevkaladelikten ya da fevkalade

denilen şeylerden kendini koru. Sana çekici görünen fevkaladelikleri –ki ben Trippelli’nin sürdürdüğü yaşam biçimini bunlardan sayıyorum– insan genellikle mutluluğuyla öder. Ben, senin Hohen-Cremmen’i ne kadar çok sevdiğini, oraya yürekten bağlı olduğunu biliyorum. Ama nedense orayla sık sık alay ediyorsun ve Hohen-Cremmen’de geçirdiğin huzur dolu günlerin değerini bilmiyorsun.”

“Evet, biliyorum,” dedi Effi. “Bunu çok iyi biliyorum. Ama ara sıra değişik bir şeyler duymak çok hoşuma gidiyor, değişik bir şeyler yaşamak istiyor canım. Yine de çok haklısın. Huzura ve sükûnete karşı içimde öyle derin bir özlem var ki!”

Innstetten parmağıyla bunu böyle söyleme der gibi bir hareket yaptı.

“Benim sevgili Effi’m, bak yine böyle düşünüyorsun. Hep hayal, hep hayal, bir öyle, bir böyle.”

11. BÖLÜM

Gezi tamamen planlandığı gibi geçti. Kızak saat on birde Prens Bismarck Otelinin önünde durdu. Baron Innstetten'i otelinde görmekten çok memnun olan Golchowski, onlara özel bir öğle yemeği sundu. Yemeğin üstüne tatlı ve Macar şarabı servisi yapıldıktan sonra Innstetten, hizmeti şahsen denetleyen tesis sahibini yanına çağırdı, masalarına oturmasını ve kendilerine bir şeyler anlatmasını rica etti. Golchowski bu gibi işlerin tam adamıydı. Çevresinde olup biten en küçük bir olayı bile anında duyardı, iki mil ötedeki komşusunun tavuğu yumurtlasa bundan haberi olurdu. Bu özelliğini bugün de gösteriyordu. Innstetten'in doğru tahmin ettiği gibi, Sidonie Grasenabb geçen yılki Noel'de olduğu gibi bu sefer de yine dört haftalığına saray rahibinin evine gitmiş. Bayan von Palleske hizmetçisini tatsız bir olay yüzünden aniden kovmak zorunda kalmış, yaşlı Fraude'nin durumu ise çok kötüymüş. Gerçi ayağı kayıp düştüğünü söylüyorlar, ama adam felç olmuş. Lissa'da süvari alayında görev yapan oğlunun gelmesi her an bekleniyormuş. Bu küçük girişten sonra daha ciddi konulara geçilmiş, sıra Varzin'e gelmişti. "Evet," dedi Golchowski, "insan Prens Hazretlerini bir kâğıt üreticisi olarak gözünün önüne getirince! Her şey çok tuhaf geliyor. Aslında kırtasiyeciliğe

tahammül edemez. Hele basılı kâğıtlara hiç. Şimdi ise bir kâğıt üretim tesisi kuruyor.”

Innstetten, “Doğru söylüyorsun, sevgili Golchowski,” dedi, “ancak bu tür çelişkiler hayatta hep çıkar karşımıza. O zaman prens olmak da yetmez, büyük adam olmak da.”

“Hayır, hayır. Büyük adam olmak da yetmez.”

Tam o anda istasyondan gelen bir çan sesi, bir trenin yaklaşmakta olduğunu haber vermemiş olsaydı, Prens hakkındaki bu konuşma herhalde daha devam edecekti.

“Hangi tren bu, Golchowski?”

“Bu tren Danzig Ekspresi’dir. Burada durmaz, ama ben yine de yukarı çıkar, vagonları sayarım. Ara sıra pencerelerde tanıdığım birini gördüğüm de olur. Avlunun hemen arkasındaki merdiven demiryoluna, 417 numaralı bekçi kulübesine çıkar...”

Effi, “O zaman bundan yararlanalım,” dedi. “Trenleri seyretmekten pek hoşlanırım...”

“Öyleyse tam zamanı, hanımefendi.”

Böylece üçü de yola koyuldu. Yukarı çıktıktan sonra bekçi kulübesinin yanındaki dar ve uzun bahçeye geldiler. Bahçe mevsim dolayısıyla karla örtülüydü; ama karları kürenerek açılmış bir yer vardı, üçü de orada dikildi. Demiryolu bekçisi şimdiden bayrağını eline almış, orada duruyordu. Tren rayların üstünden, kulübenin ve dar, uzun bahçenin önünden geçti. Effi o kadar heyecanlıydı ki hiçbir şey göremedi, sadece tepesinde frenleri kumanda eden görevlinin oturduğu son vagonun arkasından büyülenmiş gibi baktı.

Innstetten, “Saat altı ellide Berlin’e varır,” dedi. “Bir saat sonra da, şayet rüzgâr böyle esmeye devam eder-

se, Hohen-Cremmen'dekiler onun uzaktan geçtiğini duyarlar. Sen de içinde olmak ister miydin, Effi?"

Effi hiçbir şey söylemedi; ama Innstetten onun yüzüne baktığında, genç kadının gözünden bir damla yaş aktığını gördü.

*

Tren rayların üzerinden geçip giderken, Effi büyük bir sıla özlemi duymuştu. Burada ne kadar mutlu olursa olsun, yine de kendisini başka bir dünyada hissediyordu. Zaman zaman yaşadığı güzel olaylara sevinse de, hemen eksikliğini duyduğu şey aklına geliyordu. Karşıda Varzin görünüyordu, öteki tarafa doğru bakıldığında ise Kroschentin Kilisesinin kulesi parlıyordu, daha da uzaklarda Morgenitzlerin çiftliği vardı. Grasenabb'lar ve Borckeler de burada oturuyorlardı, Bellingler ve Briestler değil "Evet, *onlar!*" Innstetten karısının ruh halinin çok çabuk değiştiğini söylemekle çok haklıydı. Effi şimdi her şeyi, geçmişte kalan her şeyi yine pırıl pırıl görmeye başladı. Trenin arkasından ne kadar büyük bir özlemle bakarsa baksın, o özlemi uzun zaman sürdürmeyecek kadar değişken mizaçlıydı. Eve dönerken, batmakta olan akşam güneşinin parıltısının karlar üzerine düştüğünü görünce, kendisini birden rahatlamış hissetti, her şey gözüne yine güzel ve hoş görünüyordu. Kessin'e döndükten sonra, çan tam yediyi vurduğunda, Gieshübler'in evinin kapısından içeri girince ise yalnızca rahatlama değil, aynı zamanda büyük bir sevinç de duydu. Evi dört bir yandan saran kediotu ve menekşe kokuları da herhalde buna yardım etmişti.

Innstetten ve karısı tam zamanında gelmişti; ama bu dakikliklerine rağmen yine de öteki davetlilerden

sonraya kaldılar. Rahip Lindequist, yaşlı Bayan Trippel ve genç Trippelli çoktan gelmişlerdi. Mat yaldızlı düğmeleri olan mavi frakını giymiş Gieshübler, pike kumaşından yapılmış bembeyaz yeğinin üstünde bir madalya kurdelesı gibi sallanan siyah kordonlu monoklüyle heyecanına zor hâkim olabiliyordu. “Önce saygıdeğer konukları takdim edeyim: Baron ve Barones Innstetten, Madam Trippel, Matmazel Marietta Trippelli.” Herkesin tanıdığı Rahip Lindequist gülümseyerek kenarda duruyordu.

Otuz yaşlarında, erkek görünümlü ve tuhaf bir mizah anlayışına sahip, son derece neşeli bir kız olan Trippelli, takdim anına kadar kanepenin başköşesinde oturmuştu. Takdimden sonra yakında duran yüksek arkalıklı bir sandalyeye doğru yürüdü ve Effi’nin yüzüne bakarak, “Temsil ettiğiniz makamın yükünü ve tehlikelerini üstlenmenizi sizden rica ediyorum, hanımefendi,” dedi. “Çünkü tehlikelerden söz etmek,” –bunu söylerken kanepeyi işaret ediyordu– “evet, tehlikelerden söz etmek bu durumda çok yerinde olur sanırım. Gieshübler’in buna dikkatini her zaman çektim, ama ne yazık ki işe yaramadı. Gieshübler iyi bir insan, ama bir o kadar da inatçı.”

“Ama, Marietta...”

“En az elli sene öncesinden kalma şu kanepeler, eski usul bir içine gömülme ilkesine göre üretilmiştir. Kim ona güvenip altını yastıklarla beslemeden üstüne otursa, dibine çöker, dizleri de dimdik havaya dikilir.” Genç Bayan Trippelli bütün bunları, “Sen Barones Innstetten’sen, ben de Trippelli’yim,” demek ister gibi, hem iyi huylulukla hem de kendinden emin bir üslupla söyledi.

Gieshübler, sanatçı dostunu çok seviyor, onun yeteneğini çok takdir ediyordu; ama onun duyduğu hayranlık, Trippelli'nin toplumsal zarafetten pek az pay aldığını görmesine engel değildi. Bir insanın toplum içindeki davranışı, Gieshübler'in en çok önemseydiği konuydu. "Sevgili Marietta," diye söze başladı. "Bu tür sorunları çok güzel, çok neşeyle ele alıyorsunuz; ama kanepem hakkında söylediklerinizde haksızsınız. Başvuracağımız her bilirkişi bu konuda kimin haklı olduğunu rahatlıkla söyleyebilir. Hatta Prens Kotschukoff gibi bir adam bile..."

"Ama çok rica ederim Gieshübler, bırakın *onu* Tanrı aşkına. Hep Kotschukoff, hep Kotschukoff. Sözlerinizle bu hanımefendi, zaten küçük prenslerden sayılan ve binden fazla tebaası olmayan (eskiden bu tür değerlendirmeler tebaanın sayısına göre yapılırdı) bu prensin bin birinci tebaası olmaktan gurur duyuyorum sanacak. Hayır, durum tamamen farklı. Siz benim parolamı bilirsiniz, Gieshübler. Parolam, 'hep özgür kalmak'tır. Kotschukoff iyi bir arkadaştır ve benim dostumdur; ancak sanattan ve sanatla ilgili işlerden hiç anlamaz. İlahiler ve oratoryolar bestelemesine rağmen müzikten hiç ama hiç anlamaz. Zaten sanatla uğraşan Rus Prenslerinin pek çoğu işin biraz ruhani ya da Ortodoks tarafına yönelir. Prens Kotschukoff un hiç anlamadığı işler arasında ev döşemek ve iç dekorasyon gibi konular da var kuşkusuz. Güzel görünen ve pahalı olan ürünleri almaya ikna edilecek kadar da kibar bir insandır."

Innstetten eğleniyordu, Rahip Lindequist'in de keyfinin yerinde olduğu her halinden belliydi. İyi kalpli bir insan olan yaşlı Trippel ise, kızının patavatsız ko-

nuşmaları dolayısıyla derin bir utanç içindeydi. Gieshübler, giderek nazik bir durum almaya başlayan soh-bete bir son vermek gerektiğini düşündü. Yapılacak en iyi iş, şarkıların okunmasına geçmekti.

Marietta'nın tartışma yaratacak parçalar seçeceği düşünülemezdi. Böyle yapmış olsa bile, onun icra yeteneği o kadar güçlüydü ki seçilen şarkının içeriği bu sayede asilleştirilebilirdi. Gieshübler, "Sevgili Marietta," diye söze başladı, "akşam yemeğinin saat sekizde hazır olması talimatını verdim. Eğer yemek sırasında ya da yemekten sonra (nasıl tercih edersiniz bilemiyorum) neşeli bir ezgi söylemek istemezseniz, yemeğe kadar üç çeyrek vaktimiz var.."

"Çok rica ederim, Gieshübler! Bir estetik uzmanı olarak böyle bir şeyi nasıl söylersiniz. Dolu mideyle verilen bir konserin estetik hiçbir yanı olamaz. Ayrıca, sizin yemekten anlayan, hatta boğazına düşkün biri olduğunuzu bildiğim için söylüyorum, konseri dinledikten sonra yenilecek yemeğin tadı bir başka olur. Önce sanat, üstüne de yemek ve tatlı, doğru sıra budur."

"O halde notaları getirebilirim, değil mi Marietta?"

"Notaları getirebilirim de ne demek, Gieshübler? Sizi tanıdığım kadarıyla dolaplar dolusu notanız vardır. Ben size bütün bu şarkıları söyleyemem ki. Notalar! Ne tür notalar olduğu önemli, Gieshübler. Alto sesine uygun olmalı..."

"Hemen getiririm." Dolaplardan birine giderek çekmeceleri birbiri ardına açmaya başladı. Trippelli ise sandalyesini masanın etrafından sola doğru iterek Ef-fi'nin tam yanına geldi.

"Ne getireceğini merak ediyorum," dedi Marietta. Bunun üzerine, Effi biraz utanır gibi oldu.

“Öyle sanıyorum ki, besteci Gluck’tan bir parça, çok dramatik bir parça getirecektir,” dedi Effi. “Saygıdeğer matmazel görüşlerimi ifade etmeme izin verirlerse, sadece konserlerde şarkı söylediğinizi duymak beni çok şaşırttı doğrusu. Ben sizin sahneye, pek az kimseye nasip olan sahneye daha çok yakıştığınızı düşünüyorum. Duruşunuz, yeteneğiniz ve sesiniz... Sizin gibisini çok az tanıdım, sadece Berlin’de yaptığım kısa tiyatro ziyaretlerimde... Ama o zaman daha yarı çocuktum. ‘Orpheus’, ‘Chrimhild’ ya da ‘Vestalin’den parçalar söylemenizi çok isterdim.”

Trippelli başını önüne eğdi, yere baktı, Effi’ye yanıt veremedi, çünkü tam o sırada, elinde yarım düzine nota defteriyle Grieshübler yanlarına geldi. Trippelli onları çabucak gözden geçirdi. “‘Erlkönig’ geç bunu, ‘Küçük Dere Çağıldayarak ak...’ Ama Gieshübler, çok rica ederim, siz kış uykusuna yatmış gibi yedi sene uyumuşsunuz... Bak, işte burada Karl Löwe’nin baladları var, Hiç de yeni şeyler sayılmaz. ‘Glocken von Speier’... Ah, şu tükenmek bilmeyen bim-bam sesleri! Son derece zevksiz ve modası geçmiş şeyler. Ama bakın, ‘Şövalye Olaf’ var... Bu olur işte.”

Trippelli ayağa kalktı. Rahip piyanoda ona eşlik ederken, o da bu parçayı büyük bir özenle ve cesaretle söyledi ve çok büyük alkış aldı.

Daha sonra buna benzer romantik eserler bulundu: “Uçan Hollandalı ve Zampa”, arkasından “Heideknabe” gibi birkaç düzeyli parça daha; Trippelli bunları duygu yüklü olduğu kadar büyük bir ustalıkla da söylerken, Effi eserin ve bestenin etkisi altında kalarak adeta kendinden geçti.

Trippelli, “Heideknabe” adlı baladı bitirdikten sonra, “Bu kadar yeter,” dedi. Bu öyle kararlı bir ifadeydi ki ne Gieshübler ne de bir başkası ondan başka parça okuması için ricada bulunmaya cesaret edebilirdi. Effi de cesaret edemedi. Gieshübler’in bu sanatçı dostu gelip yeniden yanına oturunca şunları söyleyebildi sadece: “Size ne kadar müteşekkir olduğumu söylemek isterim, sevgili matmazel! Hepsi çok güzeldi, kendinizden o kadar emin, o kadar akıcı söylüyorsunuz ki! Ama şunu söylememe izin verin lütfen, bir yönünüz beni hepsinden daha çok etkiliyor, o da eserleri icra ederken sakinliğinizi korumanız. Ben çok çabuk etkilenen biriyim. En küçük bir hayalet hikâyesi dinlesem korkudan tir tir titrerim ve günlerce kendime gelemem. Oysa siz bu tür parçaları o kadar rahat ve o kadar etkileyici söylüyorsunuz ki! Zaten kendiniz de neşeli ve coşkulu bir insansınız.”

“Evet, hanımefendi, sanatta başka türlü olamaz. Tiyatroda da böyledir, Tanrı’ya şükür ki tiyatrodan uzak kaldım. Tiyatro tutkusu beni baştan çıkarsa da, kendimi Tanrı tarafından korunmuş hissediyorum. Tiyatro, insanın saygınlığına, yani sahip olduğu en iyi şeye zarar verir. Meslektaşlarımdan beni yüzlerce defa doğruladıkları gibi, tiyatro insanın duygusunu köreltir. İnsan zehirlenir ve kalbinden bıçaklanmış gibi olur. Ölü Jülyet’in kulağına Romeo kötü kötü fıkralar ya da iğrenç şeyler fısıldar ya da eline küçük bir aşk mektubu tutuşturur.”

“Bunu benim anlamam çok zor. Bu akşam size teşekkür borçlu olduğum parçada olduğu gibi, örneğin ‘Olaf’teki hayalet görüntülerini anımsatan bölümle ilgili olarak korkunç bir rüya görsem ya da üstümdeki

katta hiç kimse olmadığı halde sessizce dans edildiğini ya da müzik yapıldığını duysam ya da yatağımın kenarından bir şeyin sürünerek geçtiğini görsem aklımı kaybederim ve bunu günlerce unutamam.”

“Evet, sevgili hanımefendi, sizin bu anlattıklarınız ve tasvir ettikleriniz tamamen farklı şeylerdir. Bunlar bir bakıma gerçektir ya da en azından gerçek yanları vardır. Baladın içinde dolaşan bir hayalet beni kesinlikle korkutamaz. Ama odamda dolaşan bir hayalet, başkaları için olduğu gibi benim için de hoş bir durum değildir. O halde bu konuda ikimiz de aynı şeyleri hissediyoruz.”

“Böyle bir şeyi siz de yaşadınız mı?”

“Kuşkusuz. Hem de Kotschukoff’un evinde yaşadım. İşte bu yüzden burada başka türlü hareket etmeye karar verdim, belki de şu çocuk bakıcısı kadınla birlikte yatarım. Geveze kadının biridir, bu yüzden insan onun yanında kendisini güvende hisseder.”

“Bu tür şeyleri olası görüyor musunuz?”

“Saygıdeğer hanımefendi, insan benim yaşımda olup da pek çok yer dolaşırsa, Rusya’da, hatta altı ay Romanya’da bile kalırsa, o zaman her şeyin olası olduğunu görür. Bu kadar kötü insanın olduğu bir dünyada hayaletler de olur, hortlaklar da olur elbette. Bunlar da kötü insanlardan sayılır.”

Effi onu dikkatle dinliyordu.

Trippelli devam etti. “Ben çok aydın bir ailenin çocuğuyum (yalnızca annem biraz farklıdır), buna rağmen, insanın ruhsal durumunu betimlemesi söz konusu olduğunda babam bana, ‘Dinle Marie, bunda bir şey var,’ demişti. O haklı çıktı. Gerçekten de bunda bir şey var. İnsan soldan ve sağdan, arkadan ve önden olmak

üzere her tarafından ruhlarla kuşatılmıştır. Siz bunu daha öğreneceksiniz.”

Bu sırada Gieshübler Effi'ye yaklaşarak, kolunu takdim etti. Innstetten de Marietta'yı koluna aldı, Rahip Lindequist ve dul Bayan Trippelli de onları izledi. Böylece hep birlikte yemek masasına geçtiler.

12. BÖLÜM

Kalktıklarında vakit bir hayli geç olmuştu. Saat onu geçer geçmez Effi, Gieshübler'e artık kalkma zamanının geldiğini söyledi. Matmazel Trippelli trenini kaçırmamalıydı, treni sabah altıda Kessin'den hareket edecekti. Yanı başındaki Trippelli bu sözleri duyunca, kendine özgü hitap biçimiyle Baronesin bu zarif hatırlatmasına karşı şunları söyledi: "Ah, saygıdeğer hanımefendi, benim düzenli uykuya ihtiyacım olduğunu söylemek istiyorsunuz, ama bu doğru değil. Benim ihtiyaç duyduğum şey, sadece alkışlar ve yüksek ücretlerdir. Evet, buna güleceğinizi sanıyorum. Ayrıca ben kuşetli vagonlarda uyurum, sol yanıma bile yatarım, duruma göre elbisemi çıkarma gereği bile duymam. Nefes alıp verirken hiçbir zaman sıkıntı duymam. İnsanın göğsü ve ciğerlerinin üstü açık olmalı, özellikle de kalbinin üstü. Evet, sevgili hanımefendi, bu çok önemli bir konudur, kuşkusuz uyku konusu hepsinden daha önemlidir. İnsanlar bunu pek önemsemezler, aslında uykunun süresi değil, kalitesi önemlidir. Beş dakikalık bir şekerleme, sağa sola dönerek huzursuz bir beş saat geçirmekten çok daha iyi gelir insana. Çok çay içmelerine rağmen Ruslar harika uyurlar. Bunda temiz havanın ya da geç vakitlerde yenilen akşam yemeğinin etkisi var sanırım ya da çok

rahat insanlar oldukları için böyle güzel uyuyorlardır. Rus insanı kaygı nedir bilmez. Gerçi para konusunda ikisinin de birbirinden pek farkı yok, ama Rusya'da yaşamak Amerika'da yaşamaktan daha iyi."

Trippelli'nin bu açıklamasından sonra Effi erken kalkması konusunda onu uyarmaktan vazgeçmişti. Böylece gece yarısı oldu. Neşeyle, kalpten sunulan iyi dileklerle ve sıcak sayılabilecek bir dostlukla birbirlerine veda ettiler.

Mohren Eczanesinden kaymakamın evine giden yol oldukça kısıydı. Rahip Lindequist'in Innstetten ve Effi'ye bir süre eşlik etme nezaketini göstermesiyle yol daha da kısaldı. Gieshübler'in sunduğu Ren yöresi şaraplarının etkisinden kurtulmak için yıldızların pırıl pırıl parladığı bir gökyüzünün altında biraz dolaşmak en iyisiydi, tabii yolda Trippelli hakkında konuşup durdular, Effi hatırlayabildiği şeyleri anlatıyordu, hemen arkasından sözü rahip alıyordu. Bu alaycı adam, Marietta Trippelli'yi pek çok dünyevi konuda, sonra da dini inancı bakımından sorgulamıştı. Dinin yalnızca *bir tek* yönünü, Ortodoks yönünü tanıdığını söylemişti kadın. Babası akılcı bir insanmış, özgür düşünen aydın bir adammış, bu nedenle de Çinli'yi kilisenin mezarlığına gömdürmek istermiş. Ama Trippelli bu konuda babasının tam tersi görüşteydi, hiçbir şeye inanmama ayrıcalığının keyfini çıkarıyordu. Ama mutlak inançsızlığına rağmen, çok özel kişilerin sahip olabileceği bir lükse sahip olduğunun da bilincindeydi. Devlet böyle bir şeye asla izin vermezmiş, örneğin Kültür Bakanlığı ya da Kardinaller Yüksek Kurulu kendisine bağlı olsaymış, o zaman çok katı davranırmış. "İçimde bir işkence aleti varmış gibi hissediyorum."

Innstetten çok neşelenmişti. Dogmatik inanç öğretisi gibi konulardan özellikle kaçındığını, bunun yerine daha çok ahlaki konuları öne çıkardığını anlattı. Ana konunun yoldan çıkmak olduğunu, halkın karşısına çıkmakla tehlikeyle karşı karşıya kalınacağını söyledi. Trippelli buna fazla düşünmeden ve yalnızca cümlelerin ikinci kısmına vurgu yaparak yanıt vermişti. “Evet, sürekli tehlikeyle karşı karşıya kalmıyor, en çok da ses söz konusu olunca...”

Birbirlerinden ayrılınca kadar bu tür konuşmalarla Trippelli’nin müzik gecesini bir kere daha gözleminin önünden geçirdiler. Gieshübler’in sanatçı dostu ancak üç gün sonra Petersburg’tan Effi’ye gönderdiği bir telgrafla kendisini bir kere daha hatırlattı. Fransızca çektiği telgrafta şöyle diyordu: “Sayın Barones Innstetten, doğumu Briest. Sağ salim geldim. Prens beni istasyonda karşıladı. Bana her zamankinden daha tutkun. Gösterdiğiniz sıcak ilgiye binlerce teşekkür. Eşiniz saygıdeğer Barona en içten selamlarımı sunarım. Marietta Trippelli.”

Innstetten, telgraftaki sözlere hayran kalmıştı ve bu hayranlığını Effi’nin anlayamadığı büyük bir heyecanla ifade etti.

“Seni anlayamıyorum, Geert.”

“Sen Trippelli’yi tanıyamamışsın, Effi. Onun açık kalpli olması beni kendisine hayran kılıyor. En küçük noktasına varıncaya kadar her şeyini açık açık anlatıyor.”

“Öyleyse bütün bu olanları bir komedi olarak kabul ediyorsun?”

“Başka türlü nasıl kabul edebilirim ki? Yaptığı her şeyi hem orası hem burası, hem Kotschukoff hem de Gieshübler için yapıyor. Gieshübler bir vakıf kuracak,

belki de bütün servetini Trippelli'ye miras olarak bırakacak.”

Gieshübler'in evindeki bu müzikli gece aralık ayının ortasında olmuştu. Bundan hemen sonra Noel hazırlıkları başladı. Effi ihtiyaçları karşılanacak bir evi olduğu için Tanrı'ya şükreliyordu, yoksa bu günleri geçirmesi çok zor olacaktı. Bunun için kafa yorması, karar vermesi ve gidip satın alması gerekiyordu. Böylece sıkıntı duyduğu şeyleri düşünmesine fırsat kalmıyordu. Noel'den bir gün önce Hohen-Cremmen'deki annesinden ve babasından hediyeler geldi. Hediye sandığının içinde koro yöneticisinin evinden gönderilen ufak tefek şeyler de vardı: Effi ile Jahnke'nin yıllar önce birlikte aşıladıkları ağaçtan koparılmış nefis elmalar, Bertha ve Hertha'nın ördükleri kahverengi bileklikler ve dizlikler. Hulda, X adlı kişiye seyahat battaniyesi örmek zorunda olduğunu söyleyerek yalnızca birkaç satır yazmıştı. Effi, “Bu büyük bir yalan,” dedi. “Böyle bir tanıdığının olmadığına bahse girerim. Olmayan hayranlarını çevresinde görme huyundan bir türlü vazgeçemiyor!”

Böylece Noel akşamı geldi.

Innstetten, genç karısı için bir Noel ağacı hazırlamıştı. Ağacın her yanı pırıl pırıl yanıyordu. Küçük bir melek havada sallanıyordu. Üstünde şeffaf bir kâğıt üzerine basılmış birbirinden sevimli resimler ve küçük notlar bulunan ve kutlu doğum anını canlandıran bir de maket vardı. Bu notlardan biri gelecek sene Innstettenlerin evinde gerçekleşecek olan mutlu olayı ima ediyordu. Effi bunu okuyunca kızardı. Sonra teşekkür etmek için Innstetten'e doğru yürüdü. Ama daha onun yanına geleden, Pomeranya'nın eski Noel kutlama

geleneğine göre, bir Noel hediyesi evin koridoruna fırlatıldı: Büyük bir sandıktı bu. İçinde binbir çeşit hediye vardı. Asıl hediye en son ele geldi: Üzerine çeşit çeşit Japon resimleri yapıştırılmış zarif bir şeker kutusu, içine bir de not konulmuştu. Notta şunlar yazılıydı:

“Üç kral geldi İsa Mesih doğunca,
Bunlardan biri zenciydi.
Bir küçük siyah eczacı geldi bugün
Kıymetli hediyeler vardı elinde.
Ancak günlük ve tütsü yerine
Fıstık ve badem şekeri getirmişti.”

Effi bunu iki üç kere okudu ve çok mutlu oldu. “Güzel bir insanın sevgisini ve saygısını sunması çok hoş bir duygu. Sen de öyle düşünüyor musun, Geert?”

“Kuşkusuz ben de öyle düşünüyorum. Bir insanı mutlu eden ya da mutlu etmesi gereken tek şey budur. İnsanın içinde saçma sapan daha pek çok istek vardır. Ama şu var ki, insan neyse odur.”

Noel’in ilk günü kiliseye gidildi. İkinci gün de kasaba dışında, Borckelerde toplandı. Grasenabblar dışında herkes oradaydı. Grasenabblar, ‘kızları Sidonie olmadığı için’ gelmek istememişlerdi; ama onların gelmeme gerekçeleri oldukça tuhaf bulunmuştu. Hatta bazıları, “Özellikle o olmadığı için gelmeliydiler,” diye aralarında fısıldaşmışlardı. Yılbaşı gecesi yardım balosu düzenlenmişti. Effi konumu gereği gitmezlik edemezdi, etmedi de. Çünkü bu balo sayesinde kasabanın bütün ileri gelenlerini görebilecekti. Johanna, hanımını baloya en iyi biçimde hazırlamak için büyük çaba gösteriyordu, bir serası da olan Gieshübler, Effi’ye bir

buket kamelya göndermişti. Innstetten'in zamanı dar olsa da, öğleden sonra, üç samanlığın yandığı haberi gelen Papenhagen'e gitmek zorunda kaldı.

Ev çok sessizdi. Yapacağı bir işi olmayan Christel, ocağın başına çektiği bir tabureye ayaklarını dayamış, uyukluyordu. Effi ise annesine mektup yazmak için yatak odasına çekilerek, ayna ile kanepe arasına bu amaç için konulmuş yazı masasının başına oturdu. Aldığı Noel mektubu ve hediyeler için annesine yalnızca bir kartla teşekkür etmişti, haftalardan beri kendisiyle ilgili hiçbir haber yazmamıştı.

"Kessin, 31 Aralık. Sevgili anneciğim! Bu herhalde uzun bir mektup olacak; çünkü –gönderdiğim kartı saymazsak– uzunca bir süredir hiç mektup yazmadım size. Son defa yazdığımda Noel hazırlıklarıyla ilgileniyordum. Artık Noel günleri geride kalmış bulunuyor. Innstetten ile benim sevgili dostum Gieshübler, kutsal akşamı gönlümce geçirebilmem için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, ama ben kendimi yine de yalnız hissettim ve gözlerim hep sizi aradı. Halime şükredip neşeli ve mutlu olmam için pek çok nedenim var aslında; ama içimdeki yalnızlık duygusundan kendimi bir türlü kurtaramıyorum. Duygularıyla hareket eden Hulda'nın bitmek tükenmek bilmeyen gözyaşlarıyla zamanında çok alay ettiğim için herhalde şimdi onun cezasını çekiyorum ve kendi gözyaşlarımla kendim mücadele etmek zorunda kalıyorum. Nedeni, Innstetten gözyaşlarımı görsün istemiyorum; ama ilerde evimiz daha çok neşelendiği zaman, bütün bunların düzeleceğinden eminim. Bunun böyle olacağına inanıyorum, sevgili anneciğim. Geçenlerde sana ima ettiğim şey, artık kesinlik kazandı. Innstetten buna ne kadar çok

sevindiğini bana her gün gösteriyor. Çevremde beni oyalayacak, yaşamıma renk katacak bir şey, ya da Geert'in dediği gibi 'sevimli bir oyuncak' olacağı için ne kadar çok sevindiğimi söylememe gerek yok sanırım. 'Sevimli bir oyuncak' demekle Geert çok haklı, ama bu sözcüğü kullanmasa iyi olurdu, çünkü bu sözcük beni iğneliyor, bana çok genç olduğumu hatırlatıyor; hâlâ çocuk odasına aitmişim gibi geliyor bana. Bu düşünceyi aklımdan bir türlü çıkaramıyorum (Geert bunun bir tür hastalık olduğunu düşünüyor) ve en büyük mutluluk olması gereken şeyin içimde sürekli bir sıkıntı haline gelmesine neden oluyor. Evet, sevgili anneciğim! Fleming Ailesinin saygıdeğer hanımefendileri geçenlerde bu konuda akla gelebilecek her şeyi sorduklarında, kendimi kötü hazırladığım bir sınavda gibi hissettim. Sanıyorum onlara aptalca yanıtlar verdim. Biraz canım sıkıldı, kızdım da. Çünkü ilgileniliyormuş gibi sorulan bazı sorular aslında sırf meraktan soruluyor. Mutlu olayı yaz sonuna kadar bekleyeceğime göre, bu tür soruları vakitsiz buluyorum ve bundan dolayı da rahatsız edici geliyor bana. Temmuzun ilk günlerinde olacağını sanıyorum. O zaman senin gelmen lazım. Ya da daha iyisi, doğumdan sonra kendimi toparlar toparlamaz izin alır, Hohen-Cremmen'in yolunu tutarım. Ah! Buna ne kadar seviniyorum, Havelland'ın havasını yeniden soluyacağım için ne kadar mutluyum, bir bilsen! Buranın havası genellikle sert ve soğuk. Orada her gün her şeyin kırmızı ve sarıya büründüğü bataklığımıza gideriz. Çocuğumun ellerini Hohen-Cremmen'e nasıl uzattığını şimdiden görür gibiyim, oranın baba ocağı olduğunu o da hissedecektir. Ama bunu yalnız *sana* yazıyorum. Innstetten bunu bil-

memeli. Her yaz bin beş yüz tatil konuğunun ziyaret ettiği, rengârenk bayraklı gemilerin geldiği, hatta bir plaj oteli bile bulunan Kessin'e sevgili anneciğimi sevinerek davet edeceğim yerde, kucağımda çocuğumla Hohen-Cremmen'e gelmek istediğimi söylediğim için senden özür dilemem lazım. Ama benim bu kadar az konukseverlik göstermem, konuk sevmediğimden değil. Tanrı'ya şükür o kadar yozlaşmadım. Bu, içinde oturduğumuz resmi konuttan ileri geliyor. Evimiz çok güzel ve çok özel olmasına rağmen pek kullanışlı değil. Yalnızca iki kişinin kalabileceği bir ev, hatta iki kişiye bile zor yeter. Yemek odası denilebilecek bir yerimiz bile yok, oysa konuklarımız geldiğinde buna çok ihtiyaç oluyor. Gerçi birinci katımızda başka yerler var, büyük bir salon ve dört de küçük oda. Ancak oturulacak gibi değil. İçlerinde biraz eski püskü şeyler olsa, onlara hırdavat odası derdim. Birkaç hasır sandalye dışında hepsi de tamamen boş ve en hafif ifadeyle söylüyorum, insanın üzerinde çok tuhaf bir etki bırakıyorlar. Bu evi değiştirebileceğimizi söyleyebilirsin, bunu ben de çok istiyorum; çünkü oturduğumuz ev... evet, içinde oturduğumuz ev perili bir ev. İşte söyledim... Bana yazacağın mektupta bundan söz etmemeni özellikle rica ediyorum, çünkü senden gelen mektupları Innstetten'e gösteriyorum. Sana yazdığımı öğrenirse, bunu yapmamalıydın diye bana kızar. Haftalardan beri kendimi rahat hissettiğim ve korkmadığım için bundan söz etmek istememiştim aslında; ama Johanna eve yeni birileri geldiği zaman *onun* tekrar ortaya çıktığını söylüyor. Seni böyle bir tehlikeye ya da tehlike sözcüğü biraz abartılıysa da, böyle tuhaf ve rahatsız edici bir duruma sokmak istemem! Bu konuyu bütün

ayrıntısıyla anlatarak daha fazla başını ağrıtmak istemiyorum. Çin kaptanı diye bilinen yaşlı kaptanın ve bizim buradaki genç bir yüzbaşıyla kısa bir süre nişanlı kalıp düğün günü aniden kaybolan torununun öyküsü bu. Hepsi bu kadar olsa neyse. Bundan daha da önemlisi, kızın babasının Çin'den gelirken yanında getirdiği, önce ihtiyarın uşağı ve daha sonra da dostu olan genç Çinli, bu olaydan kısa bir süre sonra ölmüş ve kilise mezarlığının yanındaki ıssız bir yere gömülmüş. Geçenlerde oradan geçtim, ama yüzümü hemen çevirip başka tarafa baktım, yoksa onu mezarının üstünde otururken görebilirdim. Ah sevgili anneciğim, onu bir keresinde gerçekten gördüm ya da bana öyle geldi. Innstetten Prens'le görüşmeye gitmişti, ben odamda yalnız başıma uyurken, onu gördüm gerçekten. Çok korkunçtu. Böyle bir şeyi bir daha yaşamak istemem. Fevkâlâde güzel bir ev de olsa, böyle bir eve (ev tuhaf bir şekilde çok rahat ve aynı zamanda çok da gizemli) seni davet etmeyi düşünemem. Kendisine pek çok bakımdan hak verdiğim Innstetten, doğrusunu istersen, bu olayda pek de dürüst davranmadı. Bütün bunların kocakarı saçmalıkları olduğunu söyleyerek gülüp geçmemi istedi benden. Ama sonra birdenbire kendisi de buna inanıyormuş gibi göründü ve evimizde dolaşan bu hayaleti çok kibar ve eskiden kalma soylu bir şey olarak kabul etmemi istedi benden, çok tuhaftı bu isteği. Buna inanamazdım, inanmadım da zaten. Pek çok bakımdan mükemmel bir insan olan Innstetten, bu konuda bana karşı yeterince anlayışlı ve hoşgörülü davranmıyor. Bu olayın gerçek bir yanı olduğunu Johanna'dan ve Bayan Krause'den de biliyorum. Bayan Krause bizim arabacının karısıdır, aşırı sıcak odasında

karatavuğuyla oturur durur. Bu olay bile başlı başına ürkütücü. İşte, doğumdan sonra neden yanınıza gelmek istediğimi biliyorsun artık. Ah, keşke o gün bir gelse! Bunu istememin pek çok nedeni var. Bu akşam yılbaşı balosu veriyoruz. Gieshübler, omuzları biraz yüksek ya da haddinden fazla yüksek olmasına rağmen buranın en kibar insanı. Bana kamelyalar göndermiş. Baloda belki biraz dans da ederim. Doktorumuz dansın bana zarar vermeyeceğini, tam tersine iyi geleceğini söylüyor. Çok şaşırtıcı ama Innstetten de buna razı oldu. Babama ve bütün sevdiklerime selamlarımı söyle ve onları benim adıma öp. Yeni yılda her şey gönlünce olsun. Kızın Effi.”

13. BÖLÜM

Yılbaşı balosu sabaha kadar sürmüştü. Effi'nin güzelliğine herkes hayran kalmıştı; ancak ona duyulan hayranlık ve gösterilen sıcak ilgi, Gieshübler'in serasından geldiği herkesçe bilinen kamelya buketine gösterilenden daha azdı. Balodan sonra değişen pek bir şey olmadı. Toplumsal yakınlaşma için birkaç deneme daha yapılmış olsa da, kış mevsimi Effi'ye çok uzun gelmişti. Soylu aileler tarafından yapılan ziyaretlerin sayısı giderek azaldı. Effi, borçlu oldukları her iadeyi ziyaretten önce yarı üzgün bir sesle, "Evet, Geert, mutlaka gitmemiz gerekiyorsa gidelim. Ama can sıkıntısından patlayacak gibi oluyorum," diyordu. Innstetten'in hak verdiği sözlerdi bunlar. Bu tür öğle sonrası ziyaretlerde aile ilişkileri, çocuklar ve ziraat hakkında yapılan konuşmalar bir dereceye kadar çekilebiliyordu; ancak kiliseyle ilgili sorunlar konuşulmaya başlanıp oradaki rahiplere küçük papa muamelesi yapıldığında ya da onlar kendilerini böyle gördüklerinde, Effi'nin sabrı taşıyordu ve büyük bir hüznle baba evindeki rahipleri Niemeyer'i, bir "katedrale" tayin edilecek yeteneğe sahip olduğu herkesçe söylenmesine rağmen tevazuundan hiçbir şey kaybetmeyen Niemeyer'i anımsıyordu. Borcke, Fleming ve Grasenabb aileleri, Sidonie Grasenabb dışın-

da, ne kadar dostça davransalar da, onlarla anlaşmak pek mümkün değildi. Gieshübler olmasa, neşelenmek, eğlenmek ve hatta kendini rahat hissetmek bile bazen çok güç oluyordu. Gieshübler bir “kader arkadaşı” olarak Effi’nin mutlu olması için elinden geleni yapıyordu. Effi de onun bu ilgisini minnetle ve şükranla karşılıyordu. Gieshübler, ilgi duyduğu bütün diğer şeylerin yanı sıra aynı zamanda iyi de bir gazete okuruydu, hatta gazete okurlarının en başında geliyordu. Hemen hemen hiçbir gün geçmiyordu ki, Mirambo, içinde çeşit çeşit dergiler ve gazeteler bulunan büyük, beyaz bir paketi Effi’ye getirmesin. Bu gazete ve dergilerde ilgi çeken yerlerin altı genellikle ince uçlu bir kurşun kalemle, bazen de kalın bir mavi kalemle çizilmiş oluyordu, yan tarafa da bir ünlem ya da soru işareti konuluyordu. Ama Gieshübler bununla da yetinmiyor, kırmızı kurdeleyle sarılı parlak kâğıtlar içinde incir, hurma ve çikolatalar da gönderiyordu. Serasında ne zaman güzel bir çiçek açsa, onu hemen Effi’ye getiriyor ve çok sempatik bulunduğu bu genç ve güzel kadınla, bir baba ve amca, bir öğretmen ve âşığın hissedebileceği bir duyguyla sohbet etmekten pek hoşlanıyordu. Effi bütün bunlara çok seviniyor, Gieshübler’den çok etkileniyordu. Hohen-Cremmen’e yazdığı her mektupta bundan söz ediyordu, öyle ki annesi onun “Simyacı aşkıyla” alay etmeye bile başladı. İyi niyetle yapılan bu takımlar Effi’ye nedense pek dokunuyordu; çünkü tam olarak farkında olmasa da, evliliğinde bir şeylerin eksik olduğunu görüyordu: Sevmekten, neşelendirilmekten ve duygularının dikkate alınmasından yoksundu. Innstetten iyi ve hoş bir insandı, ama bir âşık değildi. Effi’yi sevdiğini hissediyordu, bu açıdan vicdanı rahat olduğundan sevdiğini

hissettirmek için özel bir çaba göstermiyordu. Friedrich lambayı getirdiğinde, Innstetten'in karısının odasından çıkıp kendi odasına çekilmesi neredeyse bir âdet haline gelmişti. "İçeride halletmem gereken karışık işler var," diyerek ayrılıyordu karısının yanından. Gerçi kapının perdelerini açık bırakıyor, Effi kocasının dosyaları karıştırışını ve kaleminin cızırtısını duyuyordu, ama hepsi bu kadardı. Rollo içeri girip Effi'nin şöminesinin önündeki halının üstüne uzanarak, "Seni tekrar görme gereği duydum, bir başkası bunu yapmıyor," demek ister gibi onun yüzüne bakıyordu. O zaman Effi başını öne eğiyor, sessizce içini çekerek, "Evet, Rollo, biz yalnızız," diyordu. Saat dokuzda Innstetten genellikle elinde bir gazeteyle çay içmeye gelir ve Prens Bismarck'tan söz ederdi, davranışları ve kullandığı dil bakımından düzensiz bir görüntü verdiği için Liberal Parti Lideri Eugén Richter'e, Prens'in yine çok kızdığını söyler ve daha sonra da çoğunu yanlış bulduğu atamalardan, verilen madalyalardan söz ederdi. En sonunda da seçimleri anlatır ve saygın insanların bulunduğu bir bölgenin yöneticisi olmanın kendisi için bir şans olduğunu söylerdi. Bunları bitirince, Effi'ye dönerek bir şeyler çalmasını rica ederdi, koyu bir Wagner hayranı olduğu için Lohengrin ya da Walküre'den bir parça isterdi. Wagner'e neden bu kadar hayran olduğunu kimse bilmiyordu. Bazıları, sinirlerinin gergin olmasının buna neden olduğunu söylüyordu, çünkü Innstetten sakın gibi görünse de, aslında sinirliydi. Bazıları da bunun Wagner'in Yahudi sorununa karşı takındığı tavırdan ileri geldiğini düşünüyordu. Herhalde her iki görüşün de haklı tarafları vardı. Saat ona gelince, Innstetten gerginliğini üstünden atmış olur, içinden gelerek, ama biraz da yor-

gunca Effi'ye şöyle bir sarılıp onu okşardı, genç kadın da eşinin bu aşk gösterisine pek karşılık vermeden kendisini sessizce ona bırakırdı.

*

Böylece kış geçti, nisana girildi. Avlunun arkasındaki bahçe yeşillenmeye başladı. Effi buna çok seviniyordu. Yazın başlamasını, sahilde yapacağı gezintileri ve plaj konuklarının gelmesini dört gözle bekliyordu. Geriye dönüp geçmişe baktığında, Gieshübler'in evindeki Trippelli gecesinin, herkesi kendisine hayran bıraktığı yılbaşı balosunun çok hoş olduğunu düşünüyordu, ama sonraki aylarda çok yalnızlık çekmişti, hayat ona öyle boş ve sıkıcı gelmişti ki bir keresinde annesine şunları yazmıştı: "Düşünebiliyor musun anneciğim, evimizde dolaşan hayaletle neredeyse barışmış gibiyim. Kuşkusuz, Geert'in Prens'in yanında geçirdiği o korkunç geceyi bir daha yaşamak istemem, hayır, kesinlikle istemem, o gün yaşadıklarımı hâlâ üzerimden atabilmiş değilim. Gece uyandığımda, biri yukarıda ayaklarını sürüyerek dolaşıyor mu diye ara sıra kulak kabartıyorum. Hiçbir ses duymayınca, neredeyse hayal kırıklığına uğramış gibi oluyorum ve kendi kendime, 'Keşke çok korkutmadan ve yakınımdan geçmeden tekrar gelse,' diyorum."

Effi, bu satırları şubatta yazmıştı. Şimdi neredeyse mayıstaydılar. Karşıdaki korulukta hayat yeniden canlanıyor, ispinoz kuşlarının ötüşleri duyuluyordu. Aynı hafta içinde leylekler de geldi, bunlardan biri ağır ağır süzülerek kaymakamlık konutunun üstünden geçti, Utpatel'in değirmeninin yanındaki samanlığın damına kondu. Burası onun eski dinlenme yeri idi. Artık, Ho-

hen-Cremmen'e daha sık yazan Effi, annesine bu olay hakkında da bilgi verdi ve mektubunun sonuna şunları ekledi: "Sevgili anneciğim, az kalsın unuttuyordum: Hemen hemen dört haftadan beri kasabamızda bulunan yeni bölge komutanından söz etmedim sana. O bizim komutanımız olacak mı gerçekten? İşte soru bu, hem de en önemli soru bu. İçinde bulunduğumuz olağanüstü durumu bilmediğin için buna güleceksin ya da gülmek zorunda kalacaksın. Ya da buranın eşrafiyla yıldızı bir türlü barışmayan ben bu durumdayımdır. Bu belki de benim suçum. Her neyse, hiç fark etmez. Olağanüstü bir durum var. Bundan dolayı bütün kış haftaları boyunca yeni bölge komutanını bir kurtarıcı gibi gördüm. Ondan önceki komutan, âdet ve davranışları kötü, üstelik para işlerinde hiç de dürüst hareket etmeyen felaket bir adamdı. Onun yüzünden çok sıkıntı çektik, Innstetten benden daha çok çekti. Nisan başında Binbaşı Crampas'ın (adı bu) geldiğini duyduğumuzda, sevgili Kessin'imizde başımıza artık hiçbir kötülük gelemeyeceği için sevincimizden birbirimizin boynuna sarıldık. Ama biraz önce kısaca belirttiğim gibi, Binbaşı Crampas'ın buraya gelmesine rağmen pek fazla bir şey değişeceğe benzemiyor. Crampas evli, biri on, biri sekiz yaşında iki çocuğu var. Karısı kendinden bir yaş büyük, yani kırk beş yaşında. Annem yaşında bir kadınla neden dost olup iyi vakit geçirmeyeyim ki? Trippelli de otuzuna yakındı, onunla çok iyi anlaşmıştık. Ama soyu soppu pek belli olmayan Bayan Crampas'la anlaşmamıza pek imkân yok gibi. Hep sıkıntılı ve bizim arabacının karısı Krause gibi (bana her bakımdan onu hatırlatıyor) sinirli bir hali var, bunların hepsi kıskançlıktan olsa gerek. Söylendiğine göre, Binbaşı Crampas pek

çok kadınla ilişkisi olan bir adammış, tam bir kadın avcısıymış. Bu tür erkekleri hep gülünç bulmuşumdur. Eğer kadın yüzünden bir arkadaşıyla düello yapmamış olsaydı, onu da gülünç bulurdum. Sol kolu omzunun hemen altından parçalanmış. Innstetten'in bana anlattığına göre, yapılan özel bir ameliyatla (eskiden bu tür ameliyatlara Wilms tarafından yapılıyormuş) sağlığına kavuşmuş, ancak tıp sanatının bir şaheseri olarak kabul edilen bu ameliyata rağmen kolundaki sakatlık hemen fark ediliyor. Bay ve Bayan Crampas on dört gün önce bizi ziyarete gelmişlerdi. Çok sıkıcı bir durumdu; çünkü Bayan Crampas, kocasını ve tabii beni de öyle bir göz hapsine aldı ki Binbaşıyla birlikte ben de çok sıkıldım ve ne yapacağımı şaşırdım. Crampas'ın çok neşeli ve coşkulu bir adam olduğunu, üç gün önce Innstetten'le baş başa olduklarında fark ettim. Odamdan onların konuşmalarını dinledim. Daha sonra ben de konuştum onunla. Tam bir kavalye, çok da yetenekli. Innstetten savaş sırasında onunla aynı tugayda bulunmuş, Paris'in kuzeyindeki Kont Gröben'in evinde sık sık görüşürlermiş. Evet, sevgili anneciğim, Kessin'de yeni bir yaşama başlamak için bu bir neden olabilir. İsveç Pomeranya'sından olmasına rağmen Binbaşının önyargısı yok. Ama karısı yok mu! Tabii onsuz olmaz, ama onunla da hiç olmaz.”

*

Effi çok haklıydı. Crampas çiftine daha fazla yaklaşmak mümkün olmadı. Bazen Borcke Ailesinin çiftliğinde, bazen çok kısa olarak istasyonda ve birkaç gün sonra da Breitling'deki “Schnatermann” diye bilinen kayın ve meşe ağacı ormanına tekneyle yapılan bir

eğlence gezisinde tekrar karşılaştılar, ama bu da kısa bir selamlaşmadan ileriye gitmedi. Haziran gelip deniz mevsimi başlayınca, Effi çok sevindi. Gerçi, 24 Haziran Johannis gününden önce genellikle tek tük gelen plaj konukları henüz görünürde yoktu; ancak başlayan hazırlıklar bile insanı neşelendirmeye yetiyordu. Koruluğun içine atlıkarıncalar ve halka atma stantları kuruldu. Kayıkçılar kayıklarını kalafatlıyor ve boyuyorlardı. Evlere yeni perdeler takılıyor, rutubetli olan, yani döşemesinin altı sünger gibi olan odalar kükürtleniyor ve arkasından da havalandırılıyordu.

Effi'nin evinde de plaj konuklarından tamamen farklı bir konuk için heyecanlı bir hazırlık vardı. Bayan Krause bile elinden geldiği kadar yardım etmek istiyordu. Ama Effi bundan çok tedirgin oldu, "Geert, Bayan Krause hiçbir şeye elini sürmesin," dedi. "Onun yaptığı işten hayır gelmez, varlığı beni zaten yeterince korkutuyor." Innstetten de her şey için söz verdi, Christel ve Johanna'nın bu iş için yeterince vakitleri vardı. Karısının düşüncelerini başka yöne çekmek için hazırlık konusunu bırakıp, karşıya yeni taşınan bir plaj konuğunu fark edip etmediğini sordu. Gerçi gelen bu konuk mevsimin ilk konuğu değildi, ama ilk gelenlerden biriydi.

"Erkek mi?"

"Hayır, buraya daha önce de gelmiş olan bir kadın. Her seferinde aynı evde kalır. Hep böyle erkenden gelir, çünkü kalabalığı sevmez."

"Böyle yapıyor diye ayıplayamam onu. Peki, kimmiş bu kadın?"

"Evrak Memuru Rode'nin dul eşiymiş."

"Çok tuhaf. Evrak memurlarının eşlerinin fakir olduklarını sanırdım hep."

“Evet,” diye güldü Innstetten, “genellikle fakir olurlar. Ama bu bir istisna. Bayan Rode’nin dul maaşından daha fazla geliri olduğunu düşünüyorum. Çünkü her zaman bir sürü eşyayla gelir, ihtiyaç duyduğundan çok fazla eşya getirir yanında. Tamamen kendine özgü bir kadın, davranışları tuhaf, hastalıklı ve ayaklarından rahatsızmış gibi bir hali var. Kendisine pek güvenemiyor, bunun için yaşlıca bir hizmetçisi var. Başına bir şey gelecek olursa, kendisini koruması ya da taşıması için güçlü kuvvetli olan bu hizmetçiyi yanından hiç ayırmaz. Fakat o da epeyce toplu bir kadın, tıpkı Trippelli gibi, hatta ondan daha güçlü.”

“Evet, evet, ben onu gördüm. İnsana güven veren güzel kahverengi gözleri var, ama yine de biraz aptal biri gibi geldi bana.”

“Doğru, aptal bir yaratık.”

Innstetten ve Effi bu konuşmayı haziran ayının ortasında yapmışlardı. Vapurun gelmesini beklemek için iskeleyle gitmek, bu mevsimde Kessinliler için bir çeşit günlük uğraş haline gelirdi. Innstetten’in kendisine eşlik edecek vakti olmadığı için Effi bu gezintiden mahrum kalmıştı. Ancak en azından plaja ve otele giden ve daha önce bomboş olan yolun kalabalıklaşıp canlanmaya başladığını görmek onu yine de sevindiriyordu, bu manzarayı yeniden yeniden seyretmek için pencerelelerinden her yeri en iyi görebildiği yatak odasında her zamankinden daha uzun kalıyordu. Johanna, Effi’nin yanından hiç ayrılmıyor, sorduğu her şeye yanıt veriyordu. Çünkü gelen konukların pek çoğu her sene yeniden geldiğinden, Johanna yalnızca onların adlarını söylemekle kalmıyor, zaman zaman yaşam öykülerini de anlatıyordu.

Bütün bunlar Effi için eğlendirici ve hoş şeylerdi. Ama bu sene Johannis gününde saat on bire doğru vapurdan inen rengârenk giysili insanlar, anneler, babalar, çocuklar ve içi valizlerle dolu arabalar yerine, kasabanın ortasından (arkasından gelen iki arabayla) geçen siyah örtülü bir cenaze arabası, koruluğa giden yoldan indi ve kaymakamın konutunun tam karşısındaki evin önünde durdu. Bu evde kalan Evrak Memuru Rode'nin dul karısı üç gün önce ölmüştü. Haber gönderilen Berlinli akrabaların gelmesinden sonra, ölenin Berlin'e götürülmek yerine burada, Kessin kumsalındaki mezarlığa gömülmesi kararlaştırılmıştı. Effi, penceresinin önünde durmuş, merakla karşıdaki tuhaf cenaze törenini seyrediyordu. Cenaze töreni için Berlin'den gelenler, ölenin iki yeğeni ile bunların eşleriydi. Hepsi de aşağı yukarı kırkına yakındı. Yüzlerinin rengi imrenilecek kadar sağlıklıydı. Yeğenler, üstlerine iyi oturmuş fraklarıyla cenaze törenine yakışır bir görüntü sunuyorlardı, hal ve hareketlerinde işadamlarına özgü bir soğukkanlılık, rahatsız etmekten çok, törenin havasına uygun düşen bir ağırbaşlılık vardı. Ama ya karıları! Her iki kadın, matem ne olduğunu Kessinlilere göstermek istermişçesine bir çaba içindeydiler. Bunun için de yerlere kadar uzanan ve aynı zamanda yüzlerini örten siyah tüllere bürünmüşlerdi, üstünde birkaç çelenk ve hatta bir palmiye yaprağı bulunan tabut cenaze arabasına konuldu ve her iki çift arabalarına bindi. Birinci arabaya yaşlı çiftlerden birisiyle birlikte Lindequist de bindi; ikinci arabanın arkasından ise, ev sahibesi ve onun yanında da merhumun kendisine yardım etmesi için Kessin'e yanında getirdiği şişman hizmetçi yürüyordu. Hizmetçi çok

heyecanlıydı, onun bu heyecanlı hali üzüntüsünden ileri gelmese de, yine de son derece samimi görünüyordu. Dul bir kadın olan ve hıçkıra hıçkıra ağlayan ev sahibesinin bütün yaz sezonu boyunca kiraya verdiği evini ikinci kez kiraya verebilecek olmasına ve diğer ev sahiplerinin kendisini kıskanmasına rağmen, ölen kadından fazladan bir şey daha beklediği her halinden belli oluyordu.

Cenaze alayı harekete geçince, Effi evin arkasındaki bahçeye gitti, burada şimşir ağacı tarhları arasında seyrettiği cenaze töreninin ve sevimsiz ve ruhsuz insanların görüntüsünün bıraktığı etkiden kendisini kurtarmak istiyordu. Ama bunu başaramayınca, bahçedeki sıkıcı gezintinin yerine canı daha uzun bir gezinti yapmak istedi. Zaten doktoru da özel durumu nedeniyle yapabileceği en iyi şeyin açık havada bol bol dolaşmak olduğunu söylemişti. Bahçede dolaşırken hanımının yanından hiç ayrılmayan Johanna, ona şalını, şapkasını ve şemsiyesini getirdi. Effi güler yüzle, “iyi günler,” dedikten sonra evden çıkarak koruluğa doğru yürüdü, koruluğun yanından geçen şoseye paralel uzanan dar bir patika, kum tepelerine ve sahildeki otelle gidiyordu. Yolun üzerine banklar konulmuştu, Effi sırayla bunların hepsine oturdu; çünkü yürümek onu yoruyordu. Öğle sıcağı bastırınca daha da çok yorulmuştu. Ancak oturduğu yerden geçen arabaları ve şık giyimli kadınları seyrederken birden canlandı; çünkü çevresinde neşeli insanlar görmek, hayat veren hava kadar önemliydi onun için. Koruluk bitince, yolun en zor kısmı başlamıştı; kum, kum, kum, her taraf kumdu, hiçbir yerde gölgeden eser yoktu. Neyse ki kumların üzerine kalaslar ve tahtalar konulmuştu, böylece

sıcaktan bir hayli bunalmış ve yorulmuş olarak, ama yine de keyifli bir halde sahil oteline geldi. Salonda yemek yiyenler vardı, ancak dışarıda, çevresini saran her şey sessiz ve bomboştur. Şu anda Effi'nin en çok hoşuna giden de buydu. Bir kadeh şeri ve bir şişe de Bilin madensuyu istedi. Güneşin parlak ışığı altında, pırl pırl parlayan denizi ve küçük dalgaların birbiri ardına sahile vurup parçalanışını seyrediyordu. "İşte tam karşıda Bornholm Adası, onun arkasında da Wisby var. Bir zamanlar Jahnke bana bu şehirden hayranlıkla söz ederdi. Wispy'nin kendisi için Lübeck'ten ve Lübeck'in ünlü Belediye Başkanı Wullenweber'den çok daha değerli olduğunu söylerdi hep. Wispy'nin arkasında da adını aldığı katliamın yapıldığı Stockholm gelir. Daha sonra da büyük nehirler ve şelaleler, Kuzey Burnu ve en sonunda da hiç batmayan gece yarısı güneşi." Effi tam o anda bütün bunları görmek için büyük bir özlem duydu. Ama sonra artık iyice yaklaşmış olan mutlu olayı hatırlayınca birden yüreği hopladı: "Pek yakında gerçekleşecek şeyi düşünmem gerekirken, sorumsuz davranıp böyle düşüncelere dalmak ve hayaller kurmakla günah işliyorum. Belki bunun için Tanrı beni cezalandırır, çocuğum da ben de ölürüm. O zaman bir cenaze arabası ve onu izleyen iki araba karşıdaki evin önünde değil de, bizim evin önünde durur.. Hayır, hayır, burada ölmemeliyim, burada ölmek ve burada gömülmek istemem. Burada ölecek olursam, cenazemin Hohen-Cremmen'e götürülmesini isterim. Lindequist ne kadar iyi bir rahip olsa da, ben yine de Niemeyer'i tercih ederim. Beni vaftiz eden, kutsayan ve nikâhımı kıyan oydu, defin işlemimi de onun yapmasını isterim." Bunları söylerken genç kadının eline bir damla

gözyaşı düştü. Daha sonra gülerek, “Tanrı’ya şükür iyi kötü yaşayıp gidiyorum, on yedime yeni bastım. Niemeyer ise ellisinde,” dedi kendi kendine.

Yemek salonundan gelen tabak çatal seslerini duyuyordu. Ama birdenbire sandalyeler yerlerinden çekiliyormuş gibi geldi. Belki de sofradan kalkılıyordu. Effi hiç kimseyle karşılaşmak istemiyordu. Bu nedenle sapa bir yoldan kasabaya dönmek üzere hemen yerinden kalktı. Bu sapa yol onu kumsal mezarlığına götürdü. Mezarlığın kapısı açık olduğu için içeriye girdi. Her taraf yemyeşildi, mezarların üzerinde kelebekler uçuşuyor, yükseklerde birkaç martı süzülüyordu. Etraf o kadar sessiz ve güzeldi ki Effi ilk mezarların yanında biraz oyalanmak istedi; fakat güneşin yakıcılığı giderek arttığından, biraz daha yukarıya, mezarların çevresindeki salkım söğütlerin oluşturduğu gölgeli koridora doğru yürüdü. Bu koridorun sonuna geldiğinde, sağ tarafta, üzerinde dört ya da beş çelenk bulunan yeni yapılmış bir kum tepciği, bunun hemen yanında da söğüt ağaçlarının oluşturduğu sıranın dışında kalan bir bank gördü. Bankta, evrak memurunun dul eşinin tabutunu ev sahibesi hanımla birlikte en arkadan takip eden şişman hizmetçi oturuyordu. Effi onu hemen tanıdı. İyi ve sadık biri olduğuna inandığı bu kadını güneşin yakıcı sıcağı altında karşısında görünce, çok duygulandı. Defin töreninin üzerinden herhalde iki saatte yakın bir zaman geçmişti.

“Kendinize çok sıcak bir yer seçmişsiniz,” dedi Effi. “Tanrı korusun, başınıza güneş geçer.”

“İyi olurdu.”

“Neden?”

“O zaman bu dünyadan kurtulmuş olurdum.”

“Ama böyle konuşmamalısınız. İnsan mutsuz da olsa, çok sevdiği birini kaybetmiş de olsa, böyle konuşmamalı bence. Herhalde onu çok seviyordunuz, değil mi?”

“Ben mi? *Onu* mu? Tanrı korusun!”

“Ama çok üzgün görünüyorsunuz. Bunun bir nedeni olmalı.”

“Evet, bir nedeni var, hanımefendi.”

“Beni tanıyor musunuz?”

“Evet. Siz karşımızda oturan kaymakamın eşisiniz. İhtiyarla hep sizi konuşurduk. Sonunda konuşamaz oldu; çünkü nefes alıp vermekte çok zorlanıyordu. Göğsü tıkanır gibi oluyor, içtiği su ağzından geri geliyordu. Ama konuşabildiği sürece konuştu. O gerçek bir Berlinliydi...”

“İyi bir kadın mıydı?”

“Hayır. İyiydi dersem, yalan söylemiş olurum. Bak, şimdi burada yatıyor. Ölünün arkasından kötü konuşmak doğru olmaz, özellikle de ruhu daha tam olarak huzura kavuşmadan hiç konuşulmaz. Umarım benim hanımım yerinde rahat uyur. Ama hayattayken hiç kimseye bir yararı dokunmadı. Aksi kadının biriydi, üstelik cimriydi de, benim için hiçbir şey yapmadı. Dün Berlin’den gelen akrabaları yok mu, gece yarısına kadar birbirleriyle kavga edip durdular, kesinlikle işe yarar insanlar değiller. Ciğeri beş para etmez insanlar hepsi de. Aç gözlü, fakir ruhlu, taş kalpli ve kötüler gerçekten. Bana da ters davrandılar, ücretimi de bir sürü laf ettikten sonra ödediler; ödemek zorundaydılar; çünkü üç ayın dolmasına sadece altı gün kalmıştı. Yoksa metelik bile alamayacaktım, ücretimin yarısını ya da dörtte birini verirlerdi. Kendiliklerinden hiçbir

şey vermezlerdi. Berlin'e dönebilmem için yırtık bir beş marklık banknot tutuşturdular elime, bu ancak dördüncü mevki için yeter. Yol boyunca bavulumun üstüne oturmak zorunda kalacağım herhalde. Ama canım hiç gitmek istemiyor, burada böyle oturup ölünceye kadar beklemek istiyorum... Tanrım, artık rahata kavuştuğumu sanıyordum, ihtiyarın yanında yaşar giderim diye düşünüyordum, ama şansım yaver gitmedi, yine itilip kakılmaya devam edeceğim. Üstelik bir de Katoliğim. Bıktım artık yaşamaktan, keşke ihtiyarın yattığı yerde şimdi ben yatıyor olsaydım, benim yerime o yaşasaydı... o daha yaşamak isterdi. Nefes almakta bile güçlük çeken böyle aksi insanlar, herkesten daha çok yaşamak isterler.”

Effi'ye eşlik eden Rollo, bu arada şişman kadının önüne oturmuş, dilini dışarıya uzatmış, derin derin soluyarak onu seyrediyordu. Kadın susunca yerinden kalktı, bir adım ileriye gitti ve başını kadının dizine koydu.

Kadın birdenbire değişiverdi. “Tanrım, bu benim için bir işaret olsa gerek. Demek ki bana katlanabilen, benim yüzüme dostça bakan ve başını dizime koyan biri var. Tanrım, uzun zamandır böyle bir şey yaşamamıştım. Gel bakalım benim sadık dostum, adın ne senin? Sen ne yaman şeysin böyle.”

“Rollo,” dedi Effi.

“Rollo mu? Tuhaf bir isim. Ama bu adın kimseye zararı olmaz. Benim de çok tuhaf bir adım var. Bizim gibilerin zaten başka bir adı olmaz.”

“Sizin adınız nedir?”

“Roswitha.”

“Evet, az rastlanır bir isim, bu...”

“Evet, çok haklısınız hanımefendi. Bu bir Katolik adıdır. Zaten ben de Katoliğim. Eichensfeldliyim. Katoliklik insanın yaşamını zorlaştırır ve çekilmez kılar. Kiliseye çok fazla gidildiği için kimse Katolik olmak istemez. ‘Hep günah çıkartmaya giderler, ama işledikleri asıl günahları söylemezler.’ Tanrım, bu sözleri ne kadar da çok dinlemek zorunda kaldım, ilk önce Giebichenstein’de, daha sonra da Berlin’de çalışırken duydum bu sözleri. Ama ben kötü bir Katoliğim ve Katoliklikten tamamen uzaklaştım. Belki de bu yüzden başıma hep böyle kötü şeyler geliyor. İnsan inancından ayrılmamalı ve inanç yolunda yapılması gereken ne varsa yapmalıdır.”

“Roswitha,” diye tekrarladı Effi ve banka, onun yanına oturdu. “Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?”

“Ah hanımefendi, ne yapabilirim ki! Hiçbir şey yapmayı düşünmüyorum. Gerçekten canım bir şey yapmak istemiyor. Burada böyle oturup, düşüp ölünceye kadar beklemek istiyorum. Benim için en iyisi bu. O zaman herkes ihtiyarı sadık bir köpek gibi sevdiğimi ve mezarının başından ayrılmak istemediğimi, burada öldüğümü düşünürdü. Ama bu yanlış, böyle bir ihtiyar için ölmeye değmez, ben doğru dürüst yaşayamadığım için ölmek istiyorum.”

“Size bir şey sormak istiyorum, Roswitha. Çocuk sever misiniz? Daha önce hiç çocuk baktınız mı?”

“Elbette baktım. Çocuk bakmak benim en sevdiğim iştir. Şu Berlinli ihtiyar –Tanrı günahlarımı affetsin, zavallı kadın şimdi öldü, şimdi Tanrı’nın huzurunda bulunuyor ve beni şikâyet edebilir– evet, onun gibi bir ihtiyara bakmak, onun ev işlerini yapmak korkunçtu. Böylesine çekilmez bir ihtiyara bakmak insanın mide-

sine vuruyor gerçekten. Ama küçük ve sevimli bir çocuğa bakmak, ıslıl ıslıl gözleriyle insanın yüzüne bakan, oyuncak bebek gibi çok küçük ve sevimli bir yaratığa bakmak başka bir şey tabii, insanın kalbini ferahlatır. Halle'de kaldığım sırada, tuz işletmesi müdürünün eşinin yanında dadılık yapmıştım, daha sonra Giebic-henstein semtinde de biberonla ikiz çocuk büyüttüm. Evet, hanımefendi, çocuk bakmasını bilirim ben, bu işte uzman sayılırım.”

“Bakın size ne diyeceğim, Roswitha. Görebildiğim kadarıyla siz çok güvenilir ve sadık bir insansınız, gerçi biraz fazla açık sözlüsünüz, ama bunun bir zararı yok. Böyle olmak bazen daha da iyidir. Size hemen ısındım ve güven duydum. Bizim eve gelmek ister misiniz? Bana öyle geliyor ki, sizi benim karşıma Tanrı çıkardı, kısmet olursa, yakında bir bebeğim olacak. Bebek doğunca ona bakmak, ilgilenmek ve belki de biberonla beslemek gerekecektir. Bunun böyle olmasını, çocuğumu kendi sütümle beslemeyi ne kadar çok istediğimi kimse bilemez. Ne dersiniz, bizim eve gelir misiniz? Sizin hakkınızda yanıldığımı düşünmüyorum.”

Roswitha yerinden fırlayarak genç kadının eline sarıldı ve coşkuyla öptü. “Yukarıda Tanrı'nın olduğunu biliyordum. O, sefaletе düşüp çaresizlik içinde kıvranan kuluna yardım elini uzatır. Göreceksiniz, hanımefendi, her şey çok güzel olacak. Ben düzgün bir insanım, çok iyi referanslarım var. Size sicil defterimi getirince bunu göreceksiniz zaten. Siz saygıdeğer hanımefendiyi gördüğüm ilk gün, ‘Keşke böyle bir hanımefendinin yanında çalışabilsem,’ diye aklımdan geçirmiştim. İşte şimdi düşlerim gerçek oluyor. Ey Yüce

Tanrım! Ey kutsal Meryem Ana! İhtiyarı toprağa gömüp, akrabalarının beni burada yalnız bırakacaklarını kim bilebilirdi!”

“Evet, Roswitha. İnsanın başına bazen beklenmedik şeyler gelir, ama ara sıra güzel şeyler de gelir. Hadi gidelim artık. Rollo sabırsızlanıyor, hep kapıya koşuyor.”

Roswitha ayağa kalktı, ama gitmeden önce bir kere daha ihtiyarın mezarının önüne geldi, başını eğerek bir şeyler okudu ve istavroz çıkardı. Daha sonra gölgesi yoldan aşağıya indiler ve mezarlık kapısına doğru yürüdüler. Karşı tarafta etrafı telle çevrili bir yer vardı. Buradaki mezar taşı öğle sonu güneşinin altında pırıl pırıl parlıyordu. Effi şimdi oraya daha rahat bakabiliyordu. Bir süre kum tepeciklerinin arasındaki yoldan devam ettiler, sonunda Utpatel’in değirmeninin önünden geçerek, koruluğun dış kısmına geldiler. Buradan sola saptılar ve “Halatçılar Yolu” denilen, yamuk uzanan bir bulvardan kaymakamın konutuna doğru yürüdüler.

14. BÖLÜM

On beş dakika bile geçmeden eve varmışlardı. Birlikte evin serin koridoruna girdiklerinde, Roswitha çevresinde asılı duran tuhaf şeyleri görünce çok şaşırdı. Effi onun çevreyi daha fazla seyretmesine fırsat vermeyerek, “Roswitha, içeriye girin,” dedi. “Burası bizim yatak odamız. Ben önce karşıdaki kaymakamlık konutuna, eskiden sizin oturduğunuz küçük evin yanındaki şu büyük binaya gidip, kocama doğacak çocuğumuzun bakımı için sizi almak istediğimi söyleyeceğim. Benim isteğimi kabul edecektir, ama yine de onun olurunun almam gerekir. Olurunun alınca da, onun odasını alırız ve sen benim odamda yatarsın. Birbirimizle anlaşacağımızı düşünüyorum.”

Innstetten konunun ne olduğunu öğrenince, neşeyle hemen, “Çok iyi yaptın, Effi,” dedi. “Kadının sicil defteri kötü değilse, masum yüzü onu işe almamıza yeter. Tanrı’ya şükür ki dış görünüş insanı pek yanıltmaz.”

Effi neredeyse hiç güçlükle karşılaşmadığı için çok mutluydu. “Şimdi her şey tamam. Artık hiç korkmuyorum,” dedi.

“Ne dedin Effi?”

“Ah, biliyorsun ya... Hayatta en kötü şey kuruntudur. Hatta zaman zaman her şeyden daha kötüdür.”

Roswitha aynı saatte birkaç parça eşyasıyla kaymakamlık konutuna taşındı ve Effi'nin yatak odasına yerleşti. Gün sona erip akşam olunca erkenden yattı ve çok yorgun olduğu için hemen uyudu.

Bir süreden beri (ay dolunay olduğundan) yine korkulu geceler geçiren Effi, sabah olunca Roswitha'nın geceyi nasıl geçirdiğini, kulağına üst kattan bir ses gelip gelmediğini öğrenmek istedi.

“Ne tür bir ses?” diye sordu Roswitha.

“Hiç. Şunu demek istemiştım sadece, acaba yukarıda süpürge süpürölüyor ya da birisi zeminin üzerinde kayıyormuş gibi bir ses geldi mi kulağına?”

Roswitha güldü. Onun bu gülüşü genç kadının üzerinde iyi bir etki yaptı. Effi tam bir Protestan olarak yetiştirilmişti. Kendisinde Katolik Mezhebiyle ilgili en ufak bir şey keşfetmiş olsaydı, herhalde üzölür ve çok huzursuz olurdu. Buna rağmen, Katolik Mezhebinin “üst kattaki” şeylere karşı daha iyi koruduğuna inanıyordu. Evet, Roswitha'yı eve alma planında bu düşünce çok etkili olmuştu.

Birbirleriyle çabuk kaynaştılar; çünkü Effi'de, Mark Brandenburg yöresi köylü kızlarının pek çoğunda görölen bir zarafet, bir cana yakınlık vardı. Kendisine öykü üstüne öykü anlattırmayı çok seviyordu. Evrak memurunun ölen karısı, onun hırsı, yeğenleri ve bunların eşleri bitmek tükenmek bilmeyen kaynak oluşturuyordu. Johanna da Effi'yle birlikte Roswitha'nın anlattığı bu öyküleri keyifle dinliyordu.

Öykülerin etkili yerlerinde Effi genellikle kahkahayı patlatırken, Johanna da sessizce gülüyor ve ha-

nınefendisinin bütün bu aptalca şeylerden bu kadar çok hoşlanmasına hayret ediyordu. Güçlü bir üstünlük duygusuyla birlikte giden bu şaşkınlık, aslında onun için bir şanstı, birbirlerinin yerini alma gibi anlaşmazlıkların çıkmasına neden olmuyordu. Roswitha komik bir kadındı. Ona karşı kıskançlık duymak, Johanna için Rollo'nun dostluğunu kıskanmaktan farklı olamazdı.

Böylece koca bir haft,a birbirleriyle bol bol laflayarak huzur içinde geçip gitti; çünkü Effi yaklaşan mutlu olayı artık eskisinden daha korkusuz gözlerle bekliyordu. Bunun bu kadar yaklaştığına kendisi de inanmıyordu. Ama dokuz gün sonra gevezelikler ve sohbetler sona erdi, evin içinde bir telaş ve koşuşturmaca başladı. Innstetten bile alışlagelen serinkanlılığından tamamen uzaklaşmıştı. 3 Temmuz sabahı Effi'nin yatağının yanına bir beşik kondu. Doktor Hannemann, genç kadının elini okşayarak, "Bugün Königgrätz Zaferinin yıldönümü. Ne yazık ki çocuğunuz kız oldu," dedi. "Ama oğlan çocuğu da arkadan gelebilir, Prusyalıların zafer bayramları çoktur." Herhalde Roswitha da böyle düşünüyordu, ama şu anda yeni doğan çocuğa çok seviniyordu, hiç kimseden izin almadan ona "Lütt-Annie" adını verdi. Bu, genç anneye bir işaret gibi gelmişti. "Roswitha'nın bu ismi özellikle seçmiş olması belki de Tanrı'nın bir lütfudur," dedi. Innstetten bile buna karşı hiçbir şey diyemedi; vaftiz günü gelmeden çok önce, evde herkes küçük Annie'den söz etmeye başlamıştı. Ağustos ayının ortasından itibaren Hohen-Cremmen'de oturan anne ve babasının yanında olmak isteyen Effi, çocuğun vaftiz törenini o tarihe kadar rahatlıkla erteleyebileceğini söyledi. Ancak böyle olmadı. Innstetten izin alamadı, böylece 15 Ağustos günü, Napoléon'un doğum günü olmasına rağmen (bazı aileler bunu yanlış buldular), vaf-

tiz töreni için saptandı. Tören kilisede yapıldı, ziyafet, kaymakamlık konutunun yemek salonu olmadığı için rıhtımdaki büyük otelde verildi. Civardaki bütün eşraf davet edilmiş ve hepsi de gelmişti. Rahip Lindequist, anneyle çocuğun şerefine kadeh kaldırarak çok güzel ve herkes tarafından takdir edilen bir konuşma yaptı. Bu fırsattan yararlanan Sidonie Grasenabb, asil bir aileden gelen, katı kuralcı komşusuna dönerek, “Evet, rahibin tesadüfen yaptığı konuşmalar hiç fena değildi. Fakat vazlarının hesabını Tanrı’nın ve kullarının huzurunda veremez. O yarım itikatlı bir insandır, yarım itikatlı olduğu için de rezil herifin birisidir. Böyleleri için İncil’de geçen bir sözü burada tekrarlamak istemiyorum,” dedi. Daha sonra Innstetten’in sağlığına kadeh kaldırmak için sözü yaşlı Bay Borcke aldı: “Çok muhterem davetliler, zor bir dönemden geçiyoruz. Nereye baksak isyan, ayaklanma ve disiplinsizlik var. Fakat böyle erkeklerimiz, kadınlarımız ve annelerimiz (bunları söylerken hafifçe eğilerek Effi’ye doğru zarif bir el hareketi yaptı) olduğu sürece... dostum olmasından hep gurur duyduğum Baron Innstetten gibi devlet adamlarımız olduğu sürece, biz bu zor günleri de aşarız ve yaşlı Prusya’mız dimdik ayakta kalır, varlığını sürdürmeye devam eder. Evet, dostlarım, Pomeranya ve Brandenburg’daki isyanı bastırarak ihtilal ejderhasının zehirli başını eziyoruz. Zaferimiz kesin ve kalıcı olacaktır. Kendileriyle mücadele etsek de, din kardeşlerimiz oldukları için saygı göstermek zorunda olduğumuz Katoliklerin ‘Petrus Kayaları’ varsa, bizim de ‘Demir Kayalarımız’ var. Baron Innstetten, sen çok yaşa!” Innstetten de kısa bir konuşma yaparak teşekkür etti. Effi, hemen yanı başında oturan Binbaşı Crampas’a dönerek, “Petrus Kayaları sözcüğüyle herhalde Roswitha’ya saygılarını sunmak istedi,” dedi. “Biraz sonra yaş-

lı hukuk müşaviri Gadebusch'un yanına gidip benimle aynı fikirde olup olmadığını soracağım." Crampas onun bu söylediklerini tuhaf bir biçimde ciddiye aldı ve hukuk müşavirine bunu sormaktan vazgeçmesini tavsiye etti. Bu, Effi'yi son derece eğlendirmişti, "Sizin insan ruhunu iyi okuyan biri olduğunuzu sanmıştım," dedi.

"Ah, hanımefendi. Henüz daha on sekizine girmemiş sizin gibi genç bir kadının yanında her türlü okuma sanatı iflas eder."

"Batağa saplandınız, Binbaşı. Bana büyükanne diyebilirsiniz, ama henüz on sekiz yaşında olmadığımı ima ederseniz sizi hiç affetmem."

Sofradan kalkıldığında, akşamüstü vapuru Kessin Irmağından inerek otelin karşısındaki iskeleye yanaştı. Effi, Crampas ve Gieshübler'le oturmuş, kahve içiyordu. Bütün pencereler açıktı, Effi pencerelerden dışarıdaki muhteşem manzarayı seyrediyordu. "Yarın sabah saat dokuzda aynı vapur beni ırmaktan yukarıya götürecektir, öğle üzeri Berlin'de, akşam da Hohen-Cremmen'de olacağım. Roswitha da benimle gelecek ve çocuğu taşıyacak. Umarım yolda ağlamaz. Ah, daha şimdiden öyle seviniyorum ki! Sevgili Gieshübler, baba ocağına tekrar kavuşunca, siz de hiç böyle sevindiniz mi?"

"Evet, hanımefendi, bunun ne demek olduğunu bilirim, bunu ben de yaşadım. Yalnız benim çocuğum olmadığı için yanımda bir bakıcı anne götürememiştim."

"O da olur," dedi Crampas. "Hadi kadehlerimizi kaldıralım, Gieshübler. Burada tanıdığım tek akıllı insan sizsiniz."

"İyi ama, sayın Binbaşım, konyaktan başka içkimiz kalmadı ki."

"Daha iyi ya."

15. BÖLÜM

Effi, ağustos ortasında yola çıkmış, eylül sonunda tekrar Kessin'e dönmüştü. Orada geçirdiği altı hafta içinde bazen dönmeyi arzuladığı günler olmuştu, ancak tekrar evine gelip sadece merdivenden solgun bir ışığın vurduğu karanlık koridora girince, içinde birden bir ürperti duydu ve sessizce, "Böylesine solgun bir ışık Hohen-Cremmen'de hiç olmaz," dedi.

Evet, Effi, Hohen-Cremmen'de geçirdiği günler boyunca "perili evini" birkaç kez özlemişti, bunun dışında oradaki günleri çok güzel ve huzur içinde geçmişti. Koca ya da nişanlı beklemekten bir türlü vazgeçmeyen Hulda'yla pek anlaşılamamışlardı, ama ikiz kızlarla iyi arkadaşlık etmişti. Onlarla top ya da kriket oynarken, evli olduğunu büsbütün unutuyordu. Birlikte çok güzel günler geçirmişlerdi. En çok da eskiden olduğu gibi salıncağa binerek uçarcasına sallanmaktan mutlu olmuştu. "Şimdi düşeceğim" korkusuyla tarif edilemez bir heyecan hissetmiş, tatlı bir tehlikeyle ürpermişti. Böyle anlarda hemen salıncaktan atlıyor, iki genç kızla birlikte okul binasının önündeki banka kadar yürüyor ve orada otururlarken yanlarına gelen yaşlı Jahnke'ye, Kessin'deki, yarı Hansa yarı İskandinav şehirleri tar-

zında olan, Schantikow ve Hohen-Cremmen'dekine hiç benzemeyen yaşamını anlatıyordu.

Fırsat buldukça yaz aylarında renkten renge bürünen bataklığa yapılan gezilerle tamamlanan günlük küçük eğlencelerdi bunlar, bu gezilere genellikle arabayla çıkılıyordu. Ama Effi için en önemlisi, hemen her gün annesiyle yaptığı keyifli sabah sohbetleriydi. Anne kız yukarıdaki büyük ve havadar odada oturup tatlı tatlı konuşurlarken, Roswitha da çocuğun beşiğini sallıyor, Thüringen şivesiyle, ne olduğunu hiç kimsenin anlamadığı, belki kendisinin de anlamadığı çeşitli ninniler söylüyordu.

Effi ve Bayan Briest sandalyelerini açık duran pencerenin önüne çekmiş konuşurlarken, bir taraftan da aşağıdaki parka, güneş saatine, küçük gölün üzerinde neredeyse hareketsiz duran yusufçuk kuşlarına ya da Bay Briest'in merdiven sahanlığının yanına oturarak gazete okuduğu karo döşeli yola bakıyorlardı. Bay Briest gazetelerin sayfalarını her çevirişinde monoklünü gözünden çıkarıyor, başını kaldırarak karısını ve kızını selamlıyordu. Genellikle *Havelland Eki*'nin yer aldığı son sayfaya gelince, Effi aşağıya inerek ya babasının yanında oturuyor ya da onunla birlikte bahçede ve parkta dolaşıyordu. Bir gün baba kız yine birlikte dolaşırlarken, çakıllı yoldan çıkıp yan taraftaki küçük bir anıtın önünde durdular. Briest'in büyükbabası tarafından Waterloo Savaşının anısına diktirilen bu anıt, ön cephesinde Prusya Ordusu Komutanı Mareşal Blücher'in, arka tarafında da aynı şekilde İngiliz General Wellington'ın dökme demirden kabartmalarının bulunduğu paslanmış bir piramitti.

Briest, “Kessin’de de böyle gezintiler yapıyor musunuz?” diye sordu Effi’ye, “Innstetten sana eşlik edip bol bol hikâyeler anlatıyor mu?”

“Hayır, babacığım. Orada böyle gezintiler yapmıyorum. Buna imkân yok; çünkü evimizin arkasında çok küçük bir bahçemiz var, aslında oraya bahçe denmez ya. İçinde yalnızca birkaç şimşir ağacı ve üç dört tane de meyve ağacı ile sebze tarhı var. Innstetten bahçe işlerinden anlamaz. Zaten uzun süre Kessin’de kalmayı da düşünmüyor.”

“Ama çocuğum, senin harekete ve temiz havaya ihtiyacın var, buna alışksın sen.”

“Bunu yapıyorum. Evimiz, koruluk dedikleri küçük bir ormanın yanında. Korulukta sık sık gezinti yapıyorum. Rollo da benimle geliyor.”

Briest, “Hep Rollo, hep Rollo,” diye güldü. “İnsan doğrusunu bilmeseydi, kalbinde Rollo’nun kocandan ve çocuğundan daha çok yeri olduğunu sanacak.”

“Ah, babacığım, şu kadarını itiraf edeyim, öyle anlarım oldu ki Rollo’suz yaşayamazdım, bu benim için çok korkunç olurdu. Ama bu o zamandı. Artık biliyorsun zaten... o zaman Rollo benim adeta kurtarıcım oldu ya da en azından ben böyle düşünüyorum. O zamandan beri o benim en iyi dostum ve güven kaynağım. Ama Rollo sonuç itibarıyla sadece bir köpek, tabii insanlar önce gelir.”

“Biliyorum, hep böyle denir zaten; ancak bu konuda benim kuşkularım var. Hayvanların kendilerine özgü davranışları vardır. Söylediğin şeyin doğru olup olmadığı da belli değil. İnan bana Effi, bu da derin bir konu. Birinin suda ya da buzda ayağı kayıp kazaya uğradığını ve senin şu Rollo gibi bir köpeğin de o sırada orada oldu-

ğunu varsayalım: Köpek kazaya uğrayanı karaya çıkartmadan rahat etmez. Eğer kazaya uğrayan kişi ölmüşse, ölünün yanında bekler ve birisi gelinceye kadar havlar ve ağlamaklı sesler çıkarır. Kimse gelmediği takdirde, kendisi de ölünceye kadar onun yanında yatar. Bu tür hayvanlar bunu hep yaparlar. Peki, buna karşı insanlar ne yapar dersin! Günaha giriyorum ama, ama bana öyle geliyor ki, hayvan insandan çok daha iyidir.”

“Fakat baba, bunu Innstetten’e anlatacak olursam...”

“Hayır, anlatmasan iyi olur, Effi...”

“Böyle bir durumda Rollo beni tabii ki kurtarırdı, ama Innstetten de kurtarırdı. O haysiyet sahibi dürüst bir insandır.”

“Evet, öyledir.”

“Beni de seviyor.”

“Belli oluyor. Sevginin olduğu yerde karşı sevgi de vardır. Bu hep böyledir. Ama izin alıp koşarak buraya gelmeyişine şaşıyorum. İnsanın böyle genç bir karısı olunca...”

Effi’nin yüzü kızardı; çünkü buna kendisi de şaşıyordu. Ancak gerçeği kabullenmek istemedi. “Innstetten çok çalışkan ve titiz bir insan. Sanırım üstlerinden iyi bir not almak istiyor, gelecek için önemli planları var. Kessin onun için yalnızca bir ara durak. Hem ben kocamdan kaçmıyorum ki. Ben onun karısıyım. Beni çok fazla sevdiğini belli ederse... üstelik aramızda yaş farkı olduğu da düşünülürse... o zaman insanlar alay ederler.”

“Evet, insanlar alay ederler, Effi. Ama buna aldırmamak lâzım. Bundan annene hiç söz etme. İnsanın ne yapacağını, ne yapması gerektiğini bilmesi çok zor. Bu da derin bir konu.”

Bu ve buna benzer konuşmalar Effi'nin baba evini ziyareti sırasında birkaç defa yapılmıştı, neyse ki bunların etkisi uzun sürmemişti. Genç kadın Kessin'deki evine döndüğünde kapıdan tekrar içeri girişinin üzerinde bıraktığı hüznü etki de çabucak geçti. Innstetten de Effi'ye her fırsatta sevgisini gösteriyor, üstüne titriyordu. Çay içilip de bütün şehir ve aşk öyküleri neşe içinde anlatıldıktan sonra Effi, karşıdaki odada sohbetlerine devam etmek ve Gieshübler'le yeniden muhabbetli bir yazışmaya girişmiş olan Trippelli hakkında birkaç anekdot dinlemek üzere kocasının koluna girdi ve sıkı sıkı sarıldı. Trippelli'nin Gieshübler'le bu sıcak mektuplaşması bir türlü denkleştiremediği hesabına yeni bir borç yükünün daha bindiği anlamına geliyordu. Effi bütün bu konuşmalar sırasında çok neşeleniyor, kendisini çok genç bir kadın olarak hissediyor ve hizmetçi odasına taşınmış olan Roswitha'dan bir süre için kurtulduğuna seviniliyordu.

Ertesi sabah, "Bugün hava çok güzel ve yumuşak," dedi. "Koruluğa bakan veranda umarım hâlâ iyi durumdadır. Oraya oturur, açık havada kahvaltı ederiz. Nasıl olsa odalarımıza erkenden hapsolacağız; çünkü Kessin'in kışı, Hohen-Cremmen'in kışından dört hafta daha uzundur."

Innstetten bu öneriyi memnuniyetle kabul etti. Effi'nin sözünü ettiği verandaya çadır demek daha doğru olurdu belki de. Bu veranda yazın, Effi'nin Hohen-Cremmen'e gitmesinden üç dört hafta önce yapılmıştı. Baş tarafında kocaman bir güneşlik, sağında ve solunda geniş beyaz perdeler bulunan, önü açık, tahta döşemeli büyük bir platformdan oluşuyordu. Perdeler demir bir çubuğa takılı halkalar yardımıyla ileri geri hareket etti-

rilebiliyordu. Burası bütün yaz boyunca evin önünden geçen tatilcilerin hayran oldukları çok güzel bir yerdi.

Effi, sallanan koltuğa oturup arkasına yaslandı, kahve tepsisini yandan kocasına doğru iterek, “Geert, bugün güzel bir ev sahipliği yapabilirsin. Ben şu sallanan koltukta o kadar rahatım ki canım hiç ayağa kalkmak istemiyor. Öyleyse hadi iş başına! Beni tekrar yanında gördüğüne gerçekten sevindiysen, o zaman ben de sana karşılık veririm,” dedi. Bunları söylerken koltuğun beyaz örtüsünü çekiştirerek düzeltti ve elini örtünün üstüne koydu. Innstetten de onun elini tuttu ve okşayarak öptü.

“Anlat bakalım, Geert, bensiz bunca zamanı nasıl geçirdin?”

“Çok zor oldu, Effi.”

“Bunu suratını asarak üzgün bir ifadeyle söylüyormuş gibi yapıyorsun, ama bunların hiçbirisi gerçek değil.”

“Ama Effi...”

“Demek istiyorum ki, eğer çocuğunu biraz olsun özlemiş olsaydın... Kendimden bahsetmiyorum bile, uzun yıllar hiç evlenmemiş ve evlenme konusunda da acele etmemiş böyle bir beyefendi için benim ne değerim olabilir ki...”

“Ne demek istiyorsun?”

“Evet, Geert, bizi biraz özlemiş olsaydın, Niemeyer, Jahnke ve Schwantikowlardan başka hiç kimsenin bulunmadığı Hohen-Cremmen’de beni dul bir kadın gibi altı hafta boyunca yalnız bırakmazdın. Sanki benden korkuyorlarmış ya da yaşlanmışım gibi Rathenowlardan hiç kimse gelmedi.”

“Ah, Effi, ne biçim bir konuşma bu. Ne kadar şuh, ne kadar alımlı bir kadın olduğunu bilmiyor musun?”

“Tanrı’ya şükür ki bunu senin ağzından duyabiliyorum, Geert. Siz erkeklerin en çok hoşunuza giden de bizim böyle olmamızdır. Ne kadar ciddi ve dürüst olsan da, senin de öteki erkeklerden bir farkın yok. Bunu çok iyi biliyorum... aslında sen...”

“Evet, ben neyim?”

“Bunu söylememeyi tercih ederim. Ama ben seni iyi tanıyorum. Schwantikowlu amcanın bir keresinde dediği gibi, sen aslında bir aşk adamısın ve aşk burcunda doğmuşsun. Belling Amca bunu söylerken çok haklıymış. Yalnız sen bunu göstermek istemiyorsun, bunun yakışık almayacağını ve mesleki kariyerine engel olacağını düşünüyorsun. Doğru tahmin etmiş miyim?”

Innstetten güldü. “Evet, biraz doğru tahmin etmişsin. Biliyor musun Effi, artık bana çok farklı geliyor. Küçük Annie doğuncaya kadar sen bir çocuktun. Ama birdenbire...”

“Ne yani?”

“Birdenbire farklı biri oldun. Ama bu halin sana pek yakışıyor. Böyle daha çok hoşuma gidiyorsun, Effi. Biliyor musun neden?”

“Neden?”

“Senin insanı büyüleyen çok çekici bir halin var.”

“Ah, Geert, benim biricik kocacığım. Bana ne güzel sözler söylüyorsun. Şimdi içim daha rahat etti... Lütfen bana bir fincan kahve ver... Senin için böyle bir eş olmayı ne kadar çok arzuladığımı biliyor musun? Biz kadınların tahrik edici, baştan çıkarıcı olması gerekir, yoksa erkekler için hiçbir şey ifade etmeyiz...”

“Bu senin kendi düşüncen mi?”

“Kendi düşüncem de olabilirdi; ama ben bunu Niemeyer’den öğrendim...”

“Niemeyer’den mi öğrendin? Ey Yüce Tanrım! Demek bir rahibin sözleri bu. Böyleleri bizim burada yok, fakat bir rahip böyle bir şeyi nasıl söyler? Herhangi bir Don Juan ya da kadın avcısı bir çapkının sözleri bunlar.”

“Evet, kim bilir,” diye güldü Effi. “Fakat şu gelen Binbaşı Crampas değil mi? Plajdan geliyor. Herhalde denize girmiş olamaz. Eylülün 27’sinde...”

“O genellikle böyle şeyler yapar. Gösteriştten başka bir şey değil bu yaptığı.”

O arada Crampas iyice yaklaşmıştı, onları selamladı.

“Günaydın,” diye seslendi Innstetten. “Yaklaş, yaklaş.”

Crampas yanlarına geldi. Sivil giyimliydi. Sallanan koltuğunda sallanmakta olan Effi’nin elini öptü. “Sizi gereği gibi karşılayamadığım için beni bağışlayın, Binbaşım. Veranda ev sayılmaz, sabahın onu da konuk kabul etmek için uygun bir zaman değil, bu saatte resmi olamıyor insan, daha doğrusu samimi oluyor. Şimdi oturun ve yaptığınızın hesabını verin. Çünkü saçlarınızdan (daha fazla olmasını dilerdim) denize girdiğiniz açıkça belli oluyor.”

Crampas başını salladı.

Innstetten, yarı şaka yarı ciddi, “Sorumsluluk örneği,” dedi. “Dört hafta önce milyonlarının hatırı için denizin ve dev dalgaların kendisine saygı göstereceğini düşünerek suya giren Banker Heinersdorf’un başına gelenleri siz de biliyorsunuz. Tanrılar birbirlerini kıskanırlar. Deniz tanrısı Neptün, yeraltı zenginlikleri tanrısı Plüton’a ya da şu Heinersdorf’a kolayca meydan okumuştur.”

Crampas güldü. “Evet, bir milyon mark! Sevgili Innstetten, benim bir milyon markım olsaydı, buna ce-

saret edemezdin; çünkü hava ne kadar güzel de olsa, suyun sıcaklığı ancak dokuz derece. Fakat bilançosu bir milyon açık veren ben, biraz abartmama izin verin, Tanrıların kıskançlığından korkmadan böyle bir şeye kalkışabilirim. Bizler kendimizi, ‘Eceli darağacında olan, suda boğulmazmış’ atasözüyle avuturuz.”

“Ama bu kadar nesnel, bu kadar soğuk şeyler söylememelisiniz, Binbaşı,” dedi Effi. “Kuşkusuz bazıları... biraz önce sözünü ettiğiniz *ölme* biçimini kastediyorum... bazıları böyle bir ölümü herkesin az çok hak ettiğine inanır. Buna rağmen, Binbaşı... bir binbaşı için...”

“... alışıldık bir ölüm biçimi değil bu. İtiraf etmeliyim ki değil, hanımefendi. Üstelik benim durumumda birisi için hiç olası değil. Bunların hepsi sadece alıntı ya da laf olsun diye söylenmiş sözlerdir. Biraz önce, denizin bana bir zararı olmaz dediysem, bunda gerçek payı var elbette. Şundan kesinlikle eminim ki, ben şerefli bir askere yakışır gerçek bir ölümle öleceğim. Bunu falıma bakan bir çingene söylemişti; ama kendi vicdanımın sesi de böyle söylüyor.”

Innstetten güldü. “Büyük Türk sultanının yanında ya da Çinlilerin ejderha amblemlili bayraklarının altında askerlik yapmayı düşünmüyorsanız, bu sizin için hiç de kolay olmayacak. Oralarda sürekli savaşp duruyorlar. Ama inanın bana, burada otuz sene savaş filan olmaz ve kim asker olarak ölmek isterse...”

“... önce Bismarck’tan savaş çıkarmasını istemesi gerekecektir; ama bu sizin için pek zor olmaz. Şimdi eylülün sonundayız. Prens en geç on hafta sonra Varzin’e tekrar gelir. Sizi çok sevdiğine göre –tabancanızın namlusunu şakağımda hissetmemek için halk ağzıyla konuşmaktan kaçınıyorum– Vionville Savaşına katıl-

mış eski bir arkadaşı olarak savaş çıkarması için ona yardımcı olabilirsiniz. Sonuç itibariyle Prens de bir insan, konuşup ikna edebilirsiniz onu.”

Effi, bu konuşma sırasında sohbet konusunun değişmesini istediğini göstermek için eline aldığı ek-mekleri avucunun içinde topak yaparak onlara küçük şekiller veriyordu. Buna rağmen Innstetten, Binbaşı Crampas'ın şaka olsun diye söylediklerine yanıt vermek ister gibiydi, bu da Effi'yi doğrudan müdahale etmeye mecbur bıraktı: “Binbaşı, neden sizin ölüm biçiminizle meşgul oluyoruz, anlamıyorum. Yaşam bize ölümden daha yakın ve çok daha ciddi bir şeydir.”

Crampas başını salladı.

“Bana hak vermekle doğru yapıyorsunuz. Burada nasıl yaşamamız lazım? İşte sorulması gereken soru *bu* ve *bu* soru hepsinden çok daha önemli. Gieshübler bu konu hakkında bana mektup yazdı, sır saklamasını bilmeyen geveze bir kadın durumuna düşmeyecek olsaydım, –çünkü mektubun içinde daha pek çok şey var– size onun mektubunu gösterirdim... Innstetten'in onu okuması gerekmez, o böyle şeylerle pek ilgilenmez... Bu arada söyleyeyim, dostumuzun inci gibi güzel bir el yazısı var, sanki Kessin'de değil de eski bir Fransız sarayında yetişmiş gibi ifadeler kullanıyor. Omuzlarının biraz düşük olması, artık hiç kimsenin kullanmadığı modası geçmiş beyaz dantelli yakalıklar takması –bunları ütöletirmek için nereden ütücü buluyor, bilemiyorum–, bütün bunlar ona o kadar güzel yakışıyor ki. Gieshübler mektubunda dayanışma derneğinin düzenleyeceği akşam eğlencesiyle ilgili planlarından ve bu geceyi düzenleyecek olan Crampas adında bir organizatörden söz ediyordu. Bakın Binbaşı, bu, asker gibi

ölmekten ya da tamamen başka bir şeyden ölmekten daha çok hoşuma gidiyor benim.”

“Şahsen benim için de öyle. Eğer hanımefendimizin desteğinden emin olabilirsek, muhteşem bir gece geçireceğiz demektir. Trippelli de gelir...”

“Trippelli mi? Öyleyse ben fazlalığım.”

“Hiç olur mu, hanımefendi. Trippelli bir pazardan öteki pazara kadar şarkı söyleyemez. Bu onun için çok fazla olur, bizim için de fazla olur. Değişiklik yaşamın büyüdür, görünüşte de olsa her mutlu evliliğin yalanladığı bir gerçektir.”

“Tabii mutlu evlilikler varsa, benimki dışında...”
Effi bunu söyledikten sonra Innstetten’e elini uzattı.

“O halde değişiklik gerek,” diye devam etti Cram-pas. “Hem kendimiz hem de başkan yardımcısı olmaktan onur duyduğum derneğimiz için bu değişikliği sağlayacak deneyimli yeteneklere ihtiyaç var. Dayanışma içinde olursak, bütün kasaba halkını bir araya getirebiliriz. Tiyatro oyunları daha şimdiden seçildi bile: *Barış Zamanında Savaş*, *Mösyö Herkül*, *Wilbrandt*’dan *Gençlik Aşkı* ve belki de Gensichen’in *Euphrosine* adlı yapıtı. Siz *Euphrosine*’i oynarsınız, ben de yaşlı Goethe rolünü üstlenirim. Şairlerin prensini ne kadar başarılı dramatize ettiğimi görünce çok şaşıracaksınız... ‘dramatize etmek’ doğru sözcükse tabii.”

“Buna hiç kuşku yok. Bu arada simyacı gizli mektup arkadaşşımdan, sizin şairlik yanınızın da olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. İlk başta buna çok şaşırmıştım...”

“Çünkü şairliği bana yakıştıramamıştınız.”

“Hayır. Ama dokuz derece soğukta denize girdiğinizi öğrendiğimden beri fikrimi değiştirdim... dokuz

derecede Baltık Denizinde... neredeyse mitolojideki Kastalya Kaynağının suyundan da soğuk..”

“O kaynağın suyunun ne kadar soğuk olduğu meçhul.”

“Benim için değil, en azından bu konuda hiç kimse beni yalanlayamaz. Ama artık kalkmalıyım. Roswitha kucığında küçük Annie ile bana doğru geliyor.”

Effi çabucak yerinden kalktı ve Roswitha’ya doğru yürüdü, çocuğunu onun kucğından aldıktan sonra gururlu ve mutlu bir anne edasıyla onu havaya kaldırdı.

16. BÖLÜM

Hava güzeldi ve ekim ayına girilinceye kadar da hep güzel kaldı. Üstü yarı kapalı verandanın tadını çıkardılar, en azından öğlene kadar hep orada oturdular. Saat on bire doğru Binbaşı geliyor, hanımefendiye saygılarını sunduktan sonra onunla biraz dedikodu ediyordu. Crampas pek de iyi beceriyordu bunu. Sonra ata binip bir gezinti yapmak üzere Innstetten'le sözleşiyordu, genellikle Kessin Irmağının yukarısına, Breitling'e doğru uzanıyorlar, ama daha çok da her iki dalgakıranının bulunduğu bölgeye iniyorlardı. Erkekler gidince, Effi çocuğuyla oynuyor ya da Gieshübler'in eskiden olduğu gibi kendisine gönderdiği gazeteleri ve dergileri karıştırıyor, annesine mektup yazıyor ve Roswitha'ya seslenerek, "Haydi Roswitha, Annie'yi al da gezmeye çıkalım," diyordu. Roswitha çocuğun arabasını iterken, Effi arkadan yürüyor, koruluğa doğru gidiyorlar ve birkaç yüz adım ilerledikten sonra, dökülen kestaneleri çocuğun eline oyuncak olarak vermek üzere topluyorlardı. Effi kasabaya çok az iniyordu. Bayan Crampas ile yapılan görüşme denemesi yine başarısızlıkla sonuçlandığına göre, orada sohbet edebileceği kimse kalmamıştı. Binbaşının eşi insanlardan kaçıyordu.

Bu haftalarca böyle devam etti. Sonunda Effi birdenbire, erkeklerle birlikte at binmek istediğini söyledi. At binmekten çok hoşlandığını, Kessinliler dedikodu edecek diye tutkusu olduğu bu spordan vazgeçmenin haksızlık olacağını söyledi. Binbaşı Crampas, Effi'nin bu isteğini çok yerinde buldu. Kadınlar için uygun bir atın bulunamayacağını ileri sürmesinden bu işe pek sıcak bakmadığı anlaşılan Innstetten de, Crampas'ın "At işini bana bırakın," diye güvence vermesinden sonra Effi'nin bu isteğini kabul etmek zorunda kaldı. Gerçekten de istenilen at bulundu; Effi artık, "Kadınlar Plajı" ve "Erkekler Plajı" ayrımının yapıldığı sahilde hiç çekinmeden at koşturabildiği için çok mutluydu. Genellikle Rollo da bu gezintilere katılıyordu. Kumsalda oturup dinlenmek ya da yolun bir kısmını yaya yürümek istedikleri için yanlarına hizmetçi almaya karar verdiler. Bu amaçla Binbaşının Treptowlu eski bir süvari olan Knut adındaki hizmetçisiyle Innstetten'in arabacısı Kruse'ye uydurma üniformalar giydirilerek seyislik görevi verildi; ancak Effi'nin hiç hoşuna gitmeyen bu kıyafetler mükemmellikten yoksundu ve bu iki kişinin asıl mesleğini yine de açığa vuruyordu.

Ekim ayının ortasına yaklaşılmıştı. Görkemli bir süvari alayı gibi hep birlikte yola koyuldular, en önde Innstetten ve Crampas vardı, Effi onların arasındaydı, arkalarından da Kruse ile Knut geliyorlardı, Rollo ise en arkadan izliyordu. Ancak arkada kalmaktan hoşlanmayan Rollo biraz sonra hepsinin önüne geçti. Mevsimin bu ayında bomboş olan plaj otelinin önünden geçip, sağ taraftan ilerleyerek küçük dalgaların köpükler bırakarak çarptığı sahilden dalgakırana geldiklerinde, atlarından inip dalgakıranın ucuna kadar

bir gezinti yapmak istediler. Attan ilk inen Effi oldu. Kessin Irmağı iki dalgakıran arasında genişleyerek sakin sakin denize dökülüyordu. Vuran güneşin ışıklarıyla pırl pırl parlayan hafif çırpıntılı deniz, sonsuz bir evren gibi önlerinde uzanıyordu.

Effi burayı daha önce hiç görmemişti; çünkü geçen kasım ayında Kessin'e geldiğinde, fırtına mevsimi başlamıştı. Yaz geldiğinde ise artık evden çıkıp uzak yerlere yürüyüşler yapacak durumu yoktu. Şimdi ise mutluluktan yerinde duramıyor, gördüğü her şeye hayranlıkla bakıyordu. Hohen-Cremmen'deki bataklıkla deniz arasında kıyaslamalar yapıyor ve bataklıkla denizin durumuna üzülüyordu. Yürürken, dalgaların kıyıya fırlattığı bir tahta parçasını alıyor, onu sola doğru denize ya da sağa doğru Kessin Irmağına fırlatıyordu. Rollo, hanımına hizmet etmek için arkasından hızla koşabilmekten mutluydu; ama dikkati birdenbire tamamen farklı bir tarafa yöneldi; biraz da korkarak öne doğru yavaş yavaş sokuldu ve az ilerdeki bir nesnenin üzerine atıldı. Ancak onun bu atağı boşunaydı; çünkü aynı anda, güneşin aydınlattığı ve yeşil yosunla kaplı bir kayadan bir fok balığı sessizce kayarak beş adım ötedeki denize inmişti. Hayvanın başı bir süre göründü, sonra suya daldı.

Herkes çok heyecanlanmıştı. Crampas, fok balığı avıyla ilgili hayaller kuruyordu, "Bir sonraki gelişimizde yanımıza tüfek alalım, çünkü bu hayvanların kürkleri çok sağlamdır," dedi.

Innstetten, "Olmaz," dedi. "Liman polisi var."

"Neler duyuyorum böyle?" diye güldü Binbaşı. "Liman polisi mi dediniz? Burada görev yapan topu topu üç memur var, pekâlâ göz yumabilirler. Hem her şeyin

mutlaka yasal olması mı gerekiyor? Yasaların emrettiği şeyler genelde can sıkıcıdır.”

Effi ellerini çırpı.

“Evet, Crampas. Bu söz size çok yakışıyor. Gördüğünüz gibi Effi de alkışladı sizi. Kadınlar başları sıkışınca yardım için hemen polise başvururlar; ama yasalardan söz edilince, bunları duymazdan gelirler.”

“Bu, kadınlara özgü bir davranıştır. Eskiden de böyleydi. Biz bunu değiştiremeyiz, Innstetten.”

Innstetten gülerek, “Hayır, bunu değiştirmeyi ben de istemem,” dedi. “Bir suçluyu temize çıkarmaya çalışmam; ancak Crampas, sizin gibi disiplinli bir ordunun bayrağı altında yetişmiş, disiplin ve düzen olmadan hiçbir şey yapılamayacağını çok iyi bilen birisi, şaka da olsa böyle konuşmamalıdır. Gerçi sizin ‘umursamaz bir yanınız’ var, böyle küçük şeylerle kıyamet kopmaz diye düşündüğünüzü biliyorum. Hayır, tabii ki kıyamet kopmaz, ama bazen kopabilir de.”

Crampas bir an utanır gibi oldu; çünkü bu sözlerin özel bir amaçla söylendiğine inanıyordu, oysa bunda bir kasıt yoktu. Innstetten pek hoşlandığı ahlaki derslerden birini daha veriyordu. Konuyu değiştirerek, “Gieshübler’i çok beğeniyorum,” dedi. “O her zaman iyi bir kavalierdir, ama ilkelerine de bağlıdır.”

Binbaşı bu arada kendini toplamıştı. Sesine hâkim olarak, “Evet, Gieshübler. O dünyanın en iyi adamıdır ve ilkelerine de çok bağlıdır,” dedi. “Ama neden? Niçin? Çünkü Gieshübler’in ‘canını sıkan’ bir özrü var. Biraz kambur. Vücudu düzgün olanlar, genellikle bu tür çılgınlıklara açıktırlar. Böyle çılgınlıklar olmasa, insan hayatının bir atımlık barut kadar değeri olmaz.”

“Bakınız Crampas, özrü olan bir insandan ilkeli olmasını bekliyoruz.” Innstetten bunu söylerken, Binbaşının biraz kısa duran sol koluna bakıyordu. Effi bu konuşmaların çok azını duyabilmişti. Fokun az önce bulunduğu yere gitmişti, Rollo da yanındaydı, her ikisi de kayaların üzerinden denize baktılar ve “Deniz Kızı”nın tekrar görünmesini beklediler.

*

Ekim sonunda seçim kampanyası başladı. Bu yüzden Innstetten artık gezintilere katılamadı. Eğer Knut ile Kruse bir şeref kıtası gibi yanlarında bekçilik etmeselerdi, Crampas ile Effi de sevgili Kessinliler yüzünden bu gezintilerden vazgeçmek zorunda kalacaklardı. Böylece atla yapılan gezintiler, kasım ayına girilinceye kadar devam etti.

Kasımla birlikte havalar birden değişmişti. Sürekli esen karayel gökyüzündeki bulutları kovalıyor, deniz kabarıyordu, ancak henüz yağmur ve soğuk yoktu; gri bulutlarla kaplı gökyüzünün altında ve dalgaların büyük bir gürültüyle sahile vurup kırıldığı bir ortamda yapılan bu gezintiler, güneş ışığı altında ve deniz sakinken yapılan önceki gezilerden neredeyse daha güzeldi. Köpüklerin üstüne sıçramasına hiç aldırmayan Rollo, önden koşmaya devam ediyordu. Effi’nin süvari şapkasının tülü rüzgârda uçuşuyordu, konuşmak neredeyse imkânsızdı; ama denizden uzaklaşıp da rüzgâra karşı adeta bir sığınak oluşturan kum tepelerinin arkasına ya da ilerdeki çam ormanlarına saptıklarında etraf sessizleşiyor, Effi’nin tülü artık uçuşmuyordu. Yolun darlığı süvarileri birbirlerine çok yakın gitmeye mecbur bırakıyordu. İşte o zaman, her tarafa yayılmış dallı bu-

daklı ağaç kökleri yüzünden at üstünde ağır ağır ilerleyebildikleri için, dalgaların gürültüsüyle yarım kalmış konuşmalarına yeniden başlayabiliyorlardı. Güzel konuşmasını bilen bir subay olan Crampas, savaşla ve birliğiyle ilgili öyküler anlatıyor, ara sıra da ciddiyeti ve çekingen tavırları yüzünden arkadaşlarının eğlenceli sohbetlerine uyamadığı için sevmekten çok saygı gösterildiğini söylediği Innstetten'in kişilik özelliğiyle ilgili espriler yapıyordu.

"Böyle olduğunu ben de tahmin edebiliyorum," dedi Effi. "Neyse ki önemli olan saygınlık."

"Evet, eskiden böyleydi. Ama saygı her zaman yeterli değildir. Bütün bunlardan ayrı olarak Innstetten'in mistik bir yanı da var ki, bu zaman zaman can sıkıcı durumlara neden olabilmekte; çünkü biz askerler böyle şeyleri pek önemsemeyiz, Innstetten'in bizi inandırmaya çalıştığı şeye aslında kendisinin hiç inanmadığını söylerken, belki de ona haksızlık ediyorduk."

"Innstetten'in mistik bir yanı mı var?" diye sordu Effi. "Evet, Binbaşı, siz bundan ne anlıyorsunuz? Herhalde gizli dini toplantılar düzenlemiş olamaz, peygamber rolüne de soyunmuş olamaz. Operadaki şu oyuncuyu... adını unuttum, onu taklit ediyor da olamaz."

"Hayır, o kadar ileri gitmez. Ama isterseniz bu konuyu kapatalım. Onun arkasından yanlış yorumlanabilecek bir şey söylemek istemiyorum. Üstelik bunlar onun yanında da rahatlıkla konuşulabilecek şeyler. Ancak onun olmadığı, tartışmaya katılmadığı, bizim fikirlerimize karşı bir şey söyleyemediği ya da bizimle alay edemediği yerde, istesek de istemesek de olayı abartmış oluruz ve tuhaf bir duruma düşeriz."

“Ama bu çok korkunç bir şey, Binbaşı. Merakımı nasıl böyle bir işkenceye dönüştürebiliyorsunuz? Önce önemli bir şey varmış gibi konuşuyorsunuz, arkasından da hiçbir şey yokmuş gibi davranıyorsunuz. Onun mistik bir yanı var da ne demek! Innstetten’in cinler dünyasıyla ilişkisi olabilir mi gerçekten?”

“Cinlerle ilişki kuran biri mi gerçekten, bunu söyleyemem; ama bize hayalet öyküleri anlatmaktan çok hoşlanırdı. Anlattığı öykülerle bizi fazlasıyla heyecanlandırıp bazıılarımızı korkutmayı başarinca da, sanki bizim gibi safdillerle alay etmek istermiş gibi bir tavır sergilerdi. Sözün kısası, bir keresinde ben bunu onun yüzüne vurdum ve dedim ki: ‘Ama Innstetten, sizin bu anlattıklarınız tam bir komedi. Beni kandıramazsınız. Siz bizimle oyun oynuyorsunuz. Anlattıklarınıza bizim kadar siz de inanmıyorsunuz. Anladığım kadarıyla dikkat çekerek ve tuhaf tuhaf öyküler anlatarak sesinizi yukarılara daha iyi duyurabileceğinizi düşünüyorsunuz. Görevinizde yükselmek istediğiniz için hep özel bir şeyler yaratıyorsunuz ve fırsat buldukça da hayalet öyküleri anlatıyorsunuz.’”

Effi susuyordu, ancak onun suskunluğu Binbaşığı rahatsız etti. “Görüyorum ki susuyorsunuz, hanımefendi,” dedi.

“Evet.”

“Neden sustuğunuzu sorabilir miyim? Anlattıklarımınla canınızı mı sıktım yoksa? Çok dikkat etmeme rağmen, kabul etmem gerekir ki, kendisi burada olmayan dostumun biraz aleyhinde konuşmuş oldum, bunu yakışksız buldunuz herhalde. Öyleyse bana haksızlık ediyorsunuz. Bütün bunları hiç çekinmeden onun yanında da anlatabilirim ve biraz önce size

anlattıklarımı kelimesi kelimesine onun yanında da tekrarlayabilirim.”

“Size inanıyorum,” dedi Effi, suskunluğunu bozmuştu, evinde yaşadıklarını ve Innstetten’in onun bu yaşadıklarına karşı tuhaf bir tavır sergilediğini söyledi: “Ne evet ne de hayır dedi, ağzından çıkan mantıklı bir şey duymadım.”

“Demek Innstetten hiç değişmemiş,” diye güldü Crampas. “Liancourt’ta ve daha sonra Beauvais’de ordugâhta birlikte kaldığımız zaman da böyleydi. Eski bir piskopos konutunda oturuyordu. Yeri gelmişken söyleyeyim, belki sizi ilgilendirecektir, tesadüf eseri adı ‘Cochon’ (domuz) olan bu piskopos, Beauvais piskoposuydu ve ruhani mahkeme başkanı olarak Orleanslı Bakire’yi yakılarak ölüme mahkûm etmişti. İşte o zamanlar Innstetten’in inanılmaz şeyler yaşamadığı hiçbir günü, hiçbir gecesi geçmiyordu. Kuşkusuz bunları yarım yarım anlatırdı. Zaten bir şey olamazdı da. Görebildiğim kadarıyla hâlâ bu ilkeye göre hareket ediyor.”

“Güzel. Çok güzel. Crampas şimdi size ciddi bir şey soracağım, sizin de bana ciddi bir yanıt vermenizi rica ediyorum: Bütün bunları nasıl açıklıyorsunuz?”

“Evet, hanımefendi...”

“Kaçamak yanıt vermenizi istemiyorum, Binbaşı. Bütün bunlar benim için çok önemli. Innstetten sizin dostunuz, ben de sizin arkadaşınızım. Bu işin aslını öğrenmek istiyorum. Böyle davranmakla aklından ne geçiriyor?”

“Evet, hanımefendi, Tanrı insanın kalbinin içini görür, ama bölge komutanlığından bir binbaşı hiçbir şey göremez. Böylesi bir psikolojik bilmeceyi nasıl çözebilirim? Ben basit bir adamım.”

“Ah, Crampas! Böyle budalaca konuşmayın. Büyük bir insan sarrafı olamayacak kadar gencim; ama sizi basit bir adam olarak görmem için henüz daha kut-sanmamış, vaftiz edilmemiş bir bebek kadar küçük de değilim. Siz bunun tam tersisiniz, siz tehlikeli bir adamsınız...”

“Kartvizitinin üstünde emekli yazan kırk yaşındaki bir adama söylenebilecek en güzel ve okşayıcı sözler bunlar. Şimdi Innstetten’in aklından geçenlerin ne olduğuna gelelim...”

Effi başını salladı.

“Evet, mutlaka konuşmam gerekiyorsa, bakanlık direktörlüğü ya da böyle bir yüksek makamda gözü olan Baron Innstetten gibi bir adam (inanın bana onun gözü hep yüksek makamlarda), evet, Baron Innstetten gibi bir adam öyle sıradan bir evde, affınıza sığınarak söylüyorum saygıdeğer hanımefendi, kaymakamlık konutu gibi böyle bir kulübede oturamaz. İşte onun için buna bir çare arıyor. İçinde hayalet dolaşan bir ev hiçbir zaman olağan bir durum değildir.. İşte nedenlerden biri bu.”

“Nedenlerden biri bu mu? Tanrım, başka bildiğiniz bir şey mi var?”

“Evet.”

“Öyleyse anlatın, can kulağıyla sizi dinliyorum. Ama mümkünse güzel bir şey olsun.”

“Bundan o kadar emin değilim. Bu biraz hassas, hatta düşündürücü bir konu. Özellikle de dinleyeceğiniz şey, saygıdeğer hanımefendi.”

“Bu benim merakımı daha da artırıyor.”

“O halde anlatayım hanımefendi. Innstetten’in her ne pahasına olursa olsun, gerektiğinde bir hayaleti ya-

nına çekerek kariyerinde yükselme arzusundan başka ikinci bir tutkusu daha var: Sürekli bir eğitimci gibi hareket eder, doğuştan bir eğitimcidir o. Solunda Basedow ve sağında Pestalozzi (fakat kiliseye ikisinden de daha bağlıdır) olduğu halde, Schnapfental ya da Bunzlau eğitim kurumlarına daha çok yakışırdı aslında.”

“Beni de mi eğitmek istiyor? Hayaletle mi eğitecek beni?”

“Eğitmek sözcüğü belki de doğru değil. Ama o sizi dolaylı yoldan eğitmek istiyor.”

“Sizi anlamıyorum.”

“Genç bir kadın, genç bir kadındır. Bir kaymakam da, kaymakamdır. Görevi gereği arabasına biner ve kasabada dolaşmaya çıkar. O zaman evi yalnız ve kimse-siz kalır. Ama böyle bir hayalet, ılık saçan melek gibi elinde kılıcıyla...”

Effi, “Gördünüz mü, ormandan çıktık bile,” dedi. “Utpatel’in değirmeni işte orada. Yine mezarlığın yanından geçmek zorundayız.”

Biraz sonra mezarlıkla tel örgü arasındaki dar yoldan geçtiler. Effi, altında Çinli’nin yattığı beyaz taş ve çam ağacına bakıyordu.

17. BÖLÜM

Döndüklerinde saat ikiyi gösteriyordu. Crampas, genç kadına veda ettikten sonra atını kasabanın merkezine doğru sürdü ve pazar meydanındaki evinin önünde durdu. Effi ise, odasına girip üstünü değiştirdi, yatağına girdi ve biraz uyumaya çalıştıysa da uyku tutmadı; çünkü can sıkıntısı yorgunluğundan daha fazlaydı. Innstetten'in sıradan sayılmayacak bir evde oturmak için yarattığı hayaletine tutunmasının bir zararı olmayabilirdi. Bu onun herkesten farklı olma özelliğine uygundu. Ama hayaleti bir eğitim aracı olarak kullanması çok kötüydü, hatta onur kırıcıydı. Evet, "eğitim aracı!" Effi şunu çok iyi biliyordu ki, bu "eğitim aracı" sözcüğü kastedilenin çok küçük bir kısmını ifade ediyordu. Crampas'ın kastettiği şey çok, ama çok daha fazlasıydı, iyi düşünülmüş bir korku aracıydı. Böyle bir araç iyi niyetle kullanılamazdı, neredeyse zalimlikti. Effi'nin kan beynine sıçradı, yumruğunu sıktı, planlar yapmak istiyordu. Ama birdenbire ister istemez güldü yine. "Ne kadar da aptal kafalıyım! Crampas'ın haklı olduğunu kim garanti edebilir ki! Crampas dedikoduyu sevdiği için hoşça vakit geçirilen bir adam, ama güvenilir değil ve Innstetten'in eline su dökemeyecek kadar kendisini beğenmiş bir çılgın."

Tam o sırada her zamankinden erken dönen Innstetten'in arabası evin önünde durdu. Effi, onu girişte karşılamak için yataktan fırladı. Sanki bir şeyleri düzeltmek istiyormuş gibi her zamankinden daha sevgi dolu, daha sıcak davrandı kocasına. Ama, Crampas'ın söylediklerini bir türlü aklından çıkaramıyordu. Kocasına sarılıp öperken ve onun anlattıklarını ilgiyle dinliyormuş gibi yaparken, kulaklarında hâlâ şu sözler çınılıyordu: "O halde hesaplı yaratılmış bir hayalet, seni kontrol altında tutmak için yaratılmış bir hayalet."

Sonunda bütün bunları unutarak kocasının anlattıklarını her türlü önyargıdan uzak dinlemeye başladı.

*

Bu arada kasım ayının ortasına yaklaşılmıştı. Giderrek fırtınaya dönüşen karayel bir buçuk gün boyunca dalgakıranları öylesine dövmüştü ki gittikçe kabaran Kessin Irmağının suları rıhtımın üstünden aşarak sokaklara taştı. Fırtına hızını kestikten sonra ortalık sakinleşti ve güz sonunun güneşli günleri bir süre daha kendini gösterdi. "Güneşli günlerin daha ne kadar devam edeceğini kim bilir," dedi Effi, Binbaşı Crampas'a. Böylece ertesi gün öğleden önce bir kere daha at binmeye karar verdiler. Günü boş olan Innstetten de birlikte gelmek istedi. Her zaman olduğu gibi yine önce dalgakırana kadar gidilecekti, oraya varınca atlardan inilecek, kumsalda biraz dolaştıktan sonra rüzgârın vurmadiğı kum tepelerinin arkasında kahvaltı edilecekti.

Crampas, öngörülen saatte atıyla kaymakamın evinin önüne geldi. Kruse, hanımefendisinin atını tutuyordu. Effi hızla atına atlarken, Innstetten'in mazereti çıktığı için gelemeyeceğini söyledi: Gece Morge-

nitz'de yine büyük bir yangın çıkmıştı, bu üç haftadan beri çıkan üçüncü yangındı, herhalde bir kundaklama söz konusuydu. Innstetten ne yazık ki oraya gitmek zorunda kalmıştı. Buna çok üzüldü; çünkü sonbaharın belki de son at gezintisine çıkacağı için çok mutlu olmuştu.

Crampas da üzüldüğünü söyledi, belki bir şey söylemiş olmak istemişti, belki de gerçekten samimiydi. Çünkü aşk serüvenlerinde ne kadar gözü kara biriye arkadaşlığında da o kadar iyiydi. Kuşkusuz yüzeysel bir arkadaşlıktı bu. Yardım ettiği bir dostunu beş dakika sonra aldatmak, Crampas'ın dürüstlük ve mertlik anlayışıyla pek güzel örtüşüyordu. Bütün bunları inanılmaz bir masumlukla yapıyordu.

At gezintisi her zaman olduğu gibi yine koruluktan geçerek başladı. Rollo yine önden koşuyordu, arkasından Crampas ve Effi, onların arkasından da Kruse geliyordu. Knut bu sefer yoktu.

“Knut'u nereye bıraktınız?”

“Kabakulak olmuş.”

“Tuhaf,” diye güldü Effi. “Aslında onun hep kabakulak olmuş gibi bir görüntüsü vardı.”

“Çok doğru. Ama siz onu bir de şimdi görün! Ya da en iyisi hiç görmeyin; çünkü kabakulak bulaşıcı bir hastalıktır, bakmakla bile geçer insana.”

“İnanmıyorum.”

“Genç kadınlar zaten pek çok şeye inanmazlar.”

“Fakat inanmamaları gereken pek çok şeye de inanırlar.”

“Bununla beni mi kastediyorsunuz?”

“Hayır.”

“Yazık.”

“Bu ‘yazık’ sözcüğü sizin fikrinizle nasıl da örtüşüyor. Şuna kesinlikle inanıyorum ki, Binbaşı, size aşk ilan etsem bunu çok doğal karşılardınız.”

“O kadar da ileri gitmek istemezdim. Ama böyle bir şeyi arzulamayacak bir erkeği görmek isterdim doğrusu. Düşünceler ve arzular sınır tanımaz.”

“Bundan kuşkuluyum. Düşünceler ile arzular arasında her zaman bir fark vardır. Düşünceler genellikle arka planda bulunur, ama arzular hemen dudaklara gelir.”

“Hiç olmazsa *bu* kıyaslamayı yapmayın bari.”

“Ah, Crampas, siz... siz bir...”

“Bir çılgın.”

“Hayır, bunda da abartıyorsunuz. Siz gerçekten farklı bir insansınız. Hohen-Cremmen’de dünyada kendisini en çok beğenen erkeğin on sekizlik bir süvari yedek subayı olduğunu söyledik...”

“Peki, şimdi?”

“Şimdi diyorum ki, dünyada kendisini en çok beğenen bir erkek varsa, o da kırk iki yaşındaki bölge komutanıdır.”

“... yaşımdan eksilttiğiniz iki yıl, söylediklerinizi telafi ediyor, elinizi öperim.”

“Evet, elimi öpmek. İşte karakterinize tam da uyan bir söz. Viyanalıları özgü bir söz bu. Viyanalıları dört yıl önce Karlsbad’da tanımıştım, o zaman on dört yaşında bir çocuktum ve onlar bana kur yapmışlardı. Neler söylediklerini bir anlatsam!”

“Herhalde söylenmesi gerekenden daha fazlasını söylememişlerdir.”

“Doğru da olsa, bana kompliman yaparken kullandıkları sözcükler gerçekten küstahça ve hatta terbiye-

sizceydi... Ama şu şamandıralara bir bakın, Binbaşı, suyun üstünde nasıl da yüzüp dans ediyorlar. Üzerlerindeki küçük kırmızı bayraklar indirilmiş. Bu yaz birkaç defa cesaret edip plaja indiğimde, kırmızı bayrakları görünce, kendi kendime şöyle demiştim: İşte efsanevi kent Vineta tam burada olmalı, kırmızı bayraklar kulelerin uçları olsa gerek...”

“Bu sizin Heine’nin o şiirini biliyor olmanızdandır.”

“Hangi şiirini kastediyorsunuz?”

“Vineta hakkında yazdığı şiiri.”

“Hayır, o şiiri bilmiyorum. Zaten bildiğim şiir sayısı da çok az ne yazık ki.”

“Ama sizin Gieshübler’iniz ve okurlar kulübünüz var! Sanıyorum Heine şiirine başka bir ad vermiş, ‘Deniz Hayaleti’ ya da buna benzer bir şey. Ama o bununla Vineta’yı kastetmiştir. Onun kendisi –burada şiirin içeriğini olduğu gibi aktaracağım için beni bağışlayın– evet, Heine’nin kendisi buradan geçerken, bir geminin güvertesinde bulunmaktadır, aşağıya doğru bakınca, ortaçağdan kalma dar sokakları ve şapkaları çenelerinin altından bağlı kadınların küçük adımlarla hızlı hızlı yürüdüklerini görür. Hepsinin elinde bir ilahi kitabı vardır ve hepsi de kiliseye gitmektedir. Bu arada kilisenin çanları çalmaktadır. Heine çanların sesini duyunca, sırf şapkalı kadınları görmek için olmasa da, kiliseye gitmek için büyük bir özlem duyar. Duyduğu bu büyük özlemin etkisiyle bir çığlık atar ve aşağıya atılıp onlara doğru koşmak ister. Fakat aynı anda kaptan onu bacağından yakalar ve “Doktor, çıldırdınız mı?” diye bağırır.

“Çok hoş bir şiirmiş doğrusu, okumak isterdim. Acaba çok uzun mu?”

“Hayır, aslında kısa sayılır. ‘Du hast Diamanten und Perlen’ [Pırlantaların ve İncilerin Var] ya da ‘Deine weichen Lilienfinger’ [Yumuşacık Beyaz Ellerin]... adlı şiirlerden biraz daha uzun...”

Bunu söylerken hafifçe Effi’nin eline dokundu. “Ama ister uzun olsun, ister kısa, o ne müthiş bir be-timleme sanatı, ne büyük bir yetenek! Heine benim çok sevdiğim bir şairdir. Zaman zaman kendimi şair sanıp şiir yazmaya kalkışıyorsam da, şairlikle pek ilgim yok, ama Heine’nin bütün şiirlerini ezbere bi-lirim. Onun şiirlerinde ayrı bir özellik vardır: Onda her şey yaşamın kendisidir ve şair, yaşamın ayrılmaz parçası olan aşktan çok iyi anlar. Şiirlerinde işlenilen aşk tek yanlı da değildir...”

“Bununla ne demek istiyorsunuz?”

“Şiirlerinde sadece aşk işlemiyor demek istiyorum...”

“Tek yanlı da işleniyor olsa, bu kötü bir şey olmaz. Öyleyse daha başka neyi işliyor?”

“Romantik şiir yanlısı bir şairdir o. Duygu yüklü şiir-ler yazmıştır hep. Kuşkusuz romantizm aşktan sonra ge-lir ve hatta bazılarına göre aşkla doğrudan ilgilidir. Ama ben bu görüşe katılmıyorum. Onun ‘romantik’ diye ad-landırılan son dönem ürünü şiirlerinde ya da kendisinin de dediği gibi romantik şiirlerinde sürekli insanlar idam edilir. Gerçi bunlar sıklıkla aşk yüzündendir; ancak ge-nellikle daha başka ağır nedenler yüzünden idam edilir-ler. Bunların arasında en başta politikayı sayıyorum, he-men her zaman pis bir iş sayılan politikayı. Örneğin bu epik şiirlerin birinde Karl Stuart, başını kolunun altında taşır. Vitzliputzli’nin öyküsü daha da korkunçtur..”

“Kimin?”

“Vitzliputzli’nin. Vitzliputzli bir Meksika tanrısıdır. Meksikalılar yirmi ya da otuz İspanyolu esir alırlar. Bunların Vitzliputzli’ye kurban edilmesi gerekmektedir. Zaten başka türlü olması da mümkün değildir, çünkü bu bir gelenektir, bir kùlttür. Hepsi de hemen idam edilir, karınları deşilir, kalpleri dışarı çıkarılır..”

“Hayır, Crampas, böyle konuşmamalısınız. Bu hem yakışksız hem de tiksindirici. Üstelik bütün bunları tam da kahvaltı etmek istediğimiz bir sırada anlatıyorsunuz.”

“Ben kendi adıma bunlardan hiç etkilenmem, iştahımı genellikle yemek listesine göre ayarlarım.”

Böyle konuşurlarken, program gereğince plajdan kum tepelerinin arkasına, korunaklı bir yere konulmuş bir bankın yanına kadar gelmişlerdi. Bankın önünde, iki destek ayak üzerine yerleştirilmiş bir tahtadan oluşan son derece ilkel bir masa duruyordu. Önden gelen Kruse kahvaltıyı hazırlamıştı. Masanın üzerinde küçük ekmekler, söğüş dilimleri ve kırmızı şarap vardı. Şarap şişesinin yanında da kaplıca merkezlerinden satın alınan ya da cam imalathanesinden anı olarak getirilen çok zarif ve güzel iki kadeh duruyordu.

Burada attan indiler. Kendi atının dizginlerini cılız bir çam ağacına bağlayan Kruse, öteki iki atla bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Kum tepelerinin arasındaki dar yoldan plaja ve dalgakıranlara bakan Effi ile Crampas, kurulan sofranın başına oturdular.

Fırtınalı günlerden beri hâlâ dalgalı olan denizin yüzeyine kış başının solgun güneşi vuruyordu. Kıyılara vuran dalgalar yukarılara kadar çıkıp kırılıyordu. Ara sıra oluşan bir hava akımı, dalgaların oluşturduğu köpükleri onların yanlarına kadar getiriyordu. Çevrele-

rinde uzun uzun otlar vardı; altın otu ve herdemtaze çiçeklerinin açık sarı renkleriyle üzerinde yetiştikleri sarı kumların rengi arasında büyük fark görülüyordu. Kahvaltı servisini Effi yaptı, "Bu ekmekçikleri size bir sepet kapağı içinde sunmak zorunda kaldığım için üzgünüm, Binbaşı..." dedi.

"İçinde sevdiğim bir şey olduğu sürece kabın şekli önemli değildir benim için."

"... Kruse böyle istedi. Ah, sen de buradasın, Rollo. Ama yiyeceklerimiz arasında sana göre hazırlanmış bir şey yok. Rollo'ya ne vereceğiz?"

"Hepsinden verelim. Ben kendi adıma ona teşekkür borçluyum. Çünkü görüyor musunuz, sevgili Effi..."

Effi onun yüzüne baktı.

"... görüyor musunuz hanımefendi, Vitzliputzli öyküsünün devamı ya da bir benzeri olarak size anlatmak istediğim öyküyü bana Rollo hatırlattı. Bir aşk öyküsü olduğu için biraz müstehcen tabii. Zalim Pedro adını hiç duydunuz mu?"

"Pek az."

"Bir çeşit Kral Mavi Sakal. "

"Güzel. Böyle bir adamın öyküsünü dinlemek hoşuma gider. Sizin de tanıdığınız arkadaşım Hulda Niemyer'in, VIII. Henri'nin, yani şu İngiliz Mavi Sakalı'nın altı karısından başka öykü bilmediğini söyledik hep. Hulda bu altı kadının öyküsünü ezbere bilirdi. Onların adlarını ve özellikle de Elisabeth'in annesinin adını telaffuz edişini duymalıydınız. Sanki öldürülme sırası kendisine gelmiş gibi korkardı... Ama şimdi lütfen Don Pedro'nun öyküsünü anlatın bana, Binbaşı..."

"O halde başlıyorum. Don Pedro'nun sarayında 'Schwarzer Adler' ve 'Pour-le-mérite' nişanlarıyla aynı

anlama gelen bir nişanı, yani Calatrava Nişanını göğsünde taşıyan siyah saçlı, yakışıklı bir şövalye varmış. Bu nişana sahip olan şövalye onu hep takmak zorundaymış. Kraliçenin pek tabii gizlice sevdiği bu Calatrava şövalyesi...”

“Neden pek tabii?”

“Çünkü İspanya’dayız.”

“Öyle tabii.”

“Dediğim gibi, bu Calatrava şövalyesinin çok güzel bir köpeği, bir ternövü varmış. Gerçi o zaman ternöv köpeği diye bir şey bilinmiyordu; çünkü olay, Amerika’nın keşfinden tam yüzyıl önce geçiyor. Neyse bu şövalyenin Rollo gibi çok güzel bir köpeği varmış...”

Rollo kendi adını duyunca havladı ve kuyruğunu sallayarak sevindiğini belli etti.

“Bir süre böyle devam etmiş; fakat pek de gizli kalmayan bu aşk, kralı çok fena kızdırmış. Kral yalnızca zalim değil, aynı zamanda çok da kıskanç olduğu için –gerçi bu söz, kral için uygun olabilir, ama benim sevgili dinleyicim Effi Hanımefendiye hiç yakışmaz, her neyse kıskanç bir kralmış işte–, bu kral zaten hiç hoşlanmadığı bu yakışıklı Calatrava şövalyesini yasak aşkından dolayı gizlice astırmaya karar vermiş.”

“Bunun için kralı suçlayamam.”

“Bunu bilemem, efendim. Ama önce öykünün devamını dinleyin. Şövalyeye ufak bir ceza verilebilirdi, ama verilen ceza çok ağır olmuş. Bana göre, kral çok ileri gitmiş. Riyakârlık ederek şövalyeye savaştaki başarılarından ve gösterdiği kahramanlıklardan dolayı büyük bir yemek vermek istediğini söylemiş. Uzun bir ziyafet masası kurulmuş ve krallığın bütün ileri gelenleri ziyafet masasındaki yerlerini almışlar, ortaya

da kral oturmuş. Kralın karşısına da onuruna ziyafet verilen, kahramanlıkları kutlanacak olan Calatrava şövalyesinin oturacağı yer ayrılmış. Bir süre beklemişler, şövalye gelmeyince ziyafete onsuz başlamak zorunda kalmış ve ona ayrılan yer boş kalmış; kralın tam karşısında boş bir yer.”

“Sonra ne olmuş?”

“Düşününüz ki, hanımefendi, Pedro denilen bu zalim kral, ‘sevgili konuğu’nun gelmemesi üzerine, sözde üzüntüsünü bildirmek için tam ayağa kalkmak üzereyken, merdivenden dehşet içindeki hizmetçilerin feryatları duyulur. Ne olduğunu kimse anlayamadan içeri giren bir şey, ziyafet masasına doğru koşarak gelir, bir sandalyenin üzerine sıçrar ve elindeki kesik başı kralın karşısındaki boş yere koyar. Rollo, bu kesik başın üstünden karşısında oturan krala bakar. Rollo, efendisine son yolculuğunda eşlik etmiş ve balta onun boynuna iner inmez, sadık hayvan yere düşen başı almıştır ve işte, dostumuz Rollo ziyafet sofrasındadır, katil kralı suçlamaktadır.”

Effi susuyordu, dilini yutmuş gibiydi. Bir süre sonra dedi ki, “Crampas, bu kendi tarzında çok güzel bir öykü. Çok güzel bir öykü olduğu için sizi mazur görüyorum; fakat bana başka türlü öyküler anlatsaydınız daha iyi ederdim ve ben daha çok mutlu olurum. Heine’den bir öykü daha anlatabilirdiniz. Heine herhalde Vitzli-putzli, Don Pedro ve sizin Rollo’nuz hakkında –benim Rollo’m kesinlikle böyle bir şey yapmazdı– böyle bir şiir yazmış olamaz. Haydi gel, Rollo! Zavallı hayvan, kraliçenin gizli âşığı Calatrava şövalyesini düşünmeden senin yüzüne bakamam artık... Lütfen, Kruse’yi çağırın da masadakileri toplayıp çantaya yerleştirsın.

Atlarımıza binip eve dönerken, bana başka, çok başka şeyler anlatmanızı rica ediyorum.”

Kruse geldi. Bardakları kaldırmak isterken Crampas, “Kruse, bardağın birisini, işte *bunu* masanın üstünde bırak. Onu kendime alacağım,” dedi.

“Baş üstüne, Binbaşım.”

Bütün bunları duymuş olan Effi başını sallıyordu. Sonra güldü ve şöyle dedi: “Crampas, ne yapmak istiyorsunuz Tanrı aşkına? Gerçi, Kruse böyle bir şey hakkında konuşamayacak kadar aptaldır. Düşünse bile eminim ki hiçbir şey anlamayacaktır. Fakat bu sizi haklı çıkartmaz, bu bardağı... Josefine cam imalathanesinden getirilen bu otuz feniklik bardağı...”

“Bardağın fiyatını böyle alaylı bir biçimde söylemeniz, değerini bana daha iyi hissettiriyor.”

“Hep aynısınız. Mizah anlayışınız mükemmel doğrusu, ama tarzınız çok tuhaf. Sizi doğru anlıyorsam, –gerçi gülünecek bir durum ve ben bunu söylemekten neredeyse utanıyorum– evet, siz zamanı gelmeden Thule kralının¹ rolünü oynamak istiyorsunuz.”

Crampas gülümseyen bir yüz ifadesiyle başını salladı.

“Peki, nasıl isterseniz öyle olsun,” dedi Effi. “Herkesin hoşlandığı bir şey vardır. Siz de neden hoşlandığınızı biliyorsunuzdur. Ama şunu söylemek zorundayım ki, burada *bana* biçtiğiniz rol pek hoşuma gitmedi. Thule kralınıza kafiye olarak ağızlarda dolaşmak istemem. Bardağı alın, ama rica ederim, bundan beni zor duruma sokacak sonuçlar çıkarmayın. Zira Innstetten’e bunu anlatacağım.”

¹ Burada, ünlü şair Goethe’nin “König von Thule (Thule Kralı)” adlı baladına gönderme yapılıyor –çn.

“Bunu yapmayacaksınız, hanımefendi.”

“Neden yapmayacakmışım?”

“Innstetten böyle şeyleri görülmesi gerektiği gibi görecek adam değildir.”

Effi, Crampas’ın yüzüne bir an sertçe baktı, ama daha sonra şaşırmış ve biraz da mahcup olmuş bir biçimde gözlerini yere çevirdi.

18. BÖLÜM

Effi kendinden hoşnut değildi ve birlikte yapılan bu gezilere kış boyunca ara verilmesinin kararlaştırılmış olmasına seviniyordu. Bütün bu haftalar ve günler boyunca konuşulan, tartışılan ve ima edilen şeyleri düşündüğü zaman, kendisini doğrudan suçlayacak hiçbir şey bulamıyordu. Crampas görmüş geçirmiş, mizah duygusu zengin, aklına gelenleri hiç çekinmeden ve iyi niyetle söyleyebilen akıllı bir adamdı. Ona karşı sert bir tutum takınsa ve ahlaki değerler kaygısıyla aralarına sert mesafe koysa ilkelik ve zavallılık olurdu. Hayır, böyle bir davranışta bulunmayı kendisine yakıştıramıyordu. Ama en azından atlatılmış bir tehlikeyi yine de içinde hissediyor ve bütün bunların artık geride kalmış olmasına seviniyordu. Çünkü aileler arası sık sık görüşmeler yapmayı düşünemezdi, Crampas'ın ailevi durumu nedeniyle bu neredeyse imkânsız gibiydi. Kışın soylu komşu ailelerin evlerinde gerçekleşecek buluşmalar da çok seyrek ve kısa olabilirdi. Effi bütün bunları gittikçe artan bir memnuniyetle hesapladı ve sonunda Binbaşıyla olan arkadaşlığından vazgeçmesinin kendisine pek de zor gelmeyeceğini anladı. Ayrıca Innstetten de, Prens Bismarck'ın gittikçe daha çok sevmeye başladığı Friedrichsruh'daki malikânesine gide-

cek olması nedeniyle, Varzin'e yapacağı gezilerin bu sene gerçekleşemeyeceğini bildirmişti. Innstetten buna bir yandan üzülürken, öte yandan da çok seviniyordu, artık bütün zamanını evine ve karısına ayırabilecekti. Eğer Effi de bunu isterse, kaydettiği notları okuyarak İtalya'daki balayı gezilerini evlerinde bir kere daha yaşayacaklardı. Innstetten'e göre, İtalya'da ziyaret ettikleri yerleri yeniden gözlerinin önünde canlandırmak aslında çok önemliydi, gördükleri yerler ancak bu sayede akılda kalır, bu sayede kendi kazanımları olurdu. Üstünkörü görülen ve insanın ruhunda yer etmeyen şeyler, insanın bilincine sonradan yapılan incelemelerle yerleşir ve ona ancak o zaman sahip olunurdu. Innstetten bu konuyla ilgili olarak konuşmaya devam ederken, Palermo'ya kadar bütün "Çizme"yi çok iyi bilen Gieshübler'in de gezi notlarının okunması sırasında hazır bulunmak istediğini rica ettiğini söyledi. "Çizme"nin konuşulmadığı sıradan bir akşam sohbeti (fotoğraflara da bakılacaktı) tercih eden Effi, kocasına yanıt verirken biraz zorlandı; ancak kendi planına bütünüyle dalmış olan Innstetten, hiçbir şeyin farkına varmadı ve konuşmasına devam etti: "Tabii yalnızca Gieshübler olmayacak, Roswitha ve Annie de olacaklar. Üç adım ötemizde Roswitha, kızımız Annie'nin üstüne eğilmiş, 'Buhküken von Halberstadt' ya da buna benzer ninniler söylerken, biz Venedik'te Büyük Kanal'dan geçerken gondolcuların uzaklarda söyledikleri şarkıların kulaklarımıza geldiğini düşününce, çok güzel bir kış akşamı geçireceğimizi sanıyorum. Ben gezi notlarını okurken, sen de oturur bana kocaman bir kışlık takke örersin. Ne dersin, Effi?"

Böyle akşamlar planlanılmakla kalmadı, aynı zamanda başladı da. Kendi halinde bir insan olan ve hiç kimseyi kırmak istemeyen Gieshübler, ikiyüzlü davranmaktan nefret etmesine rağmen her iki beye de hizmet etmemiş olsaydı, bu akşamlar herhalde daha haftalarca devam edecekti. Gieshübler'in hizmet ettiği beylerden biri Innstetten, öteki de Crampas idi. Innstetten'in İtalya geceleri düzenleme isteğiyle ilgili talebini Effi'nin hatırı için içtenlikle yerine getirirken, Crampas'ın arzularına uymaktan daha büyük bir sevinç duyuyordu. Crampas'ın hazırladığı *Yoldan Çıkış* adlı oyun Noel'den önce oynanacaktı. Tam üçüncü İtalya gecesini toplantısı yapılacaktı ki Gieshübler, oyun-daki Ella rolünü canlandırması düşünülen Effi'ye bundan söz etme fırsatı buldu.

Effi elektrik çarpmış gibi oldu. Padua'nın ve Vicenza'nın bunun yanında ne anlamı kalmıştı! Genç kadın aynı şeylerin ısıtılıp ısıtılıp önüne konmasından hoşlanmıyordu. Yeni, neşeli ve değişik şeyleri özlüyordu. Fakat sanki bir ses ona, "Dikkat et!" demiş gibi tatlı bir heyecanla, "Bu planı Binbaşı mı hazırladı?" diye sordu.

"Evet, hanımefendi. Bildiğiniz gibi Binbaşı Crampas oybirliğiyle derneğimizin eğlence düzenleme komitesine seçildi. Sonunda hep birlikte çok güzel bir kış geçirebileceğiz. Crampas bu işlerin tam adamıdır."

"Peki, o da oyunda rol alacak mı?"

"Hayır, o bunu kabul etmedi; maalesef demek zorundayım. Crampas'ın elinden her iş gelir, oynamayı kabul etmiş olsaydı, Arthur von Schmettwitz rolünü en güzel o canlandırırdı. Ama o oyunu yönetme görevini üstlenmek istedi."

“Bu daha da kötü.”

“Daha da mı kötü?” diye tekrarladı Gieshübler.

“Bunu o kadar ciddiye almayın lütfen. Bu aslında tersi anlamına gelen bir ifade biçimidir yalnızca. Öte yandan Binbaşının öyle bir etkileme gücü var ki insanın kafasında ne varsa silinip gidiyor. Sonunda kendi istediğini değil de, onun istediğini yapmak zorunda kalıyorsun.”

Effi böyle konuşmaya devam etti, giderek daha çok çelişkiye düşüyordu.

*

Yoldan Çıkış oyunu gerçekten de hazırlandı. Sahneye konulmasına yalnızca on dört gün kaldığı için (Noel öncesi son hafta tatildi), herkes yoğun bir çaba içindeydi. Sonunda oyun mükemmel bir şekilde sahnelendi. Oyunda rol alanlar, özellikle de Effi bol bol alkış aldı. Crampas, oyunu yönetme göreviyle yetinmişti gerçekten. Provalarda ötekilere karşı çok sert davranırken, Effi’nin oyununa çok az müdahale etmişti. Ya Gieshübler Effi ile yaptığı konuşma hakkında Crampas’ı bilgilendirmiş ya da Crampas Effi’nin kendisinden uzaklaşmaya çalıştığını fark etmişti. O, çok iyi bildiği aşk konusunun doğal akışını bozmayacak kadar deneyimli, akıllı ve özellikle de kadınları çok iyi tanıyan bir adamdı.

Dernekteki tiyatro gecesi geç saatlere kadar devam etti. Innstetten ile Effi eve gece yarısından sonra döndü. Johanna, geldiklerinde onları karşılamak ve yardım etmek için henüz yatmamıştı. Genç karısıyla övünmekten kendisini bir türlü alamayan Innstetten, Johanna’ya karısının sahnede ne kadar büyüleyici gö-

ründüğünü, rolünü ne kadar başarılı oynadığını anlatı. “Yazık ki önceden akıl edemedim, oysa Christel ve sen, hatta Kruse’nin yaşlı karısı Unke bile müzik gale-risinden pekâlâ izleyebilirdiniz. Zaten oraya çok gelen oldu.” Innstetten bunları söyledikten sonra Johanna gitti, yorgun olan Effi de yatağına uzandı. Ama biraz daha sohbet etmek isteyen Innstetten, bir sandalye çekti ve karısının yatağının yanına oturdu; karısına sevgiyle bakıyor, elini okşuyordu.

“Evet, Effi, çok güzel bir geceydi. Oyun gerçek-ten güzeldi, çok eğlendim. Düşün ki oyunun yazarı bir yüksek mahkeme üyesi, insanın inanası gelmiyor. Üstelik Königsbergli. Ama beni en çok sevindiren, bü-yüleyici güzelliğiyle herkesin başını döndüren benim tatlı küçük karım oldu.”

“Ah, Geert, beni şımartma. Ben zaten yeterince ken-dini beğenmiş bir kadınıym.”

“Kendini beğenmiş olmakta çok haklısın. Ama yine de ötekiler kadar kendini beğenmiş biri değilsin. İşte bu senin yedi güzelliğinden...”¹

“Herkesin yedi güzelliği vardır.”

“... Yanlış ifade ettim, yedi rakamını rahatlıkla ye-diyle çarpabilirsin.”

“Ne kadar da kibarsın, Geert. Seni tanımasam, ka-dınlara karşı olan bu kibarlığın beni korkutuyor der-dim. Bunun arkasında gizli bir amaç mı var yoksa?”

“Vicdanın rahat değil mi? Yoksa senin mi gizli bir amacın var?”

“Ah, Geert, gerçekten korkutuyorsun beni.” Bunu söylerken yatağın içinde doğrulup sabit bakışlarla ko-

¹ Kadın bedeninde ayırt edilmiş olan yedi güzellik bölgesi —çn.

casına baktı. “Bize çay getirmesi için Johanna’yı çağırayım mı? Yatmadan önce bir fincan çay içmekten hoşlandığını biliyorum.”

Innstetten karısının elini öptü. “Hayır, Effi. Gece yarısından sonra imparator bile bir fincan çay isteyemez. Yanımda çalışanlardan gereğinden fazla istekte bulunmak istemediğimi bilirsin. Hayır, bunu yapamam. Seni seyretmekten ve sana sahip olduğuma sevinmekten başka hiçbir şey istemiyorum. Bazen senin gibi bir hazineye sahip olduğumu daha güçlü hissediyorum içimde. Sen de şu zavallı Bayan Crampas gibi olabilirdin. Kimseye dostluk beslemeyen korkunç bir kadın o. Elin-den gelse, dünyayı senin başına yıkardı.”

“Çok rica ederim, Geert. Her zamanki gibi yine hayal görüyorsun. ‘Zavallı kadıncağız.’ Ben hiçbir şey fark etmedim.”

“Çünkü sen böyle şeyleri görmüyorsun; ama sana söylediğim gibiydi. Zavallı Crampas bu yüzden ne yapacağını bilemez bir haldeydi, senden hep kaçıyor, yüzüne bakamıyordu. Bu hiç de doğal karşılanacak bir durum değildi; çünkü Crampas, kadınlarla ilgilenmeden edemez ve özellikle de senin gibi kadınlarla ilgilenmek onun özel tutkusudur. Bahse girerim ki, bunu hiç kimse benim sevgili karımdan daha iyi bilemez. Binbaşı Crampas’ın sabahları verandamıza geldiğinde ya da sahilde atla dolaştığımız ve dalgakıran boyunca gezinti yaptığımız zamanlar, beni bağışla ama, yaptığınız sohbetlerin seyrini düşünüyorum da... sana söylediğim gibi, Binbaşı Crampas kendisine güvenmiyor, karısından korkuyordu. Bunu için ona kızamam. Bayan Crampas, bizim arabacının karısı Kruse’ye çok

benziyor. İkisi arasında bir seçim yapacak olsam hangisini tercih ederdim, bilemiyorum.”

“Ben biliyorum. İkisi arasında bir fark var kuşkusuz. Zavallı Bayan Crampas mutsuz, Kruse ise tekinsiz bir kadın.”

“O halde sen daha çok mutsuz olanı tutuyorsun, öyle mi?”

“Evet, öyle.”

“Tabii bu bir zevk meselesi.”

“Senin mutsuzluk çekmediğin belli oluyor. Binbaşı Crampas zavallı kadıncağızı kandırıp evden çıkma konusunda çok yetenekli. Karısını evde bırakacak bir şey uydurur hep.”

“Ama bugün Bayan Crampas da oradaydı.”

“Evet, bugün. Başka türlü yapamazdı zaten. Binbaşı Crampas ile Noel Yortusunun üçüncü günü Orman Başmüfettişi Ring’in evindeki parti için sözleştim. Gieshübler ve Rahip Lindequist de gelecek. Kadıncağızı evde kalsın diye nasıl ikna etmeye çalıştığını bir görmeliydin.”

“Yalnızca erkekler mi gelecek?”

“Hayır, hiç öyle şey olur mu? O zaman ben de gitmezdim. Sen ve üç hanım daha gelecek. Çiftlik sahiplerinin eşleri buna dahil değil tabii.”

“Crampas’ın davranışı çok çirkin, bu tür davranışların cezası er ya da geç çekilir.”

“Evet, bir gün gelir, Crampas da yaptığıının cezasını çeker. Ama öyle sanıyorum ki, sevgili dostumuz Crampas, başına ne gelirse gelsin pek umursayan biri değil.”

“Onun kötü bir adam olduğunu mu düşünüyorsun?”

“Hayır, öyle kötü biri değil. İyi tarafları da var kuşkusuz. Ama yarı Polonyalı, hiçbir konuda güvenilir de-

ğil, özellikle de kadın konusunda. Onun kumarbaz bir yanı var. Gerçi kumar masasında oyun oynayan biri değil, ama hayatta hep tehlikeli oyunlar oynar. Ona çok dikkat etmek gerekir.”

“Bana bunları söylediğine çok sevindim, Geert. Ona karşı dikkatli olacağım.”

“Ol, Effi. Ama çok fazla dikkat etmeye de çalışma. Bunun pek yararı olmaz. En iyisi önyargıyla hareket etmemektir; ama bundan daha da iyisi dürüstlük ve sağlam karakterlilik. Daha ağır bir ifadeyle söylemem gerekirse, temiz bir ruh sahibi olmaktır.”

Effi kocasının yüzüne hayretle bakıyordu. “Evet, kuşkusuz öyledir,” dedi sonra. “Ama artık konuşma. Beni neşelendirmeyecek şeylerden söz etme. Biliyor musun, yukarıda birilerinin dans ettiğini duyar gibi oluyorum. Bunu her zaman duymam çok tuhaf. Senin şaka yaptığını sanmıştım.”

“Şaka yaptığımı söyleyemem, Effi. Ama öyle ya da böyle insan dürüst hareket etmeli, düzgün yaşamalı, korkacak bir şeyi olmamalıdır.”

Effi başını salladı ve birden yine Crampas’ın, kocasının “eğitici” yanı hakkında söylediklerini düşündü.

*

Noel geldi ve kutsal akşam bir önceki sene olduğu gibi kutlandı. Hohen-Cremmen’den hediyeler ve mektuplar geldi. Gieshübler, Effi’ye sevgi ve saygılarını sunan bir şiir yazmıştı yine. Kuzen Briest’ten de bir kart geldi, karla kaplı telgraf direklerinin tellerinden birine küçük bir kuşun büzüşerek tünediği bir kış manzarası vardı kartta. Annie için de üzerinde rengârenk ışıklar yanan bir Noel ağacı hazırlanmıştı. Çocuk küçücük elleriyle ışıkları

tutmaya çalışıyordu. Sakin ve neşeli bir insan olan Innstetten, evinde yaşadığı mutluluğa seviniyor, çocuğuyla daha fazla ilgileniyordu. Roswitha, beyefendiyi bu kadar sevecen ve aynı zamanda da neşeli gördüğüne şaşırıyordu. Effi de neşeli neşeli bir şeyler anlatıyor, bol bol gülüyordu. Ancak bunları içinden gelerek yapmıyordu. Bir sıkıntı hissediyor, bunun sorumlusunun Innstetten mi yoksa kendisi mi olduğunu bilmiyordu. Crampas'tan tebrik kartı gelmemiştir, böylesi Effi için daha iyiydi, ama aynı zamanda kötüydü de. Binbaşı Crampas'ın kendisine sevgi ve saygılarını sunması onu korkutuyor, kayıtsız davranışları ise canını sıkıyordu. Effi, her şeyin olması gerektiği gibi olamayacağını farkındaydı.

Innstetten kısa bir süre sonra Effi'ye, "Çok huzursuzsun," dedi.

"Evet. Herkes benim iyiliğimi istiyor, en çok da sen istiyorsun. Ama bu beni korkutuyor; çünkü buna layık değilmişim gibi bir duygu var içimde."

"Böyle şeylere kafa yorup kendini üzmemelisin, Effi. Sonuçta insan ne ekerse onu biçer."

Effi kocasını dikkatle dinledi. Vicdanı rahat olmadığı için Innstetten'in bunu iki anlama gelecek biçimde söylediğini düşündü, bunda bir kasıt olup olmadığını sordu kendi kendine.

Akşama doğru geç vakit Rahip Lindequist geldi. Hem ailenin Noel'ini kutlamak hem de Uvagla Orman Başmüfettişliğine kızaklarla yapılacak gezintiyle ilgili olarak görüşlerini almak istiyordu. Crampas kendi kızığında ona bir yer teklif etmişti, ancak ne Binbaşı ne de atları sürececek olan emir eri yolu bildiği için hep birlikte gitmelerinin belki de daha iyi olacağını söyledi. Yolculuk sırasında kaymakamın kızığı başı çekecek,

Binbaşı Crampas'ın kızıağı da arkadan izleyecekti. Gieshübler'in kızıağıysa en arkadan gelecekti. Çünkü her zaman çok tedbirli olan eczacı dostumuz Alonzo'nun anlaşılmasa bir şekilde pek güvendiği Mirambo, gidilecek yolu, Treptowlu suratı çilli emir eri Ulan kadar da bilmiyordu. Bu tür küçük şeylerle neşelenmesini bilen Innstetten, Rahip Lindequist'in önerisini memnuniyetle kabul etti ve saat tam ikide kızıağıyla pazar meydanına geleceğini, kafilenin yönetimini üstleneceğini söyledi.

Varılan anlaşmaya göre hareket edildi ve Innstetten tam saat ikide pazar meydanının önünden geçerken, Crampas kızıağından, önce Effi'yi selamladı, sonra da Innstetten'in kızıağının arkasından yola koyuldu. Rahip, Innstetten'in yanında oturuyordu. Gieshübler'in ve Doktor Hannemann'ın içinde bulunduğu kızak da en arkadan onları izliyordu. Gieshübler bizon derisinden yapılmış, kordonları samur, çok şık bir kürk giymişti. Doktor Hannemann'ın sırtında ise en az otuz yıldan beri giydiği anlaşılan bir ayı kürkü vardı. Hannemann gençliğinde Grönland'a sefer yapan bir gemide, gemi doktoru olarak çalışmıştı, bu kürk de herhalde o zamandan kalmıştı. Mirambo, Rahip Lindequist'in tahmin ettiği gibi kızak kullanmasını bilmediği için biraz heyecanlı bir şekilde önde oturuyordu.

İki dakika sonra Utpatel'in değirmeninin önünden geçtiler.

Kessin ve Uvagla arasında (efsaneye göre burada bir Wend tapınağı vardı) ancak bin adım genişlikte ve yaklaşık bir buçuk mil uzunluğunda bir ormanlık alan yer alıyordu. Sağdaki uzun kenarında deniz, sol tarafında ise ufka kadar uzanan çok verimli ve bakımlı kocaman bir toprak parçası bulunuyordu. Üç kızak ve

biraz önlerinde bulunan birkaç eski at arabası, bu arazinin içinden uçarcasına gidiyorlardı.

Öndeki arabalarda büyük olasılıkla Orman Başmüfettişliği konutuna davet edilen öteki konuklar vardı. Arabalardan birisi, eski moda yüksek tekerlerinden çok iyi fark ediliyordu. Bu, Papenhagenlerin arabasıydı. Güldenkee ise, kasabanın en güzel konuşan adamı olarak tanınıyordu (Borcke'den ve hatta Grasenabb'dan daha güzel konuşuyordu), bu tür şenlikler ve toplantılar onsuz düşünülemezdi.

Çok hızlı gidiyorlardı. Öndeki eşrafın arabacıları atları hızlı sürmek için büyük çaba gösteriyorlar, arkadan gelenlerin kendilerini geçmesine izin vermek istemiyorlardı. Böylece saat üçte Orman Başmüfettişliği binasının önünde durdular. Yaklaşık elli-elli beş yaşlarında, iriyarı ve asker bakışlı bir bey olan Ring, konuklarını kapıda karşıladı. Birinci Schleswig Seferi'ni Wrangel ve Bonin'in komutası altında yapmış, Danewerk Savunma Hattı'nın yarılarak ele geçirilişinde kendini göstermiş olan bu eski asker, paltolarını çıkartıp evin hanımını selamlayan konuklarını, üst üste ve özenerek yerleştirilmiş pastaların bulunduğu uzun bir kahvaltı masasına buyur etti.

Orman başmüfettişinin ürkek ve çekingen karısı da konuklara hizmet ediyordu; ancak bu durum, gururlu kocasının canını sıkmışa benziyordu. Neyse ki memnuniyetsizliğini açığa vurmadı; çünkü karısının eksik bıraktığı şeyleri, babalarına çekmiş olan on dört ve on üç yaşlarındaki son derece güzel kızları fazlasıyla yerine getiriyorlardı. Özellikle, adı Cora olan büyük kız, Innstetten ve Crampas'la hemen cilveleşmeye başladı, her iki erkek de buna karşılık veriyordu. Effi önce

buna kızdı, ama daha sonra kızdığı için utandı. Yanında oturduğu Sidonie von Grasenabb'a, "Çok tuhaf, on dört yaşındayken ben de böyleydim," dedi.

Effi, Sidonie'nin buna itiraz edeceğini ya da en azından karşı olduğunu belli eden bir şeyler söyleyeceğini sanıyordu. Ancak Sidonie, "Tahmin edebiliyorum," dedi.

Effi sırf bir şeyler söylemiş olmak için yarı mahcup bir şekilde, "Babası da ne kadar şımartıyor," diye devam etti.

Sidonie başını salladı. "İşte asıl sorun burada. Kızını hiç eğitmemiş. Çağımızın tipik özelliği."

Effi bunun üzerine konuyu kapattı.

Bu arada kahveler içilmişti, civardaki ormanda yarım saatlik bir gezinti yapmak üzere ayağa kalkılar, önce içinde yabani hayvanların bulunduğu, etrafı çitle çevrili bir ağla gidilecekti. Cora ağılın kapısını açtı. İçeri girer girmez, geyikler onlara doğru geldiler. Masallardaki gibi çok etkileyici bir manzaraydı gerçekten. Ama bir resim kadar güzel olduğunun farkında olan genç kızın o kendini beğenmiş hali iyi bir etki bırakmamıştı, özellikle de Effi üzerinde. Effi kendi kendine, "Hayır, ben kesinlikle onun gibi değildim," dedi. "Biraz önce Sidonie'nin bana korkunç bir biçimde ima ettiği gibi, ailemden aldığım eğitim belki yetersizdi, belki de başka eksiklerim vardı. Evde bana karşı herkes çok iyi ve hoşgörülü davranıyor, herkes beni çok seviyordu. Ama şunu söyleyebilirim ki, benim hiç böyle yapmacık davranışlarım olmadı. Hulda öyleydi. İşte bunun için bu yaz Hohen-Cremmen'de tekrar görüştüğümüzde ondan hiç hoşlanmadım."

Ormandan başmüfettişin evine dönerken kar yağmaya başladı. Crampas, Effi'nin yanına yaklaşarak onu

selamlamak için fırsat bulamadığını söyleyip üzüntüsünü bildirdi. Aynı zamanda yere lapa lapa düşen karı gösterip, “Böyle yağmaya devam ederse, burada mahsur kalacağız,” dedi.

“Hiç fena olmazdı. Kar yüzünden bir yerde mahsur kalmayı uzun zamandır kafamda hoş bir hayal, bir korunma ve yardım hayali olarak kuruyordum.”

“Bu benim için yeni bir şey, hanımefendi.”

Gülmeye çalışan Effi, “Evet, hayaller kendine özgü şeylerdir,” diye sözüne devam etti. “İnsan bunları kendi yaşadıklarına göre değil, aynı zamanda herhangi bir yerde duyduğu ya da tesadüfen öğrendiği bir şeye göre de zihninde canlandırır. Çok okumuş, bilgili bir insansınız, Binbaşı. Ama sizin bilmediğinizi tahmin ettiğim bir şiirle –gerçi bu Heine’nin bir şiiri değil, ‘Deniz Hayaleti’ ve ‘Vitzliputzli’ değil, ama yine de bir şiir– size üstünlük sağlamış bulunuyorum. Şiirin adı ‘Tanrı’nın Duvarı’. Ben bu şiiri yıllar önce henüz çocukken, Hohen-Cremmen’deki rahibimizden öğrenip ezberledim.”

Crampas, “Tanrı’nın Duvarı,” diye tekrarladı. “Çok hoş bir başlık. Acaba konusu nasıl?”

“Çok kısa bir öykü anlatılıyor. Vaktiyle bir yerde savaş çıkmış. Bu, kışın yapılan bir savaşmış. Düşmandan çok korkan yaşlı bir dul kadın, kendisini düşmandan koruması ve evinin etrafına bir ‘duvar örme’ için Tanrı’ya yalvarmış. Tanrı da onun dualarını kabul ederek evini kar altında bırakmış ve düşman askerleri evi görmeden önünden geçip gitmişler.”

Crampas’ın şaşkınlığı açıkça belli oluyordu. Sohbet konusunu hemen değiştirdi.

Hava karardığında, hepsi Orman Başmüfettişinin evine dönmüşlerdi.

19. BÖLÜM

Saat yediden hemen sonra yemeğe oturuldu. Üzeri sayısız gümüş toplanla kaplı Noel ağacının bir kere daha ışıklandırılmasına herkes sevinliyordu. Ring'in evini daha önce hiç görmemiş olan Crampas, hayran kalmıştı. Yemek masasının Şam ipeğinden örtüsü, şarap soğutma kapları, gümüş takımların çokluğu; bütün bunlar bir Orman Başmüfettişinin yaşam standardını kat kat aşan şeylerdi ve insanın üzerinde müthiş bir etki bırakıyordu. Bu ihtişamın altında, Ring'in ürkek ve çekingen karısının Danzigli zengin bir buğday tüccarı aileden gelmesi yatıyordu. Evin duvarlarında çepeçevre asılı tabloların pek çoğu, bu zengin buğday tüccarının evinden getirilmişti. Bunların arasında buğday tüccarı ve karısının tablosu, Marienburg yemek salonu ile Danzig Meryem Ana Kilisesinin Ressam Memling tarafından yapılan ünlü mihrabının başarılı bir kopyası da vardı. Evin duvarlarını süsleyen resimler arasında Oliva Manastırının iki tablosu da yer alıyordu: Biri yağlı boya, öteki de mantar meşesi ağacı üzerine işlenmiş bir tabloydu. Bunlardan başka, büfenin üzerindeki duvara, Ring'in bir buçuk yıl önce ölen sefinin mütevazı mobilyaları arasında bulunan Prusyalı ulusal kahraman yaşlı Nettelbeck'in zamanla

koyulaşmış bir portresi asılmıştı. Bu portre açık artırmayla satışa sunulduğu sırada (ki o zamanlar bu bir âdetti) yaşlı denizcinin tablosuna talip olan çıkmamıştı. Bu ilgisizliğe çok kızan Innstetten, tabloyu kendisi almak istemişti. Ancak bu arada, Ring'in milliyetçilik duygusu kabarmış ve Kolberg Kentinin bu yaşlı savunucusunun tablosu, açık artırmaya katılan Orman Başmüfettişinde kalmıştı.

Nettelbeck tablosunun belki eksik yanları vardı; ama daha önce de belirtildiği gibi, evdeki ihtişamlı yaşamı ve zenginliği simgeliyordu. Sunulan yemek de bu ihtişamlı yaşama ve zenginliğe uyuyordu. Sidonie dışında herkes az ya da çok halinden memnundu. Sidonie, Innstetten ve Lindequist'in arasında oturuyordu. Cora'yı görünce, "İşte şu sevimsiz ve terbiyesiz kız yine karşıma çıktı," dedi. "Görüyor musunuz Innstetten, şarap bardaklarını konuklara sunarken nasıl da yılışıyor. Bu konuda büyük yetenek doğrusu. Bir lokantada garsonluk yapmalıymış. Çekilir gibi değil. Bir de dostunuz Crampas'ın bakışları yok mu! Bu işi ne kadar da iyi beceriyor! Bunun sonu nereye varır dersiniz?"

Innstetten, Sidonie'nin söylediklerine aslında hak veriyordu; ancak bütün bu sözlerin söyleniş tarzını çok incitici buldu. Alaylı bir şekilde, "Evet, hanımefendi, bunun sonu nereye varır, ben de bilmiyorum," dedi. Bunun üzerine, Sidonie, sol tarafındaki komşusuna döndü, "Söyleyin bakalım, sevgili Peder, bu on dört yaşındaki hoppa kız size ders almaya geldi mi?"

"Evet, sevgili matmazel."

"Kusura bakmayın Peder, ama ona gerekli şeyleri öğretememişsiniz. Günümüzde bunun ne kadar zor olduğunu biliyorum, ama genç beyinleri eğitme sorum-

luluğunu üstlenenlerin işlerini ciddiye almadıklarını da biliyorum. Bu durumda asıl kabahat anne-babalar-da ve eğitimcilerdedir.”

Innstetten’le aynı tarzda konuşan Rahip Lindequist, bütün bunları doğru bulduğunu, ancak çağın ruhuna karşı durmanın da çok zor olduğunu söyledi.

“Çağın ruhu!” dedi Sidonie. “Bana bunu anlatmaya çalışmayın. Bunu duymak istemiyorum. Bu en büyük zayıflık ifadesidir, iflas ilanı gibi bir şeydir. Bunun nasıl olduğunu bilirim. Hiçbir işe el atmamak, sıkıntı veren şeylerden kaçınmaktır; çünkü sorumluluk sıkıcıdır. Bize emanet olarak verilen canın günün birinde bizden geri alınacağı çok çabuk unutuluyor. Lütfen elinizi çabuk tutun, sevgili Peder, gençleri iyi eğitin, onlara ahlaki değerleri öğretin. İnsan, doğası gereği zayıf bir yaratıktır, be-
deniyle günah işlemeye her zaman eğilimlidir, ancak...”

Tam bu sırada İngiliz usulü kocaman bir rozbif geldi sofraya. Sidonie, Lindequist’in alaylı gülümseyişini fark etmeksizin rozbiften oldukça büyük bir parça aldı. Lindequist’in bu alaylı gülümseyişini fark etmediği için de rahat bir şekilde konuşmasını sürdürmesine şaşırmamak gerekirdi. “Burada gördüğümüz şeyle her yerde karşılaşmak mümkün. Her şey çarpık ve baştan itibaren yanlış. Ring, evet, orman yüksek müfettişi Ring – eğer yanılmıyorsam, İsveç’te ya da civarda bu isimde bir efsane kral yaşamış. Bir baksanıza, bu efsane kralın soyundan gelmiş gibi davranmıyor mu? Benim de tanıma fırsatı bulduğum annesi Köslin’de ütücülük yapardı.”

“Bunda bir kötülük göremiyorum.”

“Kötülük mü? Ben de göremiyorum. Bundan daha da kötüsü var. Sizin gibi kendisini Kilisenin hizmetine

adamış bir din adamından toplumsal düzenin sağlanması konusunda bir şeyler yapmasını beklemek zorundayım. Bir Orman Başmüfettişinin biraz daha alt kademedeki bir orman müfettişinden çok az üstün yanı vardır. Bir orman memurunun evinde böyle şık şarap soğutucuları ve zengin gümüş takımlar olamaz. Bütün bunlar yozlaşma alametleridir, görenek ve geleneklerimizden giderek uzaklaşıyoruz ve sonuçta da Matmazel Cora gibi çocuklar yetişiyor.”

Eğer tam bu sırada büyük bir kristal cam kase içinde dumanları tüten punç masaya gelmemiş olsaydı, –Ring’in evindeki Noel kutlamaları her zaman punç içilerek son bulurdu– içindeki öfkeyi kasmaya hazır olan Sidonie, geleceğe belki bugün de Cassandra’nın¹ gözüyle bakar ve yine kötümser kehanetlerde bulunurdu. Punç’un yanında daha birkaç saat önce piramit gibi özenle üst üste yerleştirilerek masaya konulmuş olan pastalardan daha da yüksek bir kule halinde ustaca istiflenmiş kekler ve Noel çörekleri de vardı. O zamana kadar kendisini tutmuş olan Ring, törensel bir edayla harekete geçti ve önünde duran büyük büyük kristal bardaklara, ustaca yay çizdirerek şarap doldurmaya başladı. Bayan Padden, onun bu ustaca şarap doldurmasını bir keresinde “Ring usulü şarap doldurma,” diye adlandırmıştı. Ama ne yazık ki o bugünkü toplantıya gelememişti. Ring bardağı doldururken, şarap pırıl pırıl parlayarak kıpkırmızı bir renk alır, bir tek damlası bile ziyan olmazdı. Bugün de böyle yapıyordu. Sonunda

¹ Yunan mitolojisinin bir kahramanı. Truva’nın son kralı Priamos’un kızı. Gelecekle ilgili kötü olayları önceden haber vermesine karşın, sözlerine inanılmayan kişi –çn.

herkes şarap bardağını eline alınca –kızıl sarı dalgalı saçlarıyla Crampas Amcasının kucasına oturmuş olan Cora da dahil olmak üzere–, Papenhagenli yaşlı Güldenkee, bu tür şöenlerde hep yaptığı gibi sevgili Orman Başmüfettişi dostunun şerefine kadeh kaldırmak için ayağa kalktı ve “Ring adının Almancamızda pek çok karşılığı vardır,” diye söze başladı. “Ağaçların yaşlanını gösteren halka anlamına geldiği gibi, perde halkası ve nişan yüzüğü gibi anlamları da vardır. Nişan yüzüğü deyince, mutlu bir tesadüf ki, pek yakın bir gelecekte böyle bir yüzüğün bu evin küçük ve güzel kızının sevimli parmağını süslediğini hep birlikte göreceğiz...”

Sidonie, “Utanç verici bir durum,” diye rahibin kulağına fısıldadı.

Güldenkee sesini yükselterek, “Evet, dostlarım,” diye devam etti: “Ring’in pek çok anlamı var, bu kelimle ilgili bir de öykü var. Üç yüzüğün öyküsü¹ diye bilinen şu Yahudi öyküsü. Her liberal çığırtkanlık gibi karışıklık ve felaket getirmekten başka bir işe yaramamış olan ve ileride de yaramayacak olan bir Yahudi öyküsü. Tanrı akıl ve izan versin. Sabrınızı ve anlayışınızı daha fazla istismar etmemek için izninizle konuşmamı burada sonlandırmak istiyorum. Ama şunu bilmenizi isterim ki, ben kesinlikle üç yüzük yanlısı değilim, dostlarım. Ben daha çok *tek bir yüzük yanlısıyım*, olması gerektiği gibi olan tek bir yüzük. Büyük Pomeranya’mızın Kessin kasabasında sahip olduğumuz mutluluğu, kralımızı ve vatanımızı Yüce Tanrı’yla birlikte

¹ Burada ünlü yazar ve şair Lessing’in “Bilge Nathan” adlı eserinde konu edilen Yüzük Parabolü “Ringparabel”e gönderme yapılıyor –çn.

koruma sorumluluğunu üstlenen herkesi –ki onlardan bazıları sizlersiniz (çığlıklar yükselir)– sayın dostum Ring şu yuvarlak yemek masasının çevresinde bir araya getirmiş bulunuyor. İşte, ben böyle bir Ring’in, böyle bir halkanın yanlısıyım. Ring sen çok yaşa!”

Herkes Güldenklee’nin sözlerini onayladı ve ev sahibi Ring’in etrafını sardı. Kendisine gösterilen yoğun ilgi devam ettiği için, Ring konuklarına şarap ikram etme görevini karşısında oturan Crampas’a devretmek zorunda kaldı. Bu sırada, ailenin iki çocuğunun öğretmeni, masanın bir ucundaki yerinden hışımla kalkarak piyanonun başına geçti ve Prusya marşının ilk notalarını çalmaya başladı. Bunun üzerine, herkes ayağa kalktı ve törensel bir edayla piyanoya eşlik etti: “Ben bir Prusyalıyım... bir Prusyalı olmak isterim.”

İlk kıtadan hemen sonra yaşlı Borcke, Innstetten’e dönerek, “Bu gerçekten güzel bir olay,” dedi. “Başka ülkelerde böyle şeyler olmaz.”

Bu tür milliyetçi görüşlere pek değer vermeyen Innstetten, “Hayır,” dedi, “başka ülkelerde başka şeyler vardır.”

Marşın bütün kıtaları söylendi, daha sonra arabaların hazır olduğu haberi verildi. Atları bekletmemek için hemen ayağa kalktılar; çünkü “atlara” gösterilen bu saygı, Kessin kasabasında da her şeyden önce geliyordu. Antrede bekleyen iki güzel hizmetçi kız, konukların kürklerini giymelerine yardım etti. Ring, ev sahibi olarak böyle şeyleri çok önemsiyordu. Herkesin mutluluğu yüzlerinden okunuyordu, hatta bazıları daha da mutlu görünüyordu. Konuklar arabalarına binmeye hazırlanıyorlardı ki birdenbire Gieshübler’in kızağının gelmediği söylendi. Gieshübler böyle durumlarda he-

men telaşlanmayacak ve yaygara koparmayacak kadar sakin ve kibar bir insandı; ama sonunda bir şey söylemesi gerektiğinden, Crampas'a dönerek neden böyle olduğunu sordu.

Evin uşağı, "Mirambo kızağı kullanacak durumda değil," dedi. "Kızağa koşulurken sol taraftaki at baldır kemiğini çok fena tepti. Şu anda ahırda acılar içinde kıvranıyor."

Bunun üzerine, Doktor Hannemann çağrıldı. Hannemann hemen ahıra koştu ve beş dakika sonra tam bir hekim soğukkanlılığıyla, "Evet, Mirambo'nun burada kalması gerekiyor. Sakince yatıp dinlenmekten başka şimdilik yapılacak bir şey yok. Zaten endişe edilecek bir durumu da yok," dedi. Bu bir dereceye kadar herkesi rahatlatmıştı; ancak bu durum Gieshübler'in kızağını eve kimin götüreceği sorununu ortadan kaldırmıyordu. Sonunda Innstetten, Mirambo'nun yerine kızağı kendisinin kullanabileceğini, doktor ve eczacıyı evlerine sağ salim götüreceğini söyledi. Dostlarına yardım etmek için genç karısından ayrı kalmayı bile göze alan kaymakamın bu nazik davranışına karşı, gülüşerek ve neşeli esprilerde bulunarak öneriyi kabul ettiler ve Innstetten, Doktor Hannemann ve Gieshübler'i kızağın arka koltuğuna buyur ettikten sonra yine kafilenin başına geçti. Crampas ve Lindequist hemen arkasından onu izliyordu. Bunların arkalarında da Kruse, mülki idare amirliğinin kızağıyla yerini alınca, Sidonie gülümseyerek Effi'ye yaklaştı ve onun kızağında boş kalan koltuğa oturup onunla birlikte gitmesine izin vermesini rica etti. "Bizim arabanın içi çok havasız oluyor, babam öylesinden hoşlanıyor. Ben sizinle sohbet etmek istiyorum, tabii, Quappendorf'a kadar. Morgenitz yolunun

ayrıldığı kavşakta inip yeniden bizim külüstür arabaya binmek zorunda kalacağım. Üstelik, babam arabanın içinde sigara da içiyor.”

Effi, Sidonie'nin kendisine arkadaşlık önerisinden pek memnun olmamıştı, tek başına seyahat etmeyi yeğlerdi. Ama Sidonie'nin önerisini kabul etmekten başka çaresi yoktu. Böylece, Matmazel Sidonie kızağa bindi. İki kadın yerlerine oturur oturmaz, Kruse atlara kamçıyı bastı. Denizin muhteşem bir görüntü sunduğu dik yokuştan indiler ve kum tepeliklerinin arasından geçerek sahil yoluna doğru ilerlediler. Bir mil uzunluğundaki bu yol neredeyse düz bir hat halinde Kes-sin Plaj Oteline kadar gidiyordu, oradan itibaren de sağa doğru kıvrılıp koruluğun içinden geçerek şehre çıkıyordu. Kar yağışı birkaç saat önce durmuştu, hava çok güzel ve temizdi. Göz alabildiğine uzanan karanlık denizin üstüne hilal şeklindeki ayın ışığı vuruyordu. Kruse, ara sıra karaya çarparak kırılan dalgaların köpükleri arasından, kıyıya çok yakın sürüyordu kızağı. Ürperen Effi, mantosuna sıkı sıkı sarıldı. Susmaya devam ediyordu ve kasten böyle yapıyordu; çünkü Sidonie'nin “Bizim arabanın içi boğucu oluyor,” demesinin aslında yalnızca bir bahane olduğunu, kendisine tatsız bir şeyler söylemek için yanına bindiğini çok iyi biliyordu. Genç kadın çok yorulmuştu, belki ormanda yaptıkları gezintiden, belki de yanında oturan Bayan Fleming'in ısrarı üzerine biraz fazla kaçırdığı punçtan yorgun düşmüştü. Bu yüzden gözlerini kapayarak uyuyormuş gibi yaptı ve başı gittikçe sola doğru eğildi.

“Başınızı bu kadar fazla sola eğmemelisiniz, hanımefendi. Kızak bir taşın üstünden geçmek zorunda kalırsa dışarıya fırlarsınız. Zaten kızağınızın koruyucu

kayışı da yok. Gördüğüm kadarıyla tutunacak kanca-ları da yok.”

“Koruyucu kayışlardan nefret ederim. Bunların so-ğuk bir yanı var. Kızaktan dışarıya fırlarsam da, aslın-da bu hoşuma gider, dalgaların arasına düşmeyi çok isterdim doğrusu. Kuşkusuz soğuk bir banyo yapmış olurum, ama bunun da bir zararı olmaz... Kulağınıza bir şeyler gelmiyor mu?”

“Hayır.”

“Müzik sesi gibi bir şey duymuyor musunuz?”

“Org sesi gibi mi?”

“Hayır, org sesine benzemiyor. Denizden geliyor di-yeceğim, ama bu başka bir şey, çok ince bir ses, nere-deyse insan sesi...”

Laf sokuşturmanın tam sırası geldiğine inanan Si-donie, “Bunlar yanılsamadır,” dedi. “Siz ruh hastası-sınız. Gaipten sesler duyuyorsunuz. Dilerim gerçek sesi de duyarsınız.”

“Evet, sesler duyuyorum... Biliyorum, bu bir çılgın-lık. Yoksa deniz kızlarının şarkı söylediklerini düşünür-düm. Rica ederim, bunun ne olduğunu söyleyin bana. Bakın, gökyüzüne kadar yükseliyor çakan ışık, kutup ışığı olmalı bu.”

“Evet,” dedi Sidonie. “Hanımefendi bu gördüğü şey dünyanın yedi harikasından biriymiş gibi hareket edi-yorlar. Ama böyle bir şey yok. Böyle bir şey olsa bile, doğaya tapınmaktan sakınmalıyız. Bütün fanilerin en kurumlusu olan dostumuz Ring’in kutup ışığı hakkın-daki konuşmasını dinlemek tehlikesinden uzak olma-mız bizim için gerçek bir mutluluktur. Bahse girerim ki, bunun, evindeki ziyafete daha büyük bir ihtişam vermek için Tanrı’nın kendisine verdiği bir lütuf oldu-

ğu kuruntusuna kapılırdı. Delinin biri o. Güldenkleee onun şerefine kadeh kaldırmasa daha iyi olurdu. Dostumuz Ring her vesileyle dinine çok bağılıymış gibi bir havaya bürünüyor, geçenlerde kiliseye bir mihrap örtüsü hediye etmiş, Cora da yardım etmiştir herhalde örtüye. Her şeyin suçlusu bu tür sahte dindarlardır; çünkü bu tür insanlar için dünyevi yaşam ve eğlence hep ön plandadır. Bunların günahları nedense öbür dünyayı düşünenlere yüklenir hep.”

“Bir insanın iç dünyasını okumak çok zordur.”

“Evet, çok zordur. Fakat bazılarında da çok kolaydır.”

Bunu söylerken, Effi’nin iç dünyasını okumak ister gibi, genç kadının yüzüne küstahça bakıyordu. Effi ise susuyordu, sabırsızca yüzünü yana çevirdi.

“Bazılarında bu çok kolaydır diyorum,” diye tekrarladı Sidonie. Bu arada amacına ulaşmıştı, sakince gülümseyerek konuşmasına devam etti: “Bizim Orman Başmüfettişi Ring işte bu çözülmesi kolay bilmecelerdendir. Çocuklarını böyle yetiştiren bir babaya sadece acırım ben. Ama onun iyi bir tarafı da var, her şeyi açık açık söylüyor. Bu konuda çocuklar da babaları gibi. Cora, Amerika’ya gideceğini, bir milyoner ya da Metodizm Tarikatı üyesi olmak istediğini söylüyor. Ama ne yaparsa yapsın, ne isterse istesin, o daha şimdiden mahvolmuş bir kız demektir. Ben hayatımda onun gibi on dört yaşında bir kız görmedim...”

Bu sırada kızak durdu. İki kadın ne olduğunu anlamak için etrafa bakınırken, sağ taraflarında, otuz adım kadar ötede, diğer iki kızağın da durduğunu fark ettiler. Innstetten’in kızağı epeyce ötede, Crampas’ın kullandığı kızaksa çok yakınlarındaydı.

“Ne oldu?” diye sordu Effi.

Kruse olduğu yerde yarım dönerek, “Schloon, hanımefendi,” dedi.

“Schloon mu? Bu da ne demek? Ben hiçbir şey göremiyorum.”

Kruse bu soruyu sormanın yanıtlamaktan daha kolay olduğunu söylemek ister gibi başını iki yana sallıyordu. Böyle yapmakta da haklıydı; çünkü Schloon’un ne olduğu öyle üç kelimeyle anlatılamazdı. Ama, Kruse’nin yardımına, her şeyi bildiği gibi Schloon’un ne olduğunu da bilen Sidonie koştu.

“Evet, hanımefendi,” diye başladı Sidonie. “Görünüşe bakılırsa durum kötü. Benim için pek sorun yok. Ben rahatlıkla giderim evimize. Arabalar gelince, benim için sorun kalmaz. Arabaların tekerlekleri yüksek. Üstelik atlar da buna alışık. Ama kızaklarda durum farklı. Kızaklar, Schloon’da batar. Siz istesenez de istemesenez de dolambaçlı bir yoldan gitmek zorundasınız.”

“Batmak mı? Çok rica ederim, matmazel, hâlâ tam olarak anlayabilmiş değilim. Schloon bir uçurum mu yoksa kurtuluşu olmayan herhangi bir şey mi? Ben buralarda böyle bir şeyin olabileceğini düşünmüyorum.”

“Gerçi boyutu küçük, ama buna benzer bir şey işte. Schloon aslında şu sağ tarafımızdaki Gothen Gölünden gelen ve kum tepelikleri arasından geçen küçük bir akarsu yatağıdır. Yazları genellikle kurur. Üzerinden rahatlıkla geçip gidersiniz ve bunun bir akarsu yatağı olduğunun farkında bile olmazsınız.”

“Ya kışın?”

“İşte kışın durum farklı. Her zaman değil, ama genellikle böyledir. İnsanı içine çeken bir girdap olur.”

“Tanrım, ne biçim isimler ve sözcükler bunlar!”

“... Evet, genellikle şiddetli bir girdap oluşur, en şiddetlisi de rüzgâr karaya doğru estiğinde olur. O zaman rüzgâr deniz suyunu bu küçük dere yatağına taşır, ama bunu görmek pek mümkün olmaz. İşte en kötü yanı da budur, asıl tehlike buradadır; çünkü her şey gizliden gizliye cereyan eder. Kumsal bütünüyle suyun altında kalır, suyla dolar. Artık kumsal olmayan böyle bir yerden geçmek istenilirse, o zaman sanki bir bataklık ya da sulak bir yerdeymişsiniz gibi saplanıp kalırsınız.”

Effi heyecanla, “Bunu bilirim,” dedi. “Bu bizim Hohen-Cremmen’deki bataklığımız gibi.” Onca korkusunun arasında genç kadının içi birdenbire sıla özlemiyle doldu.

İki kadın arasındaki konuşma böyle devam ederken, Crampas kızağından inmiş, bu durumda ne yapmak gerektiğini Innstetten’le görüşmek için en önde duran Gieshübler’in kızağının yanına gitmişti. Knut’un karşıya geçmeyi denemek istediğini, ama onun aptal olduğunu ve bu işten hiç anlamadığını, bu konuda kararı sadece bu yörede oturanların verebileceğini söyledi. Innstetten, Crampas’ı hayretler içinde bırakarak, tehlikeyi göze almaktan başka çare olmadığını, karşı tarafa geçmek için bir kere daha girişimde bulunulması gerektiğini söyledi... Innstetten her seferinde bu tür hikâyeler anlatıldığını biliyordu: Buradaki insanların batıl inançları vardı. Önemli bir şey olmamasına rağmen yine de korkuyorlardı. Knut bu işlerden anlamazdı, ama Kruse bir kere daha deneyebilirdi. Kızak devrildiği takdirde, Crampas yardım için kadınların arabasında (nasıl olsa kızağın arka bölümünde oturacak küçük bir yer vardı) bulunmalıydı. Aslında olabilecek en kötü şey, kızağın devrilmesiydi.

Crampas, Innstetten'in izniyle iki kadının yanına gitti ve gülerek Innstetten'in buyruğunu yerine getirmekte olduğunu söyledikten sonra bez kaplı ince bir tahtadan ibaret banka oturdu ve Kruse'ye, "Haydi, bas kamçıyı," dedi.

Kruse, atları yüz adım kadar geriye çekmişti. Hızlı bir çıkış yapıp kızağı karşıya geçirebileceğini ummasına karşın, atların ayağı Schloon'a değer değmez, dizlerine kadar kuma gömüldüler, öyle ki zavallı hayvanları geriye doğru çekerek güçlkle çıkarabildiler.

Crampas, "Olmuyor," dedi. Kruse de başını sallayarak onu onayladı.

Bunlar olurken, arabalar da gelmişti, en önde Grasenabblar'ın arabası vardı. Sidonie, Effi'ye teşekkür edip vedalaştıktan sonra kendi arabasına bindi. Nargilesini tüttüren babasının karşısına oturur oturmaz, araba Schloon'a doğru hareket etti. Atların ayakları epeyce derine gömüldü, ancak arabanın yüksek tekerlekleri sayesinde hiçbir sorunla karşılaşmadan tehlikenin üstesinden geldiler, yarım dakika bile olmamıştı ki araba karşıya geçti, Grasenabblar tırıs giden atlarıyla yollarına devam ettiler. Öteki arabalar da onları izliyordu. Effi onların arkasından kıskançlıkla bakmıyor değildi. Ama uzun sürmedi, çünkü bu arada kızaktakiler için bir çıkar yol bulunmuş, Innstetten, bataklıktan zorlanarak geçmek yerine, daha güvenilir bulduğu dolambaçlı yoldan gitmeye karar vermişti. Sidonie'nin daha ilk başta öngördüğü şeyin aynısı yapılacaktı. Sağ taraftan kaymakamın verdiği kesin talimat duyuldu. Şimdilik bu tarafta kalınacak, kum tepeliklerinin arasından geçildikten sonra yukarıdaki tahta köprüye kadar onun kızağı takip edilecekti. Her iki arabacı, Knut

ve Kruse bu talimatı aldı, Sidonie'ye yardım etmek için onunla birlikte kızaktan inmiş olan Binbaşı, Effi'ye yaklaşıp, "Sizi yalnız bırakmayacağım, hanımefendi," dedi.

Effi bir an duraksadı, ama daha sonra hemen öbür tarafa kaydı, Crampas da onun soluna oturdu.

Effi'nin bütün bu davranışları yanlış anlaşılabilirdi; ancak Crampas kadınları, kuruntuya kapılmayacak kadar iyi tanıyan bir adamdı. Effi'nin o durumda en doğru olanı yaptığının farkındaydı. Genç kadın için Crampas'ın kendisine yaklaşmasını engellemek mümkün değildi. Böylece önden giden iki kızağı uçarcasına izleyerek yola devam ettiler, öteki kıyısında koyu gölgeler halinde orman kümelerinin yükseldiği suyolunun hemen kenarından gidiyorlardı. Effi karşı tarafa bakarak, ormanın karaya doğru uzanan dış kenarından, yani öğleden sonra geldikleri yoldan geri gittiklerini düşündü. Ama, Innstetten bu arada başka bir plan yapmıştı. Kızağı tahta köprüden geçtiği anda, dıştan dolaşan yolu seçmek yerine orman kümelerinin arasından geçen daha dar bir yola saptı. Effi büyük bir korkuya kapıldı. Çevresindeki ışık ve aydınlık birden kaybolmuştu. Ağaçların karanlık tepeleri başının üzerinde kubbeleniyordu. Tir tir titremeye başladı, kendisine hâkim olmak için parmaklarını sıkıyordu. Aklından geçen düşünceler ve görüntüler birbirini kovalıyordu. Bunlardan biri "Tanrı'nın Duvarı" adlı şiirdeki anneydi. Tıpkı o kadın gibi, Tanrı'nın kendi etrafına bir duvar örmesi için dua etmeye başladı. Duanın sözleri iki üç defa dudaklarından döküldü; ancak birdenbire bunların ölü sözcükler olduğunu hissetti. Çok kor-

kuyordu, ama aynı zamanda bir büyüünün içindeymiş gibiydi, oradan çıkmak da istemiyordu.

“Effi” diye bir ses geldi kulağının dibinden, titrediğini duydu bu sesin. Crampas onun elini tuttu, hâlâ sımsıkı kapalı tuttuğu parmaklarını açarak ateşli öpücüklerle boğdu. Effi bayılır gibi oldu.

Yeniden gözlerini açtığında, ormandan çıkmışlardı. Biraz önlerinde hızla giden kızakların çingirak seslerini duyuyordu. Bu sesler gitgide belirginleşiyorlardı. Utpatel’in değirmeninin önünde, kum tepeciklerinden ayrılıp kasabaya giden yola saptıklarında, sağ tarafta çatıları karla kaplı küçük evler göründü.

Effi çevresine bakındı. Biraz sonra kızak kaymakamlık konutunun önünde durdu.

20. BÖLÜM

Effi'yi kızaktan indirirken keskin bakışlarla süzen, ancak karısının yaptığı ikili tuhaf yolculuk hakkında konuşmaktan kaçınan Innstetten, ertesi sabah erkenden kalkmıştı. Etkisinden bir türlü kurtulamadığı can sıkıntısını elinden geldiğince bastırmaya çalışıyordu.

Effi kahvaltı için odaya gelince, “Nasıl, iyi uyudun mu?” diye sordu Innstetten.

“Evet.”

“Ne mutlu sana. Ben kendim için aynı şeyi söyleyemiyorum. Rüyamda kızağınla birlikte Schloon'da kaza geçirdiğini gördüm. Crampas seni kurtarmaya çalışıyordu. Ama söylemek zorundayım ki, o da seninle birlikte bataklığa gömüldü.”

“Bütün bunları o kadar tuhaf anlatıyorsun ki, Geert. Arkasında gizli bir suçlama var sanki. Neden kaynaklandığını da hissedebiliyorum.”

“Çok tuhaf.”

“Demek Crampas'ın bize yardım teklifinde bulunmasını doğru bulmadın.”

“Bize mi?”

“Evet, bize. Sidonie ile bana. Binbaşının senin isteğin üzerine bize yardıma geldiğini unutmuş gibisin. Karşımda, sefil bir tahta parçasının üstünde, oldukça

rahatsız bir biçimde otururken, Grasenabbların arabası gelip Sidonie babasıyla birlikte gittiğinde, onu kovmam mı gerekirdi? O zaman kendimi gülünç duruma düşürmüş olurdum. Bunu sen de istemezdin, bu tür konularda ne kadar duyarlı olduğunu biliyorum. Senin izninle Crampas'la yaptığımız at gezintilerini bir hatırla. O zaman hiçbir şey demiyordun da, onunla birlikte kızak yolculuğu yaptım diye niye kızılıyorsun ki? Bizim evde soylu bir adama itimatsızlık göstermenin yanlış olduğunu söylerler.”

Innstetten sözcüklerin üzerine basarak, “Soylu bir adam, öyle mi?” dedi.

“Soylu bir adam değil mi yani? Sen kendin onun bir kavalie olduğunu söylemiştin, hem de mükemmel bir kavaliedir, demiştin.”

“Evet,” diye devam etti Innstetten. Sesi daha içtendi, ama gizlemeye çalışsa da alay ettiği belli oluyordu. “Kavalie olduğu doğru, hem de mükemmel bir kavalie olduğuna kuşku yok. Ama soylu bir adam olduğuna gelince, bundan kuşkuluyum, sevgili Effi. Soylu bir adam başka türlü davranır. Sen onun davranışlarında soyluluğa yakışır bir şey gördün mü? Ben görmedim.”

Effi önüne bakıp sustu.

“Görünüşe bakılırsa, aynı şeyleri düşünüyoruz, Effi. Zaten senin de dediğin gibi, suçlu benim. Burada deniz bir davranıştan söz etmek istemiyorum, böyle bir ifade kullanmak doğru olmaz sanırım. O halde suçlu benim. Böyle bir şeyin bir daha olmaması için elimden geleni yapacağımdan emin olabilirsin. Ama sana bir tavsiyede bulunmama izin ver, ona karşı sen de dikkatli olmalısın. Crampas çok saygısız ve düşüncesiz bir

adamdır. Genç kadınlar hakkında iyi şeyler düşünmez. Onu eskiden beri tanırım.”

“Bu sözlerine bir yanıt vermeyeceğim. Sadece onu yanlış tanıdığını düşündüğümü söylemekle yetineceğim.”

“Onu yanlış tanımıyorum.”

Effi bütün gücünü toplayarak, “Öyleyse beni yanlış tanıyorsun,” dedi, gözleriyle kocasının bakışlarına karşılık vermeye çalışıyordu.

“Seni yanlış tanımıyorum, sevgili Effi’ciğim. Sen çok güzel ve büyüleyici bir kadınsın; ancak tehlike karşısında kararlılık göstermek ve sağlam durmak pek sana göre değil.”

Innstetten gitmek için ayağa kalktı. Kapıya geldiğinde, Gieshübler’in bir notunu vermek için Friedrich içeri girdi. Not pek tabii genç kadına hitaben yazılmıştı.

Effi notu aldı. “Gieshübler’le gizli bir mektuplaşma,” dedi. “Sert kocam için yeni bir kıskançlık konusu daha. Yoksa, öyle değil mi?”

“Hayır, pek öyle değil, sevgili Effi’ciğim. Çılgınca bir şey belki, ama Crampas ve Gieshübler arasında bir ayırım yapmak zorundayım. Deyim yerindeyse, onlar aynı kıratla insanlar değiller. Bildiğin gibi, saf altının değeri kıratla hesaplanır, bazı durumlarda insanların da. Şunu da söylemeliyim ki, artık hiç kimse yakası ve önü dantel işlemeli gömlek giymediği halde, Gieshübler’in beyaz dantel işlemeli gömleğini, Crampas’ın kızıl sarı sakalından çok daha sevimli buluyorum şahsen. Fakat bunun kadın zevkine uygun olduğundan kuşkuluyum.”

“Biz kadınları olduğumuzdan daha zayıf yaratıklar sanıyorsun sen.”

“Aslında söylediklerim son derece anlamsız, boş bir teselli sadece. Ama şimdi bırakalım bunları. Gieshübler’in yazdıklarını oku en iyisi.”

Effi okumaya başladı: “Saygıdeğer hanımefendinin nasıl olduklarını sorabilir miyim? Schloon’dan sağ salim kurtulduğunuzu biliyorum, ama orman yolundan geçerken de insan pek çok tehlikeyle karşılaşabiliyor. Doktor Hannemann biraz önce Uvagla’dan döndü ve Mirambo’nun sağlık durumu hakkında verdiği bilgiyle beni rahatlattı. Dün onun durumunu bize söylediğinden daha kaygı verici bulmuş, ama bugün artık kaygılanacak bir durum yokmuş. Çok hoş bir geziydi doğrusu. Üç gün sonra yılbaşını kutlayacağız. Geçen seneki gibi bir kutlama töreni düzenlemiyoruz, ama bir balo olacak tabii. Sizin baloya geldiğinizi gören dans dünyası çok mutlu olacak, onlardan daha az mutluluk duymayacak olan dostunuz Alonzo Gieshübler en derin saygılarını sunar.”

Effi güldü: “Ee, ne dersin, Geert?”

“Daha önce de söylediğim gibi, seni Crampas yerine Gieshübler’le görmeyi tercih ederim.”

“Çünkü sen Crampas’ı fazla, Gieshübler’i ise az önemsiyorsun.”

Innstetten, şakayla karışık, parmağını Effi’ye doğru salladı.

*

Üç gün sonra yılbaşı gecesi idi. Effi, Noel arnağını olarak aldığı güzel bir tuvaletle baloya geldi; ama dans etmedi ve koroya ayrılan balkonun hemen yanındaki koltuklarda oturan yaşlı kadınların yanına gitti. Innstettenlerin görüşmeyi yeğlediği soylu ailelerden kimse

yoktu; çünkü kısa bir süre önce yaşlı Güldenkee tarafından “ahlak bozucu yönlendirmeler” de bulunmakla yeniden suçlanan dernek yönetimiyle küçük bir anlaşmazlık yaşanmıştı. Dernek üyesi olmamalarına rağmen yine de davet edilen, malikâneleri Kessin Irmağının öteki tarafında bulunan üç ya da dört soylu aile, buz tutmuş ırmağı geçerek gelmişti ve baloya katılabilecek olmalarına seviniyorlardı. Effi, Padden adındaki bir soylunun yaşlı karısı ile biraz daha genç olan Bayan Titzewitz’in arasında oturuyordu. Zarif bir kadın olan yaşlı Padden her bakımdan kendine özgü biriydi. Doğa ve din konularında inançları olmayan Wend Slavlarının çıkık şakak kemikleri ve Hristiyan-Cermen ırkının aşırı dindarlığı bu kadının bünyesinde bir denge kuruyordu. Bayan Padden’in aşırı dindarlığı o kadar ileri gidiyordu ki Sidonie Grasenabb’ın bağnazlığının onun yanında sözü bile edilmezdi. Buna karşın – belki de Radegast ve Swantowit Ailelerinin yaşam çizgileri onun kişiliğinde birleştiğinden, –uzun zamandan beri aile üyelerinin Tanrı’nın bir lütfu olarak sahip oldukları mizah duygusuna Bayan Paddende sahipti– onunla konuşup sohbet eden herkes, siyasi ve dini konularda kendisine muhalif de olsalar, onun bu neşeli ruh halinden çok etkileniyordu.

Bayan Padden, “Hadi söyleyin çocuğum. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz bakalım?” diye sordu.

“İyiyim, hanımefendi. Mükemmel bir kocam var.”

“Biliyorum. Ama bu her zaman yeterli değildir. Benim de çok iyi bir kocam vardı. Şimdi söyleyin bakalım, her şey yolunda mı? Sizi üzen hiçbir şey yok mu?”

Effi hem irkildi hem de duygulandı.

Yaşlı kadının bu rahat ve doğal ses tonunda insanın içini ferahlatan bir şey vardı. Onun çok dindar bir

kadın olması, bu duyguyu azaltmıyor, aksine daha da artırıyordu.

“Ah hanımefendi...”

“Bak, işte. Bunu bilirim. Hep aynı şey. Zaman bunu asla değiştiremez. Belki de böyle olması daha iyi; çünkü sevgili kızım, asıl sorun mücadele edebilmektir. İnsan kendi içindeki doğal insanla sürekli mücadele etmelidir. Nefsini mağlup edip canın yandığından dolayı içinden haykırmak gelirse, melekler de sevinip coşarlar!”

“Ah, hanımefendi. Bazen çok zor oluyor.”

“Kuşkusuz zordur. Fakat ne kadar zor olursa, o kadar iyidir. Buna sevinmelisiniz. İnsan bedeni suç işlemeye eğilimlidir. Benim erkek ve kız torunlarım var, bunu onlarda her gün gözlemleyebiliyorum, ama insanın irade gücüyle nefsini yenmeyi bilmesi lazım. Bunu bize Tanrı’nın elçisi, yaşlı Martin Luther’imiz öğretti. Onun ziyafet sofralarında yaptığı konuşmaları biliyor musunuz?”

“Hayır, hanımefendi.”

“Öyleyse, onları size göndereyim.”

Bu arada Binbaşı Crampas, Effi’nin yanına geldi ve sağlık durumu hakkında bilgi almak istediğini söyledi. Effi’nin kan beynine sıçramıştı. Ama bir şey söylemesine fırsat kalmadan, Crampas, “Beni hanımefendilerle tanıştırmanızı rica edebilir miyim?” dedi.

Effi, Crampas’ı iki kadına da tanıttı. Bu aileler hakkında önceden bilgi edinen Crampas, onlarla gevezelik ederken, Padden ve Titzewitz Ailelerinin adlarını duyduğu bütün üyelerinden teker teker söz etti. Aynı zamanda, Kessin Irmağının öteki tarafındaki eşrafa borçlu olduğu ziyareti hâlâ yapamadığı ve karısını tak-

dim edemediği için de özür diledi. “Suyun bu kadar büyük ayırıcı gücü olması çok tuhaf doğrusu. Bu tıpkı Manş Denizinin Kıta Avrupası’nı İngiltere’den ayırmasına benziyor...” diye ekledi.

Yaşlı Bayan Titzewitz, “Nasıl yani?” diye sordu.

Crampas, bir sonuca varmayacak açıklamalarda bulunmayı anlamsız buldu ve konuşmasına şöyle devam etti: “Fransa’ya giden yirmi Almandan bir tanesi bile İngiltere’ye geçmez. Bu, kuşkusuz aradaki denizden kaynaklanıyor. Tekrar ediyorum, suyun böylesine güçlü ayırıcı bir gücü var işte.”

İçgüdüüsü sayesinde bunda kinayeli bir şeylerin olduğunu hisseden Bayan Padden, suyun gücüyle ilgili olarak kendisi de bir şeyler söylemek istedi; ancak Crampas peş peşe sıraladığı cümlelerle kadınların dikkatini Stojentin adlı güzel bir genç kıza çekti. “Hiç kuşku yok ki, balonun kraliçesi bu genç hanım” derken, bir taraftan da bakışlarını Effi’ye çevirmiş, hayranlıkla onu seyrediyordu. Daha sonra çabucak bir reverans hareketi yaparak üç kadını selamladı ve uzaklaştı.

Bayan Padden, “Yakışıklı adam doğrusu,” dedi. “Evinize gelip gidiyor mu?”

“Arada sırada.”

“Gerçekten de yakışıklı bir adam,” diye tekrarladı Bayan Padden. “Ama kendine biraz fazla güveniyor. Kibir insanın başına felaket getirir... Ama bakın hele, Gerete Stojentin’le nasıl da dans ediyor. Aslında biraz yaşlı, en azından kırklarının ortasında.”

“Kırk dört yaşında.”

“Bak, bak! Onu iyi tanıyorsunuz galiba.”

Yeni yılın böyle heyecanlı olaylarla başlaması Effi için çok iyi oldu. Yılbaşı gecesinden beri sert bir poyraz esiyordu, takip eden günlerde rüzgâr fırtınaya dönüşecek kadar şiddetini artırdı. 3 Ocak günü öğleden sonra, bir geminin limana yanaşamadığı ve dalgakırana yüz adım kala karaya oturduğu haberi geldi. Sunderland'den gelen bir İngiliz gemisiymiş, kıydan görüldüğü kadarıyla güvertesinde yedi mürettebat varmış. Kılavuzlar gemiye ulaşmak için büyük çaba göstermelerine rağmen dalgaları aşmayı bir türlü başaramamışlar. Sahilden bir bot göndermek de mümkün olmamış, çünkü kıyıya vuran dalgalar çok şiddetliymiş. Bütün bunlar Effi için yeterince üzücüydü. Ama bu üzücü haberi veren Johanna'nın bir de sevindirici haberi vardı: Konsül Eschrich, kurtarma cihazı ve füze bataryasıyla birlikte yola çıkmış, gemiyi sağ salim kurtaracaklarmış. Mesafe, 1875 yılında yaşanan olayda olduğu kadar uzun değilmiş, o zaman bile başarılı olunabilmiş, hatta gemiyle birlikte bir kaniş köpeği bile kurtarılmış. Anlattıklarına göre, hayvanın kurtulunca sevinç gösterisinde bulunması, kaptanın karısını ve küçük Annie'den daha büyük olmayan sevimli çocuğunu kırmızı diliyle durup durup yalaması herkesi çok duygulandırmış.

Effi, "Geert, seninle gelip olanları görmek istiyorum," dedi. Hiç vakit kaybetmeden ikisi de yola koyuldu. Aslında tam zamanında gelmişlerdi; çünkü koruktan geçerek tam sahile inmişlerdi ki ilk atış yapıldı. Füzenin yakalama halatıyla birlikte fırtına bulutlarının altından uçarak geminin üstünden geçip öbür tarafa düştüğünü açık bir şekilde gördüler. Herkes geminin güvertesine koştu, küçük ipin yardımıyla halatı, kur-

tarma sepetiyle birlikte çektiler. Kısa bir süre sonra sepet dönerek geri geldi ve başında apreli kepiyle ince vücutlu ve yakışıklı bir tayfa karaya çıkarıldı. Sepet yeniden gönderilip ötekiler de teker teker karaya çıkarılırken, herkes tayfanın çevresini sardı, merakla soru üstüne soru sordu. Bütün mürettebat kurtarılmıştı. Effi yarım saat sonra kocasıyla birlikte eve dönerken, içinden kendisini kum tepeliklerin arasına atıp ağlamak geldi. İçini hoş bir duygu sarmıştı, bu da onu son derece sevindiriyordu.

Bu, ayın 3'ünde olmuştu. 5 Ocakta genç kadın, içeriği başka türlü olsa da, yeni bir heyecan daha yaşadı. Innstetten, şehir ve belediye meclisi üyesi de olan Gieshübler'e belediyeden çıkarken rastlamış ve ondan, şehir yetkililerinin garnizon inşası konusundaki düşüncelerinin Savaş Bakanlığınca sorulduğunu öğrenmişti. Talebin gerektiği biçimde karşılanması, yani ahır ve kışla binaları yapıp Savaş Bakanlığının hizmetine sunulması durumunda, iki süvari alayının buraya kaydırılmasına izin verilecekti. "Ee, Effi, bu habere ne dersin?" Effi dilini yutmuş gibiydi. Çocukluk yıllarının o masum sevincini yeniden yaşıyordu. Bu kırmızı üniformalı süvariler –bunlar da memleketi Hohen-Cremmen'dekiler gibi kırmızı üniformalar giyiyorlardı– cennetin ve masumiyetin bekçileriymiş gibi geldi ona. Bunları düşünürken susuyordu.

"Ama hiç bir şey demiyorsun, Effi."

"Evet, tuhaf bir durum, Geert. Bu haber beni öyle mutlu etti ki sevincimden hiçbir şey söyleyemiyorum. Acaba gelecekler mi? Gerçekten gelecekler mi?"

"Gelmeleri biraz zaman alacak kuşkusuz. Gieshübler, meslektaşlarının, yani kentin ileri gelenlerinin buna lâayık

olmadıklarını düşünüyor. Onur duyacaklarına, duymasalar bile en azından bunun kasabamıza sağlayacağı itibarı düşünüp hemen ve memnuniyetle kabul edeceklerine, çeşit çeşit itirazlarda bulunup yeni bina yapımı konusunda kararsız davranmışlar. Hatta, Pfefferkühler Michelsen daha da ileri giderek bunun kasabanın ahlakını bozacağını, kızı olan ailelerin tedbirli olmaları gerektiğini, pencerelerine parmaklık taktırmalarını bile söylemiş.”

“İnanılır gibi değil. Ben hayatımda bizim süvarilerimizden daha kibar, daha terbiyeli insan görmedim. Gerçekten görmedim, Geert. Bunu sen de bilirsin. Şimdi de Michelsen çıkmış, pencerelerinize parmaklık taktırın diyor. Acaba onun da kızı var mı?”

“Elbette var. Hem de üç kızı var. Üçü de tam bir erkek delisi.”

Effi buna çok güldü, uzun zamandır hiç böyle gülmemişti. Ama bu uzun sürmedi. Innstetten gittikten sonra yalnız kalınca, çocuğunun beşiğinin yanına oturdu, gözünden akan yaşlar yastığın üstüne damlıyordu. İçi yeniden sıkılmıştı, kendisini bir hapishane mahkûmu gibi hissediyor ve bundan kurtulamayacağını düşünüyordu.

Effi gerçekten çok acı çekiyordu ve bu esaretten kurtulmak istiyordu. İçindeki duygunun ne kadar güçlü olduğunu bilse de, iradesi zayıf bir kadındı. Kararlılık gösterecek gücü yoktu, bu yüzden de içinde uyanan bütün güzel duygular kaybolup gidiyordu. Böylece sürüp gidiyordu, bir gün, bu ruh halini değiştiremediği için; ertesi gün de değiştirmek istemediği için. Yasak ve gizemli olan onu bütünüyle etkisi altına almıştı.

Doğası gereği açık fikirli ve dürüst bir kadın olan Effi, gizli bir komedi oyununa gittikçe daha çok bu-

laşıyordu. Bazen bunun kendisi için ne kadar kolay olduğuna şaşırıyor ve korkuyordu. Yalnız bir konuda hep aynı kalmıştı: Her şeyi açıkça görüyor ve hiçbir şeyi olduğundan daha güzel göstermeye çalışmıyordu. Bir akşamüstü geç vakit yatak odasındaki aynanın karşısına geçti, ışıklar ve gölgeler yer değiştiriyor, Rollo dışarıda havlıyordu. Tam o sırada birinin arkadan ona baktığını hisseder gibi oldu. Ama kendisini çabuk topladı. “Bunun kim olduğunu biliyorum,” dedi, parmağıyla üst kattaki hayalet odasını işaret ederek. “Yukarıdaki şey değil. Bu başka bir şey.. vicdanın, Effi... sen mahvolmuş bir kadınsın.”

Bu durum böyle sürüp gidiyordu, ok yaydan çıkmıştı artık. Effi istese de bunun önüne geçemezdi. Bir gün yaşadığını, ertesi gün aynı şekilde yaşamak zorunda kalıyordu. Ayın ortasına doğru kent dışında oturan eşraftan davet geldi. Innstettenlerin görüşmeyi tercih ettiği dört aile sırayla ziyaret edilecekti: Ziyarete Borckelerle başlanacak, Flemingler ve Grasenabblarla devam edilecekti, en sonunda da Güldenklee Ailesine gidilerek ziyaret programı tamamlanacaktı. Hepsi de birer hafta ara ile olacaktı. Dört davet de haftanın aynı günü yapıldı. Belli ki bu aileler düzgün ve saygın bir görüntü vermenin yanı sıra, dostluk bağlarını da göstermek istemişlerdi.

Effi, “Ben gelemeyeceğim, Geert. Biliyorsun, haftalardır kür tedavisindeyim. Beni mazur gör lütfen,” dedi.

Innstetten güldü, “Kür tedavisindesin demek. Gelmeni bu kür tedavisine bağlamalıyım, öyle mi? Hayır, bu sadece bir bahane, aslında sen gelmek istemiyorsun.”

“İnan bana, düşündüğün gibi değil. Bunda senin sandığından daha samimiyim. Doktora danışmamı sen

kendin istedin. Ben de öyle yaptım. Şimdi doktorumun tavsiyesine uymak zorundayım. Doktorum kansız olduğumu söylüyor. Oldukça tuhaf bir durum, her gün demir ağırlıklı madensuyu içtiğimi biliyorsun. Borckelerin sunacağı yemekleri, domuz sosisleri ve salamlarını ya da jelatin içinde pişirilmiş yılanbalığı türünden yemekleri gözünün önüne getirirsen, bunun benim üzerimde ölümcül bir etki bırakacağını tahmin edebilirsin. Onun için sevgili karın Effi'nin gelemeyecek olmasına itiraz etmemelisin. Kuşkusuz bazen bana öyle geliyor ki..."

"Rica ederim, Effi..."

"... Burada sevindirici olan tek şey, sen giderken benim sana değirmene, kilise mezarlığına ya da Morgenitz yolunun ayrıldığı ormanın kenarına kadar eşlik edecek olmamdır. Oraya gelince arabadan iner, ağır ağır eve geri dönerim. En güzeli de kum tepeliklerinin arasından yürümek."

Innstetten, karısının bu isteğini kabul etmişti. Üç gün sonra kapılarının önünde bekleyen arabaya bindiler ve Effi, kocasına ormanın kenarına kadar eşlik etti. "Arabayı burada durdur, Geert. Şimdi sen soldan devam edersin, ben de sağdan devam ederek kumsala doğru gider, koruluğun içinden geçerek eve dönerim. Gerçi biraz uzak, ama o kadar da değil. Doktor Hanne-mann bana her gün yürümem gerektiğini, yürümemin ve temiz hava almamın sağlığım açısından çok gerekli olduğunu söylüyor. Sanırım haklı da. Bütün dostlarımızı selamımı söyle, yalnız Sidonie'ye söyleme."

Effi'nin ormanın kenarına kadar kocasına eşlik ettiği bu araba yolculuğu her hafta tekrarlanıyordu, ama genç kadın, doktorunun öngördüğü bu gezintileri diğer günlerde de düzenli bir şekilde yapıyordu. Genellikle In-

nstetten'in gazetelerin içine gömülmeye başladığı öğle sonu saatlerinde çıkıyordu gezintiye. Hava güzeldi, yumuşak ve serin bir rüzgâr esiyordu, gökyüzü bulutlarla kaplıydı. Yalnız başına gidiyor ve kapıdan çıkarken de Roswitha'ya şöyle diyordu: "Roswitha, ben şimdi şosedan aşağıya doğru yürüyeceğim, sonra sağa dönüp atlıkarıncaların bulunduğu meydana iner, orada seni beklerim. Gelip beni alırsın. Sonra, kayın ağaçlı yoldan ya da halatçılar yolundan birlikte geri döneriz. Ama Annie'yi uyutunca gel. Eğer uyumazsa, Johanna'yı gönder. Ya da en iyisi boş ver, gerekmez. Nasıl olsa yolu bulurum."

İlk gün, sözleştikleri gibi gerçekten de buluştular. Effi, uzun bir tahta sundurmanın önündeki banka oturmuş, kirisleri siyaha boyalı, sarı renkli alçak bir kâgir binaya bakıyordu. Burası bira içip solo¹ oynayanların geldiği bir birahaneydi. Hava henüz kararıyordu. Ama pencerelerde ışık vardı, dışarıya vuran ışık, kar yığınlarının ve yan tarafta duran birkaç ağacın üstüne düşüyordu. "Bak, Roswitha, ne kadar da güzel görünüyor."

Bu durum birkaç gün böyle devam etti. Ama Roswitha çoğu kez atlıkarıncanın ve tahta sundurmanın yanına geldiğinde Effi'yi orada bulamıyordu. Eve dönüp hole girince, Effi onu karşılayarak, "Nerede kaldın, Roswitha?" diye soruyordu. "Ben döneli çok oldu."

Bu, haftalarca böyle devam etti. Süvari alayına garnizon binası yapma işi, kasaba halkının çıkardığı güçlükler yüzünden sonuçsuz kalmışa benziyordu. Fakat görüşmeler tamamen kesilmeyip başka bir makamla, yani genel karargâhla yürütüldüğü için, Binbaşı Crampas bu konuda fikrine başvurulmak üzere Stettin'e çağ-

¹ Bir çeşit kâğıt oyunu -çn.

rılmıştı. Crampas, Stettin'e varışının ikinci günü Innstetten'e şunları yazdı: "Size haber veremedim gittiğim için beni bağışlamanızı rica ederim, Innstetten. Her şey çok hızlı gelişti. Bu işi mümkün olduğunca uzatmaya çalışacağım; çünkü insan dışarıda bulunmaktan memnun oluyor. Saygıdeğer koruyucu meleğim eşiniz hanımefendiye selamlarımı söyleyin."

Innstetten mektubu Effi'ye okurken, genç kadın sessizce dinledi ve şöyle dedi: "Böylesi çok daha iyi oldu."

"Ne demek istiyorsun?"

"Buradan gitmiş olması iyi oldu, diyorum. Dönüp dolaşıp aynı şeyleri anlatıyordu. Döndüğünde anlatacak yeni bir şeyleri olur belki."

Innstetten keskin bakışlarını karısının üzerinde dolaştırdı. Ama kuşku uyandıracak bir şey fark etmediği için tedirginliği çabuk yatıştı. Bir süre sonra, "Ben de gitmek istiyorum," dedi. "Hem de Berlin'e. O zaman belki ben de Crampas gibi anlatacak yeni bir şeylerle dönerim. Sevgili Effi'min yeni bir şeyler duymaktan çok hoşlandığını biliyorum. Güzel Kessin'imizde canı çok sıkılıyor. Buradan sekiz gün kadar uzak kalacağım, belki de dokuz. Korkman için hiçbir neden yok... o artık bir daha gelmez... üst kattakinden söz ettiğimi biliyorsun... gelecek olsa bile, senin yanında Rollo ve Roswitha var."

Effi hafifçe gülümsedi, fakat gülümseyişinde biraz hüznü vardı. Crampas'ın, kocasının hayaletle ve yarattığı korkuyla bir çeşit komedi oynadığını söylediği günü hatırladı. Büyük eğitimci! Ama haklı yanı yok muydu? Gerçekten de komedi değil miydi? Effi'nin aklından çeşit çeşit çelişkili düşünce geçiyordu.

Innstetten üç gün sonra yola çıktı.

Berlin'deki işi hakkında hiçbir şey söylememişti.

21. BÖLÜM

Binbaşı Crampas Stettin'den döndüğünde, Innstetten gideli henüz dört gün olmuştu. Crampas'ın verdiği bilgiye göre, yüksek makamlar iki süvari alayının Kessin'e kaydırılması fikrinden kesin olarak vazgeçmişlerdi. Kendisine söylendiğine göre, garnizon için bina yapmayı isteyen –özellikle de General Blücher gibi bir komutanın süvarileri için– o kadar çok kasaba varmış ki böyle bir teklifin Kessin'de olduğu gibi tereddütle değil, memnuniyetle karşılanmasına alışıkmişler. Crampas bunu söyleyince belediye meclis üyesi çok mahcup oldu. Bu başarısızlığı, arkadaşlarının dar görüşlülüğüne borçlu olduklarını düşünen Gieshübler ise pek sevinmişti. Haberin duyulması sade vatandaşlar arasında belli ölçüde hoşnutsuzluğa yol açmıştı. Hatta kız babası olan birkaç konsül, bir süreliğine de olsa, son derece memnuniyetsizdi. Ama bütün bunlar çabuk unutuldu; çünkü kasabada herkesin ağzında dolaşan bir soru, “Innstetten Berlin'e niye gitti?” sorusu, Kessin halkını ya da en azından eşrafı daha çok ilgilendiriyordu. Halk çok sevdiği kaymakamlarını kaybetmek istemiyordu. Ancak konuyla ilgili olarak ortalıkta çeşitli söylentiler dolaşıyordu. Bu söylentileri çıkaran Gieshübler değilse de, onun tarafından beslendiğine ve

onun tarafından etrafa yayıldığına kuşku yoktu. Söylentilere bakılırsa, Innstetten'in elçilik uzmanı olarak Fas'a gideceği, yanında da çeşitli hediyeler götüreceği, üzerinde Sanssouci Sarayı ile Yeni Saray'ın resimleri bulunan bir vazoyla birlikte büyük bir dondurma makinesinin de hediyelerin arasında bulunacağı konuşuluyordu. Dondurma makinesi, Fas'ın sıcak iklimi göz önüne alındığında o kadar olası görünüyordu ki buna herkes inandı.

Bu konuşmaları Effi de duyuyordu. Bu gibi söylenmelerle neşelendiği günlerin henüz geride kaldığı söylenemezdi. Ama yıl sonundan beri içinde bulunduğu sıkıntılı ruh haliyle böyle şeylere gülüp geçecek gücü yoktu artık. Yüzünün ifadesi değişmişti, genç bir kadinken sahip olduğu o yarı acındırıcı, yarı şakacı çocukça ifade silinmişti. Binbaşı Crampas'ın Stettin'e gidişinden beri ara verdiği gezilere, kumsala ve korusuğa yaptığı gezilere, o döndükten sonra yeniden başladı. Havanın uygun olmaması bile Effi'yi bu gezilerden alıkoyamıyordu. Roswitha'nın eskiden olduğu gibi yine halatçılar yolunun bitimine ya da kilise mezarlığının yakınına kadar gelip onu karşılaması kararlaştırılıyordu. Ama eskisinden de sık buluşamıyorlardı. "Roswitha, beni bulamadığın için sana kızmalıyım aslında, ama hiç önemli değil. Eskisi gibi korkmuyorum, mezarlıktan bile korkmuyorum artık. Ormanda henüz hiç kimseyle karşılaşmadım."

Effi bunu Innstetten'in Berlin'den dönmesinden bir gün önce söylemişti. Roswitha bu sözleri pek önemsememiş, kapıların üstüne çiçekten süsler koymakla meşgul olmuştu. Duvardaki köpekbalığının üstüne de bir çam dalı koymuştu, balık şimdi her zamankinden

de tuhaf görünüyordu. Effi, “Çok iyi oldu Roswitha,” dedi, “Innstetten yarın gelince bütün bu yeşilliklere çok sevinecek. Acaba bugün de yürüyüşe çıksam mı? Doktor Hannemann yürümem konusunda hep ısrar ediyor, benim bu işi yeterince ciddiye almadığımı, alsaydım daha sağlıklı görüneceğimi söylüyor. Ama bugün canım pek yürümek istemiyor. Yağmur çiseliyor, hava da çok kapalı.”

“Gidip yağmurluğunuzu getireyim, hanımefendi.”

“Evet, getir! Ama bugün peşimden gelme, nasıl olsa buluşamıyoruz,” dedi Effi gülerek. “Gerçekten bulamıyorum seni, Roswitha. Boş yere kendini üşütmeni istemem.”

Roswitha evde kaldı. Annie uyuduğu için, Bayan Kruse ile biraz laflamak üzere onlara gitti. “Sevgili Bayan Kruse,” dedi. “Bana Çinli’nin öyküsünü anlatacğınıza söz vermişsiniz. Dün tam anlatacakken Johanna geldi. Gerçi, Johanna davranışlarıyla bana böyle bir şeyin olamayacağını göstermeye çalışıyor, ama ben olduğuna inanıyorum. Çinli ile Thomsen’in yeğeninin, belki de torununun varlığına inanıyorum ben.”

Bayan Kruse başını salladı.

Roswitha konuşmasına devam ederek, “Bu ya mutsuz bir aşkmış (Bayan Kruse başını yeniden salladı) ya da mutlu bir aşkmış ki, Çinli her şeyin böyle aniden yok olmasına dayanamamış olmalı. Çünkü, Çinliler de insandır. Bizim başımıza ne geliyorsa onların da başına gelebilir.”

“Ne geliyorsa,” dedi Bayan Kruse. Bunu öyküsüyle de kanıtlayacaktı ki kocası içeri girdi ve “Hanım, bana şu cila şişesini ver,” dedi. “Yarın beyefendi geldiğinde, koşum takımlarını parlatılmış bulmalı. O her şeye dik-

kat eder. Bir şey söylemese bile, her şeyi gördüğünü anlarsınız.”

Roswitha, “Şişeyi size ben getireyim, Kruse,” dedi. “Karınız bana bir şey anlatıyordu da. Ama şimdi biter, hemen getiririm.”

Roswitha, birkaç dakika sonra elinde cila şişesiyle avluya geldi ve Kruse’nin biraz önce bahçe çitinin üstüne koyduğu koşum takımının yanına dikildi. Kruse şişeyi onun elinden alırken, “Tanrım, bunun pek faydası olmayacak,” dedi, “yağmur hiç durmadan çiseliyor, bu durumda cila kaybolur. Oysa her şeyin düzgün olması gerektiğini düşünüyorum.”

“Evet, öyle olmalı. Kruse, bak bu iyi bir cila, belli oluyor. İyi cila uzun süre ıslak kalmaz, çabuk kurur. Yarın hava nemli olsa da yağışlı olsa da bir zararı dokunmaz. Ama söylemem gerekir ki, şu Çinli’nin öyküsü tuhaftı doğrusu.”

Kruse güldü. “Bu çok saçma, Roswitha. Karım işini göreceğine, böyle saçma sapan şeyler anlatıyor hep. Ne zaman temiz bir gömlek giymek istesem bir düğmesi eksik olur. Buraya geldiğimizden beri böyle, hiç değişmiyor. Kafasında hep böyle tuhaf şeyler var, tabii bir de karatavuğu.¹ Üstelik karatavuğunun yumurtladığı da yok. Nasıl yumurtlasın ki? Zavallı tavuğun dırsarı bile çıktığı yok. Sadece horozun ötüşünü duymakla yumurtlayamaz ki. Hangi tavuk becerir ki bunu?”

“Bakın, Kruse, bunu karınıza anlatacağım. Ben sizi her zaman dürüst bir adam olarak tanıdım. Şimdi karşıma geçmiş, horozun ötmesi gibi saçma sapan şeylerden söz ediyorsunuz. Demek erkek milleti düşündü-

¹ Karatavuk: Masallardaki cadıların hayvanı –çn.

ğümnden daha da kötü. Aslında şimdi şu fırçayı elime alıp size güzel bir siyah bıyık yapmam gerekir.”

“Siz yaparsanız buna sevinirim, Roswitha.” Genellikle ağır başlı bir adam rolü oynayan Kruse, şakacı tavırlarını sürdürmek istiyormuş gibiydi ki karşısında birdenbire hanımefendiyi gördü. Genç kadın bu kez koruluğun öbür tarafından gelmiş, tam o sırada bahçe çitinin yanından geçiyordu.

“Merhaba, Roswitha. Bakıyorum da pek neşelisin. Annie ne yapıyor?”

“Uyuyor, hanımefendi.”

Roswitha bunu söylerken kızardı, hanımının üstünü değiştirmesine yardım etmek için konuşmasını yarıda keserek hemen eve gitti. Çünkü Johanna’nın evde olup olmadığı belli değildi, yapacak pek iş olmadığı, Friedrich ve Christel de ona can sıkıcı geldiği, hiçbir şey bilmedikleri için bu aralar daha çok karşıdaki “büroda” oluyordu.

Annie hâlâ uyuyordu. Effi beşiğin üzerine eğildi, sonra şapkasını ve yağmurluğunu çıkartıp yatak odasındaki küçük kanepeye oturdu. Islak saçlarını yavaşça geriye doğru fırçaladı, ayaklarını Roswitha’nın getirdiği alçak bir iskemleye koydu ve yaptığı oldukça uzun gezintiden sonra dinlenmenin tadını çıkarırken, “Roswitha, sana şunu söylemek zorundayım ki, Kruse evli bir adam,” dedi.

“Biliyorum, hanımefendi.”

“Evet, insan bazen her şeyi bilir, ama bilmiyormuş gibi davranır. Ama bundan bir sonuç alamaz.”

“Zaten bir sonuç beklediğim yok hanımefendi.”

“Bayan Kruse’nin ruh hastası olduğunu düşünüyorsan, o zaman çok yanılıyorsun demektir. Hastalar

herkesten uzun yaşar. Biliyorsun, onun bir karatavuğu var. Ondan kendini sakın, her şeyi bilir, her şeyi konuşur. Neden bilmem ama tüylerim diken diken oluyor. Bahse girerim ki, üst katta olup bitenlerin bu tavukla kesinlikle ilgisi var.”

“Buna inanmıyorum, ama insan yine de korkuyor. Her fırsatta karısının aleyhinde konuşan Kruse, herhalde beni bu düşüncemden vazgeçiremez.”

“Kruse ne dedi ki?”

“Gürültüyü farelerin çıkarmış olabileceğini söyledi.”

“Demek fareler. Fare bile olsa, yeterince can sıkıcı bir durum. Farelere hiç katlanamam. Ama senin Kruse ile nasıl sohbet ettiğini, ona karşı ne kadar samimi davrandığını gözlerimle gördüm. Hatta ona boyayla bıyık yapmaya bile çalışıyordun. Bu kadarı da fazla doğrusu. Sonra ortada kalırsın. Hâlâ güzel bir kadınsın, bir havan var, ama dikkatli ol, bu kadarını söylemeliyim. İlk aşk deneyimin nasıldı? Bana anlatabilir misin?”

“Ah, anlatırım tabii. Ama korkunçtu. Başımdan çok korkunç bir olay geçtiği için, Kruse konusunda içiniz rahat olabilir, hanımefendi. Başından benimki gibi korkunç bir olay geçen kişi akıllanmış sayılır, dikkat eder. Ara sıra o yaşadıklarım rüyama giriyor, ertesi gün kendimi dayak yemiş gibi hissediyorum. Öyle korkuyorum ki...”

Effi yerinden doğrulmuştu, başını koluna dayadı. “Haydi, anlat bakalım şu başından geçen korkunç olayı. Babamın evinde de duyardım bu tür şeyleri, hep aynı hikâyedir aslında...”

“Evet, hep aynı hikâye denir. Zaten ben de özel bir şey yaşadığımı söylemek istemiyorum, kesinlikle böyle bir şey yok. Ama işlediğim suç yüzüme vurulduğunda,

benim de 'evet, öyle oldu' demek zorunda kalmam korkunçtu gerçekten. Annem neyse de, ama köydeki demirci olan babam çok sert ve öfkeli bir adamdı. Olayı öğrendiğinde, ateşin içinden aldığı demir çubukla üstüme yürüdü ve beni öldürmek istedi. Bağırabildiğim kadar bağırdım ve kaçıp tavan arasına saklandım. Yere yattım, korkudan tir tir titriyordum. Beni çağırıp bir şey yapmayacaklarını söyleyene kadar da aşağıya inmedim. Bir de benden küçük bir kız kardeşim vardı. Beni gösterip, 'rüh sana,' diyordu. Sonra karnımdaki çocuğu doğurmanın zamanı gelince, gizlice yanımızdaki samanlığa gittim; çünkü evimizde doğurmaya cesaret edemiştim. Tanımadığım insanlar beni orada yarı ölü bir durumda bularak eve taşıdılar ve yatağıma yatırdılar. Üçüncü gün çocuğumu elimden aldılar. Çocuğuma ne yaptıklarını sorduğumda, emin ellerde olduğu söylendi. Ah, hanımefendi, kutsal Meryem Ana sizi böyle sefaletten korusun."

Effi birden ayağa kalktı, Roswitha'nın yüzüne hayretle bakıyordu. Bakışlarında öfkeden çok dehşet vardı.

"Neler söylüyorsun böyle, Roswitha! Ben evli bir kadınıym. Bana karşı böyle şeyler söylememelisin. Saygısızca ifadeler bunlar, hiç yakışık almıyor."

"Ah, hanımefendi..."

"Peki, sonra ne oldu, sen onu anlat bana. Çocuğu elinden aldıklarını söylemiştin, peki sonra ne oldu?"

"Birkaç gün sonra Erfurt'tan bir adam geldi. Muhtara gidip orada 'bir dadı' olup olmadığını sormuş. Muhtar da, 'var' demiş. Tanrı ondan razı olsun. İşte bu yabancı adam beni yanına aldı ve evine götürdü. O günden itibaren güzel günler geçirdim. Evrak kayıt memurunun dul eşinin yanında da iyi kötü yaşayıp git-

tim. Sonunda da sizin yanınıza geldim, hanımefendi. En çok sizin yanınızda rahat ettim.” Bunu söylerken, kanepeye yaklaşıp Effi’nin elini öptü.

“Roswitha, böyle sık sık elimi öpmemelisin. El öptürmekten pek hoşlanmam. Söylediğim gibi, Kruse konusunda dikkatli olmalısın. Yoksa sen çok iyi ve akıllı başında bir kadınsın... evli bir erkekle... hiç yakışık almaz.”

“Ah, hanımefendi. Tanrı ve kutsal melekler bize hep doğru yolu gösterirler. Başımıza gelen felakette de bir hayır vardır. Felaketten ders almayan asla iflah olmaz... Aslında erkeklere karşı değilim...”

“Bak, görüyor musun, Roswitha?”

“Dediğim gibi, aramızda bir şey yok, ama Kruse ile öyle bir şey başıma gelecek olsa, kendimi hemen denize atardım, başka yolu yok. Başımdan geçen o olay ve bütün yaşadıklarım, çok korkunçtu gerçekten. O talihsiz yavrucuğa ne mi oldu? Yaşadığını sanmıyorum. Onu öldürdüler, ama bütün suç benim.” Roswitha bunları anlattıktan sonra Annie’nin beşiğinin önüne çömeldi ve beşiği sallamaya başladı, bir yandan da hiç durmadan “Buhküken von Halberstadt” ninnisini söylüyordu.

“Sus, söyleme artık,” dedi Effi. “Başım ağrıyor. Bana gazeteleri getir. Acaba Gieshübler dergileri gönderdi mi?”

“Evet, gönderdi. Moda dergisi en üstteydi. Johanna karşıya gitmeden önce biraz karıştırdık. Öyle güzel ve çekici elbiseler giyemediği için Johanna çok üzülüyor. Moda dergisini de getireyim mi?”

“Evet, onu da getir. Lambayı da getirmeyi unutma.”

Roswitha gitti. Effi odada yalnız kalınca, kendi kendine, “İnsan kendisini nelerle avutmuyor ki,” dedi.

“Atkılı güzel bir kadın, tüllü şapkalı başka bir kadın, mankenler. Ama başka şeyler düşünmenin en iyi yolu da bu sanırım.”

*

Ertesi gün öğleden önce Innstetten'den bir telgraf geldi. İkinci trenle geleceğini, akşamdan önce Kesin'de olamayacağını bildiriyordu. Effi'nin bütün günü huzursuzluk içinde geçti. Hele şükür ki öğleden sonra Gieshübler geldi de birlikte bir saatten fazla zaman geçirdiler. Sonunda saat yedide araba kapının önünde durdu. Effi kocasını karşılamak üzere dışarı çıktı ve hoş geldin, dedi. Innstetten daha önce hiç olmadığı kadar heyecanlıydı, bu yüzden Effi'nin içtenliğiyle karışık mahcubiyetini fark edemedi. Evin koridorundaki lambalar ve mumlar yanıyordu. Friedrich'in dolapların arasındaki bir masaya koyduğu çay takımı, pırıl pırıl ışıkları yansıtıyordu.

“Burası tıpkı ilk geldiğimiz günkü gibi görünüyor. O günü hâlâ hatırlıyor musun, Effi?”

Effi başını salladı.

“Ama üstüne çam dalı konmuş köpekbalgı bugün daha sakın görünüyor. Rollo'da da bir çekingenlik var, patilerini omuzlarıma koymuyor artık. Neyin var, Rollo?”

Rollo efendisine sürünerek, geldiğine sevindiğini göstermek istiyordu.

“Rollo pek memnun görünmüyor, ya benden ya da başka bir şeyden memnun değil. Sanırım benim geldiğime sevinmedi. Artık içeri girsek diyorum.” Innstetten bunları söyledikten sonra odasına girdi. Kanepeye otururken, Effi'ye de yanına gelip oturmasını söyledi. “Berlin'de her şey çok güzeldi, hem de bek-

lentilerimin üstünde güzeldi. Ama orada geçirdiğim bütün o güzel günlere ve mutluluğuma rağmen hep seni özledim. Effi, ne kadar da güzelsin! Biraz solgun ve biraz da değişmiş görünüyorsun, ama bu halin sana çok yakışıyor.”

Effi kızardı.

“Bak, şimdi de yüzün kızardı. Ama dediğim gibi. Eskiden şımarık bir halin vardı; fakat birdenbire olgun bir kadın gibi davranmaya başladın.”

“Bunu senden duymak çok güzel, Geert. Ama sanırım laf olsun diye böyle söylüyorsun.”

“Hayır, hayır. Eğer iyi ve güzel diye bir şey varsa, bunu kendi hanene yazabilirsin...”

“Ben düşünüyordum ki...”

“Şimdi tahmin et bakalım, sana kimden selam getirdim.”

“Bunu tahmin etmem hiç de zor değil, Geert. Kendimi de aralarında saydığım biz kadınlar, –ki Berlin’den döndüğünden bu yana artık ben de kendimi kadın olarak görüyorum (bu arada kocasının elini tuttu ve güldü)– evet, biz kadınlar böyle şeyleri kolay tahmin ederiz. Biz öyle siz erkekler gibi ağırkanlı yaratıklar değiliz.”

“Peki, kimden dersin?”

“Kuzenim Briest’ten. Berlin’de tanıdığım tek insan kuzenim Briest’tir, tabii aramayacağını düşündüğüm ve bana selam göndermeyecek kadar kıskanç halalarımı saymazsam. Onların ne kadar kıskanç olduklarını anlamadın mı?”

“Evet, Effi. Gerçekten de öyleler. Sen böyle konuşunca, eski Effi’m sanki geri geldi. Şunu bilmeni isterim ki, hep bir çocuk gibi davranan o eski Effi’yi de seviyorum

ben. Tıpkı şimdi yanımda oturan saygıdeğer hanımefendiye sevdiğim gibi.”

“Öyle mi düşünüyorsun? Peki, ikisi arasında bir tercih yapman gerekirse...”

“Bu herhalde bir doktora konusu olurdu. Buna yanıt vermek istemem. Bak, Friedrich bize çay getiriyor. Bu anı ne kadar da özlemiştim! Bunu, Dressel Meydanında oturup senin sağlığına şampanya kadehlerimizi tokuştururken kuzenin Briest’e de söyledim... Kulakların çınlamıştır herhalde... Kuzeninin ne dediğini biliyor musun?”

“Aptalca bir şey söylemiştir herhalde. Bu konuda çok yeteneklidir de.”

“İşte, hayatım boyunca karşılaştığım en büyük nankörlük. Oysa o, ‘Effi’nin şerefine, benim güzel kuzenimin şerefine içelim,’ dedi. ‘Biliyor musunuz, Inns-tetten, sizi düelloya davet edip öldürmek istemişim. Neden mi? Çünkü Effi bir melek ve siz beni bu melekten mahrum ettiniz’ gibi laflar etti. Bunları söylerken o kadar ciddi ve üzüntülü görünüyordu ki insan onun söylediklerine inanabilirdi.”

“Oo, ben bu ruh halini çok iyi bilirim. Kaçınıcı bardaktaydınız?”

“Bunu şimdi hatırlamıyorum. Belki o zaman da hatırlayamazdım; ama Briest’in bunu söylerken çok ciddi olduğunu sanıyorum. Onunla evlenmen daha doğru olurdu belki de. Ne dersin, onunla mutlu olabilir miydin acaba?”

“Onunla mutlu olmak mı? Hayır, Geert. Şunu bilmeni isterim ki, onunla asla mutlu olamazdım.”

“Neden mutlu olamazdın? O gerçekten de sevimli ve cana yakın bir insan, üstelik akıllı da.”

“Evet, öyledir...”

“Fakat...”

“Fakat çocuk ruhludur. Bu, biz kadınların sevdiği bir özellik değil. Gerçi sen beni hep yarı çocuk ruhlu biri olarak gördün ve yetişmiş bir kadın olmama rağmen belki de hâlâ yarı çocuk sayıyorsun, ama biz kadınlar böyle çocuk ruhlu erkeklerden hoşlanmayız. Erkek dediğin erkek gibi olmalı.”

“Böyle söylediğine sevindim. Vay be, öyleyse insanın kendisine çok dikkat etmesi lazım. Bu durumda şanslı olduğumu söyleyebilirim; çünkü bir erkek olarak kadınlara nasıl davranmam gerektiğini, gelecekte de nasıl davranacağımı biliyorum... Söyle bakalım, bakanlık deyince aklına ne geliyor?”

“Bakanlık mı? Bu iki türlü olabilir. Devleti yöneten akıllı ve saygın insanlar olabileceği gibi, çok sade bir bina, İtalyanların dediği gibi bir palazzo, palazzo strozzi ya da pitti olabilir. Bunlar uymuyorsa, başka herhangi bir bina olabilir. Gördüğün gibi İtalya seyahatini boşuna yapmamışım.”

“Böyle bir palazzo’da, yani böyle bir bakanlıkta oturmak ister miydin?”

“Tanrı aşkına, Geert. Yoksa seni bakan mı yaptılar? Gieshübler böyle bir olasılıktan söz ediyordu. Prens her şeyi yapabilir. Tanrı sonunda bana bunu da gösterdi, hem de on sekiz yaşındayken.”

Innstetten güldü. “Hayır, Effi. Bakan olmadım. Henüz daha o kadar ileri gitmedik. Umarım Tanrı bana daha çok yetenek verir ve bakan da olurum.”

“Bakan olmadın, öyle mi?”

“Hayır, hayır. Doğruyu söylemek gerekirse, bir bakanlık binasında oturmayacağız. Şimdi nasıl kayma-

kamlık konutuna gidiyorsam, o zaman da her gün bakanlığa gideceğim, bakana sunum yapacağım ve yerel yöneticileri teftiş ederken ona seyahatinde eşlik edeceğim. Sen de bakanlık müşavirinin karısı olacaksın ve Berlin'de yaşayacaksın. Altı ay geçmeden Kessin'de yaşadığın, Gieshübler'den, kum tepeciklerinden ve koruluktan başka hiçbir şey görmediğin o zamanları unuttur gidersin.”

Effi hiçbir şey söylemedi; ama gözleri gittikçe büyüyor, dudaklarının çevresindeki kaslar hafifçe seğiriyordu. Narin bedeni titriyordu. Birden oturduğu yerden kayıp Innstetten'in önüne çöktü, onun dizlerine sarılarak dua eder gibi bir sesle, “Çok şükür, Tanrım!” dedi.

Innstetten'in yüzü sapsarı oldu. Bu da neydi böyle? Haftalardır pek dikkat çekmeden, ama sürekli artarak üstüne gelen şey kendisini yeniden belli etmişti. Bu durum onun gözlerinden o kadar net anlaşıyordu ki Effi birden korktu. Genç kadın, içindeki gizli suçun itirafından başka bir şey olmayan güzel bir duyguya kapılmış, bu sırada söylemesi gerekenden daha fazlasını söylemişti. Şimdi bunu telafi etmeliydi. Ne pahasına olursa olsun bir çıkış yolu bulmalıydı.

“Kalk, Effi. Neyin var senin?”

Effi hemen ayağa kalktı, ama kanepedeki yerine oturmayarak yüksek arkalıklı bir sandalye çekti, görünüşüne bakılırsa, bir yere yaslanmadan duracak gücü yoktu.

Innstetten, “Neyin var senin?” diye tekrarladı. “Burada çok güzel ve mutlu günler geçirdiğini sanıyordum. Meğerse burada yaşadığın her şey dehşet vermiş sana. ‘Çok şükür Tanrım!’ diye haykırdın adeta. Seni korkutan ben miydim? Yoksa başka bir şey mi? Hadi söyle.”

Effi kendisini zorlayarak sesinin titremesine engel olmaya çalışırken, “Bir de soruyorsun, Geert,” dedi. “Mutlu günler! Evet, kuşkusuz mutlu günlerim oldu, ama sıkıntılı günlerim de oldu. Burada hissettiğim korkudan hiçbir zaman tam olarak kurtulabilmiş değilim. Aynı yüzü, rengi soluk aynı adamı, aynada sırtımın arkasından beni seyrederken görelî on dört gün bile geçmedi. Senin burada olmadığın gecelerde o yine geldi, gerçi yüzünü görmedim; ama her zaman olduğu gibi yine yatağımın kenarından sürünerek geçti ve Rollo yine havlamaya başladı. Rollo’nun havlamasını duyan Roswitha hemen içeri geldi ve yatağımın kenarına oturdu. Ancak şafak sökerken yeniden uyuyabildik. Burası perili bir ev, Geert. Buranın perili bir ev olduğuna giderek ben de inanmak zorunda kaldım. Aslında beni buna sen inandırdın, ne de olsa sen bir eğitimcisin. Evet, öylesin Geert. Neyse, geçelim şimdi bunları. Nasıl olursa olsun, hiç önemli değil. Bildiğim kadarıyla ben tam bir yıldan beri, belki de daha uzun bir süredir bu evde korku içinde yaşıyorum. Buradan gidecek olursam, öyle sanıyorum ki, bu korkudan kurtulmuş olacağım, yeniden özgür olacağım.”

Innstetten gözlerini karısının üstünden hiç ayırmamış, onun her sözünü dikkatle dinlemişti. “Sen bir eğitimcisin demek de ne oluyor? Buranın perili bir ev olduğuna giderek ben de inanmak zorunda kaldım da ne demek?” Bütün bunlar ne demekti? Nereden çıkmıştı? Innstetten içindeki kuşkunun yeniden harekete geçtiğini ve giderek kök saldıgını hissediyordu. Ama o, insan olarak içimizdeki bu duygusal kıpırtıların bizi yanılttığını, gözlerimizi dört açmamı-

za rağmen, bizi kör eden güven duygusundan ziyade kıskançlık duygusunun bizi yanılgıya düşürdüğünü bilecek kadar görmüş geçirmiş bir adamdı. Durum pekâlâ Effi'nin dediği gibi de olabilirdi. Öyleyse neden "Tanrım, çok şükür!" diye haykırmasın ki!

Innstetten böylece bütün olasılıkları göz önüne alarak kuşkusunu yendi ve elini masanın üzerinden karısına uzattı, "Beni bağışla, Effi. Anlattıklarına öyle şaşırdım ki... kuşkusuz bu benim suçum. Kendimle çok meşguldüm... Biz erkekler çok bencil insanlarız. Ama her şey değişecek. Berlin'in iyi tarafı şu: Orada perili evler yok. Zaten oraya hayaletler nereden gelebilir ki? Hadi, şimdi karşıya gidelim de Annie'yi bir göreyim. Yoksa, Roswitha ilgisiz bir baba diye beni suçlar."

Effi, kocasının bu sözleriyle giderek sakinleşmişti. Kendisinin neden olduğu bir tehlikeden kurtulduğu duygusu, ona eski yaşama gücünü ve enerjik duruşunu yeniden kazandırdı.

22. BÖLÜM

Ertesi sabah ikisi birlikte biraz gecikerek kahvaltı etti. Innstetten can sıkıntısını ve huzursuzluğunu yenmişti. Büyük bir tehlikeden kurtularak tekrar özgürlüğe kavuştuğu duygusu Effi'yi çok sevindirmişti. Yalnızca neşelenmekle kalmamış, o eski kabına sığmaz, taşkın halini yeniden kazanmıştı. Henüz Kessin'deydi, ama Kessin'i arkasında, çok uzaklarda bırakmış gibi hissediyordu.

Innstetten, "Effi düşündüm de, evimizle ilgili olarak söylediklerinde hiç de haksız değilsin. Bu ev, Kapitan Thomsen'e uygun olabilirdi; ama senin gibi genç ve nazlı bir kadına değil. İçindekilerin hepsi de modası geçmiş şeyler, yer bile yok. Berlin'de her şeyin olacak, buradakinden çok daha büyük bir salonun da olacak. Koridorlarda ve merdivenlerde renkli camlı yüksek pencereler bulunacak, camlarında da İmparator Wilhelm'in asalı ve taçlı portresi, Azize Elizabeth ve Meryem Ana'nın resimleri gibi dinsel resimler. İstersen, Kutsal Bakire Meryem diyelim, Roswitha'ya bunu borçluyuz sanırım." Effi güldü. "Öyle olsun, bakalım. Ama Berlin'de bize evi kim tutacak? Kuzenim Briest'e ev aratmayı düşünmem. Yoksa halalarımın mı rica etsem? Bu işi en iyi onlar becerir."

“Evet, ev tutmak gerekecek. Bu işi hiç kimse yapmak istemez. Bence en iyisi senin gitmen.”

“Peki, ne zaman gideyim?”

“Mart ortasında.”

“Ama çok geç olur, Geert. Sonra bütün evleri elimizden geçiririz. Güzel bir ev bulmamız çok zor olur.”

“Doğru söylüyorsun. Ama ben daha dün geldim. Sana yarın yola çık diyemem ki. Bu bana yakışmaz, bunu yapamam. Sana tekrar kavuştuğuma sevinirken, nasıl yaparım bunu.”

Effi, içindeki mahcubiyet duygusunu gizlemek için kahvaltı takımını gürültüyle toplarken, “Hayır, olmaz,” dedi. “Bu kadar çabuk olmamalı, bugün ya da yarın olmasın, ama önümüzdeki günlerde mutlaka gitmeliyim. Uygun bir ev bulunca hemen geri dönerim. Yalnız senden bir ricam var. Roswitha ve Annie de benimle gelsinler. Aslında en iyisi senin de gelmen, ama görebildiğim kadanyla bu mümkün değil. Ayrılığımızın uzun sürmeyeceğini sanıyorum. Evi nerede tutacağımı şimdiden biliyorum...”

“Nerede?”

“Bu benim sırtım olarak kalsın. Benim de bir sırtım olsun ki sana sürpriz yapabileyim.”

Bu sırada Friedrich, postadan gelen mektupları ve gazeteleri vermek için içeri girdi. Bunların çoğu resmi mektuplardı. “Bak, sana da bir mektup var,” dedi Innstetten. “Eğer yanılmıyorsam, bu annenin el yazısı.”

Effi mektubu aldı. “Evet, annemden geliyor. Ama bu Friesack Postanesinin damgası değil. Damganın üstünde Berlin yazıyor.”

Innstetten gülerek, “Doğru,” dedi. “Bunda olağanüstü bir durum yok. Annen herhalde Berlin’e gitmiş ve kaldığı otelden sevgili kızına mektup göndermiş.”

“Evet, öyle olmalı,” dedi Effi. “Ama birden korktum ve heyecanlandım doğrusu. Hulda Niemeyer’in hep söylediği şu sözle de kendimi teselli edemiyorum: ‘İnsanın korkması, umut etmesinden daha iyidir,’ derdi. Sen ne dersin?”

“Bir rahip kızının söyleyebileceği söz değil bu. Ama şimdi şu mektubu oku lütfen. Mektup açacağı işte burada.”

Effi zarfı keserek açtı ve mektubu okumaya başladı: “Sevgili kızım Effi. 24 saatten beri Berlin’deyim. Doktor Schweigger’e konsültasyon için gelmişim. Beni görünce tebrik etti, şaşırarak neden tebrik ettiğini sorduğumda, Bakanlık Direktörü Wüllersdorf’dan, Innstetten’in bakanlığa tayin edildiğini öğrendiğini söyledi. Böylesine önemli bir haberi üçüncü bir kişiden öğrenmek zorunda kaldığım için biraz kırıldım size; ama duyduğum gurur ve büyük sevinç dolayısıyla sizi affediyorum. Aslında ben (Innstetten daha Rathenowluların yanındayken) onun bir gün çok önemli bir göreve geleceğini biliyordum. Bunun *sana* çok yararı olacak. Tabii burada bir ev tutmanız ve evinizi yeni baştan döşemeniz gerekecek. Sevgili Effi’m eğer annenin tavsiyelerine ihtiyacın olursa, ilk fırsatta hemen buraya gel. Ben kür tedavisi için sekiz gün daha burada olacağım. Şayet bu süre yeterli olmazsa, belki daha da kalırım. Doktor Schweigger bu konuda net bir şey söylemiyor. Schadow Caddesinde kendime özel bir oda tuttum. Pansiyonda daha başka boş odalar var. Gözümdeki sorununu sen geldiğinde konuşuruz. Şimdi beni daha çok sizin geleceğiniz ilgilendiriyor. Briest bunu duyunca çok sevinecektir. Böyle haberler karşısında ilgisiz gibi davranır, ama aslında benden daha ilgilidir. Innstet-

ten'e selamlarımı söyle. Annie'yi benim için öp, belki onu da yanında getirirsin. Her zaman olduğu gibi seni candan seven annen Luise von B."

Effi mektubu elinden bıraktı ve hiçbir şey söylemedi. Ne yapması gerektiğini çok iyi biliyordu, ama bunu söyleyemiyordu. Berlin'e gitme önerisini Innstetten yapmalıydı, kendisi de bunu biraz tereddütle kabul etmeliydi. Innstetten gerçekten de kapana sıkışmıştı. "Ee, Effi, çok sakın görünüyorsun," dedi.

"Ah, Geert! Hayatta her şeyin iki farklı yüzü olması ne kötü! Bir taraftan birkaç gün için de olsa annemi tekrar göreceğime seviniyorum, ama buna karşı o kadar çok engel var ki."

"Ne gibi?"

"Bildiğin gibi annem çok katıdır, yalnızca kendi isteklerine göre hareket eder. Babama istediği her şeyi yaptırmıştır. Ama ben *kendi* zevkime göre bir ev tutmak ve içini kendi istediğim gibi döşemek isterim."

Innstetten güldü. "Peki, hepsi bu kadar mı?"

"Yo, aslında hepsi bu kadar değil." Effi cesaretini topladı, kocasının yüzüne baktı ve "İşin aslı, senden hemen ayrılmak istemiyorum, Geert," dedi.

"Seni gidi seni, zayıf noktayı bildiğin için böyle konuşuyorsun. Ama biz erkekler kendini beğenmiş insanlarız, söylediklerine inanmak istiyorum. Sana inanmak ve bir kahraman, hakkından feragat eden bir erkek rolü oynamak istiyorum. Ne zaman istersen ve vicdanın nasıl el verirse, yola o zaman çık."

"Böyle konuşmamalısın, Geert. 'Vicdanın nasıl el verirse' de ne demek? Bu sözlerle benim aşkı arayan kadın rolü oynamamı istiyorsun, o zaman sana cilveli bir kadın edasıyla, 'Ah, Geert, öyleyse hiç gitmeyeyim' ya da buna benzer şeyler söylemem lâzım."

Innstetten parmağını Effi'ye uzatarak seni gidi seni der gibi bir hareket yaptı.

“Çok tatlısın, Effi. Görüyorum ki, senin de öteki kadınlardan geri kalır yerin yok. Ama şimdi bırakalım bunları. Babanın her zaman dediği gibi, ‘bu çok derin bir konu’. Şimdi söyle bana, ne zaman gitmek istiyorsun?”

“Bugün günlerden salı. Cuma günü öğle üzeri gemiyle yola çıkarım. Akşamüstü de Berlin’de olurum.”

“Tamam. Peki, ne zaman geri döneceksin?”

“Pazartesi akşamı diyelim. Berlin’de üç gün kalmış olurum.”

“Olmaz. Üç gün çok az. Üç güne sığdıramazsın. Zaten annen de seni bu kadar erken bırakmaz.”

“O halde gerektiği kadar.”

“Peki.”

Innstetten kaymakamlığa gitmek üzere ayağa kalktı.

*

Hareket tarihine kadar günler göz açıp kapayıncaya dek geçti. Roswitha birlikte gideceği için çok mutluydu. “Ah, hanımefendi, gerçi Kessin de güzel bir yer, ama Berlin bir başkadır. Hele atlı tramvay! Çanı çalınca, insan sağa mı sola mı gideceğini bilemiyor, her şey üstüne üstüne gelecekmiş gibi oluyor. Hayır, burada böyle şeyler yok. Kimi gün beş-altı kişi bile göremiyoruz. Hep kum tepelikleri ve deniz. Denizin hışırtısından başka hiçbir şey duymuyor insan.”

“Evet, Roswitha, haklısın. Deniz hiç durmadan hışırdıyor, ama gerçek bir yaşam yok. İnsanın aklına çeşit çeşit aptalca fikirler geliyor. Sakın itiraz etme bana, Kruse ile olan ilişkin hiç uygun değildi.”

“Ah, hanımefendi...”

“Şimdi bırakalım bunları. Sen bunu nasıl olsa itiraf etmeyeceksin. Eşyaları toplamaya başla. Yanına fazla eşya al. Kendi eşyanın hepsini alabilirsin, Annie’nin-kileri de.”

“Buraya geri döneceğimizi sanıyorum.”

“Herhalde ben yalnız döneceğim. Beyefendi dönmemi istiyor. Ama siz belki orada, annemin yanında kalacaksınız. Annie’ciğimi şımartmasına izin verme. Bana karşı ara sıra sert davranırdı, ama torun söz konusu olunca...”

“Annie’ciğim de çok tatlı oldu, insanın mıncıklayıp ısırası geliyor. Onu herkes sevmek isteyecektir.”

Bu konuşma Berlin’e hareket etmeden bir gün önce, yani perşembe günü olmuştu. Innstetten civardaki köylere gitmişti ve ancak akşama doğru dönmesi bekleniyordu. Öğleden sonra Effi de kasabaya inerek, pazar meydanına kadar uzanmıştı. Oradaki eczaneye girdi ve bir şişe ferahlatıcı, *Sal volatile* istedi. Kendisiyle ayaküstü sohbet etmekten her zaman keyif alan ve Gieshübler gibi her fırsatta kendisine kur yapan yaşlı kalfaya: “İnsan kiminle yolculuk edeceğini bilemez ki,” dedi.

Effi ferahlatıcı şişeyi çantasına koyarken, “Doktor Bey evde mi?” diye sordu.

“Evet, evde hanımefendi. Yan odada gazete okuyor.”

“Acaba rahatsız etmiş olur muyum?”

“Hayır, asla.”

Bunun üzerine Effi içeri girdi. Burası yüksek tavanlı küçük bir odaydı. Duvarlar çepeçevre raflarla kaplıydı. Raflarda çeşit çeşit şişeler ve cam kaplar vardı. Duvarlardan birinde, önlerinde birer demir halka bulunan,

içlerinde reçeteler duran, alfabetik sıraya göre dizilmiş küçük çekmeceler yer alıyordu.

Gieshübler, Effi'yi karşısında görünce çok memnun olmuş ve bir o kadar da şaşırılmıştı. "Ne büyük bir onur. Burada, benim ilaç şişelerimin arasında... Hanımefendiden bir dakika oturmalarını rica edebilir miyim?"

"Elbette, sevgili Gieshübler. Ama sadece birkaç dakika. Daha fazla kalamam. Size veda etmek için geldim."

"Ama hanımefendi, tekrar döneceksiniz değil mi? Bana sadece üç dört gün kalacağınız söylenmişti..."

"Evet, sevgili dostum, tekrar döneceğim. En geç bir hafta sonra Kessin'e geri dönmemi kararlaştırdık. Ama belki hiç dönmeyebilirim de. Belli olmaz, her şey olabilir, binlerce olasılık var... Bana hâlâ çok genç olduğumu söylemek istediğinizi biliyorum... ama gençler de ölür. Daha başka olasılıklar da var. Onun için bir daha hiç dönmeyecekmişim gibi size veda etmek istiyorum."

"Ama hanımefendi..."

"Evet, bir daha hiç dönmeyecekmişim gibi. Size her şey için teşekkür etmek istiyorum, Gieshübler. Siz burada benim en iyi dostum oldunuz, buranın en iyi insanı sizsiniz kuşkusuz. Yüz yaşına kadar yaşasam da sizi asla unutmayacağım. Zaman zaman burada kendimi çok yalnız hissettim. Sandığınızdan daha çok sıkıntı çektim, buraya uyum sağlamakta zorlandım. Ama sizi tanıdığım ilk günden itibaren kendimi daha rahat ve daha iyi hissettim."

"Ama hanımefendi..."

"İşte bunun için size teşekkür etmek istedim. Biraz önce eczanenizden bir şişe *Sal volatile* satın aldım. Trende bazen öyle tuhaf insanlar oluyor ki pencere aç-

maya izin vermiyorlar ve insan boğulur gibi hissediyor kendini. İşte o zaman şişeyi koklayacağım ve buharından başım dönüp gözlerim yaşarınca sizi düşüneceğim. Elveda sevgili dostum! Arkadaşınız Trippelli'ye selamlarımı söyleyiniz. Son haftalarda onu ve Prens Kotschkoff'u sık sık düşündüm. İkisi arasında tuhaf bir ilişki var. Ben buna yavaş yavaş alışıyorum... Mektubunuzu beklerim ya da en iyisi ben size yazayım."

Bunları söyledikten sonra Effi ayağa kalktı ve gitti. Gieshübler meydana kadar ona eşlik etti. Yaşlı adam donakalmıştı, öyle ki, Effi'nin söylediği bazı gizemli sözleri anlayamadı.

*

Effi eve dönmüştü. "Bana lambayı getir, Johanna," dedi, "ama yatak odama. Bir fincan da çay getir. Çok üşüyorum, beyefendi dönünceye kadar bekleyemem."

Johanna lambayı ve çayı getirdi. Effi küçük yazı masasının başına oturmuştu, önünde bir mektup kâğıdı, elinde de bir kalem vardı. "Johanna, çayı masanın üzerine bırak," dedi.

Johanna odadan çıkınca Effi kapıyı kilitledi, kısa bir süre aynaya baktıktan sonra tekrar yerine oturdu ve yazmaya başladı: "Yarın gemiyle hareket ediyorum. Bunlar sana yazdığım veda satırlarıdır. Innstetten birkaç gün sonra dönmemi bekliyor, ama ben bir daha dönmeyeceğim... Niçin dönmeyeceğimi siz bilirsiniz... Burayı, bu küçük kasabayı hiç görmemiş olsaydım daha iyi olurdu. Lütfen bunu bir serzeniş olarak görmeyin. Bütün suç bende. Evinize baktığımda... sizin yaptığınız belki mazur görülebilir, ama benimki görülemez. Benim suçum büyük, belki bundan kendimi

kurtarabilirim. Berlin'e çağırılmamızı Yüce Tanrı'nın beni bağışlayacağını bir işareti olarak görüyorum. Aramızda geçenleri unutunuz, beni unutunuz. Sizin Effi'niz."

Effi, yazdığı satırları bir kere daha okudu. En tuhafına giden şey, ona "Siz" diye hitap etmiş olmasıydı. Ama böyle olması gerekiyordu. Aralarında hiçbir bağ kalmadığını ona anlatmak zorundaydı. Yazdıklarını bir zarfa koydu, kilise mezarlığıyla ormanın arasındaki bir eve gitti. Evin yarı yıkılmış bacasından ince bir duman yükseliyordu. Mektubu o eve bıraktı.

Geri döndüğünde Innstetten de eve gelmişti. Kocasının yanına oturdu, ona Gieshübler'den ve satın aldığı *Sal volatile*'den söz etti.

Innstetten güldü. "Latinceyi nereden öğrendin, Effi?" dedi.

*

Hafif yelkenli gemi (buharlı vapur yalnız yazları işliyordu) saat on ikide hareket etti. On beş dakika önce Effi ile Innstetten gemiye binmişlerdi. Roswitha ile Annie de yanlarındaydı.

Effi'nin yanına aldığı eşya, birkaç günlük bir gezi için ihtiyaç duyulandan çok fazlaydı. Innstetten kapitanla konuşurken, Effi sırtında yağmurluğu, başında açık gri renkli seyahat şapkasıyla arka güvertede, dümenin hemen yanında durmuş, oradan rıhtımı ve rıhtım çevresindeki sevimli evleri seyrediyordu. Üstünde bir haç ve taç bulunan sarı bayrak, sisli havada, üç katlı otelin çatısından sarkarak sessizce dalgalanıyordu. Effi bir süre bayrağa baktı, ama daha sonra bakışları yavaş yavaş aşağıya doğru kayarak rıhtımda merakla

bekleyen bir grup insanın üstüne çevrildi. Tam o sırada geminin çanı çaldı. Effi kendisini tuhaf hissetti. Gemi yavaş yavaş hareket etti. Genç kadın iskeledekileri seyrederken, Binbaşı Crampas'ın en ön sırada durduğunu gördü. Onu görünce önce ürktü, ama sevindiği de her halinden belli oluyordu. Her bakımdan değişmiş gibi görünen Crampas'ın heyecanı gözden kaçmıyordu. Ciddi bir tavırla Effi'yi selamladı, o da aynı ciddiyetle, ama aynı zamanda büyük bir içtenlikle onun selamına karşılık verdi. Bakışlarında bir yalvarış vardı. Çabucak Roswitha'nın ve Annie'nin yerleştikleri kamaraya gitti. Burada, havası biraz boğucu olan bu küçük mekânda, gemi ırmaktan çıkıp Breitling Körfezine girinceye kadar kaldı. O sırada Innstetten gelerek, doğanın sunduğu bu muhteşem manzarayı seyretmesi için onu yukarıya çağırdı. Effi bunun üzerine yukarı çıktı. Çarşaf gibi denizin üstünde gri bulutlar dolaşüyor, bulutların arasından zaman zaman yarı puslu bir güneş kendini gösteriyordu. Effi tam on beş ay önce üstü açık bir arabayla Breitling Körfezinin kıyısından geçtiği günü anımsadı: Geçen kısa bir zaman dilimi, çok sessiz ve yalnız geçen bir yaşam. Ama bu on beş ayda neler olmamış, neler yaşanmamıştı ki.

Böylece gemi ırmağın yukarısına doğru ilerleyerek, saat ikide istasyonun yakınına kadar geldi. Biraz sonra Prens Bismarck Otelinin önünden geçerlerken, Golschowski yine kapıda duruyordu, saygıdeğer kaymakama ve eşlerine istasyona çıkan merdivene kadar eşlik etme görevini ihmal etmedi. Trenin geliş saati daha bildirilmemişti. Effi ile Innstetten peronda bir aşağı bir yukarı dolaştı. Konuşmaları ev tutma konusuyla ilgiliydi. Berlin'in hangi semtinde oturacakları konusunda

fikir birliğine varmışlardı: Tutacakları ev Tiergarten semti ile Berlin Hayvanat Bahçesi arasında olmalıydı. Innstetten, “Ben orada ispinoz kuşlarının ötüşünü ve papağanların konuşmalarını duymak istiyorum,” dedi, Effi de ona katıldı.

Bu arada işaret verildi, tren perona giriyordu. İstasyon şefi onlara nezaket gösterdi, Effi’ye özel bir kompartıman tahsis edilmişti.

Son bir kere daha el sıkıştılar, birbirlerine karşılıklı olarak mendil salladılar ve tren hareket etti.

23. BÖLÜM

Friedrich Caddesindeki istasyon çok kalabalıktı. Fakat buna rağmen, Effi daha kompartımanın penceresinden annesini ve yanında duran kuzeni Briest'i tanımıştı. Birbirlerine kavuşmaktan duydukları sevinç büyük oldu. Bagajları beklemek neyse ki sabırlarını taşıracak kadar uzun sürmedi. Beş dakika kadar sonra bindikleri atlı araba, tramvay yolunun yanından geçerek Dorothe Caddesine girdi ve Schadow Caddesine doğru ilerledi. Bayan Briest'in kaldığı pansiyon bu sokakta, bir köşebaşıdaydı. Roswitha çok mutluydu, minicik ellerini ışıklara uzatan Annie'yi seyretmeye doyamıyordu.

Pansiyona vardılar. Effi'ye iki oda ayrılmıştı. Bu odalar beklediği gibi annesinin odasının bitişiğinde değildi; ama aynı koridordaydı. Eşyaları yerleştirilip Annie parmaklıklı küçük karyolasına yatırıldıktan sonra Effi annesinin odasına girdi. Burası, içinde şöminesi bulunan küçük bir salondur. Şöminede hafif bir ateş yanıyor; çünkü hava yumuşak, hatta ılıktı. Üzerinde yeşil abajurlu bir lamba bulunan yuvarlak masaya üç kişilik sofrası servisi konmuştu, yanındaki diğer bir masada da çay takımları duruyordu.

Effi, "Çok güzel bir yerde kalıyorsun, anneciğim," diyerek kanepenin karşısına oturdu ve hemen yanı

başındaki masada duran çay takımlarıyla ilgilenmeye başladı.

“Çay ikram etme rolünü eskisi gibi yine üstüme alabilir miyim?” dedi.

“Elbette, Effi’ciğim. Ama çay servisini kuzenin Dagobert ve kendin için yap. Kolay olmuyor, ama sağlığım için bu zevkten mahrum kalmak zorundayım.”

“Anlıyorum, gözlerin yüzünden. Fakat söylesene Anne, gözlerinin nesi var? Arabada, tekerlek gürültüsü arasında sürekli Innstetten’den ve bizim büyük kariyerimizden söz ettik, hem de fazlasıyla, artık bu konuyu kapatalım. İnan bana anneciğim, senin gözlerinin sağlığı benim için her şeyden önemli. Tanrı’ya şükür, gözlerini iyi buldum, hiçbir değişiklik yok gibi geldi bana. Beni seyrederken yine gözlerinin içi gülüyor.”

Effi annesinin kucağına atıldı ve elini öptü.

“Effi, ne kadar da coşkulusun böyle, tıpkı eskisi gibi.”

“Yok, anneciğim. Ben artık eski Effi değilim. Keşke olabilseydim. Evlilik insanı değiştiriyor.”

Kuzen Briest güldü. “Sevgili Effi, ama ben sendeki bu değişikliği hiç fark edemiyorum. Şimdi eskisinden daha da güzelsin. O taşkın halin hiç kaybolmamış gibi duruyor.”

“Kuzenine hak veriyorum,” dedi annesi. Ama Effi bunları duymak istemiyordu. “Dagobert,” dedi, “sen her şeyi bilirsin, ama insanları iyi tanıyamıyorsun. Çok tuhaf. Siz subaylar nedense insanları hiç tanıyamıyorsunuz, özellikle de genç olanlarınız. Siz hep kendinize ve erlerinize bakarsınız, üstelik süvari birliğinden olanların atları da var. Hele onlar hiçbir şey bilmiyor.”

“Sevgili kuzenim, bütün bu ulvi bilgileri nereden öğrendin? Sen hiç subay tanımazsın ki. Gazetelerden

öğrendiğime göre, Kessin halkı, gönderilmesi düşünülen süvari alayını istememiş. Dünya tarihinde eşi benzeri görülmemiş ve belki de hiç görülmeyecek bir olay. Eski dönemlerden mi söz etmek istiyorsun? Rothenowlar size geldiklerinde, sen daha çocuk sayılırdın.”

“Çocukların herkesten çok daha iyi gözlemlerde bulunduklarını söyleyebilirim sana. Ama bu konuyu daha fazla uzatmak istemiyorum, bütün bunlar anlamsız şeyler. Ben annemin gözlerinin nasıl olduğunu merak ediyorum.”

Bayan Briest, doktorunun, gözündeki rahatsızlığın nedeninin beyne giden kanın basıncının yüksek olmasından kaynaklandığını söylediğini anlattı. Gözlerinin pır pır etmesi de ondanmış. Sıkı bir rejim yapması gerekiyormuş. Bira, kahve, çay, hepsi yasakmış. Arada o bölgeden kan alıyorlarmış, bu önlemlerle gözleri yakında tamamen iyileşecekmiş. “Doktorum on dört günden söz etti, ama ben doktorları iyi tanırım, on dört gün demek altı hafta demektir. Innstetten gelip yeni evinize yerleşinceye kadar buradayım. Aslında bunun böyle olması çok da iyi oldu. Sizin burada olmanız, uzun süreceğini tahmin ettiğim kür tedavisi sırasında bana teselli olacaktır. Kendinize şirin bir ev bakın. Ben, Landgraf ya da Keith caddelerini düşündüm, oradaki evler hem çok güzel hem de fazla pahalı değil. Çünkü buraya yerleşince harcamanızı kısmak zorunda kalacaksınız. Innstetten’in yeni görevi kuşkusuz çok onurlu bir görev, ama eline öyle fazla para geçmeyecek. Fiyatların düşüklüğünden Briest de hep şikâyet ediyor. Devlet ithal mallara gümrük koymasa, sırtımda bir dilenci torbasıyla Hohen-Cremmen’den çekip gitmek zorunda kalırım diye her gün anlatır dururdu bana. Bilirsin, abartma huyu vardır. Neyse artık bu

konuyu kapatalım. Dagobert vaktin varsa bize güzel bir şeyler anlat. Hastalık haberleri genellikle çok sıkıcıdır. Sizi en çok sevenler bile böyle haberleri, sırf dinlemek zorunda oldukları için dinlerler. Öyle sanıyorum ki, Effi de güzel bir öykü dinlemek ister, *Fliegende Blätter* (Uçan Yapraklar) ya da *Kladderadatsch* (Şamata) gibi hiciv dergilerinden okuduklarından bir şeyler anlat bize. Artık bu dergiler eskisi kadar iyi değiller sanırım.”

“Yo, eskiden olduğu gibi iyiler yine. Strudelwitz ve Prudelwitz figürleri asker ve soylular sınıfını hicvetmeye devam ediyor.”

“Benim en çok sevdiğim figürler Karlchen Miefsnick ve Wippchen von Bernau.”

“Evet, bunlar en iyileri. Ama affedersin güzel kuzenim, Wippchen bir Kladderadatsch figürü değil ki, şu sıralar yapacak pek işi yok, ne yazık ki savaş da yapılmıyor artık. Bizler de sıraya girmek ve bu korkunç boşluktan kurtulmak istiyoruz.” Dagobert bunu söylerken, eliyle düğme deliğinden omzuna kadar olan yeri sıvazladı.

“Ah, bunlar boş şeyler. Söyle bakalım, şu sıralar hangi fıkralar anlatılıyor?”

“Evet, kuzenim. Yeni fıkralarımız biraz kendine özel. Herkese göre değil. Şimdi İncil fıkraları çok moda.”

“İncil fıkraları mı? Bu da ne demek?.. İncil ve fıkra arasında ne tür bir bağ olabilir ki?”

“İşte bunun için herkese göre değil diyorum ya. Ama ister herkese göre olsun ister olmasın, şimdi bu tür fıkralar ilgi görüyor. Yani moda olayı, kızkuşu yumurtası gibi.”

“Pek çılgınca şeyler değilse bize bir örnek sun bakalım. Yapabilir misin?”

“Tabii, anlatırım. Hatta şunu da eklemek isterim ki, bu fıkralar tam sana göre. Şimdilerde anlatılan fıkralar özel bir inceliğe sahip, çünkü bir kombinasyon olarak ortaya çıkıyorlar ve o basit İncil alıntısına, General Wrangel’in kullandığı ‘e hali’ni dahil ediyorlar. Şimdi sana soracağım soru –bütün bu fıkralar zaten soru şeklinde ortaya çıkıyor– aslında çok basit ve şöyle: ‘İlk arabacı kimdi?’ Hadi tahmin et bakalım.”

“Sanırım, Apollo’ydu.”

“Çok güzel. Sen çok yaman bir kadınsın, Effi. Bunu bilmiyordum. Ama buna rağmen tutturamadın.”

“O halde, kimdi?”

“İlk arabacı ‘ıstıraptı’. Kutsal Kitap’ın Eyüp bölümünde şöyle geçer: ‘Bir daha ıstırap çekmeyeceğim’.”¹

Effi başını sallayarak ilgili cümleyi ve ilave açıklamayı tekrar etti; ancak bütün çabasına rağmen bu kelime oyunuyla neyin hicvedildiğini anlayamadığı için biraz neşesi kaçtı. O bu tür şeylere özellikle kulak kabartan meraklılardan değildi, Kuzen Briest bu nedenle kelime oyunundaki eş seslere ve iki sözcük arasındaki anlam farkına tekrar tekrar gönderme yaparak kendisini hiç de imrenilmeyecek bir konuma sokmuş oldu.

“Ah, sizi anlıyorum. Anlamam böyle uzun sürdüğü için beni bağışlamalısınız. Bu gerçekten de çok saçma bir şey.”

Kuzen Dagobert biraz incinmişti, “Evet, saçma bir şey,” dedi.

¹ Yazar burada “widerfahren” (üstüne sürmek) ve “wieder fahren” (yeniden sürmek) sözcükleriyle kelime oyunu yapıyor ki, Almanca sözcüklerle yapılan bu kelime oyununu Türkçeye aktarmak mümkün değildir –çn.

“Aptalca ve yakışksız şeyler. İnsanın Berlin’e kavuşmaktan duyduğu keyfi kaçırıyor. Yeniden insan arasındak olmak için Kessin’den geliyoruz ve duyduğumuz ilk şey bir İncil fıkrası oluyor. Bak, annem de susuyor. Ama ben senin içine düştüğün bu zor durumdan kurtulmanı kolaylaştırmak istiyorum...”

“Yap bunu, kuzen.”

“... Zor durumdan kurtulmanı kolaylaştırmak ve burada kuzenim Dagobert tarafından bana söylenen ilk sözün ‘bir daha ıstırap çekmeyeceğim’ olmasını iyi bir işaret olarak görmek istiyorum. Çok tuhaf kuzen. Buradaki hiciv çok zayıf da olsa, ben yine de sana müteşekkirim.”

Dagobert, düştüğü zor durumdan kurtulur kurtulmaz, Effi’nin resmi davranışıyla alay etmeye çalıştı; fakat genç kadının canını sıktığını fark edince bundan vazgeçti.

Saat ondan hemen sonra gitmek üzere ayağa kalktı ve yengesi ve kuzeninin emirlerini sormak için ertesi gün tekrar geleceğini söyledi.

O gittikten hemen sonra Effi de odasına çekildi.

*

Ertesi gün hava çok güzeldi. Anne-kız erkenden so-kağa çıktı. Önce göz doktoruna gittiler. Effi bekleme odasında beklerken, oradaki albümü karıştırarak oyalandı. Daha sonra ev aramak için Tiergarten ve Hayvanat Bahçesi yakınlarına kadar yürüdüler. Baştan beri istedikleri Keith Caddesinde çok uygun bir ev buldular. Ev gerçekten de beklentilerine uygundu; ancak yeni bir yapı olması nedeniyle biraz rutubetliydi ve ufak tefek eksikleri vardı. Bayan Briest, “Burası olmaz, kı-

zım,” dedi. “Her şeyden önce sağlık bakımından uygun değil. Sonra bir bakanlık müşaviri henüz iyice kurumamış bir evde oturmaz.”

Effi, evi çok beğenmesine rağmen, annesinin kaygısını dikkate alarak acele etmemesi gerektiği, ‘Zaman kazanmak, her şeyi kazanmaktır’ atasözünden hareketle bu konuyu sonraya bırakmanın yapılacak en iyi iş olduğu sonucuna vardı. “Ama bu evi göz önünde bulunduralım, anneciğim,” dedi. “Yeri çok güzel, üstelik pek çok bakımdan da tam benim istediğim gibi.”

Daha sonra iki hanım şehre döndüler, kendilerine tavsiye edilen lokantada yemek yediler ve arkasından da operaya gittiler. Bayan Briest’in doktoru, seyretmekten çok, dinlemesi koşuluyla buna izin vermişti.

Sonraki günler de aynı şekilde geçti. Birbirlerine kavuştuklarına, uzun zamandan sonra yeniden birlikte olup laflayabildiklerine çok seviniyorlardı. Sadece dinlemek ve anlatmakta değil, keyfi yerinde olduğu zamanlarda dedikodu etme konusunda da pek yetenekli olan Effi, yine eski coşkulu ve taşkın halini sergiliyordu. Annesi eve yazdığı mektubunda “çocuğunu” yine neşeli ve mutlu gördüğüne çok sevindiğini, yaklaşık iki yıl önce çeyiz hazırlıklarını yaparken birlikte geçirdikleri güzel günleri yeniden yaşadıklarını söylüyordu. Bayan Briest mektubunda Kuzen Briest’ten de söz ediyordu, onun hiç değişmediğini, tıpkı eskisi gibi olduğunu yazıyordu. Gerçekten de öyleydi, ancak bir farkla: Dagobert onlara eskisinden daha seyrek uğruyordu. Bunun nedenini sorduklarında, ciddi bir tavır takınarak yanıt vermek istiyormuş gibi, “Sen benim için çok tehlikelisin, kuzen,” dedi. Bu, anneyle kızının kahkahalarla gülmesine neden oldu. Effi de ona, “Ku-

zen Dagobert, gerçi sen henüz daha çok gençsin, ama böyle kur yapmak için genç sayılmazsın,” dedi.

Böylece on dört günün neredeyse sonuna gelinmişti. Innstetten peş peşe gönderdiği mektuplarda gittikçe sabırsızlaşıyor, özellikle kayınvalidesine karşı da iğnелейici ifadeler kullanıyordu. Bunun üzerine Effi, bu işi daha fazla uzatmanın mümkün olamayacağını, artık ev tutma zamanının geldiğini anladı. Ama sonra ne olacaktı? Berlin’e taşınmalarına daha üç hafta vardı. Innstetten çabuk dönmesi için kendisini sıkıştırıyordu. O halde tek bir çare kalıyordu: Yine bir rol yapacak ve hastaymış gibi davranacaktı.

Bu pek çok bakımdan kolay olmayacaktı; ancak başka çare yoktu. Bunu yapmaya karar verince, rolünü nasıl oynaması gerektiğini en küçük ayrıntısına kadar düşündü.

“Anne görüyorsun ki Innstetten eve dönmeyişime alınıyor. Onun isteğine uyup bugün gidip şu evi tutsak diyorum. Yarın da yola çıkarım. Ama Anneciğim, senden ayrılmak o kadar zor olacak ki.”

Bayan Briest, kızının önerisini kabul etti. “Hangi evi tutacaksın?”

“Keith Caddesinde gördüğümüz evi tabii. Orası ilk gördüğüm andan itibaren çok hoşuma gitti, senin de öyle. Gerçi ev daha tam olarak kurumuş değil, ancak kışın yarısı geçti, önümüz yaz dersek bu da bir teselli sayılır. Rutubet fazla olur da romatizmaya yakalanırsam, sonunda Hohen-Cremmen’e gitmek her zaman benim elimde.”

“Hastalığı davet etme, çocuğum. İnsan bazen romatizmaya yakalanır, nasıl olduğunu da anlayamazsın.”

Annesinin bu sözleri Effi için çok önemliydi. Ama yine de aynı gün öğleden önce evi tuttu ve Innstetten’e

bir kart göndererek ertesi gün dönmek istediğini bildirdi. Bavullar yerleştirildi, dönüş hazırlıkları yapıldı. Ama ertesi sabah olunca, Effi annesini yatağına çağırdı ve dedi ki, “Anne, ben yola çıkacak durumda değilim. Bütün vücudumda bir kasılma ve çekilme var, sırtım çok fena ağrıyor. Kendimi romatizmaya yakalanmış gibi hissediyorum. Romatizmanın bu kadar acı verdiğini hiç düşünmemiştim.”

“Sana söylemiştim, başına geldi işte. Boşuna dememişler ağzından yel alsın diye. Dün düşüncesizce romatizmadan söz ettin, bugünse hastalandın işte. Doktor Schweigger’i görünce, ne yapmamız gerektiğini ona soracağım.”

“Hayır, Doktor Schweigger’i istemem. O bir uzman hekim. Olmaz. Uzmanlık alanına girmeyen bir hastalık hakkında soru sorulmasından hoşlanmayabilir. En iyisi bekleyelim. Belki geçici bir şeydir. Bütün gün çay ve maden suyu içerim, biraz terleyebilirim atlatırım herhalde.”

Bayan Briest bunu kabul etti, ama kendisine iyi bakması konusunda ısrar etti. “Eskiden moda olduğu gibi kilo almamak için hiçbir şey yememek çok yanlış, Bu, insanı güçsüz düşürmekten başka bir işe yaramaz. İşte ben bu yüzden tamamen yeni akım yanlısıyım: Disiplinli beslenmek.”

Effi annesinin bu sözleriyle bir hayli rahatladı. Instetten’e bir telgraf çekerek, geçici olduğuna inandığı bu sinir bozucu rahatsızlığından dolayı yola çıkamayacağını bildirdi. Sonra Roswitha’ya dönerek, “Roswitha, bana okumam için kitap bulmalısın,” dedi. “Bu senin için pek zor olmasa gerek, eski, çok eski kitaplardan istiyorum.”

“Baş üstüne, hanımefendi, ödünç kitap veren kütüphane hemen yanımızda. Ne tür kitaplar istersiniz?”

“Ben adlarını yazayım da, birini seçersin. Bazen almak istediğin kitap olmayabiliyor.” Roswitha kalem ve kâğıt getirdi, Effi kitapların adını yazdı: Walter Scott: *Ivanhoe* ya da *Quentin Durward*, Cooper: *Casus*, Dickens: *David Copperfield*, Willibald Alexis: *Von Bre-dow'un Pantolonu*.

Roswitha, Effi'nin hazırladığı kitap listesini okudu ve öteki odaya geçince, son satırı kesip çöpe attı. Listeyi ilk yazıldığı şekliyle vermeyi kendisine ve hanımına yakıştıramamıştı.

Gün, olağandışı bir durumla karşılaşmadan geçti. Ertesi gün ve bir sonraki gün de daha iyi geçmedi.

“Effi, bu böyle devam edemez. Eğer ağırlar bütün vücuduna yayılırsa, bundan kurtulmak mümkün olmayabilir. Doktorların haklı olarak en çok uyardıkları şey, hastalığın sürüncemede bırakılmasıdır.”

Effi derin bir iç çekti. “Evet, haklısın anneciğim. Ama hangi doktoru çağırmak lazım? Genç biri olmasın. Neden bilmem, ama genç olursa utanırım gibi geliyor.”

“Genç bir doktorun adı hep geçer, genç olmasa daha da kötü. Ama için rahat olsun. Yirmi yıl kadar önce, Hecker Pansiyonunda kalırken, beni tedavi eden o yaşlı doktoru getireceğim sana. O zaman ellisine yakındı, gür ve kıvrır kıvrır gri saçları vardı. Kadınlara fazla ilgi gösterirdi, ama çizmeyi de aşmazdı. Mesleklerinin gerektirdiği sorumluluğu unutan doktorların, sonunda yıkılmaya mahkûm olduklarını biliyoruz. Zaten başka türlü de olamaz. Bizim kadınlarımızın, en azından sosyete kadınlarımızın bir asaleti vardır.”

“Öyle mi düşünüyorsun? Böyle güzel şeyler duymak her zaman hoşuma gider; çünkü insan zaman za-

man başka şeyler de duyuyor. Bunlar bazen çok farklı şeyler olabiliyor. Neydi şu yaşlı doktorun adı? Sanırım bir başmüşavirdi.”¹

“Başmüşavir Rummschüttel.”

Effi kahkahayla güldü. “Demek Rummschüttel! Hareket etmekte güçlük çeken romatizma hastaları için tam da uygun bir doktor.”

“Effi, çok tuhaf konuşuyorsun. Gören de romatizma ağrıların olduğuna inanmaz.”

“Hayır, şu anda ağrım yok. Sürekli gidip geliyor.”

Ertesi sabah Doktor Rummschüttel geldi. Bayan Briest onu karşıladı. Doktor, Effi’yi görünce ilk sözü, “Tıpkı annesi gibi,” oldu.

Bayan Briest, yirmi yıllık bir zaman diliminin aslında uzun bir süre olduğunu, bu nedenle bu benzetmenin gerçeği yansıtmayacağını söyledi; ama Rummschüttel iddiasında ısrar etti. Bütün hastalarının kafasında yer etmesinin mümkün olmadığını, ama üzerinde güçlü bir etki bırakan hastalarını hiçbir zaman unutmadığını söyledi.

“Şimdi Bayan Innstetten’in durumuna gelelim. Söyleyin bakalım, saygıdeğer hanımefendi, neyiniz var? Size nasıl yardım edebilirim?”

“Ah, sayın Doktor. Bunun ne olduğunu size anlatmaya çekiniyorum. Öyle bir ağrı ki sürekli değişiklik gösteriyor. Şu anda sanki bütünüyle kaybolmuş gibi. İlk başta romatizmadan kuşkulandım. Ama şimdi bunun bir nevralji olduğunu düşünmeye başladım. Bütün sırt bölgemde ağrılar hissediyorum, yerimden doğ-

¹ Geheimrat (başmüşavir): O yılların Almanya’sında bazı ileri gelenlere verilen bir unvan –çn.

rumakta güçlük çekiyorum. Babam nevralljiden rahatsızdı, aslında bunu önceden fark edebilmeliydim. Bu hastalık belki de ondan bana miras kaldı.”

Hastanın nabzını ölçüp yüzüne dikkatle bakan Doktor Rummschüttel, “Çok muhtemel, hanımefendi,” dedi. “Evet, çok muhtemel.” Aslında yaşlı doktorun söylemek isteyip de söyleyemediği şey şuydu: Okula gitmek istemeyen bir çocuk gibi büyük bir ustalıkla hasta rolü oynuyor. Tıpkı Havva Ana’nın kızı gibi. Ama bunu Effi’ye hissettirmeyerek saygın bir doktor ciddiyetiyle dedi ki: “Önerebileceğim en iyi şey, yatak istirahati ve kendinizi sıcak tutmanızdır. Size yazacağım ilaç da iyileşmenize yardım edecektir, alınması zor değil.”

Doktor Rummschüttel bunları söyledikten sonra reçetesini yazmak için ayağa kalktı. “*Aqua Amygdalarum amararum*, yarım ons, *Syrupus florum Aurantii*, iki ons. Bunlardan iki saatte bir yarım çay kaşığı dolusu almanızı rica ediyorum, hanımefendi. Sinirlerinizi yatıştıracaktır. Özellikle dikkat etmenizi istediğim şey, kendinizi zihinsel olarak yormamanız, konuk kabul etmemeniz ve kitap okumamanızdır.” Bunları söylerken, Effi’nin yanı başında duran kitabı işaret etti.

Effi, “Scott’un bir romanı,” dedi.

“Buna karşı diyecek bir şeyim olamaz. Ama en iyisi seyahat tasvirleridir. Yarın sizi tekrar görmeye geleceğim.”

Effi kendince akıllı hareket etmiş, rolünü iyi oynamıştı. Annesi doktoru geçirirken içeride yalnız kalınca, beyninden vurulmuşa döndü. Oynadığı komediye bir komediyle karşılık verildiğini çok iyi anlamıştı. Doktor Rummschüttel kuşkusuz açık fikirli, hayatı çok iyi tanıyan, her şeyi gördüğü halde saygı göstermesi gerek-

tiğine inandığından, görmüyormuş gibi davranan bir adamdı. Hayatta saygı gösterilmesi gereken komediler yok muydu? Effi'nin oynadığı oyun da böyle bir komedi değil miydi?

Biraz sonra annesi odaya girdi. Anne-kız, yetmişine merdiven dayamış olmasına rağmen gençliğinden hâlâ bir şey kaybetmemiş olan bu yaşlı ve beyefendi doktoru öve öve yere göğe sığdıramadılar. Bayan Briest kızına, "Roswitha'yi hemen eczaneye gönder," dedi. "Ama ilaçlarını üç saatte bir alacaksın. Doktor Rummschüttel giderken özellikle hatırlattı. O eskiden de böyleydi. Öyle hemen ilaç veren bir doktor değildir. Fazla ilaç vermez. Ama yazdı mı da güçlü ilaçlar yazar ve yazdıkları hemen etkisini gösterir."

*

Doktor Rummschüttel ertesi gün yine geldi, sonra her üç günde bir gelmeye başladı; çünkü gelişinin genç kadını ne kadar zor duruma soktuğunu görüyordu. Effi böylece doktorun sevgisini kazanmış oldu. Üçüncü ziyaretten sonra Doktor Rummschüttel kesin kararını verdi: Bu kadını böyle hareket etmeye zorlayan bir neden var. Ancak o bu tür şeyler karşısında duygulu bir adam rolü oynayacak yaşı çoktan aşmıştı.

Rummschüttel dördüncü ziyaretini yaptığında, Effi salıncaklı sandalyede oturuyordu, elinde bir kitap vardı. Annie de yanındaydı.

"Sizi çok iyi gördüm, hanımefendi! Buna çok sevindim. Bu durumunuzu aldığınız ilaçlara bağlamıyorum. Temiz hava, pırıl pırıl gökyüzü ve mart ayının güzel günleri. Böyle bir durumda hastalıktan eser kalmaz. Kutlarım sizi. Anneniz hanımefendi nerede?"

“Dışarı çıktı, sayın Doktor. Keith Caddesinde tuttuğumuz eve bakmaya gitti. Birkaç gün içinde kocam da gelecek. Yeni evimize yerleşince onu size takdim edebileceğime çok seviniyorum. Çünkü doktorum olarak ilerde de beni tedavi edeceğinizi sanıyorum.”

Doktor Rummschüttel evet anlamında eğildi.

“Yeni evimiz,” diye devam etti Effi. “Tuttuğumuz evin yeni bir yapı olması beni biraz kaygılandırıyor. Acaba nemli duvarlar?..”

“Hayır, asla hanımefendi. Üç dört gün boyunca içeriyi iyice ısıtın, kapıları ve pencereleri sürekli açık bırakın. Ondan sonra rahatlıkla evinize yerleşebilirsiniz, sorumluluk bana ait. Sizin şu nevrалjik rahatsızlığınız da zaten ciddi bir şey değil. Ama dikkatli davranmanıza seviniyorum, böylece eski bir dostluğu yenilemek ve yeni bir dost kazanmak fırsatını verdiniz bana.”

Doktor Rummschüttel yeniden bir reverans yaparak Effi’yi selamladı, Annie’nin gözlerine sevecen bir ifadeyle baktı ve Effi’nin annesine selam bırakıp gitti.

Doktor Rummschüttel dışarı çıkar çıkmaz Effi yazı masasının başına oturdu ve kocasına bir mektup yazmaya başladı: “Sevgili Innstetten! Biraz önce Doktor Rummschüttel buradaydı. Tedavimin bittiğini söyledi. Artık yola çıkabilirim, hatta yarın sabah bile hareket edebilirim. Ama bugün ayın yirmi dördü, yirmi sekizinde sen gelmek istiyordun. Ben kendimi hâlâ iyi hissetmiyorum, sarsılmış bir haldeyim. Bu yolculuktan büsbütün vazgeçsem diyorum. Bunu kabul edeceğini sanıyorum. Eşyamız nasıl olsa yola çıkmış bulunuyor. Oraya gelecek olursam, yabancılar gibi Hoppensack Otelinde kalacağız. Ayrıca bilet parasını da düşünmek lazım. Harcamalarımız giderek artıyor.

Rummschüttel'in aile doktorumuz olmasını istersek, ona da ücret ödemek gerekecek. Rummschüttel çok kibar ve yaşlı bir bey. Birinci sınıf bir doktor sayılmıyor, onu çekemeyen muhalifleri "kadın doktoru" diye onunla alay ediyorlar. Fakat bu söz bir bakıma övgü de içeriyor, her doktor biz kadınlarla baş edemez. Kessin halkına şahsen veda edememiş olmamın fazla bir zararı yok. Gieshübler'e uğramıştım. Binbaşı Crampas'ın karısı bana karşı hep soğuk davranmıştı, saygısızlığa varacak derecede uzaktı bana. Geriye yalnızca Rahip, Doktor Hannemann ve Crampas kalıyor. Crampas'a benden selam söyle. Kasaba dışındaki soylu ailelere birer kart göndereceğim. Mektubunda bildirdiğine göre, Güldenkee Ailesi İtalya'daymış (orada ne işleri var, bilemiyorum). Geriye yalnızca üç aile kalıyor. Benim yerime onlardan özür dersen, çok sevinirim. Nasıl olsa bu tür nezaket kurallarını iyi bilirsin ve bu durumda söylenmesi gerekeni söylersin. Yılbaşı gecesinde tanımaktan son derece mutlu olduğum Bayan Padden'e belki kendim yazar, veda edemediğim için üzülüğümü bildiririm. Bütün bunları kabul edip etmediğini bana telgrafla bildir. Her zaman olduğu gibi seni çok seven Effi."

Effi mektubu postaya kendi götürdü, bununla Innstetten'in yanıtını hızlandırmak istiyordu sanki. Ertesi gün öğleden sonra, Innstetten'den beklenen telgraf geldi: "Hepsini kabul ediyorum." Effi buna çok sevindi, hızla aşağıya inerek en yakın araba durağına koştu. Arabaya binerek, "Keith Caddesi 1 C lütfen," dedi. Araba önce Linden Caddesinden, sonra da Tiergarten Caddesinden aşağı doğru uçarcasına geçti ve sonunda yeni evin önünde durdu.

Yukarıda, bir gün önce gelen eşyalar henüz karma-karışık bir biçimde duruyordu. Ama bu durum Effi'yi rahatsız etmedi. Evin koruma duvarlı geniş balkonuna çıkınca, kanal köprüsünün öteki tarafındaki Tiergarten Parkını gördü. Parkın içindeki ağaçlar daha şimdiden yeşil yeşil ışıldıyordu. Bunların yukarısında da masmavi bir gökyüzü ve insanın yüzüne gülen güneş vardı.

Effi heyecandan titriyor, derin derin soluyordu. Balkondan dönerek tekrar kapının eşiğine geldi, gözlerini yukan kaldırdı ve ellerini birbirine kavuşturarak dua etti:

“Tanrı’nın izniyle yeni bir yaşama kavuştum! Artık her şey farklı olacak.”

24. BÖLÜM

Üç gün sonra Innstetten geç vakitte Berlin'e geldi. Saat dokuza yaklaşıyordu. Effi, Bayan Briest ve Kuzen Dagobert istasyona gitmişlerdi. Sıcak bir karşılama olmuştu, özellikle Effi çok candan davranmıştı. Bindikleri atlı araba Keith Caddesindeki yeni evlerinin önünde durana kadar, şundan bundan bir sürü şey konuşmuşlardı. Innstetten evin holüne girerken, "Çok iyi bir seçim yapmışsın, Effi," dedi. "Köpekbalığı yok, timsah yok, umarım hayalet de yoktur."

"Hayır, Geert. Hayalet olayı bitti artık. Şimdi yeni bir sayfa açıyoruz. Şimdi hiçbir şeyden korkmuyorum, eskisinden daha iyi olmak ve senin istediğin gibi yaşamak istiyorum." Halı kaplı merdivenden ikinci kata çıkarken, bunları Innstetten'in kulağına fısıldayarak söylemişti. Kuzen Dagobert de annesiyle arkadan onları izliyordu.

Yukarıda henüz bazı eksikler vardı; ama içinde oturulabilir rahat bir ev görüntüsü vermek için büyük çaba gösterildiği belli oluyordu. Innstetten duyduğu sevinci dile getirdi. "Effi, sen küçük bir dâhisin gerçekten." Ama, Effi övgüyü kendisinin hak etmediğini, annesini işaret ederek övgüye asıl onun lâıyk olduğunu söyledi.

Eşya yerleştirilirken, Bayan Briest her şeyin konulacağı yeri kesin bir dille söylemiş, bu sayede zaman kazanılmış, kimsenin de neşesi kaçmamıştı. Beyefendiye hoş geldiniz demek için sonunda Roswitha da geldi ve bu fırsattan yararlanarak, “Küçük hanım Annie bugün için özür diliyor,” dedi. Roswitha’nın gurur duyarak yaptığı bu küçük espri amacına ulaşmış, herkesin pek hoşuna gitmişti.

Hazırlanan sofraya oturdular, Innstetten bardağına bir bardak şarap koyarak, “Daha mutlu günlere” dileğiyle herkesle kadehini tokuşturduktan sonra Effi’nin elini tuttu ve “Şimdi anlat bakalım Effi, hastalığın neydi?” dedi.

“Bırakalım bunu şimdi, konuşmaya değmez. Bana biraz ağrı çektirdi. Planlarımızı altüst ettiği için sıkıntı verdi. Ama hepsi bu kadar. Şimdi tamamen geçti zaten. Mektubumda sana da sözünü ettiğim gibi çok kibar, saygın ve sevecen bir ihtiyar olan Rummschüttel başarılı bir doktor olduğunu kanıtladı. Hekimlik bilgisinin pek parlak olmadığını iddia ediyorlar; ama annem bunun bir avantaj olduğunu söylüyor. Her şeyde olduğu gibi sanırım annem bunda da haklı. Kessin’deki sevgili doktorumuz Hannemann da pek parlak değildi, ama hep doğru teşhisler koyardı. Hadi söyle bakalım, Gieshübler ve öteki dostlarımız ne yapıyorlar?”

“Ötekilerle kimi kastediyorsun ki? Crampas, saygıdeğer hanımefendisine selam ve saygılarını yolladı...”

“Ah, çok nazik!”

“Rahip de aynı şekilde selam ve saygılarını yolladı. Yalnız kasaba dışındaki soylu aileler oldukça soğuk davrandılar, veda etmeden gittiğin için beni sorumlu tutmak ister gibi bir halleri vardı. Dostumuz Sidonie

de iğneli imalarda bulundu. Önceki gün özellikle uğradığım iyi kalpli Bayan Padden, selam ve sevgilerine çok sevindi. ‘Senin çok güzel bir kadın olduğunu, bu yüzden seni iyi korumam gerektiğini’ söyledi. ‘Senin beni bir kocadan çok bir eğitimci olarak gördüğünü’ söyleyince, hafif bir sesle ve neredeyse dalgın bir biçimde, ‘Kar gibi beyaz genç bir kuzucuk,’ dedi, sonra da konuyu kapattı.”

Kuzen Briest güldü. “Kar gibi beyaz genç bir kuzucuk... Duyuyor musun, kuzen?” Dagobert, Effi’ye takılmaya devam etmek istiyordu; ama onun yüzünün sarardığını görünce bundan vazgeçti.

Genel olarak geçmişte kalmış olaylar üzerine yapılan konuşmalar bir süre daha devam etti. Effi, kocasının anlattıklarından Kessin’deki ev halkından sadece Johanna’nın Berlin’e gelmek istediğini öğrendi. “Johanna şimdilik orada kaldı, ama iki ya da üç gün sonra geri kalan eşyayla birlikte gelecek. Onun gelme kararına çok seviniyorum, çünkü işe yarayan en iyi hizmetçimiz odur. Üstelik büyük şehir yaşamına uyum sağlayabilecek kadar şık ve görgülüdür. Belki biraz fazla şık. Christel ve Friedrich başka bir yere taşınmak için yaşlı olduklarını söylediler. Kruse bu konuyu konuşmak bile istemedi.” Innstetten sözlerini, “Burada arabacıya ne ihtiyacımız var ki?” diyerek tamamladı. “At ve arabanın devri geçti. Berlin’de bu tür lüksün yeri yok artık. Burada karatavuğu bile barındıracak yer bulmak mümkün değil. Yoksa evimizi küçümsüyor muyum dersin?”

Effi başını salladı. Kısa bir sessizlik olunca annesi ayağa kalktı. Saatin neredeyse on bire geldiğini, gidecek yolunun uzun olduğunu söyledi. “Araba durağı çok

yakın, kimsenin bana eşlik etmesine gerek yok,” dedi. Tabii Kuzen Briest bu teklifi kabul etmedi. Ertesi gün öğleden sonrası için sözleştikten sonra ayrıldılar.

Effi yataktan oldukça erken kalkmıştı. Hava neredeyse yaz gibi sıcak olduğundan kahvaltı masasını açık duran balkon kapısının hemen yanına kurdurdu. Innstetten de geldikten sonra onunla birlikte balkona çıktı ve “Peki, ne diyorsun?” dedi. “Tiergarten Parkından ispinoz kuşlarının ötüşünü, hayvanat bahçesinden de papağanların konuşmalarını duymak istiyordun. Bu iki taraflı isteğin seni mutlu edecek mi, bilemiyorum, ama bence mümkün. Bak, duyuyor musun? Bu ses karşı taraftan geliyor, karşıdaki küçük parktan. Tiergarten Parkı değil bu, ama çok yakınında sayılır.” Innstetten her şeye hayran kalmıştı, bütün bunları kendisini büyülemek için Effi yapmış gibi, ona karşı derin bir minnettarlık duyuyordu. Sonra yemek masasının başına oturdular, Annie de geldi. Roswitha, beyefendisinin çocukta büyük bir değişiklik görüp görmediğini sordu. Innstetten de Annie’deki büyük değişikliği fark ettiğini söyledi. Sonra sohbeta devam ettiler, Kessinlilerden, Berlin’de yapacakları ziyaretlerden ve en sonunda da yazın yapmayı düşündükleri seyahatten konuştular. Ama sohbetin tam orta yerinde, randevularına zamanında gidebilmek için konuşmalarını yarıda keserek kalkmak zorunda kaldılar.

*

Sözleştikleri gibi Kızıl Saray’ın karşısındaki Helms Meydanında buluştular, pek çok mağazayı dolaştıktan sonra Hiller Lokantasında yemek yediler ve vaktinde evlerine döndüler. Birlikte güzel bir gün geçirmişlerdi.

Innstetten büyük şehir yaşamını yeniden tatmaktan ve havasını solumaktan dolayı çok mutluydu. Ertesi gün, 1 Nisanda kaydını yaptırmak üzere Başbakanlık Sarayına gitti (saygısızlık etmemek için başbakana kendisini tebrik ettirmek istememişti). Sonra göreve başladığını bildirmek için bakanlığa geçti. İş ve toplumsal sorunların yoğun olduğu bir gün olmasına rağmen içeriye kabul edildi ve amiri tarafından sıcak bir ilgiyle karşılandı. Amiri, onun ne kadar değerli olduğunu, kendisiyle uyum içinde çalışabileceğinden emin olduğunu söyledi.

Evde de her şey yolunda gidiyordu. Ama Bayan Briest'in altı hafta kadar devam eden kür tedavisinden sonra Hohen-Cremmen'e geri dönmesi Effi için büyük üzüntü kaynağı oldu. Neyse ki Johanna'nın Berlin'e gelmesiyle bu üzüntü bir dereceye kadar hafifledi. Bu da bir teselliydi yine de. Güzel bir sarışın kız olan Johanna, Effi'nin sevgisini tok gözlü ve iyi kalpli Roswitha kadar kazanamamış olsa da, elinden her iş gelen çok yetenekli bir kızdı, erkeklere karşı bilinçli bir şekilde mesafeli durmasıyla da, gerek Innstetten'in ve gerekse genç kadının gözünde ayrı bir yere sahipti. Bir Kessinlinin dedikodusuna göre, atalarının kökleri çok gerilere, Pasewalk Garnizonundan emekli olmuş subaylara kadar gidiyordu; zaten Johanna'nın dürüstlüğü ve soylulara özgü davranış biçimi, güzel sarı saçları ve genel görünüşündeki mükemmelliği bunu belli ediyordu. Berlin'e gelmesine herkesin sevinmiş olması Johanna'yı çok mutlu etmişti. Eskiden olduğu gibi yine ev hizmetçisi olarak Effi'nin özel işlerini üzerine almaya hazır ve istekli olduğunu bildirdi. Yaklaşık bir seneden beri Christel'den yemek pişirmeyi öğrenmekte

olan Roswitha da mutfak işlerine bakacaktı. Annie'nin bakımı da Effi'ye düştü, tabii Roswitha buna gülmeden edemedi; çünkü genç kadınların bu işi nasıl yaptıklarını iyi biliyordu.

Innstetten kendisini bütünüyle işine ve evine vermişti. Kessin'deki yaşamından daha mutluydu; çünkü Effi'nin coşkulu ve neşeli hali gözünden kaçmıyordu. Effi kendisini her bakımdan daha özgür hissediyordu burada. Gerçi geçmişte yaşadıkları yeni hayatında da etkisini sürdürmeye devam ediyordu, ancak onu korkutmuyordu, korksa bile, eskisi kadar olmuyor ve uzun sürmüyordu. O korkudan içinde kalan da onun duruşuna ve davranışlarına özel bir cazibe katıyordu. Yaptığı her şeyde af dilemek istiyormuş gibi hüznü bir eda vardı. Bütün bunları daha belirgin bir biçimde gösterebilmesi kuşkusuz onu mutlu ederdi, ancak bunu yapamazdı.

Nisan ayının ilk haftalarında Effi ve kocası ilk ziyaretlerini yaparlarken, büyük şehrin eğlence ve sosyal yaşamı henüz devam etse de sona ermek üzereydi, bu nedenle bu yaşama pek katılamadılar. Mayısın ikinci yarısından sonra ise davet ve ziyaretler bütünüyle kesildi. Innstetten'in bakanlıktan eve geldiği öğle saatlerinde, Tiergarten Parkına ya da Charlottenburg Sarayının parkına doğru bir öğle sonrası gezintisi yapmak onları eskisinden daha mutlu ediyordu. Saray ve limonluk bahçesi arasındaki uzun yolda dolaşırken, Effi oradaki Roma imparatorlarının heykellerini tekrar tekrar seyretmekten kendini alamıyor, Neron ile Titus arasında tuhaf bir benzerlik buluyor, çam ağaçlarından dökülen kozalakları topluyor ve sonra kocasıyla kol kola Spree Irmağına doğru yürüyerek, adeta yal-

nızlığa terk edilmiş “Belvedere” Köşküne kadar uzanıyorlardı.

Effi, “Bunun içinde eskiden hayaletler dolaşmış,” dedi.

“Hayır, sadece cinlerin dolaştığı görülmüş.”

“İkisi de aynı şey.”

“Evet, ikisi de aynı şeydir,” dedi Innstetten. “Ama yine de aralarında bir fark var. Cinler insanlar tarafından çağrılmakla ortaya çıkar. Kuzen Briest’in dün bana anlattığına göre, ‘Belvedere’ Köşkünde de böyle olmuş. Ama hayalet kendi kendine gelir, hiçbir zaman çağrılmaz, yani o doğal bir olgudur.”

“O halde hayalete hâlâ inanıyorsun?”

“Elbette inanıyorum. Böyle bir şey var. Yalnız Kessin’deki evimizde dolaşan hayalete inanmıyorum artık. Johanna sana Çinli’yi gösterdi mi?”

“Hangi Çinli’yi?”

“Bizim Çinli’mizi. Johanna, Kessin’deki evimizden ayrılmadan önce, Çinli’nin resmini yukarıdaki sandalyenin arkalığından çıkartıp cüzdanının içine koymuş. Geçenlerde ona bir mark bozdurduğumda çantasında gördüm onu. Johanna’nın kendisi de biraz utanarak bunu itiraf etti.”

“Ah, Geert! Bunu bana söylemeliydin. İşte bu resim şimdi yeni evimizde.”

“Onu yakmasını söyle.”

“Hayır, bunu yapmak istemiyorum. Hem bunun bir yararı da olmaz. Ama Roswitha’ya rica edeyim de...”

“Ne rica edeceksin? Ne yapmak istediğini anlıyorum, amacının ne olduğunu hissediyorum. Roswitha’nın bir azize portresi satın almasını ve çantasına koymasını isteyeceksin, öyle değil mi?”

Effi başını salladı.

“İstediğin gibi yap. Ama bundan kimseye söz etme.”

Effi sonunda bundan vazgeçmek gerektiğini düşündü. Çeşitli konular hakkında, öncelikle de yazın yapmayı düşündükleri seyahat hakkında konuşarak sonunda “Büyük Yıldız” Meydanına kadar geldiler, daha sonra arabadan inerek, Korso Bulvarını ve Friedrich Wilhelm Caddesini boydan boya geçerek evlerine gittiler.

*

Innstetten ile Effi temmuz ayının sonunda izin alıp, Oberammergrau Oyunlarının bu yıl yeniden yapılacağı Bavyera Dağlarına gitmek istiyorlardı; ancak bu istekleri gerçekleşemedi. Innstetten’in eskiden tanıdığı ve şimdi de meslektaşı olan Müşavir Wüllersdorf aniden hastalanmıştı, Innstetten burada kalıp ona vekâlet etmek zorundaydı. Ancak, ağustosun ortasında durum düzeldi ve bir seyahat fırsatı çıktı. Ama, Oberammergrau Oyunlarına gitmek için artık çok geçti, böylece kuzeydeki Rügen Adasında tatil yapmaya karar verdiler. “Tabii önce Stralsund’a, Schill ve Scheele adlarıyla ünlü olan bu şehre gideriz. Prusyalı subay Schill’i tanırsın, ama oksijeni bulan Scheele’yi tanımazsın, gerçi onu tanımasan da olur. Sonra Stralsund’dan Bergen’e ve Rugard’a geçeriz. Wüllersdorf’un bana anlattığına göre, buradan bütün adayı görmek mümkünmüş. Daha sonra Büyük ve Küçük Jasmund Körfezinden geçerek Sassnitz kentine kadar uzanırız; çünkü Rügen Adasına gitmek aslında Sassnitz’e gitmek demektir. Belki Binz’e uğrasak da yeter, ama –Wüllersdorf un söylediklerini yine tekrarlamak zorundayım– oranın sahili küçük küçük taş-

larla ve midye kabuklarıyla doluymuş. Oysa biz denize de girmek istiyorduk.”

Effi, Innstetten tarafından planlanan her şeyi, özellikle bütün ev halkının dört hafta evden ayrılmasını kabul etmişti. Roswitha, Annie ile Hohen-Cremmen’e, Johanna da Pasewalk civarında bir hızarı olan, kendinden küçük üvey kardeşinin yanına gidecekti. Böylelikle herkes güven içinde bir yere yerleştirilmiş oluyordu. Karı koca ertesi haftanın başında gerçekten de yola çıktılar ve aynı günün akşamı Sassnitz’e vardılar. Otelin kapısının üstünde “Hotel Fahrenheit” yazılıydı. Innstetten bu Prusyalı fizik bilgininin adını okuyunca, “Dilerim fiyatlar da termometrenin mucidi Réaumar adına yakışır düzeydedir,” dedi. Kayalıklara keyifli bir akşam gezintisi yaptılar, bir kaya çıkıntısının üstünden ay ışığı altında pırıl pırıl parlayan sessiz koyu seyretiler. Effi gördüğü bu muhteşem manzara karşısında büyülenmiş gibiydi. “Ah, Geert! Capri burası, Sorrento burası işte! Evet burada kalalım. Ama otelde değil. Garsonlar gözüme pek şık ve kibar görünüyorlar. İnsan bir şişe soda istemeye sıkılıyor...”

“Sanki hepsi de birer ataşe. Civarda uygun bir ev bulabiliriz herhalde.”

“Ben de öyle düşünüyorum. Yarın sabah hemen bir ev arayalım.”

Sabah da akşam gibi büyüleyiciydi. Kahvaltıyı açık havada yaptılar. Innstetten’e hemen cevaplandırması gereken bir sürü mektup gelmişti. Effi bu nedenle yalnız kaldığı anları fırsat bilip kendi başına ev aramaya karar verdi. Önce etrafı çitle çevrili bir çayırılıktan, sonra da sıra sıra evlerin ve yulaf tarlalarının yanından geçti, sonunda dar bir boğazdan denize doğru inen bir

yola saptı. Burası kumsala çıkıyordu ve yüksek kayın ağaçlarının gölgelediği bir otel vardı. Gerçi “Hotel Fahrenheit” gibi lüks bir otel değildi, daha çok bir lokantaya benziyordu, sabahın erken saati olduğu için de henüz boştu. Effi, manzarası güzel bir yere oturdu, ısmarladığı şeriden bir yudum almıştı ki lokantanın sahibi yarı meraktan, yarı nezaket gereği onunla konuşmak için yanına geldi.

Effi, “Burası bizim çok hoşumuza gitti, hem benim hem de kocamın. Ne müthiş bir deniz manzarası var. Ama kalacak bir yer bulamadık.”

“Evet, hanımefendi, bu biraz zor..”

“Ama artık neredeyse mevsim sonu...”

“Buna rağmen zor. Sassnitz’de bir yer bulmanız kesinlikle mümkün değil, bundan çok eminim. Ama kumsalın biraz ilerisinde, ilk köyün başladığı yerde – parlayan damları buradan görebilirsiniz– belki bulabilirsiniz.”

“Peki, köyün adı ne?”

“Crampas.”

Effi doğru mu duymuştu acaba? Zorlanarak, “Crampas,” diye tekrarladı. Bu adın bir yer adı olduğunu ilk defa duyuyordu... “Civarda başka bir yer yok mu?”

“Hayır, hanımefendi. Bu civarda başka bir yer yok. Fakat yukarıda, kuzeye doğru yeni köyler var. Orada belki bulabilirsiniz. Stubbenkammer sahilindeki otelde bu konuda size bilgi verebilirler. Evlerini kiraya vermek isteyen aileler adreslerini genellikle oraya bırakırlar.”

Effi, bu görüşmeyi yalnız başına yaptığına çok sevinliyordu. Bu konu hakkında kocasına bilgi verirken, Sassnitz’e sınır oluşturan köyün adını gizlemesi üzeri-

ne Innstetten, “Eğer bu civarda uygun bir ev yoksa, en iyisi arabaya binelim (böylece otel idaresi üzerinde iyi bir izlenim bırakmış oluruz),” dedi, “ve doğruca yukarıya, Stubbenkammer sahiline gidelim. Orada üstü hanımeli çiçekleriyle bezenmiş kameriyeli, manzarası güzel bir ev bulunur herhalde. Hiçbir şey bulamayacak olursak, kaldığımız otele geri döneriz. Sonuçta bir şey kaybetmiş olmuyoruz.”

Effi, kocasının önerisini kabul etti. Öğleye doğru Innstetten’in sözünü ettiği Stubbenkammer sahilindeki otele geldiler ve yemek için hafif bir şeyler ısmarladılar. “Ama yemeğimizi yarım saat sonra yiyeceğiz. Önce bir gezinti yapmak ve Hertha Gölünü seyretmek istiyoruz. Bir rehber vardır herhalde?”

Rehber olduğu söylendi. Biraz sonra orta yaşlı bir adam yanlarına geldi. Tanrıça Hertha’nın tapınağında görev yapmış gibi kendisinden son derece emin ve ciddi bir duruşu vardı. Çevresi boydan boya yüksek ağaçlarla kaplı göl çok yakındaydı. Gölün çevresini her taraftan sazlar ve kamışlar sarmıştı. Durgun ve simsiyah parlayan suyun üstünde nilüferler yüzüyordu.

Effi, “Burası gerçekten de bir mabet yeri gibi görünüyor,” dedi.

“Evet, hanımefendi... buna taşlar da tanıklık ediyorlar.”

“Hangi taşlar?”

“Üstünde kurban kesilen taşlar.”

Konuşma bu şekilde devam ederken, üçü de gölden çıkarılan ince çakıl ve balçıktan yapılmış kerpiç bir duvarın önüne geldi. Duvara cilalanmış taşlar dayalıydı. Taşların hepsinin üstünde yassı bir oluk ve aşağıya doğru inen yarıklar vardı.

“Bunlar ne işe yarıyor acaba?”

“Kanın daha iyi akmasına yarıyormuş, hanımefendi.”

Effi kocasına dönerek, “Haydi gidelim,” dedi ve kol kola girerek tekrar otele döndüler. Kahvaltı masaları deniz manzaralı bir yere kurulmuştu. Körfez, güneş ışığı altında tüm güzelliğiyle önlerinde uzanıyor, suda birkaç yelkenli dolaşıyordu. Kayalıkların üstünde uçuşan martılar av yakalamak için hızla suya dalıyorlardı. Manzara büyüleyiciydi gerçekten. Effi bundan çok etkilendi. Ama genç kadın, pırıltılı sulara bakarken, güneye doğru uzanan ve sabahleyin adını duyar duymaz büyük bir dehşete kapıldığı köyün damları pırl pırl parlayan evlerini fark etti.

Innstetten, karısının içinden geçen şeyin ne olduğunu bilmiyordu; ama bütün keyfinin ve neşesinin kaçtığını açıkça görebiliyordu. “Buna sevinemediğin için üzgünüm, Effi,” dedi, “herhalde gölü ve özellikle de kan oluklu taşları aklından çıkaramıyorsun.”

Effi başını salladı. “Aynen söylediğin gibi. Sana itiraf etmek zorundayım ki, beni bu kadar üzen, keyfimi ve neşemi kaçıran böyle bir şeyi daha önce hiç yaşamadım. Ev arama işinden vazgeçelim. Artık burada kalamam.”

“Ama daha dün burayı Napoli Körfezine ve daha akla gelebilecek pek çok güzel yere benzetiyordun.”

“Evet, dün.”

“Peki, bugün ne oldu? Bugün Sorrento’yu unuttun, öyle mi?”

“Hayır, unutmadım, hiçbir şeyi unutmadım. Ama burası benim için ölmek isteyen bir Sorrento artık.”

Innstetten, “Peki, öyle olsun, Effi,” dedi ve ona elini uzattı. “Rügen’de kalalım diye ısrar edip seni üzmemek

istemem, öyleyse bundan vazgeçelim. Tamam mı? Anlaştık mı? Stubbenkammer'e, Sassnitz'e ya da daha aşağılardaki bir yere takılıp kalmaya gerek yok. Ama söyle, nereye gidelim?"

"Sana da uygunsa, burada bir gün daha kalalım ve buharlı geminin gelmesini bekleyelim. Yanılmıyorsam, yarın Stettin'den gelip Kopenhag'a gidecek. Orasının çok eğlenceli bir yer olduğunu söylerler hep. Eğlenceli yerleri ne kadar özlediğimi sana anlatamam. Burada kendimi artık gülmeyecekmişim ve daha önceleri de hiç gülmemişim gibi hissediyorum. Oysaki gülmekten ne kadar hoşlandığımı bilirsin."

Innstetten, karısının ruhsal durumuyla yakından ilgilendi. Ona pek çok bakımdan hak verdiği için isteklerini anlayışla karşıladı. Burada her şey çok güzel de olsa, üzüntü vericiydi gerçekten.

Böylece, Stettin vapurunun gelmesini beklediler ve üçüncü gün sabah erkenden Kopenhag'a vararak Kongens Nytorv Oteline yerleştiler. İki saat sonra Thorwaldsen Müzesindeydiler. Müzeyi gezerken Effi, "Evet, Geert," dedi. "Buraya gelmekle çok iyi ettik. Her şey çok güzel, öyle mutluyum ki." Daha sonra yemeğe gittiler ve yemek masasında karşılarında oturan Jütlandlı bir aileyle tanıştılar. Ailenin Thora von Penz adındaki kızı, güzelliğiyle hem Effi'nin hem de Innstetten'in dikkatini çekti ve onları kendisine hayran bıraktı. Effi, kızın iri mavi gözlerini ve açık sarı saçlarını seyretmeye doyamadı. Bir buçuk saat sonra masadan kalktıklarında, Penz Ailesi –ne yazık ki aynı gün Kopenhag'dan ayrılmak zorundaydılar– Prusyalı genç çifti (Limfjord Limanından yarım mil uzaklıktaki) Aggerhuus Sarayına davet etti. Innstettenler daveti tereddütsüz kabul

etmişlerdi. Otelde zaman böyle geçiyordu; ama Effi'nin takvimine kırmızı kalemle özellikle işaretlediği bu unutulmaz gün henüz bitmemişti. Akşam, Tivoli Tiyatrosunda izledikleri bir oyun, onun mutluluğunu zirveye taşıdı. Arlequien ve Colombine adlı İtalyan komedyenlerinin sunduğu pantomim müthişti. Effi, oyuncuların birbirlerine takılmalarına ve karşılıklı esprilerine hayran kalmıştı. Gece geç vakit otele dönünce kocasına, "Biliyor musun, Geert," dedi, "artık yavaş yavaş kendime geldiğimi hissediyorum. O dünya güzeli Thora'dan söz etmeme gerek bile yok. Ama bugün öğleden önce ziyaret ettiğimiz Thorwaldsen Müzesini, akşam izlediğimiz pantomimi düşününce..."

"...seyrettiğimiz oyun Thorwaldsen Müzesinden daha çok hoşuna gitmiştir.."

"Açıkça söylemem gerekirse, evet, daha çok hoşuma gitti. Bu tür eğlendirici şeylerden hep hoşlanırım. Güzel Kessin'imiz benim için bir felaketti. Orada her şey sinirime dokunuyordu. Rügen'de de öyleydi. Kopenhag'da birkaç gün daha kalsak diyorum, tabii bu arada Frederiksborg ve Helsingör'e ve arkasından da Jutland'a gezmeye gideriz. Güzeller güzeli Thora'yı tekrar görebileceğime çok seviniyorum. Eğer erkek olsaydım o kıza âşık olurdum."

Innstetten güldü. "Benim neler yapacağımı bilmiyorsun ki."

"İstersen âşık olabilirsin. O zaman ikimizin arasında bir rekabet başlar ve benim gücümün kuvvetimin hâlâ yerinde olduğunu görürsün."

"Bunu bana kanıtlamana gerek yok, ben bunu biliyorum zaten."

Seyahatleri çok güzel geçiyordu. Jutland'dan yukarıya, Limfjord'a doğru çıkarak Aggerhuus Sarayına gittiler ve Penz Ailesinin yanında üç gün kaldılar. Sonra irili ufaklı pek çok yerden geçerek, bazen kısa, bazen uzun molalarla Viborg, Flensburg ve Kiel'de kaldıktan sonra Hamburg (çok beğendikleri) üzerinden evlerine döndüler. Ancak doğrudan Berlin'e, Keith Caddesindeki evlerine değil, ilk önce Hohen-Cremmen'e gittiler. Burada yorgunluklarını üstlerinden atıp dinlenmek istiyorlardı. Innstetten, izni bittiği için, ancak birkaç gün kalabildi; ama Effi bir hafta daha kaldı ve düğün günleri olan 3 Ekimde eve dönmek istediğini söyledi.

Annie'ye kır havası çok iyi gelmişti. Roswitha'nın planladığı gibi, ayağında küçük çizmeleriyle koşa koşa annesini karşıladı. Briest, tam bir büyükbaba gibi hareket ediyor, torununa fazla sevgi ve sertlik gösterilmesine izin vermiyordu. Her bakımdan eskisi gibiydi. O bütün sevgisini ve şefkatini kızı Effi'ye gösteriyor, sürekli onu düşünüyor, onunla ilgileniyordu. Özellikle de karısıyla yalnız olduğunda hep Effi'den söz ediyordu.

"Effi'yi nasıl buluyorsun?"

"Her zamanki gibi yine tatlı ve sevimli. Böyle bir kızımız olduğu için Tanrı'ya ne kadar şükretsek azdır. Kendisine yaptığımız her şey için tekrar tekrar teşekkür ediyor, yeniden yanımızda, baba ocağında olduğu için de çok mutlu."

"Evet," dedi Briest. "Bu yönüyle onu daha çok seviyorum. Sanki burası hâlâ eviymiş gibi hareket ediyor. Oysa evlendi, kocası ve bir çocuğu var. Kocasını pırlanta gibi bir adam, çocuğu da melekler kadar güzel. Ama

buna rağmen, Hohen-Cremmen'i hâlâ asıl toprağı olarak görüyor, kocasını ve çocuğunu bizden üstün tutmuyor. O mükemmel bir evlat gerçekten, ama bence biraz fazla mükemmel. Bu beni korkutuyor, aynı zamanda Innstetten'e de haksızlık. Acaba ilişkileri nasıl?"

"Evet, Briest, bu konuda sen ne düşünüyorsun?"

"Ne düşündüğümü söylüyorum işte. Ne kastettiğimi sen çok iyi bilirsin. Kızımız gerçekten mutlu mu? Yoksa bir sıkıntısı mı var? Düşünüyorum da, o baştan beri kocasını sevmekten çok, takdir ediyor. Mutlu bir evlilik için sevgi her zaman yetmez, ama sadece takdir etmek hiç yetmez. Aslında kadınlar birini takdir etmek zorunda kalırlarsa, buna kızarlar. Önce kızarlar, sonra canları sıkılır, sonunda da gülüp geçerler."

"Sen de böyle bir şey yaşadın mı?"

"Yaşadım diyemem. Ben hiçbir zaman takdir edilmedim ki. Ama bu konuyu daha fazla deşmeyelim, Luise. Söyle bakalım, Effi'nin evlilik yaşamı nasıl gidiyor?"

"Evet, Briest. Sen durup durup bu konuya dönüyorsun. Bu konuda saatlerce konuşup fikir alışverişinde bulunsak da senin için yeterli olmayacaktır. Her şeyi bilmek istiyorsun ve sanki ben her şeyi bütün boyutlarıyla biliyormuşum gibi, saf saf sorular soruyorsun. Genç bir kadının nasıl olması gerekiyorsa, kızın da öyledir. Kızının evlilik yaşamının düzgün ve pürüzsüz olduğunu mu sanıyorsun? Ya da benim kehanet sahibi bir kadın olduğumu mu düşünüyorsun? Effi biraz bana içini döktü diye gerçeği bütün çıplaklığıyla hemen öğrenebileceğimi mi sanıyorsun? İçini dökmenin fazla bir önemi yok. Asıl sırlar insanın içinde kalır hep. Effi kendi sırlarına beni ortak etmez. Ayrıca bu özelliğini kimden aldığını da biliyorum. Effi... evet, Effi çok

kurnaz bir çocuk. Çok güzel ve tatlı bir kız olduğu için onun bu hali büyük tehlike arz ediyor.”

“O halde bunu kabul ediyorsun... Effi çok güzel ve iyi bir kız, öyle mi?”

“Evet, iyi bir kızdır. Kalbi temiz ve sevgi doludur; ancak başka bakımlardan da öyle mi, bundan pek emin değilim. Öyle sanıyorum ki, Effi, Yüce Tanrı’nın iyi bir kulu olduğuna inanıyor. Günah da işlese, Tanrı’nın kendisini yargılamayacağını düşünüyor ve bununla avunuyor.”

“Böyle mi düşünüyorsun?”

“Evet, böyle düşünüyorum. Aslında onun yaşamında pek çok şeyin düzeldiğini sanıyorum. Karakteri yine eskisi gibi, ama Berlin’e taşındığından beri koşullar çok daha uygun hale gelmiş bulunuyor. Karı koca olarak şimdi daha çok birlikteler, birbirlerine daha yakınlar. Effi bana buna benzer bir şey söyledi. Benim için bundan daha da önemlisi, karı koca arasındaki bu karşılıklı ilgiyi ve yakınlaşmayı gözlerimle görmüş olmamdır.”

“Peki, Effi ne dedi sana?”

“Artık ilişkilerinin çok daha iyi olduğunu söyledi. Instetten’in eşine az rastlanır, çok mükemmel bir koca olduğunu, ama ona yaklaşmakta zorlandığını, onda kendisine yabancı gelen bir şey olduğunu anlatmıştı bana. Sevgisinde de bir yabancılık hissediyormuş, bu yabancılığı en çok da kendisine sevgiyle yaklaştığında hissediyormuş ve bu sevgi onu korkutuyormuş.”

“Bunu bilirim, bunu iyi bilirim.”

“Neyi bilirsin, Briest? Yoksa evliliğimizde başından böyle bir şey mi geçti? Korktuğumu söyledim mi sana? Yoksa sen mi benden korktun? İkisini de aynı şekilde gülünç buluyorum.”

“Effi'den söz ediyordun.”

“Evet, artık bu yabancılık duygusundan kurtulduğunu ve çok mutlu olduğunu bana itiraf etti: ‘Kessin benim için uygun bir yer değildi. İçinde hayaletlerin dolaştığı bir ev, kimileri aşırı dindar, kimileri fazla ilkel insanlar filan. Fakat Berlin’e taşındığımızdan beri kendimi olmam gereken yerde hissediyorum. Innstetten dünyanın en iyi kocası, gerçi bana göre yaşlı, ama bana çok iyi davranıyor. Artık tehlikeyi atlattım.’ Onun bu ifadeyi kullanması doğrusu pek hoşuma gitti.”

“Neden? Bu pek de önemli bir şey değil, kullandığı ifadeyi kastediyorum. Ancak...”

“Bunun arkasında gizli bir şey var. Effi bana bunu da ima etmeye çalıştı.”

“Öyle mi?”

“Evet, Briest. Sen onun masum bir kız olduğuna inanırsın hep. Ama bu konuda yanılıyorsun. Effi kendisini olayların akışına bırakmaktan hoşlanır. Akıntı iyi ise kendisi de iyidir. Savaşmak ve karşı koymak ona göre değildir.”

Roswitha, Annie ile birlikte geldi, konuşma bu nedenle yarıda kaldı.

Bay Briest ve karısı bu konuşmayı, Innstetten'in Hohen-Cremmen'den ayrılıp Berlin'e gittiği gün yapmışlardı. Innstetten, Effi'yi en az bir hafta daha yalnız bırakmıştı. Kocası olarak, Effi'nin güzel duygulara kapılmaktan çok hoşlandığını, kendisine güzel sözler söylenmesinden, ne kadar güzel ve ne kadar sevimli olduğunu sık sık duymaktan çok mutlu olduğunu biliyordu. Evet, Effi'yi en çok mutlu eden şey buydu. Hohen-Cremmen'de kafasını dinleyip vakit geçirebileceği bir şey olmamasına rağmen genç kadın hayatın tadını

en iyi şekilde çıkarıyordu. Hohen-Cremmen'deki evleri, Effi evlendiğinden beri özellikle gençler için çekiciliğini kaybettiğinden, pek ziyarete gelen olmuyordu. Rahibin evi ve okul eskiden olduğu gibi ilginç değildi artık. Özellikle okul yarı yarıya boşalmış durumdaydı. İkiz kızlar, ilkbaharda Genthin yakınlarında oturan iki öğretmenle evlenmişlerdi. Büyük bir çifte düğün yapılmış ve *Havelland Postası* adlı yerel gazetede düğün hakkında övücü bir yazı çıkmıştı. Hulda, mirasına konacağını umduğu yaşlı halasına bakmak için Friesack'a gitmişti; ancak halası, Niemeyerlerin tahmin ettiğinden daha uzun ömürlü çıkmıştı. Ama Hulda hep mutlu olduğunu bildiren mektuplar yazıyordu. Bunu mutlu olduğu için değil (tam tersine hiç mutlu değildi), kendisi gibi mükemmel bir insanın mutlu olmaması için hiçbir neden olmadığını göstermek için yapıyordu. Zayıf bir baba olan Niemeyer, kızından gelen mektupları gururla ve sevinerek herkese gösterirken, kızlarına çok düşkün olan Jahnke, her iki kızının da aynı günde, yani Noel gecesini doğum yapacağını hesaplamıştı. Effi bunu duyunca kahkahalarla güldü ve müstakbel büyükbabaya, her iki torunu için vaftiz anası olarak davet edilmek istediğini söyledi. Ancak daha sonra aile konusunu bırakıp Kjöbenhavn'dan, Helsingör'den, Limfjord'dan ve Ageerhuus Sarayından ve özellikle de "tıpkı bir İskandinav güzeli" dediği mavi gözlü, açık sarı saçlı ve belini sıkı sıkı saran kırmızı kadife bluz giyen Thora'dan söz etti. O bunu anlatırken, Jahnke'nin yüzünün rengi birden değişti ve yaşlı adamın ağzından peş peşe şu sözcükler çıktı: "Evet, Kuzey kızları öyledir. Saf Cermenler onlardır. Almanlardan daha çok Almandırlar."

Effi, düğün yıldönümü olan 3 Ekimde Berlin’de olmak istiyordu. Gidiş günü arifesiydi, genç kadın eşyalarını toplayacağını ve gidiş için gerekli hazırlıkları yapacağını söyleyerek erkenden odasına çekildi. Ama asıl istediği yalnız kalmaktı. Sohbet etmekten çok hoşlanmasına rağmen, sessizliği özlediği anlar da oluyordu. Üst katta kaldığı odalar bahçeye bakıyordu. Kapısı yarı açık olan küçük odada Roswitha ile Annie uyurlarken, Effi kendisine ait büyük odada bir aşağı bir yukarı dolaştı. Pencereilerin alt kanatları açıktı. Beyaz tül perdeler, oluşan hava cereyanıyla kabarıp genişliyor, sonra yavaş yavaş sandalyenin arkalığına düşerek yeni bir hava cereyanıyla yerinden oynayana kadar orada kalıyorlardı. Odanın içi o kadar aydınlıktı ki divanın üstündeki duvara asılmış, kenarları altın yaldızlı dar çerçeveler içindeki resimlerin altındaki yazılar rahatlıkla okunabiliyordu: “Düppel Saldırısı, 5. Tabya.” Bunun yanında: “Kral Wilhelm ve Kont Bismarck Lipa Tepesinde.” Effi bunları okuyunca başını salladı ve gülümsedi. “Buraya bir daha gelirsem, başka resimler asmalarını isteyeceğim. Savaş resimleri görmeye tahammül edemiyorum.” Sonra pencerelerden birini kapadı ve açık kalanın önüne oturdu. Gördüğü ve seyrettiği manzara ona öyle huzur veriyor, içini öyle ferahlatıyordu ki! Kilise kulesinin yanından görünen ayın ışığı, üzerinde güneş saati ve gün çiçeği tarhları bulunan çim alanın üstüne düşüyordu. Her şey gümüş gibi parılıyordu. Gölgeli alanların yanında beyaz ışık demetleri göze çarpıyordu. Bu ışık demetleri o kadar beyazdı ki sanki çimlerin üstüne serilip güneşte beyazlamış çamaşırlar gibiydiler. Biraz daha ötedeki boy boy ravent çiçekleri her tarafı kaplamıştı. Çiçeklerin

yapraklarını sonbahar sarartmıştı. Effi bunları görünce, iki seneden biraz daha fazla bir süre önce Hulda ve Jahnke'nin ikiz kızlarıyla burada koşup oynadıkları günü hatırladı. Innstetten kendisini istemeye geldiğinde, üstünde oturdukları bankın yanındaki küçük taş merdivenden zıplaya zıplaya yukarı çıkmış ve bir saat sonra da nişanlanmıştı.

Effi ayağa kalktı, kapıya doğru giderek küçük oda-ya kulak kabarttı: Roswitha çoktan uyumuştı, Annie de uyuyordu.

Çocuğunu böyle tatlı tatlı uyurken görünce, gözlerinin önünden birden Kessin günlerine ait çeşit çeşit resimler geçti ve Effi bütün bunları hayalinde yeniden yaşadı: Kaymakamlığın sivri çatılı konutu ve koruluğa bakan veranda geldi gözlerinin önüne. Salıncaklı koltukta sallanırken, Crampas'ın yanına gelip saygılarını sunuşunu, daha sonra kucığında Annie'yle Roswitha'nın gelişini, çocuğunu kucagina alıp hoplatışını ve öpüşünü anımsadı.

"Her şey işte o gün başlamıştı." O günü hayalinde yeniden yaşayarak Roswitha'nın Annie'yle uyuduğu odadan çıktı, yeniden açık pencerenin önüne oturdu ve dışarıdaki sessiz karanlığı seyretti.

"Bundan bir türlü kurtulamıyorum," dedi. "En kötüsü ve beni kendim hakkında yanıltan..."

Tam bu sırada karşıdaki kulenin saati çalmaya başladı. Effi saatin vuruşlarını saydı.

"On... yarın bu saatte Berlin'de olacağım. Innstetten'le birlikte evlilik yıldönümümüzü konuşacağız. O bana güzel ve okşayıcı sözler söyleyecek ve belki de 'sana hâlâ aşığım' diyecek. Bense karşısında oturup işlediğim suçu kalbimde hissederek onu dinleyeceğim."

Effi başını avucunun içine dayamış, sessizce önüne bakıyordu.

“İşlediğim suçu kalbimde hissediyorum,” diye tekrarlardı. “Evet, suç işledim, ama bu vicdanımı sızlatıyor mu? Hayır, sızlatmıyor. Kendi kendimden korkmamın nedeni bu işte. İçimi sızlatan şey tamamen başka: Korku, hem de öldürücü bir korku, sürekli hissettiğim bir korku, suçumun bir gün açığa çıkacağı korkusu. Ama bu, korkudan daha başka bir şey... bu utanç duygusu. Yaptığımdan utanıyorum. Ama gerçek bir pişmanlık hissetmediğim gibi gerçek bir utanç duygusu da hissetmiyorum. Sürekli yalan dolan içinde olduğum için kendimden utanıyorum. Ben yalan söylemem, hiç yalan söyleyemem ben, diye övünür dururdum hep. Yalan söylemek o kadar alçakça bir şey ki! Ama şimdi kocamın karşısında ve küçük büyük herkesin önünde sürekli yalan söylemek zorunda kalıyorum. Doktor Rummschüttel bunu fark edip omuzlarını silkmişti: Kim bilir, hakkımda ne düşünüyordur. Herhalde iyi şeyler düşünmüyordur. Evet, korkum ve söylediğim yalanlardan dolayı duyduğum utanç bana büyük acı veriyor. Ama işlediğim suçtan utanç duymuyorum ya da gerektiği şekilde ve yeterince utanmıyorum. Bundan utanç duymuyor olmam beni kahrediyor. Bütün kadınlar böyleyse, bu korkunç bir şey. Eğer böyle değillerse –dilerim böyle değildirler– o zaman ben çok kötü bir kadınıym, ruhsal dengemde bir bozukluk var demektir. Gerçek duygudan yoksun bir kadınıym ben. Yaşlı Niemeyer bunu bana, ben daha çocuk yaştayken söylemişti. ‘Asıl olan gerçek bir duyguya sahip olmaktır. Eğer bir insan gerçek bir duyguya sahipse, o zaman başına hiçbir kötülük gelmez. Ama gerçek duygudan

yoksunsa, sürekli tehlike içinde olur. İşte o zaman şeytan denilen şeyin üstümüzdeki mutlak etkisi kendisini tam anlamıyla hissettirir.’ Böyle demişti yaşlı Niemyer. Acaba benim durumum da böyle mi?”

Effi başını kollarına dayadı ve acı gözyaşları döktü.

Doğrulduğunda biraz sakinleşmişti, yeniden bahçeyi seyretti. Her şey derin bir sessizliğe bürünmüştü. Sanki yağmur yağıyormuş gibi çınar ağaçlarından hafif ve ince bir ses geliyordu kulağına.

Bir süre böyle devam etti. Sonra karşıdan, köy yolundan birinin bağırıp çağırdığı duyuldu: Yaşlı gece bekçisi Kulicke bağıra bağıra saati bildiriyordu. O sunca, Effi Hohen-Cremmen’in yarım mil uzağından geçen trenin gürültüsünü duydu. Ses giderek zayıfladı, sonunda büsbütün kesildi. Ay ışığı yine çimlere vuruyor, çınar ağaçlarının yaprakları yağmur çiseliyormuş gibi hışırdıyordu. Oysa bu sadece gecenin esintisiydi.

25. BÖLÜM

Effi, ertesi akşam Berlin'e döndü. Innstetten onu istasyonda karşıladı, Rollo da yanındaydı. Karı koca arabanın içinde sohbet ederek Tiergarten Caddesinden geçerken, Rollo da yanlarındaydı.

“Sözünde durmayacağını sanıyordum...”

“Neler söylüyorsun, Geert. Tabii ki sözümde duracağım, söz her şeyden önce gelir.”

“Böyle konuşma. İnsan her zaman sözünü tutamaz. Bazen bu mümkün olmayabilir. Yakın geçmişi düşün. Sen buraya ev tutmak için geldiğinde, ben senin Kesin'e dönmeni bekliyordum. Ama sen dönmedin.”

“Evet, o farklı bir şeydi.”

Effi, “Hastaydım, onun için gelemedim,” diyemedi. Innstetten de bunu anlamazlıktan geldi. Kafası, iş hayatı ve sosyal konumuyla ilgili düşüncelerle doluydu. “Effi, aslında Berlin'deki yaşamımız şimdi başlıyor,” dedi. “Nisan ayında buraya taşındığımızda, sezon sona ermek üzereydi, ziyaretlerimizi yapabilecek vaktimiz yoktu. Kendimize yakın bulduğumuz tek insan Wüllersdorf, ama ne yazık ki o da bekâr. Hazirandan itibaren her şey derin bir uykuya yatmış gibi olur, evlerin panjurları kapatılır ve kapatılmış panjurlar insana daha yüz adım öteden ev halkının

‘tatile gittiğini’ haber verir. Bunun doğru ya da yanlış olmasının bir önemi yoktur... Evet, o zaman geriye ne kalır ki? Kâh kuzen Briest’le konuşmak, kâh Hiller Lokantasına gidip yemek yemek, gerçek Berlin hayatı bu değildir. Ama ilerde her şey değişecek. Berlin’de bir araya gelip eğlenmemiz için sosyal yaşamdan zevk alan bütün yüksek memurların adlarını kaydettim. Artık bizim de bir sosyal yaşamımız olacak, biz de bir araya gelip hoşça vakit geçirebileceğiz. Kış gelince, bütün bakanlık çalışanları ‘Buranın en güzel ve en alımlı kadını Bayan Innstetten’dir,’ diyecek.”

“Ah, Geert. Seni tanımakta zorlanıyorum gerçekten, bir çapkın gibi konuşuyorsun.”

“Bugün evlilik yıldönümümüz. Onun için bu tür sözlerimi hoş görmek zorundasın.”

*

Innstetten, kaymakam olarak geçirdiği sakin dönemden sonra, kendisi ve daha çok da Effi için sosyal bakımdan daha hareketli ve daha neşeli bir yaşam tarzını gerçekten çok istiyordu. Ancak ilk başlarda yaptıkları tek tük ziyaretler dışında buna pek imkân bulamadı. Sosyal yaşam henüz daha tam anlamıyla başlamamıştı. Yeni yaşamlarının en iyi yanı, geçen altı ay içinde olduğu gibi yine evlerinde sürdürdükleri günlerdi. Wüllersdorf ve Kuzen Briest yine sık sık ziyaretlerine geliyorlardı. Onlar gelince, üst katlarında oturan genç çift Gizickiler de çağrılıyordu. Bay Gizicki asliye mahkemesi üyesiydi, kızlık adı Schmettau olan karısı da akıllı ve uyanık bir kadındı. Evde bazen müzik de yapılıyordu. Kısa bir süre Whist oynamaya bile kalkışmışlardı, ama sohbet etmeyi daha eğlence-

li bularak bundan vazgeçtiler. Gizicki çifti kısa süre öncesine kadar Yukarı Silezya Eyaletine bağlı küçük bir şehirde yaşamıştı. Wüllersdorf da uzun yıllar önce Posen ilinin küçük büyük pek çok köyünde ve kasabasında bulunmuştu. Bu yüzden o yerleşim merkezlerini alaya alan tanınmış bir dizeyi her fırsatta heyecanla ve coşkuyla tekrarlamaktan çok hoşlanıyordu:

“Schrimm

Vay haline oraya gidenin,

Rogasen

Eğer gittiysen, bittin sen,

Hele Samter’e gidenlerin

Tanrı yardımcısı olsun!”

Wüllersdorf’un okuduğu bu dizeler hiç kimseyi Effi kadar neşelendirmiyordu. Bu dizelerin arkasından köyler ve kasabalarla ilgili bir sürü öykü sıralanıyordu. Bu arada, Kessin Kasabası da, Gieshübler’i, Trippelli’si, Orman Başmüfettişi Ring’i ve Sidonie Grasenabb’ı ile sıraya giriyordu. Innstetten keyfi yerinde olduğu anlarda Kessin’i ve Kessin’de yaşadıklarını anlatmaya doyamıyordu. Bir gün yine Kessin’den söz ederken dedi ki: “Evet, bizim güzel Kessin’imiz! Şunu itiraf etmek zorundayım ki, orada gerçekten çok ilginç tipler vardı, bunların en başında da Binbaşı Crampas geliyordu. Nedenini bir türlü anlayamıyorum, ama karım bu fırsat düşkününü kızıl sakallı adamdan pek etkilenmişti...” Wüllersdorf, “Anlaşılır nedenlerden dolayı,” diye söze karıştı. “Çünkü anladığım kadarıyla Binbaşı Crampas oradaki eğlence gecelerini düzenleyen derneğin başkanıydı. Düzenlenen komedi oyunlarında sevgili ve eğlendirici adam rolünü oynuyordu. Belki bundan

daha da fazlası vardı, o bir tenordu.” Innstetten bütün bu söylenenleri doğruladı. Effi gülerек sohbetе katılmaya çalıştı, ama büyük çaba göstermesine rağmen başarılı olamadı. Sonra, konuklar evlerine gidip Innstetten dosyalar üzerinde biraz daha çalışmak üzere odasına çekilince Effi, Kessin’de yaşadıklarını gözlerinin önüne getirdi ve duyduğu vicdan azabının altında kıvrandığını hissetti, sanki bir gölge arkasından hep onu izliyordu.

Bu tür korkular genç kadını huzursuz etmeye devam ediyordu. Fakat bunları giderek daha seyrek ve daha hafif hisseder oldu, yeni yaşam biçimi dikkate alındığında buna pek de şaşırmamak gerekirdi. Yalnızca kocası Innstetten’in değil, kendisinin de çok uzağında bulunan insanların bile gösterdikleri ilgi, özellikle de bakanın genç eşinin beslediği şefkatli dostluk, genç kadının geçmişte yaşadığı korku ve sıkıntıları biraz olsun hafifletiyordu. İkinci yıl da geçip imparatoriçenin yeni bir vakfın kurulması dolayısıyla düzenlenen törene “Effi Hanımefendiyi” de davet ederek, damdonörlerinin arasına dahil etmesi, yaşlı İmparator Wilhem’in de saray balosunda yaptığı konuşmasında “adını daha önce de duyduğu” bu genç ve güzel kadına hoş sözler söylemesiyle, Effi’nin sıkıntısı yavaş yavaş kaybolmaya başladı. O olay yaşanmıştı, uzakta, çok uzakta kalmıştı. O kadar uzakta kalmıştı ki sanki bir başka yıldızda yaşanmıştı. Her şey sisin içindeki bir resim gibi siliniyor, bir düşe dönüşüyordu.

Hohen-Cremmen’dekiler ara sıra ziyarete geliyorlar ve kızlarının mutluluğunu paylaşıyorlardı. Annie her geçen gün daha da büyüyor ve geliyordu. Yaşlı Briest onun için, “Anneannesine kadar güzel,” diyor-

du. “Eğer masmavi gökyüzünde tek bir bulut parçası varsa, o da, tahmin edileceği gibi, Effi’nin küçük Annie’den başka çocuğunun olmamasıdır. Innstetten adını taşıyacak akrabalar olmadığı için, Innstetten Sülalesinin kökü de kuruyup gidecektir.” Aslında sadece kendi soyunun asaletine inandığı için başka ailelerin devamını pek önemsemeyen Briest, bu konuyla ilgili olarak arada bir şaka yaparak diyordu ki: “Evet, Innstetten, bu böyle devam ederse, Annie zamanı gelince herhalde bir bankerle (o zamana kadar kalırlarsa, dilerim bir Hristiyan bankerle) evlenir ve ondan doğacak çocuklar da, Innstetten Sülalesinin şanlı geçmişini göz önünde bulundurarak, para içinde yüzen çocuklar olarak Gotha Yıllığında ve Prusya Tarihinde ‘von Innstetten’ adını yaşatırlar.” Briest’in bu tür sözlerini Innstetten biraz utanarak, Bayan Briest omuz silkerek, Effi de kahkahalarla gülerek karşılıyordu. Çünkü Effi, ailesinin asaletiyle onur duyup övünmekle birlikte, bu onuru aslında sadece kendisi için duyuyordu. Görmüş geçirmiş, kibar ve özellikle de zengin bir damat, isteklerine hiç de ters düşmezdi.

Evet, Effi vâris sorununu, genç ve güzel kadınların hep yaptıkları gibi, hafife alıyordu. Ama aradan uzun, çok uzun bir süre geçince –yeni görevlerinde yedinci yıla girmişlerdi–, Bayan Briest jinekoloji alanında ünü hiç de az olmayan yaşlı Doktor Rummschüttel’e bu konu hakkında akıl danıştı. Doktor Rummschüttel, Schwalbach Kaplıcalarını önerdi. Fakat, Effi geçen kıştan beri nezle ve öksürük türü hastalıklar da geçirmişti. Doktor birkaç defa ciğerlerini dinledikten sonra, “O halde hanımefendi, önce Schwalbach’a gider, orada üç hafta kadar kaldıktan sonra Ems’e geçer, üç hafta da

orada kalırsınız,” dedi. “Ems kürü sırasında eşiniz de sizinle birlikte olabilir. Topu topu üç hafta ayrı kalacaksınız demektir. Sizin için daha fazlasını yapamam, sevgili Innstetten.”

Doktorun bu önerisi kabul edildi. Daha sonra ikinci bir karar daha verildi: Effi yolculuğa bir müşavir karısı olan Zwicker’le birlikte çıkacaktı. Briest’in dediği gibi, amaç Bayan Zwicker’in korunmasıydı. Bunda pek haksız da sayılmazdı; çünkü Bayan Zwicker kırk yaşında olmasına rağmen, korunmaya Effi’den daha çok ihtiyacı vardı. Yine pek çok vekâlet görevi bulunan Innstetten, Schwalbach’a gitmek şöyle dursun, Ems’te birlikte geçirmeyi düşündükleri üç haftadan bile vazgeçmek zorunda kalacağından yakınıyordu. 24 Haziran (Yuhanna Yortusu) hareket günü olarak saptandı. Effi eşyasını bavullara yerleştirirken, Roswitha ona yardım ediyordu. Effi ona karşı hâlâ eski sevgisini besliyordu. Geçmişte yaşadığı her şeyden, Kessin’den, Binbaşı Crampas’tan, Çinli’den ve Kaptan Thomsen’in yeğeninden hiç çekinmeden ve sıkılmadan konuşabildiği tek insan Roswitha’ydı.

“Söyle bakalım, Roswitha, sen aslında Katoliksın. Hiç günah çıkarmaya gittiğin oluyor mu?”

“Hayır.”

“Neden gitmiyorsun?”

“Eskiden gittim. Fakat doğruyu söylemedim.”

“Çok büyük hata. Bunun bir yararı olamaz.”

“Ah, hanımefendi. Benim köyümde herkes böyle yapardı. Hatta bazıları rahibin karşısında ~~l~~akar kıkır gülerdi.”

“İnsanın içinde bir suçluluk duygusu varsa, bunu itiraf etmenin en büyük mutluluk olduğunu hiç hissetmedin mi?”

“Hayır, hanımefendi. Babam elinde kızgın demirle üzerime yürüdüğünde, kuşkusuz çok korkmuştum. Evet, bu büyük bir korkuydu, ama ben başka bir şey hissetmedim.”

“Tanrı’dan da mı korkmadın?”

“Hayır, korktuğumu söyleyemem, hanımefendi. İnsan babasından benim korktuğum gibi korkarsa, o zaman Tanrı’dan o kadar korkmaz. Ben Yüce Tanrı’nın bağışlayıcı ve merhametli olduğunu, zavallı yavrumu korumama yardım edeceğini düşünmüştüm.”

Effi gülümseyerek konuyu kapattı ve bahtsız Roswitha’nın böyle konuşmasını çok doğal karşıladı. Ama yine de, “Biliyor musun, Roswitha,” dedi, “geri döndüğümde, seninle bu konu hakkında ciddi ciddi konuşmam gerekiyor. Aslında büyük bir günah bu.”

“Çocuk mu? Çocuğum açlıktan öldüğü için mi? Evet, hanımefendi, çok büyük günah işlendi. Ama bu günahı işleyen ben değildim, başkaları... Zaten aradan da çok zaman geçti.”

26. BÖLÜM

Effi gideli tam beş hafta olmuştu, özellikle Ems'e vardığından beri rahat ve çok mutlu olduğunu bildiren mektuplar yazıyor, orada insanlar arasında bulunduğu, Schwalbach'dayken yüzlerini neredeyse hiç göremediği erkekler arasında olduğundan söz ediyordu. Müşavirin eşi olan yol arkadaşı Bayan Zwicker böyle bir kür merkezinde erkeklerin bulunmasına şiddetle karşı olduğunu söylemişti. Ama bütün bunları öyle bir yüz ifadesiyle söylemişti ki aksini düşündüğü açıkça belli oluyordu. Effi'nin yazdığına göre, Bayan Zwicker çok çekici ve biraz fazla rahat bir kadındı, belki özel bir geçmişi bile vardı; ama çok neşeli ve hoşsohbetti. Ondan öğrenilecek çok, pek çok şey vardı. Effi, yirmi beş yaşında olmasına rağmen, bu kadınla tanıştıktan sonra olduğu kadar çocuk gibi hissetmemişti kendini. Bayan Zwicker çok okumuş, bilgili bir kadındı, yabancı edebiyatı da çok iyi biliyordu. Geçenlerde Effi ona Emile Zola'nın *Nana*'sından söz ederek, "Bu romanın gerçekten de söylendiği kadar müthiş bir eser olup olmadığını" sorunca, Zwicker şöyle yanıt vermişti: "Ah, sevgili Barones, müthiş bir eser demek de ne demek? Bu romanda bambaşka şeyler var." Effi mektubunu şu sözlerle bitiriyordu: "Bayan Zwicker beni işte bu bam-

başka şeylerle tanıştırmak istiyordu. Ama ben bunu kabul etmedim; çünkü biliyorum ki, sen haklı olarak günümüzdeki ahlak bozukluklarının bu ve buna benzer şeylerden ileri geldiğini söylersin hep. Ama itiraf etmeliyim ki, onun bu isteğini geri çevirmek benim için hiç de kolay olmadı. Üstelik Ems, etrafı dağlarla çevrili bir çukurda yer alıyor. Burada sıcaktan çok bunuyoruz.” Innstetten, karısının yazdığı mektubu iki farklı duyguyla okumuştı: Bir yandan neşelenmiş, öte yandan da biraz keyfi kaçmıştı. Bayan Zwicker, karakter yapısı nedeniyle yoldan çıkmaya eğilimli olan Effi için uygun bir kadın değildi. Ama bu konuda karısına bir şey yazıp onu uyarmayı düşünmedi, onun keyfini kaçırmak istemiyordu. Üstelik onu uyarsa bile bunun bir işe yaramayacağını biliyordu. Innstetten, karısının dönüşünü dört gözle bekliyordu ve görevini “öngörülen mesai saati içinde” yapmakla kalmıyor, bakanlıkta-ki müşavir arkadaşları birer birer izne ayrıldığı ya da ayrılmak istediği için, bir saat yerine iki saat çalışmak zorunda kalıyor ve bundan yakmıyordu.

Evet, Innstetten işine ve yalnızlığına ara vermeyi çok özlüyordu. Kızının okul saatlerinden sonra vaktini geçirmekten keyif aldığı mutfakta da aynı duyguları besliyordu. Annie’nin mutfakta oyalanmaktan hoşlanması çok doğaldı; çünkü Roswitha ve Johanna küçük hanımefendiyi sevmek ve şımartmakla kalmıyor, eskiden olduğu gibi birbirleriyle de çok iyi anlaşıyorlardı. İki hizmetçi kızın arasındaki bu sıcak dostluk, ailenin tanıdıkları arasında da memnuniyet verici bir konuşma konusu oluyordu. Nitekim, Eyalet Mahkemesi Üyesi Gizicki, Müşavir Wüllersdorf’a, “Ben bu dostlukta eski bir özdeyişin yeniden doğrulandığını görü-

yorum,” dedi. “Boşuna ‘çevremde karnı tok, şişman insanlar bulunsun,’ dememişler. Sezar da insanları iyi tanıyan bir kraldı. Huzur ve geçimlilik gibi şeylerin aslında ancak karnı tok insanlarda olacağını biliyordu.” Bu iki kız hakkında da aynı şey söylenebilirdi, ancak şu farkla: Roswitha’ya bu durumda pek uygun düşmeyen şişman sözcüğü onu olduğundan daha güzel gösterirken, Johanna içinse tam yerinde kullanılmış bir tanımlamaydı. Aslında Johanna’ya şişman denilemezdi. Biraz etine dolgun, güçlü kuvvetli bir kızdı o. Kendine özgü ve çok yakışan mağrur bir edayla, normal ölçülerdeki bedeninin üstünden mavi gözlerini ileriye dikerdi. Kendinden emin duruşundan ve görüntüsünden güç alarak, iyi bir evde hizmetçi olmanın verdiği mutlulukla ve gururla yaşıyor, yarı taşralı kalmış Roswitha’dan kendisini o derecede üstün görüyordu ki onun şu anki ayrıcalıklı konumuna gülümsemekle yetiniyordu. Bu ayrıcalıklı konum, her fırsatta “babasının kızgın demirle üstüne yürüdüğünü” anlatan iyi kalpli Roswitha’ya hanımefendisinin beslediği sevgi ve merhamet karışımı bir duyguyla açıklanabilirdi. “İnsan dürüst hareket ederse, başına böyle şeyler gelmez.” Johanna böyle düşünüyor, ama Roswitha’ya bunu asla söylemiyordu. Birbirleriyle dostça geçinip gidiyorlardı. Onların barış içinde yaşamalarını, birbirleriyle iyi geçinmelerini sağlayan asıl neden, yaptıkları gizli bir anlaşmayla Annie’nin bakımını ve hatta eğitimini aralarında paylaşmış bulunmalarıydı. Roswitha edebi departman sorumluluğunu, yani masal ve öykü anlatma işini üstlenirken, Johanna da çocuğa davranış biçimlerini öğretiyordu. Bu görev bölümü her iki tarafça da öyle benimsenmişti ki yetki kullanımı açısından ara-

larında hemen hemen hiçbir anlaşmazlık çıkmıyordu, buna asil bir küçük hanım rolü oynamaya çok eğilimli olan Annie'nin kişilik yapısı da kuşkusuz çok yardımcı oluyordu. Annie bu rolü oynayacak Roswitha'dan daha iyi bir öğretmen bulamazdı kendisine.

O halde tekrar edelim: Annie'nin gözünde her iki hizmetçi kız da aynı değerdeydi. Ancak, Effi'nin dönüşüne hazırlandıkları bu günlerde, Roswitha rakibinden yine bir adım öndeydi; çünkü hanımefendinin karşılanmasıyla ilgili her türlü hazırlık onun yetkisinde ve sorumluluğunda yürütülüyordu. Karşılama iki aşamada yapılacaktı: Önce Effi'ye rengârenk çiçeklerden yapılmış bir çelenk sunulacak, arkasından da bir şiir okunacaktı. Çelengin ortasına, "hoş geldin" anlamına gelen (Willkommen) sözcüğünün baş harfi olan 'W' mi yoksa Effi von Innstetten adını simgeleyen "E.v.I." harfleri mi konulsun diye bir süre tartışıldıktan sonra fazla zorlukla karşılaşılmadan uzlaşmaya varıldı ve unutmabeni çiçekleriyle örülen 'W' harfi tercih edildi; ama okunacak şiir konusunda çok daha büyük sıkıntı yaşanacağı benziyordu. Roswitha, bir oturumdan evine dönen eyalet mahkemesi üyesini ikinci katın merdiveninde durdurup, ona okunması gereken şiir konusunda fikrini sorma cesaretini gösterememiş olsaydı, bu konu belki de sağlıklı bir çözüme kavuşamayacaktı. İyi kalpli bir insan olan Gizicki, bu konuda elinden gelen her türlü yardımı yapacağı sözünü vermiş ve aynı gün, ikindide istenilen şiiri aşçısıyla göndermişti:

"Anneciğim, hep yolunu gözledik
Haftalarca, günlerce ve saatlerce bekledik seni.
Şimdi hoş geldin diyoruz sana

Antremizden ve balkondan
 Senin için ördüğümüz çelenklerle.
 Sevinçle gülüyor babam,
 Annesiz ve eşsiz günler sonunda bitti diye.
 Gülüyor Roswitha'nın yüzü, Johanna'nın da.
 Bak, zıp zıp zıplıyor Annie'ciğin sevincinden
 Hoş geldin, hoş geldin anneciğim diye.”

Şiirin daha o akşam ezberlendiğini, aynı zamanda da güzel olup olmadığı konusunda eleştirel değerlendirmelerde bulunulduğunu söylemeye gerek yok. Johanna'nın değerlendirmesine göre, eşin ve annenin vurgulanması kuşkusuz yerindeydi, ama tepki de çekebilirdi. Onun değerlendirmesine göre, “eş ve anne” sözcüklerinin birlikte kullanılması biraz incitici olmuştu. Bu değerlendirmelerden tedirgin olan Annie, şiiri ertesi gün sınıf öğretmenine göstermek istediğini söyledi ve okuldan şu değerlendirmeye döndü: Genç öğretmen “eş ve anne” sözcükleriyle tamamen hemfikir olduğunu söylemiş, fakat Roswitha ve Johanna adlarının şiirin içinde yer almasına karşı çıkmıştı. Bunun üzerine, Roswitha, “Öğretmen hanımefendi belli ki aptalın biri, insan çok okursa, böyle olur zaten,” dedi.

*

Hizmetçi kızlarla Annie bu konuşmayı bir çarşamba günü yapmış ve kusurlu bulunan dizelerle ilgili tartışmayı sonlandırmışlardı. Ertesi sabah Effi'den gelen bir mektup, onun ancak ertesi haftanın sonuna doğru dönebileceğini bildiriyordu. Innstetten bakanlığa gitti. Öğlen üzeriydi, okul tatil olmuştu, Annie, sırtında çan-

tasıyla kanal tarafından gelip Keith Caddesine saptı, Roswitha'yi kapının önünde otururken buldu.

“Hadi bakalım, merdiveni kim daha çabuk çıkacak!” dedi Annie. Roswitha'nın onunla yarışmaya hiç niyeti yoktu. Ama Annie fırlamıştı bile, yukarıya çıkınca sendeledi ve öyle kötü düştü ki merdivenin hemen yanındaki demir paspasa çarptı, alını kötü bir şekilde kanadı. Arkasından soluk soluğa yetişen Roswitha hemen zili çaldı. Koşarak gelen Johanna ürkmüş çocuğu hemen kucağına alarak içeriye taşıdıktan sonra, ne yapmaları gerektiğini tartıştılar. “Doktoru çağıralım... Beyefendiye haber gönderelim... Kapıcının kızı Lene okuldan dönmüştür herhalde.” Bütün bunlar uzun süreceği için hepsinden vazgeçildi, ama hemen bir şeyler yapmak gerekiyordu. Çocuğu divanın üstüne yatırdılar ve soğuk suya batırdıkları bir bezle yaranın üstüne kompres yapmaya başladılar. Soğuk su kompresi çocuğa iyi geldi ve hizmetçi kızlar biraz rahatladı. Roswitha, “Artık yarayı saralım,” dedi. “Geçen sene hanımefendi buzda kayıp ayağını burktuğunda kendisi için kullanılan uzun sargı bezinden herhalde daha vardır...” “Tabii, tabii,” dedi Johanna. “Ama sargı bezi nerede acaba?.. Evet, şimdi aklıma geldi, dikiş masasının çekmecesinde olacaktı. Evet, orada olmalı. Gerçi çekmece kilitli, ama kilit oyuncak gibi bir şey, açmak sorun değil. Roswitha, hadi şu keskiyi getir de kapağı kıralım.” İki kız çekmecenin kapağını kanırtarak açtıktan sonra üst ve alt gözleri aramaya başladılar; ancak sargı bezini bir türlü bulamıyorlardı. Roswitha, “Onu burada gördüğümünden çok eminim,” dedi. Kızmaya başlayarak sargı bezini ararken, eline geçen her şeyi pencerenin altındaki rafa savuruyordu: Dikişle ilgili araç ve gereç,

iğnedenlik, iplik ve ibrişim makaraları, kurutulmuş küçük mor menekşe buketleri, kartlar, notlar ve en sonunda da üçüncü çekmecedeki, iyice altlarda, kırmızı bir ipek kurdeleyle bağlanmış küçük bir tomar mektup çıktı. Ama sargı bezi hâlâ bulunamamıştı.

Tam o sırada Innstetten içeri girdi.

Ürkerek, “Aman Tanrım!” diyen Roswitha hemen çocuğun yanına gitti. “Önemli bir şey yok, efendim. Annie demir paspasın üstüne düştü... Tanrım, acaba hanımefendi ne diyecek? Onun burada olmayışı bir şans.”

Innstetten, bu arada çocuğun yarasının üstündeki kompresi almıştı. Annie’nin alnında biraz derince, ama zararsız bir yarık olduğunu görünce, “Kötü değilmiş Roswitha, ama yine de Doktor Rummschüttel’i çağıralım. Lene’nin vakti var, doktoru çağırmaya gidebilir. İyi ama, şu dikiş masasının hali ne?”

Bunun üzerine, Roswitha sargı bezi aradıklarını, ama artık bundan vazgeçtiklerini, yeni bir bez keseceklerini söyledi.

Innstetten onun söylediğini yerinde buldu, iki hizmetçi odadan çıkınca da kızının yanına oturdu. “O kadar çılgınsın ki, Annie, bu huyunu annenden almış olmalısın. Ele avuca sığmaz bir çocuksun. Böyle davranmakla eline bir şey geçmez ya da böyle yaralanırsın işte.” Innstetten yarayı işaret ederken, eğilip kızının alnına bir öpücük kondurdu. “Ama ağlamamış olman, övülmeye değer. Bunun için haşarılığını hoş görüyorum... Doktor herhalde bir saat içinde gelir, onun dediklerini aynen yapmanı istiyorum. Eğer yarayı saraçak olursa, sargıyı çekiştirip yerinden oynatma, elinle ikide bir üstüne bastırma. O zaman yaran çabuk iyileşir ve annen geldiğinde tamamen iyileşmiş olur ya da

belki küçük bir iz kalır. Annenin gelecek hafta dönecek olması, hatta gelecek haftanın sonuna doğru gelmesi bizim için bir şans kuşkusuz. Mektubunda bana böyle yazıyor. Biraz önce ondan bir mektup aldım. Sana selam ve sevgilerini gönderiyor ve bize yeniden kavuşacağına çok seviniyor.”

“Mektubu bana da okusana, baba.”

“Peki, okuyayım kızım.”

Fakat o daha mektubu okumaya başlamadan, Johanna yemeğin hazır olduğunu haber vermek için içeri girdi. Annie alnındaki yaraya rağmen kalktı ve baba kız masaya oturdu.

27. BÖLÜM

Innstetten ve Annie bir süre hiç konuşmadan karşı karşıya oturdu. Innstetten sessizlikten sıkılmaya başlayınca, kızına okul müdiresi hakkında birkaç soru sordu ve en çok hangi öğretmeni sevdiğini öğrenmek istedi. Annie, babasının sorularını gönülsüzce yanıtladı; çünkü babasının konuyla çok az ilgilendiğini hissediyordu. İkinci yemek servisinden sonra Johanna, küçük Annie'nin kulağına bir şey daha sunacağını fısıldayınca odadakilerin havası değişti. Gerçekten de bu uğursuz günde sevgili küçük hanımefendiye karşı kendisini biraz suçlu hissedilen iyi kalpli Roswitha, yemeğin üzerine her zamankinden farklı olarak elmalı omlet hazırlamıştı.

Elmalı omlet önüne konulunca, Annie'nin dili çözüldü. Biraz sonra kapı çalınıp Doktor Rummschüttel içeri girince, Innstetten'in keyfi yerine geldi. Doktor tesadüfen gelmişti. Çocuk gönderilip çağrıldığından haberi yoktu. Yaranın üzerine kompres yapılmasına memnun olduğunu söyledi. "Biraz da kurşun asetatlı suyla pansuman yapın ve Annie yarın okula gitmesin. Yatak istirahatına ihtiyacı var," dedi. Daha sonra hanımefendiyi sordu, Ems'ten haber alıp almadıklarını öğrenmek istedi ve ertesi gün tekrar uğrayıp çocuğu göreceğini söyledi.

*

Yemek masasından kalkılıp yandaki odaya, büyük bir gayretle sargı bezi aranan, ancak bulunamayan odaya geçildikten sonra Annie tekrar divanın üstüne yatırıldı. Innstetten, pencerenin altındaki rafın üzerinde karmakarışık bir halde duran şeyleri tekrar dikiş masasının çekmecelerine yerleştirmeye başlamıştı ki Johanna içeri girdi ve çocuğun yanına oturdu. Innstetten zaman zaman neyi nereye koyacağını bilemediği için Johanna'ya sormak zorunda kalıyordu.

“Mektuplar hangi çekmecedeydi, Johanna?”

“En alttakinde,” diye yanıtladı onu kız.

Soru ve yanıt sırasında Innstetten kırmızı kurdeleye sarılmış küçük mektup paketini biraz daha dikkatle inceledi. Bu paket, mektuptan daha çok bir araya toplanmış küçük notlardan oluşuyordu. Innstetten, sanki bir deste iskambilmiş gibi başparmağıyla işaretparmağını paketin yan tarafından geçirdi, o arada gözüne birkaç satır, daha doğrusu tek tük sözcükler ilişti. İyice tanıması söz konusu olamazdı, ancak bu yazıyı daha önce bir yerlerde gördüğünü sandı. Acaba daha yakından mı baksaydı?

“Johanna, bize kahve getir lütfen. Annie de yarım fincan içebilir. Doktor kahve içmesini yasaklamadı. Yasaklamadıysa, içebilir demektir.”

Innstetten bunu söylerken kırmızı kurdeleyi çözdü. Johanna odadan çıkarken, o küçük paketin içindeki mektupları hızla elinden geçirdi. Yalnızca iki üç mektubun üstüne “Kaymakamın eşi Bayan von Innstetten’e” yazılmıştı. Mektubu yazanın yazısını da tanıyordu. Binbaşı Crampas’a aitti. Innstetten’in Crampas

ile Effi arasındaki mektuplaşmadan hiç haberi yoktu. Bir anda her şey başının içinde dönmeye başladı. Paketi yanına aldı ve odasına çekildi. Birkaç dakika sonra Johanna kahveyi getirdiğini haber vermek için hafifçe kapıya vurdu. Innstetten, “Gel,” dedi, ancak hepsi bu kadardı, içeriden başka ses duyulmadı. Ama bir çeyrek saat sonra Innstetten’in halının üstünde bir aşağı bir yukarı dolaştığı duyuldu. Johanna, Annie’ye, “Acaba babanın nesi var?” diye sordu. “Doktor, yaranın önemli olmadığını söylememiş miydi?”

*

Bitişik odadaki ayak sesleri bitmek bilmiyordu. Innstetten sonunda yan odaya gelerek, “Johanna, Annie’ye dikkat et,” dedi. “Divanda yatmaya devam etsin. Ben bir saatliğine evden çıkıyorum, belki iki saat de sürer.” Sonra çocuğuna dikkatle baktı ve gitti.

“Babamın yüzünün nasıl olduğunu gördün mü, Johanna?”

“Evet, Annie. Bir şeye çok kızmış olmalı. Beti benzi atmış, sapsarı kesilmiş. Onu bu halde hiç görmedim.”

Saatler geçiyordu. Innstetten geri döndüğünde güneş çoktan batmıştı, sadece karşıdaki evlerin çatılarında kızıl bir yansıma kalmıştı. Annie’nin elini tuttu ve nasıl olduğunu sordu, sonra Johanna’ya lambayı odasına getirmesini emretti. Johanna lambayı getirdi. Yeşil abajurun üstünde, yarı şeffaf oval çerçeveler içinde karısının çeşitli fotoğrafları, portreleri bulunuyordu. Bu resimler ve portreler Kessin’de Wiechert’in *Yoldan Çıkış* adlı yapıtı oynandığında, oyunda rol alanlara verilmek üzere hazırlanmıştı. Innstetten, abajuru soldan sağa doğru yavaş yavaş çevirerek, her bir port-

reyi uzun uzun seyretti. Daha sonra elinden bıraktı, içerinin havasından boğulacak gibi olduğu için balkon kapısını açtı ve mektup paketini tekrar eline aldı. Mektuplardan bazılarını daha ilk göz atışında seçtiği ve st üste koyduğu anlaşılıyordu. Bunları alçak sesle bir kere daha okudu:

“Bugün ğleden sonra yine kum tepeciklerine gel, değirmenin arkasında buluşalım. Yaşlı Bayan Adermann’ın evinde rahat rahat konuşabiliriz, orası gözlerden ırak, ıssız bir yer, bizi kimsecikler görmez. Olanlar için bu kadar korkup kendini zmemelisin. Bizim de yaşamaya hakkımız var. Buna kendini inandırırısan, öyle sanıyorum ki, bütün korkularını yenmiş olursun. Mevcut koşulları kabullenip yazgımıza boyun eğecek olursak, her şey anlamını yitirir ve hayat yaşamaya değmez. Yaşam bütün güzelliğiyle karşımızda duruyor. Bundan zevk alıp mutlu olmasını ğren.”

“... Gidelim, kaçalım buralardan diye yazıyorsun. Bu mümkün değil. Karını yüzüstü bırakamam, maddi sıkıntı içinde bırakıp gidemem onu. Olmaz, bunu yapamam. Bu işi fazla ciddiye almamalıyız, yoksa zavallı durumuna düşer, mahvoluruz. Yapmamız gereken en iyi şey, olaylara kayıtsız kalmaktır. Bu bizim yazgımız. Böyle olması gerekiyormuş. Başka türlü olmasını, birbirimizi hiç tanımamış olmayı ister miydin?”

Sonra nc mektubu okudu.

“... Buluştuğumuz yere bugün yine gel. Sen olmadan burada günlerim nasıl geçecek! Bu ıssız kasabada sensiz ne yapacağım! Aklımı yitirmiş gibiyim. Yalnız şunda haklısın: Bu ayrılık bizim kurtuluşumuz olacak. Bizi buna mahkûm eden eli herhalde kutsamak gerekir.”

Innstetten mektupları kenara koymuştu ki kapının zili çaldı. Johanna içeri girdi ve Müşavir Wüllersdorf'un geldiğini bildirdi.

Wüllersdorf odaya girer girmez kötü bir şeylerin olduğunu anladı.

Innstetten arkadaşını karşılarken, "Hemen bana uğramanızı rica ettiğim için beni bağışlamanızı dilerim," dedi. "Akşam dinlenirken hiç kimseyi rahatsız etmek istemezdim, hele yorgun argın evine gelmiş bir bakanlık müşavirini asla. Ama başka türlü yapamadım. Buyurun, oturunuz lütfen. Bir puro yakın."

Wüllersdorf oturdu. Innstetten odada yine bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. İçini yiyip bitiren bu korkunç olay varken elinden gelse hiç oturmazdı, ama böyle devam edemeyeceğini anladı. Kendisi de bir puro yakıp Wüllersdorf'un karşısına oturdu, sakın olmaya çalıştı. "Sizi iki şey için çağırdım," diye söze başladı. "Birincisi bir düello talebim var, bunu karşı tarafa iletmenizi rica ediyorum, ikincisi de bu düelloda tanışım olmanızı istiyorum sizden. Birincisi hoş bir şey değil kuşkusuz, ikincisi de hoş bir şey sayılmaz; ama bana hemen şimdi yanıt vermenizi istiyorum."

"Talebinizi yerine getireceğimi bilirsiniz, Innstetten. Ancak konuyu öğrenmeden önce, şu samimi soruyu sormama izin veriniz: Bu düello şart mı? Sizin tabancanızı elinize alıp ateş edecek, benim de düelloya tanıklık edecek yıllarımız çok gerilerde kaldı. Ama söylediklerimi yanlış anlamayınız, bunu size hayır demek için söylemiyorum. Sizin isteğinizi nasıl reddedebilirim! Fakat şimdi bana söyleyin bakalım, sorun nedir?"

"Söz konusu olan karımın bir âşığı, bu adam aynı zamanda benim de arkadaşımdı ya da hemen hemen öyleydi."

Wüllersdorf, Innstetten'in yüzüne baktı. "Innstetten, böyle bir şeyin olması imkânsız," dedi.

"İmkânsız değil, bundan hiçbir kuşkusuz yok. Buyurun, siz de okuyun şu mektupları."

Wüllersdorf mektuplara şöyle bir göz gezdirdi. "Bunlar karınıza mı yazılmış?"

"Evet, onları bugün karımın dikiş masasının çekmesinde buldum."

"Peki, kim yazmış?"

"Binbaşı Crampas."

"Herhalde siz Kessin'deyken olmuş, öyle değil mi?"

Innstetten başını salladı.

"O halde aradan altı ya da altı buçuk yıl geçmiş."

"Evet."

Wüllersdorf susuyordu. Bir süre sonra Innstetten, "Wüllersdorf, olayın üstünden geçen bu altı ya da yedi yıl beni düşündürüyor aslında," dedi. "Kuşkusuz bir zaman aşımı teorisi vardır, ama bu teoriyi uygulayacak bir olayla karşı karşıya mıyız, bilemiyorum."

Wüllersdorf, "Ben de bilmiyorum," dedi. "Size şunu açıkça itiraf etmeliyim ki, bütün sorun bu noktada düğümleniyor."

Innstetten onun yüzüne hayretle baktı. "Bunu ciddi mi söylüyorsunuz?"

"Evet, ciddi söylüyorum. Bu şaka yapılacak ya da sorunu daha da büyütmek için söylenecek bir konu değil."

"Bu düşünceye nasıl geldiğinizi merak ediyorum doğrusu. Bu konu hakkında ne düşündüğünüzü bana açık açık söyleyin."

"Innstetten, durumunuz beni gerçekten korkutuyor. Aile mutluluğunuz mahvolmuş. Ama karınızın âşığını öldürürseniz, mutluluğunuz, deyim yerindeyse, iki kat

mahvolacaktır. Şu anda yüreğinizi yakan acıya, yapmayı düşündüğünüz şeyin acısı da eklenecek. Bütün sorun şu noktada toplanıyor: Bunu gerçekten yapmak zorunda mısınız? Crampas'ı ya da kendi kendinizi ortadan kaldıracak kadar incindiğinizi, hakarete uğradığınızı ve onurunuzun kırıldığını mı hissediyorsunuz?"

"Bilemiyorum."

"Ama bilmeniz gerekir."

Innstetten yerinden fırlamıştı, pencerenin yanına geldi, parmaklarını sinirli sinirli cama vurdu. Sonra çabucak geri döndü, Wüllersdorf'un yanına gelerek, "Hayır, böyle hissetmiyorum," dedi.

"O halde nasıl?"

"Kendimi son derece mutsuz hissediyorum. İncindim, gururumla oynandı. Ama buna rağmen hiçbir kin beslemiyorum ya da intikam ateşiyle yanıp tutuşmuyorum. Niçin intikam duygusu beslemediğimi kendi kendime sorunca, aradan uzun yıllar geçmiş olması dışında bir neden bulamıyorum. Bağışlanmayacak günahlardan söz edilir hep, Tanrı katında bir kusur bu, ama insanlar katında da. Zamanın böylesine etkili olabileceğini hiç düşünemezdim. Ayrıca ben karımı seviyorum. Evet, bunu söylemek belki biraz tuhaf, ama ben onu hâlâ seviyorum. Bütün olanları dehşet verici bulmama rağmen, onun sevimliliği, kendine özgü neşeli ruh hali, cazibesi beni hâlâ etkiliyor, öyle ki istemediğim halde içimden onu bağışlamak geliyor."

Wüllersdorf başını salladı. "Çok haklısınız, Innstetten, böyle bir şey benim de başıma gelse ben de aynen sizin hissettiklerinizi hissederdim. Ama konuya böyle yaklaşp bana, 'Karımı öyle çok seviyorum ki onu affedebilirim', diyorsanız, öyleyse şunu da hesaba katmak

zorundasınız: Olay, bir başka dünyada yaşanmış bir olay gibi çok gerilerde kaldığına göre, o zaman bu işi neden bu kadar büyütüyorsunuz, Innstetten?”

“Çünkü her şeye rağmen böyle olması gerekiyor. Konu üzerinde uzun uzun düşündüm. Bu dünyada birey olarak tek başımıza yaşamıyoruz, bir bütünün parçasıyız, bu bütünü sürekli dikkate almamız gerekir, tamamen ona bağımlıyız. Toplumdan kopuk, tek başına yaşamak mümkün olsaydı, bu işin peşini bırakır, üstümdeki bu ağır yükü taşımayı göze alırdım, gerçek mutluluğu kaybederdim; ama ‘gerçek mutluluğu’ tatmadan yaşamak zorunda kalan öyle çok insan var ki ben de onlar gibi yaşamalıyım, yaşayabilmeliyim. İnsanın mutlu olmasına gerek yok, belki de en az ihtiyaç duyduğumuz şey mutlu olma hakkıdır. Mutluluğumuza çalan birini mutlaka ortadan kaldırmak gerekmez. İnsanlara sırtını dönmüş bir halde yaşamaya devam etmek istersek onun peşini bırakabiliriz de. Ancak toplumsal yaşamda öyle bir ahlaki kural vücut bulmuştur ki bundan asla kaçamazsınız ve biz insanlar onun koyduğu kurallara ve yasalara göre her şeyi, başkalarını ve kendimizi yargılamaya kendimizi alıştırmışızdır. Toplumsal yasalara karşı gelemeyiz, yoksa toplum bizi dışlar. Sonunda biz de kendi kendimizden nefret ederiz, buna katlanamayız ve başımıza bir kurşun sıkarız. Kendi kendime belki de yüzlerce defa söylediğimi tekrar ederek size uzun bir konferans verdiğim için beni bağışlayın. Ama bu konuda kim yeni bir şey söyleyebilir ki! O halde tekrar edeyim: Kin ya da buna benzer bir nefret duygusu kesinlikle beslemiyorum. Benden çalınan mutluluğum için elimi kana bulamak istemem, ama deyim yerindeyse, bizi baskı altında tutan, bize

zulmeden toplumsal düzen ve onun koyduğu kurallar, sevdiğiniz kadının güzelliğini, cazibesini ve zamanaşımını sorgulamaz. Başka bir seçim şansım yok. Bunu yapmaya mecburum.”

“Ne diyeceğimi bilemiyorum, Innstetten...”

Innstetten gülümsedi. “Siz kendiniz karar verin, Wüllersdorf. Şimdi saat on. Altı saat önce olsaydı, bu işten vazgeçtiğimi söyleyebilirdim. O zaman ipler benim elimdeydi, öyle ya da böyle bir çıkış yolu vardı. Ama artık yok, şimdi tam bir çıkmazın içindeyim. Bunda bütünüyle benim suçlu olduğumu söyleyebilirsiniz. Duygularıma hâkim olup, olanları içimde saklamam ve yüreğimde kopan fırtınayı bastırmam gerekirdi. Ama olay karşıma çok ani çıktı, öyle çok öfkelen dim ki sinirlerime hâkim olamadım. Bunun için kendimi suçlayacak değilim. Hemen size koştum ve bir not bıraktım. O andan itibaren başıma gelen felaketi ve daha da kötüsü, onuruma sürülen kara lekeyi kısmen de olsa bilen birisi vardı. Burada yaptığımız konuşmadan sonra artık her şeyi öğrenmiş bulunuyorsunuz. Bu korkunç olayı bilen birisi olduğuna göre, artık geri dönemem.”

Wüllersdorf: “Ne diyebilirim, bilmiyorum,” diye sözünü tekrarl adı. “Şu modası geçmiş eski sözü kullanmaktan pek hoşlanmıyorum, ama kendimi başka türlü de daha iyi ifade edemeyeceğim: Innstetten, bana anlattığınız her şey benimle birlikte mezara gidecek.”

“Evet, Wüllersdorf, hep böyle söylenir, ama hiçbir şey gizli kalmaz. Söz verdiğiniz gibi ağzınızı sıkı tutup başkalarına anlatmasanız bile, yaşanan olayı sizin bilmeniz yeterli. Bana desteğinizi bildirmiş olmanız, hatta ‘her isteğinizi yerine getiririm’ demeniz bile, si-

zin bu gerçeği bilmenizi ortadan kaldıramaz. Şu andan itibaren bu işin bir parçasısınız ve öyle de kalacaksınız (bu hiç de hoş bir şey değil). Karımla konuşurken duyacağınız her söz, isteseniz de istemeseniz de dikkatinizi çekecek. Karım sadakatten söz edecek olursa ya da kadınların hep yaptıkları gibi bir başka kadını yargılamaya kalkarsa, gözlerimi ne tarafa çevireceğimi bilemeyeceğim. Sıradan bir hakareti, acı vermediği için hoşgörsem, hemen yüzünüzde bir gülümseyiş belirecek ve içinizden şunu geçireceksiniz: ‘Zavallı Innstetten’in kendisine yapılan hakaretlerin kimyasal bileşimini, içerdiği hakaret açısından incelemek gibi bir tutkusu var, ancak gerekli olan azot miktarını hiçbir zaman bulamıyor. O hiçbir zaman bir olay yüzünden boğulup kalmamıştır.’ Söyleyin, Wüllersdorf: Haklı mıyım yoksa haksız mıyım?”

Wüllersdorf ayağa kalkmıştı. “Haklı olmanızı dehşet verici buluyorum, ama haklısınız. Artık size ‘Bunu yapmak zorunda mısınız?’ diye sorup daha fazla işkence çektirmeyeceğim. Dünyayı değiştirmek mümkün değil. Olaylar bizim istediğimiz gibi değil, *başkalarının* istedikleri gibi geliyor. Bazılarının tumturaklı sözlerle söyledikleri gibi, bu işte ilahi adaletin tecellisini beklemek kuşkusuz çok saçma. Onurunuz uğruna düello etmek bir puta tapmaya benzer; fakat bu put varlığını sürdürdüğü sürece ona boyun eğmek zorundayız.”

Innstetten başını salladı.

İki arkadaş bir çeyrek saat daha birlikte kaldı. Wüllersdorf’un hemen o akşam yola çıkması kararlaştırıldı. Gece ekspresi saat on ikide hareket edecekti.

Daha sonra, “Kessin’de görüşmek üzere,” diyerek birbirlerinden ayrıldılar.

28. BÖLÜM

Kararlaştırdıkları gibi, Innstetten ertesi akşam yola çıktı. Bir gün önce Wüllersdorf un bindiği trene binerek sabah saat beşten biraz sonra tren istasyonuna geldi. Sola ayrılan yol Kessin'e gidiyordu. Pek çok defa adı geçen buharlı gemi sezon boyunca hep olduğu gibi, o gün de tren geldikten hemen sonra kalkacaktı. Innstetten tren yolundan aşağıya inen merdivenin son basamaklarına geldiğinde geminin ilk düdüğünü duydu. İskeleye giden yol üç dakika bile sürmedi. Innstetten doğruca gemiye gitti ve kaptanı selamladı. Kaptan, eski kaymakamı karşısında görünce biraz şaşırır gibi oldu, herhalde bir gün önce her şeyi öğrenmişti. Innstetten dümene yakın bir yere oturdu, gemi biraz sonra hareket etti. Hava çok güzeldi, sabah güneşi pırıl pırıl parlıyordu, gemide çok az yolcu vardı. Innstetten, Effi ile balayı seyahatinden dönerken, Kessin Irmağının kıyısından üstü açık arabayla geçtikleri günü anımsadı. Kasım ayında bir gündü, hava puslu ve kasvetliydi; ama kendisi çok mutlu ve neşeliydi. Şimdiyse durum tersine dönmüştü: Dışarıda güneş vardı, kendi içindeyse kasımdan bir gün. Pek çok defa bu yoldan geçmişti, tarlaların üzerine yayılan huzur, otlarken arabanın gürültüsüne kulak kabartan damızlık inek-

ler, tarlalarında çalışan köylüler, bitek tarlalar; o zamanlar bütün bunlar Innstetten'i fazlasıyla mutlu ediyordu, şimdiyse her şey bütün acımasızlığıyla tersine dönmüştü; bulutların gelip masmavi göğü karartmaya başlaması sevindiriyordu onu. Böylece ırmağı geçtiler, "Breitling"de genişleyen suyun sunduğu muhteşem manzarayı seyrettikten sonra, Kessin Kilisesinin kulesi, kasabanın kalesi ve önlerinde sandallar ve botlar duran sıra sıra evler görüldü. Sonunda limana girdiler. Innstetten kaptana veda etti ve gemiden rahat inmesi için önüne uzatılan merdivene doğru yürüdü. Wüllersdorf onu bekliyordu. İki arkadaş birbirleriyle tek laf etmeden selâmlaştı ve daha sonra rıhtımı boydan boya geçerek Hoppensack Oteline gittiler, otelin önündeki bir tentenin altına oturdular.

Hemen konuya girmek istemeyen Wüllersdorf, "Ben otele dün sabah yerleştim," dedi. "Kessin'in küçük bir yer olduğunu düşünecek olursak, burada böyle güzel bir otelin bulunması son derece şaşırtıcı. Dostum şef garsonun üç dil bildiğine kuşkum yok. Saçlarının ayırım çizgisine ve yeğinin biçimine bakılırsa, dört dil bildiğini bile söyleyebiliriz... Jean, bize kahve ve konyak getirir misin?"

Innstetten, Wüllersdorf'un neden böyle konuştuğunu anlamıştı, ona hak veriyordu; ama içindeki huzursuzluğu bir türlü yenemiyordu, bilinçsizce saatini kurmaya başladı.

Wüllersdorf, "Daha vaktimiz var," dedi. "Bir buçuk saat ya da buna yakın bir süremiz var daha. Arabanın sekizi çeyrek geçe gelmesini söyledim. Gideceğimiz yol on dakikadan fazla sürmez."

"Peki, nerede olacak?"

“Crampas, önce mezarlığın arkasındaki ormanın kenarını önerdi. Ama daha sonra fikrini değiştirdi ve ‘orası olmasın,’ dedi. Sonunda kum tepeciklerinin arasındaki bir yerde olması konusunda uzlaştık. Kumsalın hemen yanında. Öndeki tepecikten denize doğru bakan bir koridor var.”

Innstetten gülümsedi. “Crampas güzel bir yer seçmiş benziyor. Onun hep böyle düşünceleri vardı zaten. Düello talebimi nasıl karşıladı?”

“Harika.”

“Sevinip küstahça laflar etti mi?”

“Hayır, böyle bir şey yapmadı. Size açıkça itiraf edeyim ki, onun hali beni derinden sarstı, Innstetten. Adınızı söylediğimde yüzü sapsarı kesildi, soğukkanlılığını korumaya çalıştı, dudaklarının titrediğini gördüm. Ama bu fazla sürmedi, daha sonra kendini topladı. O andan itibaren yazgısına teslim olmuştu sanki. Şundan eminim ki, bu işten sağlam çıkamayacağını hissediyor ve sağlam çıkmak da istemiyor. Eğer onu doğru anladıysam, Crampas yaşamaktan hoşlanan, ama aynı zamanda yaşama karşı kayıtsız bir adam. Yaşamasını biliyor, ama bunun fazla bir değerinin olmadığını da biliyor.”

“Onun tanığı kim olacak? Daha doğrusu Crampas, tanık olarak yanında kimi getirecek?”

“Kendisini topladıktan sonra asıl kaygısı bu oldu. Civardaki soylu ailelerden birkaç kişinin adını söyledi, ama daha sonra bunlardan vazgeçti. Onların fazla yaşlı ve aşırı dindar olduklarını düşünüp Treptow’daki yakın arkadaşı Buddenbrook’a telgraf çekmeye karar verdi. Buddenbrook geldi. Yürekli bir beyefendiye benziyor, ama aynı zamanda da çocuk gibi davranıyor. Bir türlü sakinleşemiyor, büyük bir heyecan içinde bir

aşağı bir yukarı dolaşıp duruyordu. Ona olanları anlattıktan sonra o da tıpkı benim gibi, “Evet, haklısınız, böyle olması gerekir!” dedi.

Bu arada kahve geldi. Innstetten ve Wüllersdorf birer puro yaktilar, Wüllersdorf sözü yine konuyla ilgisi olmayan şeylere getirmeye çalışıyordu.

“Sizi karşılamak, size hoş geldiniz demek için Kes-sinlilerden kimsenin gelmeyişine şaşıyorum. Sizin burada ne kadar çok sevildiğinizi biliyorum. Dostunuz Gieshübler bile gelmedi...”

Innstetten gülümsedi. “Siz bu sahilin insanlarını tanımadığınız için böyle konuşuyorsunuz. Bazıları dar görüşlü ve sıradan insanlardır, bazıları da benim yaşam felsefeme uygun değildirler; ancak hepsi de faziletli ve dürüst insanlardır, terbiye ve onur sahibidirler. Özellikle de benim yaşlı dostum Gieshübler. Kuşkusuz olayın iç yüzünü herkes öğrenmiştir. Bu yüzden meraklı rolü oynamaktan sakınıyorlardır.”

Tam bu sırada sol taraftan, üstü yarım açık bir at arabası göründü, kararlaştırılan saat henüz gelmediği için araba ağır ilerliyordu.

Innstetten, “Bu bizim araba mı?” diye sordu.

“Öyle olmalı.”

Biraz sonra araba otelin önünde durdu. Innstetten ve Wüllersdorf yerlerinden kalktilar.

Wüllersdorf arabacıya yaklaşıarak, “Dalgakırana gideceğiz,” dedi.

Dalgakıran, düello için kararlaştırılan yerin tersi yönündeydi, kumsalın solunda değil, sağında bulunuyordu. Arabacıyı yanlış yönlendirmek, karşılaşabilecek olayları önlemek içindi. Aslında sağdan ya da soldan gitmenin bir farkı yoktu, nasıl olsa koruluktan

geçilecekti, böylece yol ister istemez Innstetten eski evinin önüne çıkıyordu. Ev şimdi eskisinden daha da ıssız bir haldeydi. Zemin kattaki odalar oldukça bakımsız görünüyordu. Hele yukarıdaki odalar kim bilir ne haldeydi! Innstetten, Effi'nin kafasından silmek için o kadar mücadele ettiği, zaman zaman alay ettiği tekinsizlik duygusunu şimdi kendisi hissediyordu. Evin arkada kalmasıyla rahatladı.

Wüllersdorf a dönerek, "Bu evde oturmuştum," dedi.

"Tuhaf bir görüntüsü var, ıssız ve yazgısına terk edilmiş."

"Öyleydi zaten. Kasabada perili ev olarak bilinir. Bugünkü halini görünce, kasaba halkına hak vermek elde değil."

"Konunun aslı neydi?"

"Ah, aptalca bir şey: Yaşlı bir gemi kaptanı, kız torunu ya da yeğeniyle vaktiyle bu evde oturmuş. Günün birinde küçük kız aniden ortadan kaybolmuş. Sonra kıza âşık olduğu söylenen bir Çinli çıkmış ortaya. Koridorda küçük bir köpekbalığı ve bir timsah var, her ikisi de bir ipin ucunda ve sürekli hareket halindeler. Anlatması hoş bir öykü, ama şimdi sırası değil. Şimdi kafamın içinde başka hayaletler dolaşıyor."

"Her şeyin düzgün gidebileceğini unutuyor gibisiniz."

"Olmayabilir. Biraz önce Crampas'tan söz ederken başka türlü konuşuyordunuz, Wüllersdorf."

Koruluktan geçmişlerdi artık. Arabacı sağa saparak dalgakırana doğru gitmek üzereydi. "Siz en iyisi sola sapın, dalgakırana daha sonra gideriz."

Bunun üzerine arabacı sola saparak erkekler plajının arkasından doğruca ormana giden geniş bir yola

girdi. Ormana üç yüz adım kadar yaklaşmışlardı ki Wüllersdorf arabayı durdurttu. İndiler ve incecik kumlardan geçerek üç sıra halindeki kum tepeciklerini dikine kesen geniş yoldan aşağıya yöneldiler. Yolun kenarlarında sıra sıra kum çalıları vardı. Bunların etrafında da herdemtaze çiçekleri ve kıpkırmızı açmış birkaç karanfil göze çarpıyordu. Innstetten eğilerek bir karanfil kopardı ve ceketinin düğme deliğine taktı. “Herdemtaze çiçekleri daha sonra,” dedi.

Böylece beş dakika kadar yürüdüler. En öndeki iki kum tepeciği arasında uzanan oldukça çukur bir yere geldikten sonra sağa doğru bakınca rakiplerini gördüler: Crampas ve Buddenbrook orada bekliyordu, yanlarında da Doktor Hannemann vardı. Şapkasını elinde tutan doktorun uzun beyaz saçları rüzgârda uçuşuyordu.

Innstetten ile Wüllersdorf çukurun yukarısına doğru yürüdüler. Buddenbrook onları karşıladı. Selâmlaştıktan sonra iki tanık, düellonun uygulanması konusunda aralarında kısa bir görüşme yapmak üzere kenara çekildiler. Rakiplerin aynı anda ilerleyerek on adım uzaklıktan ateş etmeleri kararlaştırıldı. Sonra, Buddenbrook yerine döndü. Her şey çok hızlı oldu, ateş edildi, Crampas bir anda yere yığılıverdi.

Innstetten birkaç adım geri çekilerek, can çekişen Crampas’a arkasını döndü. Wüllersdorf ise Buddenbrook’un yanına gitmişti. Şimdi her iki tanık da doktorun açıklamasını bekliyordu. Doktor omuzlarını silkmekle yetindi. O sırada Crampas elini oynatarak bir şey söylemek istediğini anlatmaya çalıştı. Wüllersdorf onun üzerine eğildi ve ölmekte olan adamın dudaklarından çıkan ve güçlükle duyulan birkaç sözcüğü başını sallayarak onayladı, sonunda Innstetten’in yanına gitti.

“Crampas sizinle görüşmek istiyor, Innstetten. Onun bu isteğini yerine getirmek zorundasınız. Ama acele edin, üç dakikadan fazla yaşamaz.”

Innstetten, Crampas’ın yanına geldi.

“Lütfen...” Bu onun son sözleri oldu. Yüzünde acı dolu, ama dostça sayılabilecek bir parıltı belirdi, sonra her şey bitti.

29. BÖLÜM

Aynı günün akşamı Innstetten Berlin'e döndü. Kumtepeciklerinin arasındaki yolda bırakmış olduğu araba ile Kessin'e uğramadan doğrudan istasyona gitmişti. Olayın resmi makamlara bildirilmesini iki tanığa bırakmıştı. Yolculuk sırasında (kompartımanda yalnızdı) olup bitenleri bir kere daha düşündü, kendisini olayın etkisinden kurtaramıyordu. İki gün önce düşündükleri vardı aklında, yalnız tek bir farkla: Şimdi bu düşünceler tersine dönüyor ve bu eylemi gerçekleştirmesinin hakkı ve görevi olduğu inancı, duyduğu kuşkuyla son buluyordu. "Ortada gerçekten bir suç varsa, bu onun işlendiği yere ve zamana bağlı değildir ve bugünden yarına geçerliliğini kaybetmez. Suç cezayı gerektirir. Kuşkusuz bunun bir anlamı vardır. Ama zamanaşımı denen şey, yarım, güçsüz ve sıradan bir şeydir." Bu düşüncelerle kendisini topladı ve olayın olması gerektiği gibi olduğunu tekrarladı. Ama haklı olduğuna tam kanaat getirmişti ki fikrini yeniden değiştirdi. "Aslında bir zamanaşımı olmalı. Anlaşılır tek şey zamanaşımının olmasıdır. Onun yavanlığının, yani nesnelliğinin hiçbir önemi yoktur. Makul olanlar, genellikle olağanüstü olmayan şeylerdir. Ben şimdi kırk beş yaşındayım. Mektupları yirmi beş yıl sonra bulmuş olsaydım

yetmiş yaşında olurdum. O zaman Wüllersdorf, 'Innstetten, sakın delilik etme,' derdi. Bunu Wüllersdorf söylemeseydi, Buddenbrook söylerdi. O da söylemezse ben kendim söylerdim. Bundan eminim. İnsan bir şeyi pervasızca sonuna kadar götürürse, olayı abartmış olur ve sonunda gülünç duruma düşer. Buna kuşku yok; ama zamanaşımı nerede ve ne zaman başlar? Bunun bir sınırı var mıdır? Olayın üzerinden on yıl da geçse, bir düello gerekli olabilir belki; çünkü söz konusu olan insan onurudur. Ama on bir yıl ya da on buçuk yıl geçtikten sonra bu bir çılgınlık olur. Sınır, sınır diyorsunuz hep. Nerede bunun sınırı? Sınıra gelmiş miydik? Yoksa sınırı aştık mı? Crampas'ın son bakışlarını gözümün önüne getirince, onun yazgısına teslim olmuş bir halde çaresizce yüzüme bakıp gülümseyişini düşündükçe, bu bakışın şu anlama geldiğini düşünüyorum: 'Innstetten, siz ilkelerinizle yarıştınız... oysa beni affedip hayatımı kurtarabilirdiniz, tabii kendi hayatınızı da.' Crampas belki de haklıydı. İçimden bir ses onun haklı olduğunu söylüyor. İçim nefretle dolu olsaydı, intikam ateşiyle yanıp tutuşsaydım keşke... İntikam güzel bir şey değil kuşkusuz, ama insancıl bir olgu. Birinde intikam almak doğal bir hak. Ama her şey salt bir düşünce, bir kavram uğruna oldu. Kendime yapay bir öykü yarattım, yarıda kalan bir oyun oynamış oldum. Şimdi ise bu oyunu devam ettirmek ve karımı babasının evine göndererek onu da kendimi de mahvetmek zorundayım... Mektupları yakmam gerekirdi. Bu olayı kimse öğrenmemeliydi. Effi şimdi olanlardan habersiz eve döndüğünde, herkesin önünde ona kapıyı gösterip kendisinden ayrıldığımı bildirmek zorunda kalmazdım. Onursuzca sürdürülen o kadar çok sahte

evlilik yaşamı var ki... Bunları düşünüp Effi'yi evden göndermeyecek olsaydım, mutluluk defterimi sonsuza dek kapatmazdım, sessizce ve sitemle, 'Neden yaptın bunu?' diye soran o gözler bana bakmazdı."

*

Saat ona doğru, Innstetten'i getiren araba evinin önünde durdu. Innstetten yukarı çıkıp zili çaldı. Kapıyı Johanna açtı.

"Annie nasıl?"

"İyi, efendim. Daha yatmadı... eğer isterseniz..."

"Hayır, hayır. Şimdi onu heyecanlandırmak istemiyorum. En iyisi sabah kalkınca görürüm. Bana bir fincan çay getir, Johanna. Kim geldi?"

"Yalnızca Doktor."

Innstetten odasında yine yalnız kalmıştı. Hep yaptığı gibi odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. "Olanları öğrendiklerine kuşku yok. Gerçi Roswitha biraz aptal, ama Johanna akıllı bir kızdır. Olayı tam olarak bilmeseler de, kendilerine göre bir sonuç çıkarıp olup biteni anlamışlardır. Ne tuhaf ki, her şey bir işarete dönüşüyor ve kızlar kim bilir ne senaryolar üretiyorlardır; sanki olay sırasında her biri ordaymış gibi."

Johanna çayı getirdi, Innstetten de içti. Çok yorucu geçen bir günün ardından yattı ve hemen uykuya daldı.

*

Innstetten sabah erkenden kalkmıştı. Annie'yi gördü, onunla biraz konuştu, akıllı bir hasta olduğu için onu övdü ve daha sonra bütün olanları bakanına anlatmak için bakanlığa gitti. Bakan çok anlayışlı davrandı.

“Evet, Innstetten. Yaşamın bize getirdiği kötülüklerden kurtulabilmen ne mutlu! *Karınız* çok üzölmüş olmalı.” Bakan bütün olanları onayladı ve çözümlenmesi gereken öteki konuları Innstetten’e bıraktı.

Innstetten ancak öğle sonrasının geç saatlerinde evine döndü ve masasında Wöllersdorf un yazdığı birkaç satırlık bir not buldu. “Bu sabah döndüm. Kessin’de kaldığım sürece pek çok şey gördüm: Acı veren, insanın yüreğini parçalayan pek çok şeye tanık oldum. Bunların en başında da Gieshübler geliyor. Gieshübler hayatımda gördüğüm en sevimli, en sempatik kambur. Sizden çok fazla söz etmedi; ama karnızı anlatmakla bitiremedi! Bir türlü sakinleşemiyordu, zavallı adam sonunda göz yaşlarına boğuldu. Olanlara bakılırsa, keşke dünyada daha çok Gieshübler olsaydı, diyesi geliyor insanın. Sonra, Binbaşının evindeki o sahne... korkunçtu gerçekten. Bundan söz etmek istemiyorum. İnsan zamanla dikkatli olmayı öğreniyor. Sizi yarın görürüm. Dostunuz W.”

Innstetten bu satırları okuyunca, derinden sarsıldığını hissetti. Masanın başına geçerek kendisi de birkaç mektup yazdı. Mektup yazmayı bitirir bitirmez zili çaldı: “Johanna, şu mektupları posta kutusuna at.”

Johanna mektupları alıp gitmek üzereydi ki Innstetten, “Bekle Johanna, bir şey daha var,” dedi. “Hanımefendi buraya bir daha gelmeyecek. Neden gelmeyeceğini başkalarından öğrenirsiniz. Annie bunu bilmesin, en azından şimdilik bilmesin. Zavallı yavrucak. Artık annesinin olmayacağını yavaş yavaş öğretirsiniz ona. Ben yapamam. Siz de akıllıca halledin bunu. Dikkat et, Roswitha her şeyi berbat etmesin.”

Johanna bir an şaşırır gibi oldu, öylece kalakaldı. Sonra Innstetten’in yanına geldi ve elini öptü.

Odadan çıkıp mutfığa gittiğinde içi gurur ve üstünlük duygusuyla doluydu, neredeyse mutluydu. Beyefendisi onu karşısına alıp her şeyi anlatmakla kalmamış, konuşmasının sonunda, “Dikkat et, Roswitha her şeyi berbat etmesin,” demişti. Aslında o duymak istediğini duymuştu. Hanımefendisinin düştüğü duruma içten içe üzülüyor, ona acımıyor değildi; ama onu daha çok, beyefendisiyle arasında oluştuğuna emin olduğu yakınlık ilgilendiriyordu.

Normal koşullarda, elde ettiği bu başarıyı ilan edip kendisini göstermeye çalışmak Johanna için çok kolay olurdu, ancak bugün durum onun lehine değildi, kendisine rakip gördüğü Roswitha, sırrını onunla paylaşmasa da, olayın içyüzünü daha da geniş bir şekilde öğrenmişti bile. Johanna, beyefendinin odasında bulunduğu sırada, kapıcı Roswitha’yi içeri çağırmış ve kadın kapıdan içeri adımını atar atmaz, okuması için kendisine bir gazete uzatmıştı. “Bak, Roswitha, seni ilgilendirecek bir haber var. Okuduktan sonra gazeteyi tekrar bana getirirsin. Bu, *Hamburg* gazetesinde çıkan bir haber, ama Lene biraz önce *Berlin Postası*’nı almaya gitti. Onda konuyla ilgili daha geniş haber vardır. Bilirsin, gazeteciler her şeyi en ince ayrıntısına kadar öğrenirler. Hayret doğrusu, böyle bir şey kimin aklına gelirdi, Roswitha.”

Genelde pek meraklı biri olmayan Roswitha, kapıcının kendisine anlattıklarından sonra hemen arka merdivene koşmuş ve hışımla yukarı çıkmıştı. Johanna içeri girdiğinde gazetedeki haberi bitirmek üzereydi.

Johanna, Innstetten’in biraz önce kendisine verdiği mektupları masaya koydu ve zarfların üstündeki adreslere göz gezdirdi ya da göz gezdirir gibi yaptı (çün-

kü mektupların kime yazıldıklarını daha önce öğrenmişti). Sonra sahte bir sükûnetle, "Bir tanesi Hohen-Cremmen'e gidecek," dedi.

Roswitha, "Öyle olduğunu tahmin edebiliyorum," dedi.

Johanna onun böyle demesine çok şaşırmıştı. "Beyefendimiz Hohen-Cremmen'e hiç yazmaz ki."

"Doğru, hiç yazmaz. Ama şimdi... baksana, bu gazeteyi bana biraz önce kapıcı verdi."

Johanna gazeteyi aldı ve kalın bir mürekkepli kalemle altı çizilmiş yeri alçak sesle okumaya başladı: "Gazetemizi baskıya vermeden kısa bir süre önce, iyi haber alan bir kaynaktan öğrendiğimize göre, (Keith Caddesinde oturan) Bakanlık Müşaviri Innstetten ile Binbaşı Crampas arasında dün sabah, Yukarı Pomeranya'nın sahil kenti Kessin'de bir düello yapılmış ve düello sonunda Binbaşı Crampas ölmüştür. Söylendiğine göre, Binbaşı ile müşavirin genç ve güzel karısı arasında kökü eskiye dayalı bir ilişki varmış."

Vereceği haberin bayatladığını görmekle keyfi kaçan Johanna, "Bu gazeteler de her şeyi yazarlar zaten," dedi.

"Evet," dedi Roswitha. "Şimdi bunu herkes okuyacak ve benim zavallı sevgili hanımcığım hakkında kim bilir neler neler konuşacaklar. Zavallı Binbaşı. O da ölüp gitti."

"Evet, Roswitha. Bu konu hakkında ne düşündüğünü söyler misin? Binbaşı ölmemeli miydi? Yoksa bizim saygıdeğer beyefendimiz ölse daha mı iyi olurdu?"

"Hayır, Johanna. Beyefendimiz yaşamalı, ama başkaları da yaşamalı. Ben insanların öldürülmesine karşıyım, tabanca sesini duymaya bile katlanamıyorum. Ama düşün bir kere Johanna, aradan uzun zaman

geçmiş. Kırmızı bir iple üç dört defa sarılıp sıkı sıkı düğümlendiği için gözüme çok tuhaf görünen o mektuplar tamamen sararmışlardı. Bu kadar eski bir olay için insan nasıl böyle bir şey yapar...”

“Ah Roswitha, sen hep kafanın aldığı gibi konuşuyorsun. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu işte senin de suçun var. Bu olaya mektuplar neden oldu. Niçin keskiyi getirip dikiş masasının çekmecesini kırdın ki. Bunu yapmamalıydık. İnsan başkasının kilitlediği kilidi hiçbir zaman kırarak açmamalıdır.”

“Evet, bunu yapmamalıydık Johanna. Böyle bir fikri benim kafama sokmakla hiç iyi etmedin. Bilmen gerekir ki, asıl suçlu sensin. Mutfığa deli gibi koşan, sarı bezinin bulunduğu çekmeceyi kıralım diyen sendin. Ben de senin yönlendirmenle keskiyi aldım ve kilidi kırarak çekmeceyi açtık. Şimdi suçlu ben mi oluyorum yani? Hayır, ama sana diyorum ki...”

“Peki, bunu söylememiş olayım, Roswitha. Ama benim yanımda ikide bir ‘zavallı Binbaşı’ deyip durma. Zavallı Binbaşı da ne demek! Senin bu ‘zavallı Binbaşı’ dediğin adam ciğeri beş para etmez herifin biri. Zaten öyle kızıl sarı bıyığı olup da sürekli bıyığını buran bir adam hiçbir işe yaramaz ve yalnızca başkalarına zarar verir. İnsan uzun yıllar soylu ailelerin yanında hizmet verince... ama sen soylu ailelerin yanında hiç çalışmadın ki, Roswitha. Senin eksik yanın bu... İşte o zaman insan neyin doğru, neyin yanlış olduğunu, saygınlığın ve onurun ne demek olduğunu öğrenir ve böyle bir şeyle karşılaştığında da, başka türlü hareket etmenin mümkün olamayacağını, düello yapmanın ve birini öldürmenin kaçınılmaz olduğunu bilir.”

“Ama bunu ben de biliyorum. Senin sandığın kadar aptal biri değilim, fakat aradan bu kadar zaman geçtiğine göre...”

“Evet, Roswitha, senin bu sürekli ‘Aradan bu kadar zaman geçtiğine göre’ demenle bu işi hiç anlamadığının anlaşılıyor. Sen sürekli o eski hikâyeyi anlatıyorsun, babanın kızgın demirle nasıl üzerine yürüdüğünü ve onun elinden nasıl kaçıp kurtulduğunu anlatıyorsun hep. Ne zaman elime kızgın bir maşa alsam, her seferinde baban aklıma geliyor ve ölen çocuğun yüzünden seni öldürmek istediğini düşünüyorum. Evet, Roswitha, sen sürekli bundan söz ediyorsun. Bunu bir Annie’ye anlatmadığının kaldı. Annie de biraz daha büyüyüp takdis edildikten sonra ona da anlatacağına kuşku yok. Belki de takdis edildiği gün anlatırsın. Bütün bunları yaşamış olman beni kızdırıyor. Anlattığına göre; baban bir köy demircisiymiş, at nallar ya da at arabalarının tekerleklerini tamir edermiş. Şimdi geçmiş karşıma, aradan bu kadar zaman geçti diye beyefendimizin bütün olup bitenleri görmezden gelmesini bekliyorsun. Aradan bu kadar zaman geçti de ne demek? Altı yıl uzun bir süre sayılmaz. Biraz önce beyefendinin bana dediğine göre, bir daha asla buraya gelemeyecek olan hanımımız daha yeni yirmi altı yaşına giriyor. Ağustosta doğum günü var. Durum böyle iken, sen kalkmış bana ‘aradan bu kadar zaman geçtiğine göre’ diyorsun. Hanımımız otuz altı yaşında olsaydı, yine de dikkatli olmak gerektiğini söylerdim sana. Beyefendi bu olay karşısında sessiz kalmış olsaydı, soylu insanlar onu ‘yerden yere vururlardı’. Ama sen bunun ne demek olduğunu bilemezsin, Roswitha. Böyle şeyleri anlamazsın sen.”

“Evet, ben böyle şeyleri bilmem, bilmek de istemem. Ama bildiğim tek bir şey var ki, sen beyefendiye âşıksın, Johanna...”

Johanna öyle bir kahkaha attı ki bütün vücudu sarsıldı.

“Evet, Johanna, gülmeye devam et. Ben bunun böyle olduğunun çoktandır farkındayım. Sen kesinlikle ona ilgi duyuyorsun. Beyefendimizin bunu anlamalıktan gelmesi hepimiz için bir şans... Zavallı hanımcığım, zavallı hanımcığım.”

Johanna konuyu tatlıya bağlamaya çalıştı. “Kusura bakma ama Roswitha, senin yine heyheylerin üstünde, zaten bütün taşralılar böyle oluyor.”

“Olabilir.”

“Ben şimdi şu mektupları götürüyüm ve geçerken kapıcıya öteki gazetenin gelip gelmediğini sorayım. Kapıcının Lene’yi gazete almaya gönderdiğini söylemiştin, öyle değil mi? Herhalde o gazetede olayla ilgili daha ayrıntılı bilgi vardır. Bunda doğru dürüst bir şey yok.”

30. BÖLÜM

Effi ve özel müşavirin eşi Bayan Zwicker, yaklaşık üç haftadan beri Ems'te bulunuyordu. Orada büyük bir villanın zemin katında kalıyorlardı. Ayrı yatak odalarının arasında penceresi bahçeye bakan bir salon vardı, her iki hanımın ortak kullandıkları bu salonda pelesenk ağacından yapılmış bir kuyruklu piyano duruyordu. Effi ve Bayan Zwicker ara sıra bu piyanonun başına geçer, bir şeyler çalarlardı. Effi sonat, Bayan Zwicker ise vals çalmayı tercih ediyordu. Aslında Bayan Zwicker'in müzikten pek anladığı yoktu. En çok dinlediği eser, Wagner'in "Tannhäuser"iydi, Niemann'ın söylediği bu operayı coşkuyla ve kendinden geçercesine dinliyordu.

Çok güzel bir sabahtı. Villanın önündeki küçük bahçede kuşlar cıvı cıvı ötüyordu, içinde bir "lokal" bulunan bitişik evden, sabahın erken saati olmasına rağmen, birbirine çarpan bilardo toplarının sesi duyuluyordu. Her iki kadın kahvaltılarını salonda değil de, villanın önündeki birkaç basamak yükseltilmiş ve üzerine çakıl dökülmüş terasta yapmıştı. Terastan üç basamakla bahçeye iniliyordu. Serin havanın tadını doyasıya çıkarmak için başlarının üstündeki tenteyi açtırmış olan Effi ve Bayan Zwicker, gayretle eliş ya-

piyorlardı. Ara sıra başlarını kaldırıp bir iki laf ettikleri de oluyordu.

Effi, “Dört günden beri mektup almadım, bunun nedenini bir türlü anlayamıyorum,” dedi. “Innstetten bana her gün yazardı. Yoksa Annie hasta mı oldu, ya da kendisi?”

Bayan Zwicker gülümsedi: “Onun sağlıklı olduğunu, hem de sapasağlam olduğunu pek yakında öğrenebilirsin, sevgili arkadaşım.”

Effi, Bayan Zwicker’in konuşma biçiminden pek hoşlanmadı, tam ona yanıt vermeye hazırlanıyordu ki ailesi Bonn civarında bir yerde oturan hizmetçi kız kahvaltı masasını toplamak için salondan çıkıp terasa doğru geldi. Bu kız gençliğinden beri yaşamın çeşitli olgularını değerlendirirken, kendisine Bonnlı üniversite öğrencilerinin ve süvarilerin yaşamlarını örnek almaya alışmıştı. Adı Afra’ydı.

“Afra,” diye seslendi Effi, “herhalde saat dokuz olmuştur. Postacı hâlâ gelmedi mi?”

“Hayır, daha gelmedi efendim.”

“Acaba neden gelmedi?”

“Bu, postacının tembelliğinden kaynaklanıyor. Siegenli ama, işe yarar biri değil. Onun ‘pasaklı, tembel herifin biri olduğunu’ yüzüne karşı da söyledim. Saçlarının halini bir görseniz. Daha saçını ayırmasını bile bilmiyor.”

“Afra, bakıyorum yine çok acımasızsın. Düşün bir kere, o bir postacı. Her gün sıcak güneşin altında saatlerce...”

“Doğru söylüyorsunuz, hanımefendi. Ama sıcaklara rağmen işlerini düzgün yapan postacılar da var. İnsanın içinde istek olursa, işini yapmaya hiçbir şey engel

değildir.” Afra bunları söylerken, ustalıkla tepsiyi beş parmağının üstüne koyarak bahçeden geçti ve kestirme yoldan mutfığa gitmek için basamaklardan indi.

Bayan Zwicker, “Tatlı bir kız,” dedi. “Üstelik çok canlı ve kıpır kıpır. Kendine özgü bir zarafeti var diyeceğim geliyor. Biliyor musunuz, sevgili Barones, Afra bana... aslında çok güzel bir isim. Hatta Afra adında bir azize bile varmış, ama bizim Afra’nın o azizenin soyundan geldiğini sanmıyorum...”

“Evet, sevgili Zwicker, siz yine asıl konudan uzaklaşıp Afra konusuna giriyorsunuz ve bu arada söylemek istediğiniz şeyi unutuyorsunuz...”

“Hayır, unutmuyorum sevgili arkadaşım. Asıl konuya yeni girdiğimi sanıyorum. Afra sizin evde gördüğüm o iriyarı kıza çok benziyormuş gibi geliyor bana...”

“Evet, haklısınız. Birbirlerine benziyorlar. Ancak bizim Berlinli hizmetçi kız Afra’dan çok daha güzel, özellikle sarı saçları çok daha gür ve çok daha dikkat çekici. Ben ömrümde bizim Johanna’nınki kadar açık sarı saç görmedim. Bazen böyle saç görülür, ama böyle gürene pek rastlanmaz.”

Bayan Zwicker gülümsedi. “Genç bir kadının, hizmetçisinin açık sarı saçlarından ve onların gürlüğünden hayranlıkla söz etmesi az rastlanılır bir durumdur. Bu halinizle sizi çok tatlı bulduğumu biliyor musunuz? Hizmetçi kız bulmak kolay bir iş değil aslında, insan bir türlü karar veremiyor. Bir kere güzel olması lazım, çünkü gözlerinin etrafında siyah halkalar olan soluk benizli ve kazık gibi duran hizmetçi kızların kapıyı açması, eve gelen konukları, özellikle de erkek konukları rahatsız eder. Koridorların genellikle karanlık olmaları bir şans kuşkusuz. Ama insan; evindeki hizmetçinin

temsil yeteneği olmasını ve konuklar üzerinde bıraktığı ilk etkiyi fazla önemser ve böyle güzel bir hizmetçi kıza ikide bir şık, beyaz önlükler alırsa, o zaman evde huzur diye bir şey kalmaz. Eğer insan; fazlasıyla kendini beğenmiş değilse ve kendisine fazlasıyla güveni yoksa, o zaman bu işin sonu nereye varır bilemem, buna bir çare bulmak gerekir.

“Çare, kocamın sık sık kullandığı bir kelimedir. Onu kullanarak benim çok canımı sıkmıştır; ama kuşkusuz bütün özel müşavirlerin bu tür sevdikleri kelimeler vardır.”

Effi bunları çok farklı duygularla dinliyordu. Özel müşavirin karısı birazcık başka türlü olsaydı, bütün bu anlattıkları insana çekici gelebilirdi. Ama olduğundan başka türlü davranamadığı için, Effi normalde kendisini neşelendirmesi beklenen bu sözlerden pek de etkilene mişe benzemiyordu.

“Evet, sevgili arkadaşım, özel müşavirlerle ilgili olarak söyledikleriniz çok doğru. Innstetten’in de böyle alışkanlıkları vardır. Fakat ben yüzüne bakar bakmaz hemen gülmeye başlar ve mesleğiyle ilgili söylemlerinden dolayı özür diler. Saygıdeğer eşiniz sanırım uzun süreden beri devlette görev yapıyor ve daha yaşlıdır herhalde...”

Bayan Zwicker alaycı ve yadsıyıcı bir tavırla, “Biraz daha yaşlı,” dedi.

“Kısacası, sözünü ettiğiniz kaygıları pek anlayamıyorum. Gelenek ve görenek denilen şey başlı başına bir güçtür zaten...”

“Öyle mi düşünüyorsunuz?”

“Özellikle sizin gibi bir insanın böyle kaygılar ve korkular içinde yaşıyor olmasına aklım ermiyor. Bu

noktaya açıkça temas ettiğim için beni bağışlayın, ama erkeklerin ‘çekicilik’ dedikleri şeye siz fazlasıyla sahipsiniz. Çok neşeli ve şuh bir kadınsınız, erkekleri tahrik edip kendinize bağlayacak gücünüz ve şansınız var. Eğer saygısızlık ettiğimi düşünmezseniz, bu özellikleriniz dolayısıyla size şunu sormak isterim: Bu söylediklerinizin başınızdan geçen ve size acı çektiren bir olayla ilgisi var mı?”

“Acı çektiren mi?” dedi Bayan Zwicker. “Ah, sevgili arkadaşım, acı demek fazla iddialı olur. İnsanın başından böyle bir şey geçmiş olsa bile, yine de çok iddialı bir sözcük.. İnsan böyle bir olayla karşılaşsa bile, buna karşı koyacak gücü vardır. Ama böyle şeyleri fazla ıstırap verici görmemelisiniz.”

“Ne ima etmeye çalıştığınızı tam olarak anlamış değilim, günahın ne olduğunu biliyorum elbette. Ama insanın kötü düşüncelere kapılmasıyla, bu gibi şeyleri yarı ya da bütün yaşamı boyunca alışkanlık haline getirmesi arasında fark vardır. Özellikle de insanın kendi evinde...”

“Bundan söz etmek istemiyorum. Doğruyu söylemek gerekirse, bu bakımdan da tam bir güvensizlik içindeydim ya da hâlâ içindeyim. Çünkü bütün bunlar artık geçmişte kaldı. Ama konuşulacak başka konular da var. Erkeklerin yaptıkları şu kır partilerini hiç duymuş muydunuz?”

“Elbette duydum. Instetten’in daha çok ilgi duymasını isterdim...”

“Bunu bir düşünün, sevgili arkadaşım. Zwicker sürekli Saatwinkel semtinde otururdu. Size yalnızca şunu söyleyebilirim ki, bu semtin adını duyunca içime bıçak saplanmış gibi oluyor. Bizim sevgili Berlin’imizin

çevresinde ne kadar çok eğlence yeri varmış meğer! Gerçi sözü edilen o batakhanelerin adlarını duymak bile insana çok büyük korku ve kaygı veriyor, ama ben, Berlin'imizi yine de çok seviyorum. Gülümsüyorsunuz. Öyleyse siz kendiniz söyleyiniz sevgili arkadaşım: Büyük bir şehrin kapılarının hemen önünde (büyük şehir diyorum, çünkü Charlottenburg ile Berlin arasında artık hiçbir fark kalmadı), bin adımlık bir mesafede, Pichelsberg, Pichelsdorf ve Picheiswerder gibi yerlerin bir araya sıkıştırılmış olduğunu görünce, böyle büyük bir şehirden ve o şehrin insanların ahlak anlayışından ne beklersiniz ki? Bir şehirde aynı semtte üç tane Pichel, yani üç tane kadınlı erkekli içkili eğlence yeri çok fazla. Bütün dünyayı dolaşsanız, böyle bir durumla hiçbir yerde karşılaşmazsınız."

Effi başını salladı.

Bayan Zwicker, "Bütün bu rezaletler Havel Irmağının kenarındaki ormanlıkta oluyor," diye devam etti. "Batı tarafında. Malum ya, kültür ve uygarlık Batı'dadır. Ama bir de Spree'nin yukarısını gidip görünüz, sevgili arkadaşım. Treptow'dan ve Stralau'dan söz etmiyorum. Oralar önemsiz ve zararsız semtlerdir. Ama özel haritayı elinize alacak olursanız, pek çok tuhaf yer adının yanında Kiekebusch, Wuhlheide gibi yerlere de rastlarsınız... Kocam Zwicker'in bunlardan söz ederken gözlerinin nasıl parladığını bir görmeliydiniz... Böyle kaba ve iğrenç yer adlarıyla kulağınızı rahatsız etmek istemem. Ama buralar erkeklerin özellikle tercih ettikleri yerlerdir. Ben bu tür erkek gezintilerinden nefret ediyorum. Bu insanlar atlı arabalarına kurulup, 'Ben Prusyalıyım!' diye haykıra haykıra oralara giderlerken, halkın duygularını istismar ediyorlar. Ama bu

tür gezintilerde sosyal bir devrimin tohumları gizlidir. Sosyal devrim demekle ahlak devrimini kastediyorum. Öteki devrimlerin modası çoktan geçti. Bay Zwicker bana son günlerinde, 'İnan bana Sophie, Satürn kendi çocuklarını yiyor,' demişti. Bütün kusur ve zaaflarına rağmen kendisine çok şey borçlu olduğum Zwicker'in filozof bir kafası vardı, tarihsel olayların akışını içgüdüleriyle hissedirdi. Ama görüyorum ki, sevgili Bayan Innstetten, her zaman çok nazik olmanıza rağmen, söylediklerimi yarım kulakla dinliyorsunuz. Aslında bunun böyle olması çok doğal, çünkü postacı karşıdan göründü, kalbiniz ona koşacak ve mektuptaki sevgi dolu sözleri görmeden okumaya başlayacaksınız... Pekâlâ, söyle bakalım Böselager, bize ne getirdin?"

Bu arada, postacı masanın yanına kadar gelmişti. Çantasından birkaç gazete, iki kuaför ilanı ve en sonunda da üzerinde 'Barones von Innstetten, kızlık soyadı Briest' adresi yazılı bir de taahhütlü mektup çıkardı.

Effi kendisine uzatılan makbuzu imzaladıktan sonra postacı gitti. Bayan Zwicker, kuaför ilanlarına göz gezdirdi ve şampuan fiyatlarında indirim yapıldığını görünce kahkahayla güldü.

Effi onu duymuyordu. Aldığı mektubu parmaklarının arasında çevirdi ve zarfı açacakken, nedenini kendisinin de anlayamadığı bir ürkeklik duydu. Mektup taahhütlü gönderilmişti. Kalın bir zarfa konmuş ve iki büyük mühürle mühürlenmişti. Bu ne demekti? Mührün üstünde "Hohen-Cremmen" yazılıydı. Adres, annesinin el yazısıyla yazılmıştı. Beş gündür Innstetten'den tek bir satır bile gelmemişti.

Effi, sedef saplı nakış makasını eline aldı ve zarfı uzun tarafından yavaş yavaş keserek açtı. Şimdi onu

yeni bir sürpriz bekliyordu. Mektup kâğıdı annesinin yazdığı sık satırlarla doluydu, ama içine geniş bir kâğıt banda sarılı banknotlar konmuştu; bandın üstüne kırmızı bir kalemle ve babasının el yazısıyla, gönderilen paranın tutarı yazılmıştı. Para paketini zarfın içine tekrar koydu ve oturduğu salıncaklı sandalyeye yaslanarak mektubu okumaya başladı. Ama devam edemedi, satırlar gözlerinin önünden kayboldu, yüzündeki bütün kan bir anda çekiliverdi. Sonra eğildi, yere düşen mektubu aldı.

“Ne oldu, neyiniz var, sevgili arkadaşım? Kötü haber mi ?”

Effi başını salladı, ama ona herhangi bir yanıt vermedi, yalnızca bir bardak su vermesini rica etti. Suyu içtikten sonra, “Geçecek, sevgili arkadaşım,” dedi. “Odama çekilip biraz dinlenmek istiyorum... Bana Afra’yı gönderebilir misiniz?”

Effi sonra yerinden kalktı, salona döndü. Kuyruklu piyanoya tutuna tutuna yürümeye çalışırken, dayanacak bir destek bulabildiğine sevindiği belli oluyordu. Böylece sağ tarafta bulunan odasına kadar gelebildi. Eliyle yoklayarak kapıyı buldu, açtı ve karşı duvarın önündeki yatağına ulaştıktan sonra baygın bir halde oraya yığılıverdi.

31. BÖLÜM

Aradan dakikalar geçti. Effi kendine geldikten sonra pencerenin önünde duran bir sandalyeye oturdu, dışarıya, ıssız sokağa baktı. Orada biraz gürültü patırtı olsaydı keşke. Sokağa sadece güneş ışığı vuruyor, demir parmaklığın ve ağaçların gölgeleri düşüyordu. Hayatta yapayalnız kalmış olma duygusu bütün ağırlığıyla üstüne çökmüştü. Daha bir saat öncesine kadar mutlu bir kadındı, herkes onu seviyor ve değer veriyordu, şimdi ise yazgısına terk edilmiş, herkes ona sırtını dönmüştü. Mektubun ancak başını okuyabilmişti; ama bu kadarı bile içine düştüğü durumu bütün açıklığıyla görebilmesi için yeterliydi. Nereye gidecekti? Bu soruya bir yanıt bulamıyordu, ama burada etrafını saran her şeyden kaçıp kurtulmayı öyle çok istiyordu ki; özellikle de her şeyi “ilginç bir durum” olarak değerlendirecek ve hiç kuşku yok ki, göstereceği ilgi (tabii gösterirse) merakının ölçüsünü aşamayacak olan Bayan Zwicker'den kaçıp kurtulmak istiyordu.

Nereye gidecekti?

Mektup önündeki masada duruyordu. Ama onu eline alıp devamını okumaya cesareti yoktu. Sonunda kendi kendine, “Neden korkuyorum ki?” dedi. “Kendime söylediğim şeylerden başka daha ne söylenebi-

lir ki? Bütün bunlara neden olan adam öldü. Evime geri dönmem mümkün değil artık. Birkaç hafta içinde boşanmamıza karar verilecek ve mahkeme çocuğumu babasına verecek. Öyle olacağı kesin. Çünkü ben suçluyum. Suçlu bulunan bir kadın çocuğunu eğitemez. Üstelik ona nasıl bakarım ki? Kendi kendime iyi kötü geçinebilirim belki. Bakalım annem mektubunda bu konuda ne yazıyor, hayatıma nasıl bir yön vermemi düşünüyor.”

Bu sözlerle son bölümü de okumak için mektubu tekrar eline aldı.

“... Şimdi gelecekteki yaşamına gelelim, sevgili Effi’ciğim. Bundan böyle kendi başının çaresine bakmak zorundasın, olanaklarımız el verdiği ölçüde desteğimizi göreceğine emin olabilirsin. Sen en iyisi Berlin’de kal (büyük şehirde senin gibi kadınların yaşaması daha kolay olur), yaptıkları hatalar yüzünden kendilerini temiz havadan ve parlak güneşten mahrum bırakan pek çok kadın gibi yaşarsın orada. Bunu istemezsen, bulunduğun düzeyden daha da aşağıya inmek zorunda kalabilirsin. İçinde yaşadığın dünya artık sana sonsuza kadar kapanmış olacak. Bizim ve senin için (tanıdığımızı sandığımız kızımız için) en acı olan şey, baba evinin kapılarının da sana kapalı olacağıdır. Hohen-Cremmen’de sana sakın bir yer sunamayız artık, evimize sığınamazsın; çünkü bu, evimizi bütün dünyaya kapatmak demek olur. Bunu yapmayı asla istemeyiz. Bunu istemememizin nedeni, insanların hakkımızda ileri geri konuşmaları ve bize tahammül edemeyerek bizi dışlayacak olmaları değil, yaptığın yanlış, canımızdan çok sevdiğimiz biricik kızımızın yaptığı yanlış onaylamadığımızı açık açık herkese duyurmak

istememizdir...” Effi mektubu okumaya devam edemedi. Gözleri yaşardı. Ağlamamaya çalıştıysa da sonunda kendini tutamadı ve hıçkırıklara boğuldu. Ağlamak ona biraz olsun iyi geldi.

*

Yarım saat sonra kapı çaldı. Effi’nin “Girin,” demesi üzerine, Bayan Zwicker kapıda göründü.

“Girebilir miyim?”

“Elbette, sevgili arkadaşım,” dedi Effi. Üstünü hafifçe örtmüş, ellerini birbirine kavuşturmuş durumda divana uzanmıştı. “Bitkin haldeyim. Gücümün yettiğince odaya çekidüzen vermeye çalıştım. Bir sandalye çekip oturunuz lütfen.”

Bayan Zwicker, üstünde bir vazodan duran masayı Effi’yle kendisi arasına alacak şekilde oturdu. Effi hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermiyordu, duruşunu hiç değiştirmemişti, elleri bile hâlâ kavuşmuş haldeydi. Bayan Zwicker ne düşünürse düşünsündü, hiçbir şey umurunda değildi artık. Onun tek istediği, bir an önce oradan ayrılmaktı.

“Üzücü bir haber aldınız, öyle değil mi hanımefendi?..”

“Üzücünden de öte,” dedi Effi. “En azından buradan hemen gitmemi gerektirecek kadar üzücü bir haber. Bugün buradan ayrılmak zorundayım.”

“Sorularıyla sizin canınızı sıkmak istemiyorum ama, yoksa Annie’ye mi bir şey oldu?”

“Hayır, hayır, Annie’ye bir şey olmamış. Haber Berlin’den geliyor. Mektubu annem yazıyor. Beni çok merak etmiş de. Şimdi gidip onu yatıştırmam lâzım. Bunu yapamazsam bile, hiç olmazsa onun yanında olmalıyım.”

“Ems'teki günlerimi sizensiz geçirmek zorunda kalacağıma çok üzülüyorum, ancak buna rağmen durumunuzu anlıyorum ve size hak veriyorum. Yardımcı olabileceğim bir şey var mı?”

Effi ona yanıt veremedi. Afra içeri girdi ve öğle yemeği için herkesin toplandığını bildirdi. Herkes büyük bir heyecan içindeymiş. Herhalde imparator gelecekmiş ve üç hafta kalacakmış. Üç haftanın sonunda büyük bir askeri manevra yapılacaktı, manevraya Bonn'daki süvari birlikleri de katılacaktı.

Bayan Zwicker, o zamana kadar burada kalmanın buna değip değmeyeceğini hesapladı, kalmaya karar verip Effi'nin yemeğe gelemeyeceğini ve bunun için özür dilediğini bildirmek üzere yemek salonuna gitti.

Bayan Zwicker'in arkasından Afra da gitmek isteyince, Effi, “Yemekten sonra işin bitince, eşyayı toplama yardım etmek için bir çeyrek saatliğine benim yanıma gel,” dedi. “Bugün yedi treniyle gitmek istiyorum.”

“Bugün mü? Ama çok yazık, hanımefendi. Buranın en güzel günleri daha yeni başlıyor.”

Effi gülümsedi.

*

Daha pek çok şey duyacağını umut eden Bayan Zwicker, “Bayan Barones”i geçirmek için istasyona gelmekten güçlüklerle vazgeçirilebilmişti. Effi, “İstasyonda insan genellikle çok telaşlı olur, daha çok kompartımanda oturacağı yer ve valizleriyle meşguldür, onun için sevdiği dostlarına ve arkadaşlarına önceden veda etmesi daha iyidir,” diye onu zorla ikna edebilmişti. Bayan Zwicker bunun bir bahane olduğunu çok iyi anlamasına rağmen Effi'nin söylediklerini kabul etti. O

görmüş geçirmiş bir kadındı. Effi'nin sözlerinde samimi olmadığını hemen anlamıştı.

Afra, Effi'ye istasyona kadar eşlik etti ve gelecek yaz tekrar gelmesi konusunda ondan söz aldı. "Ems'e bir kere gelen, tekrar gelir. Ems, Bonn'dan sonra dünyanın en güzel şehridir."

Bayan Zwicker bu arada mektup yazmak için masanın başına geçmişti, ama salondaki ayakları dengesiz o rokoko tarzı yazı masasına değil, verandada daha on saat önce Effi ile birlikte kahvaltı ettikleri masaya oturmuştu.

Yazacağı mektupla daha önce tanıştığı ve şu sıralar Reichenhall'de oturan Berlinli bir kadına yardım edeceğine seviniyordu. Her iki kadın ruhsal olarak birbirleriyle iyi anlaştıklarını göstermişti, ikisi de dünyadaki bütün erkeklere kuşkuyla bakıyordu. Onlara göre erkekler kendilerinden beklenen en basit şeylerin bile gerisinde kalıyorlardı, "çapkın" diye adlandırılanlar daha da geride kalıyorlardı. "Utangaçlıklarından nereye bakacaklarını bilemeyen erkeklerin, kısa bir ön incelemeden sonra her zaman en iyi erkekler olduğu anlaşılır. Ama gerçek çapkınlar her zaman değersiz yaratıklar olarak ortaya çıkarlar. Zaten başka türlü de olamazdı." İşte bunlar, iki dost kadın arasında söylenen bilge sözlerdi.

Bayan Zwicker mektubunun ikinci sayfasına gelmişti. Anlatmaktan büyük keyif aldığı "Effi" konusuna şöyle devam etti: "Kısaca söylemek gerekirse, çok hoş, sevimli, kalbi temiz, soyluluk takıntısı olmayan bir kadındı (ya da bu takıntısını gizlemesini bilen bir yeteneği vardı). Kendisine ilginç şeyler anlatılınca büyük bir dikkatle dinlerdi. Ona pek çok öykü anlattığımı söylememe gerek yok sanırım. Özetle, çok çekici, genç bir kadındı, yirmi

beş yaşlarındaydı. Ben onun mutlu bir yaşamı olduğuna hiçbir zaman inanmadım, şimdi de inanamıyorum, hat- ta belki de hiç inanmayacağım. Hele bugünkü mektup olayından sonra hiç inanmıyorum. Bu mektup olayının arkasında kesinlikle bir aşk serüveni var. Bundan adım gibi eminim. Değilse böyle bir konuda ilk defa yanılmış olacağım. Onun bugünlerde pek rağbette olan Berlinli vaizlerden hayranlıkla söz etmesi, onların dindarlıkla- rıyla ilgili olarak farklı değerlendirmelerde bulunması, içinde hiçbir kötülük yokmuş gibi masum masum bakış- ları... bütün bunlar benim inandığım şey de... Ama şimdi Afra kızımız geliyor. Sanırım ondan sana daha önce söz etmiştim. Çok güzel bir kız. Masanın üstüne benim için bir gazete bıraktı, söylediğine göre onu bana pansiyo- numuzun sahibi göndermiş. Gazetede altı mavi kalemle çizilmiş bir yer var. Satırlarıma ara verdiğim için bağışla, ama önce bu yazıyı okumak istiyorum...

Not: Gazetedeki haber bir hayli ilginçmiş ve tam za- manında gelmiş. Altı mavi kalemle çizili yeri kesip bu satırlara ekliyorum. Effi'yle ilgili olarak tahminimde yanılmadığımı anlayacaksınız. Acaba, Crampas denilen adam kim olabilir? Birinin ötekine mektuplar yazma- sı ve notlar göndermesi, ötekinin de bu mektupları ve notları saklaması olur şey değil! Sobalar ve şömineler ne güne duruyor. Şu düello saçmalığı devam ettiği süre- ce, böyle şeylere imkân vermemek lazım. Belki gelecek kuşakların aşk mektubu yazma tutkusuna (tehlikeli ol- mayacağı için) izin verilebilir. Ama o günlere daha çok var. Genç Baronese çok acıyorum. Belki ukalalık ettiğim düşünülebilir; ama benim bu olaydaki tek tesellim, ya- nılmamış olmamdır. Bu öyle sıradan bir olay değil. Teş- his yeteneği zayıf bir kimse belki yanılabilirdi. Seni her zaman seven arkadaşın Sophie.”

32. BÖLÜM

Aradan üç yıl geçmişti. Effi üç yıla yakındır Askani Meydanı ve Halle Kapısı arasındaki Königgrätz Sokağında, küçük bir evde oturuyordu: Evin önde ve arkada birer odası, bunların arkasında da hizmetçi bölmesi olan bir mutfak vardı. Bütün bunlar orta sınıfa uygun, sıradandı. Ancak yine de şirin bir yerdi, görenler çok beğeniyordu, belki en çok da yaşlı Doktor Rummschüttel beğeniyordu. Rummschüttel, Effi'nin evine ara sıra uğruyordu. O, zavallı genç kadının artık çok gerilerde kalmış olan romatizma ve nevralji komedisini affetmekle kalmamış, o zamandan beri bütün olup bitenleri de hoşgörüyle karşılamıştı. Doktor Rummschüttel'in bildiği başka şeyler de vardı. Doktor artık seksenine merdiven dayamış yaşlı bir adamdı; ama son zamanlarda sık sık hastalanan ve bir türlü düzelemeyen Effi ona mektup yazıp kendisini davet edince, ertesi gün öğleden önce hemen geldi. Oturduğu dairenin üst katta olması yüzünden genç kadın ondan özür dilemeye kalkışınca, "Bunu duymamış olayım," dedi. "Özür dilemen gerekmez, sevgili hanımefendi. Bu benim mesleğim, üç kat merdiveni rahatlıkla çıkabilecek durumdayım daha. Buna seviniyorum ve kendimle de gurur duyuyorum. Eğer sizi rahatsız etmekten korkmasam, -çünkü ben

buraya bir hekim olarak geliyorum, doğa dostu ve doğa âşığı olarak gelmiyorum— sırf sizi görmek ve şu arka taraftaki pencerenin önüne oturup birkaç dakika vakit geçirmek için daha sık gelirdim. Öyle sanıyorum ki, siz bu muhteşem manzaranın değerini yeterince takdir etmiyorsunuz.”

Effi, “Takdir etmez olur muyum, tabii takdir ediyorum,” dedi.

Ama Doktor Rummschüttel onun söylediklerini duymazdan geldi ve konuşmasına devam etti: “Lütfen hanımefendi, buraya yaklaşın, çok kısa bir an için de olsa buraya gelin ya da izin verin de pencereye gelmenize yardım edeyim. Bugün hava yine çok güzel. Şu tren yollarına bir bakın lütfen. Üç, hayır dört tane. Üzerlerinden trenler hiç durmadan nasıl da gidip geliyorlar.. Görüyor musunuz, şu geçen tren, ağaçların arasında tekrar nasıl kayboluyor. Müthiş bir manzara gerçekten. Bacalarından yükselen dumanı güneş nasıl da parlatıyor! Şu Matthäi Mezarlığı hemen arkada olmasa, çok daha iyi olurdu.”

“Mezarlıkları seyretmekten hoşlanıyorum.”

“Evet, siz böyle söyleyebilirsiniz. Ama ya biz yaşlılar! Bizim gibi yaşlılar acaba birkaç mezar daha eksik olmaz mıydı, diye kendi kendimize sorar dururuz. Asıl konuya dönecek olursak, doktorunuz olarak sizden memnun olduğumu söyleyebilirim, hanımefendi. Ama Ems’in adını ağzınıza almak istememenizden şikâyetçiyim. Ems, özellikle sizin nezlesel rahatsızlığınız için harika bir yer..”

Effi susuyordu.

“Ems’in havası rahatsızlığınıza iyi gelirdi. Ama mademki oraya gitmek istemiyorsunuz —ki ben bunu anla-

muş değilim—, öyleyse buranın kaplıca suyunu için bari. Üç dakika içinde Prens Albrecht Parkında olursunuz. Dinleyebileceğiniz bir müzik, tuvaletler ve insana sıkıntılarını unutturacak doğru dürüst gezinti ve eğlence yerleri yoksa da, önemli olan kaplıca suyu içmektir.”

Effi, doktorun önerisini kabul etti. Rummschüttel şapkasını ve bastonunu aldı. Ama kapıdan çıkmadan önce birkaç kere daha pencereye yaklaştı. “Kreuzberg’in set set düzeltilip yeşillendirileceğini duydum. Belediyemizden Tanrı razı olsun. Şu arkadaki çıplak yer de bir yeşillendirilse... Eviniz gerçekten çok güzel. Sizi kıskanacağım geliyor... Size çoktandır bir şey söylemek istiyordum, hanımefendi. Gelmem için bana hep iltifatkâr mektuplar yazıyorsunuz. Buna kim sevinmez ki? Ama her seferinde size zahmet oluyor... Bana Roswitha’yi gönderin yeter.”

Effi, doktoruna teşekkür etti ve ayrıldılar.

Doktor Rummschüttel, “Bana Roswitha’yi gönderin yeter...” demişti. Peki, ama Roswitha, Effi’nin yanında mıydı? Keith Caddesi yerine Königgrätz Sokağında mı oturuyordu? Roswitha tabii ki oradaydı. Effi, Königgrätz Sokağına taşındığından beri oradaydı. Effi’nin o eve taşınmasından üç gün önce, Roswitha sevgili hanımını görmeye gelmiş ve bu her ikisi için de çok büyük bir gün olmuştu. O günü, sonradan da olsa anlatmadan geçmemek lazım.

Effi; Hohen-Cremmen’den annesinin yazdığı ret mektubunu alıp akşam treniyle Ems’den Berlin’e döndükten sonra kendisine hemen bir ev tutmamış, bir pansiyonda kalmayı denemişti. Fakat pansiyon hayatı ona çok zor gelmişti. Pansiyonu çalıştıran iki kadın, kültürlü ve saygılı kişilerdi, öyle her şeyi merak etme

huyları yoktu. Pansiyona her gelenin gizli dünyasına ayrı ayrı girmek olmazdı. Bu, pansiyonun düzenini bozmaktan başka bir işe yaramazdı. Bayan Zwicker'in imalı soruları ve anlamlı bakışlarıyla kendisini çapraz ateşe tutuşunu hâlâ unutamayan Effi, pansiyonu işleten hanımların böylesine çekingen davranmalarına memnun olmuştu. Ama aradan on dört gün geçtikten sonra, buraya hâkim olan fiziksel ve ahlaki havanın kendisi için dayanılmaz olmaya başladığını anladı. Yemek masasına çoğu zaman yedi kişiyle birlikte oturuyordu. Effi'nin ve pansiyon yöneticilerinden birinin dışında (ötekisi dışarıdaki işlerle ilgileniyordu); üniversite eğitimi görmüş iki İngiliz kadın, Saksonyalı iki soylu hanım ve bir de ne yapmak istediğini kimsenin bilmediği Galiçyalı çok güzel bir Yahudi kız ile ressam olmak isteyen Pomeranya Eyaletinin Polzin şehrinden bir öğretmen kızı aynı masada birlikte yemek yiyorlardı. Bu kötü bir kompozisyon oluşturunuyordu. İngiliz kadınların –bunlar tuhaf bir şekilde başı çekmiyorlardı– büyük bir ressam olma tutkusuyla yanıp tutuşan Polzinli kızla üstünlük yarışına girmeleri hiç de hoş bir şey değildi. Tartışmalarda geride duran Effi, bu ruhsal atmosferin neden olduğu baskıdan kendisini yine de kurtarabilirdi; ama fiziksel olarak ve dışarıdan pansiyonun havası da buna ekleniyordu. Bu baskının nasıl oluştuğu ortaya çıkarılamazdı belki, ama bu ortamın hassas bir kadın olan Effi'yi çok rahatsız ettiği belli oluyordu. İşte bu içsel ve dışsal nedenlerden dolayı genç kadın, kalacak başka bir yer aramak zorunda olduğunu çok çabuk anladı. Aradığı evi hemen yakınında buldu da. Bu, Königgrätz Sokağındaki daha önce sözü edilen daireydi. Effi bu daireye sonbaharın başın-

da taşınacaktı, bunun için gerekli hazırlığı yapmıştı. Eylül ayının sonuna doğru pansiyon hayatından kurtulacağı günleri saymaya başladı.

O son günlerden birinde, Effi on beş dakika önce yemek odasından kendi odasına çekilmişti. İri çiçek desenli yün kumaşla kaplı bir ot minderin üstüne oturmuş, düşünüyordu. O sırada yavaşça kapı vuruldu.

“Buyurun.”

Hizmetçilerden birisi içeri girdi. Bu, pansiyonun koridorunda sürekli bulunmaktan üstüne sinmiş kötü havayı elbisesinin kıvrımları arasında gittiği her yere taşıyan, yaklaşık otuz beş yaşlarında, hastalıklı bir hizmetçiydi. “Affedersiniz efendim, ama birisi sizinle görüşmek istiyor,” dedi.

“Kim?”

“Bir kadın.”

“Adını söyledi mi?”

“Evet, Roswitha.”

Effi, Roswitha’nın adını duyar duymaz yarı uykusundan uyandı ve yerinden fırlayarak koridora koştu, Roswitha’yi iki elinden tuttuğu gibi odasına götürdü.

“Roswitha. Sen ha! Bu ne büyük bir mutluluk! Ne haberler getirdin bana? Kuşkusuz iyi haberler, değil mi? Böylesine dost bir yüz tabii ki iyi haberler getirir. Bilsen, ne kadar sevindim. Seni öpeceğim geliyor. Bu kadar çok sevineceğimi hiç düşünmemiştim. Benim iyi kalpli sevgili dostum, nasılsın bakalım? Çinli’nin hayatının evimizin üstünde dolaştığı günleri hâlâ hatırlıyor musun? Çok güzel günlerdi. O zamanlar mutsuz olduğumu sanırdım; çünkü yaşamın acımasızlığını daha tanıımıyordum. Ama artık onu da tanımış oldum. Dünyada en kötü şeyin hayalet olmadığını bana za-

man öğretti. Gel, gel bana Roswitha'cığım. Otur yanıma da anlat bakalım... Sizleri öyle çok özledim ki! Annie ne yapıyor?"

Roswitha dili tutulmuş gibi neredeyse konuşamıyordu, kararmış ve kirlenmiş duvarları yaldızlı ince çitalarla çevrelenmiş tuhaf odada, çevresine bakmıyordu. Sonunda kendini topladı ve beyefendinin Glatz'tan döndüğünü söyledi. Yaşlı imparator aslında en az altı hafta kalması gerektiğini söylemiş, Roswitha da ilgileneilmeye ihtiyaç duyan Annie için beyefendinin geleceği günü beklemiş. "Çünkü Johanna iyi bir kız olmakla birlikte fazlaca güzel, bütün gününü süslenerek geçiriyor, Tanrı bilir aklından neler geçiyordur neler. Ama şimdi beyefendi çocuğuyla bizzat ilgileneceği ve her bakımdan gerekeni üstleneceği için bir şeyler yapayım, buraya gelip hanımcığımın nasıl olduğunu bir göreyim dedim..."

"İyi ettin, Roswitha..."

"... Evet, hanımcığım nasıl, bir şeye ihtiyacı var mı, gelip bir göreyim istedim. Eğer isterseniz hep yanınızda kalır, size yardım ederim, sağlığınızın düzelmesi için elimden gelen her şeyi yaparım."

Effi kanepeye yaslanmış, gözlerini kapatmıştı. Ama birden doğruldu ve "Evet, Roswitha. Çok iyi düşünmüşsün," dedi. "Teşekkür ederim. Ama bilmeni isterim ki, ben bu pansiyondan ayrılıyorum. Biraz ilerde bir ev kiraladım ve kendime eşya da aldım. Üç gün sonra oraya taşınacağım. Yeni evime seninle birlikte gitmek ve sana, 'Hayır Roswitha, dolabı oraya değil, buraya koyalım. Aynayı da şuraya lütfen,' diyebilmek beni çok sevindirir. Sonra bütün bu işlerden yorgun düşünce, sana derim ki: 'Hadi Roswitha. Şimdi karşıya git ve bize kocaman

bir kap bira al getir. Çünkü insan çalışınca, canı bir şeyler içmek istiyor. Eğer yapabilirsen, Habsburger Hof'tan da yiyecek bir şeyler getir. Tabakları daha sonra geri götürürsün.' Evet, Roswitha, bunu düşününce çok rahatlıyorum, içimde bir ferahlık hissediyorum. Ama yine de sana sormam lazım: Her şeyi iyice düşündün mü? Annie'den söz etmek istemiyorum, ona ne kadar bağlı olduğunu biliyorum. O neredeyse senin öz çocuğun gibi oldu. Buna rağmen buraya gelmek istiyor musun? Annie'ye nasıl olsa bakılır, ona Johanna da çok düşkün. Öyleyse hiçbir sorun yok demektir. Fakat yeniden benim yanımda kalmak istersen, her şeyin ne kadar değişmiş olduğunu da düşün. Ben artık eskisi gibi değilim. Çok küçük bir daire tuttum. Kapıcı seninle de benimle de özel olarak ilgilenmeyecektir. Kıt kanaat geçineceğiz ve eskiden perşembe günleri temizlik sırasında yediğimiz o sıradan yemekleri yiyeceğiz. Hatırlıyor musun, bizim iyi kalpli Gieshübler dostumuz bazen bize gelir, yemeğe katılırdı. Onun, 'Böyle nefis şeyleri daha önce hiç yemiştim,' dediğini hatırlıyor musun? Onun her zaman kibar bir adam olduğunu bilirsin. Aslında bütün kasabada yemekten anlayan tek insan oydu. Ötekiler yedikleri her şeyi beğenirlerdi." Roswitha, hanımının ağzından çıkan her bir sözcüğü keyifle dinliyor ve her şeyin yolunda olduğunu gördüğüne sevinliyordu. Sonunda Effi tekrar etti: "Her şeyi iyice düşündün mü? Çünkü şunu bilmeni isterim ki, eskiden ekonomik durumum çok iyiydi. Sen senelerden beri buna alıştın, o zamanlar tutumlu davranmak zorunda değildik. Ama şimdi tutumlu olmak zorundayım. Çünkü artık yoksul bir kadını, senin de bildiğin gibi Hohen-Cremmen'den gönderilen parayla zar zor geçinebiliyorum. Annem ve babam bana çok iyi

davranıyorlar ve ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar; ama sonuçta onlar da zengin sayılmazlar. Şimdi söyle bakalım, ne düşünüyorsun?”

“Önümüzdeki cumartesi günü bavulumu alıp geliyorum. Akşamüstü değil, sabah erkenden gelip eşyayı yerleştirirken, yanınızda olup size yardım edeceğim. Çünkü ben bu konuda uzmanım, benim yaptığımı siz yapamazsınız.”

“Böyle konuşma, Roswitha. Benim elimden de iş gelir. İnsan mecbur olunca her şeyi yapar.”

“Bakın hanımefendi. Bazı şeyleri yetersiz bulup yanınızda mutlu olamayacağımı düşünürüm diye kaygılanmanıza gerek yok. Roswitha hiçbir şeyi yetersiz bulmaz, hiçbir şeyi beğenmezlik etmez. Hanımıyla her şeyi paylaşır, özellikle de onun her üzüntüsünü paylaşır ve derdine ortak olur. Evet, sizinle birlikte kalacağıma, sizin dert ortağınız olabileceğime şimdiden seviniyorum. Göreceksiniz hanımım, sizin bütün sıkıntılarınızı anlayacağım. Anlamasam bile, dert ortağınız olmaya çalışacağım, bunu bilmenizi isterim. Çünkü hanımcığım, mezarlıkta yapayalnız oturmuş, keşke ben de ölseydim de şu ölülerin arasında yatıyor olsaydım, diye düşündüğüm o anı hiç unutmadım. O zaman kim çıktı karşıma? Kim beni evine götürüp hayatta kalmamı sağladı? Bilseniz hanımefendi, neler çekmedim ki. Babam kızgın demirle üstüme yürüdüğü zaman...”

“Bu hikâyeyi biliyorum, Roswitha...”

“Evet, korkunçtu gerçekten. Ama mezarlıkta yazgısına terk edilmiş zavallı bir kadın olarak oturmak çok daha korkunçtu. İşte tam o sırada siz geldiniz, hanımefendi. Sizin bana yaptıklarınızı unutacak olursam, öbür dünyada yatacak yerim olmaz.”

Bunları söylerken yerinden kalktı ve pencerenin yanına gitti. “Bakın hanımefendi, *onu* da görmelisiniz.”

Effi de pencereye geldi.

Karşıda, karşı kaldırımında Rollo oturuyordu ve pansiyonun pencerelerine bakıyordu.

*

Birkaç gün sonra Effi, Roswitha'nın yardımıyla Königgrätz Sokağındaki evine yerleşti. Daha ilk günden itibaren burayı sevdi. Arkadaşlık edeceği çevresi yoktu kuşkusuz, ama Effi pansiyonda geçirdiği günlerinde arkadaşlık ettiği kimselerden pek memnun olmamıştı ki. Bu nedenle yalnızlık, en azından ilk günlerinde, ona pek zor gelmedi. Roswitha ile de estetik yönü ağır basan konuşmalar yapmasının mümkün olmadığı gibi, gazetelerde çıkan haberler hakkında da konuşamazdı. Ama insani konular söz konusu olduğunda ve Effi, “Bak Roswitha, yine üzülüyorum...” diye cümlesine başlayınca, sadık dostu, temiz kalpli kadın her seferinde akıllı yanıtlar vererek hanımefendisini teselli ediyor ve genellikle de onu rahatlatacak bir önerisi oluyordu.

Noel Yortusuna kadar her şey çok güzel gitti. Ama kutsal akşam çok hüzünlü geçti, yeni yıl gelince de, Effi daha karamsar olmaya başladı. Hava soğuk değildi, yalnızca kapalı ve yağmurluydu. Mevsim gereği günler kısa olduğundan, geceler de o kadar uzundu. Genç kadın ne yapacağını bilmiyordu. Kitap okuyor, örgü örüyor, iskambil falı açıyor ve Chopin'den bir şeyler çalıyordu; ama bütün bunlar onu neşelendirmeye, yaşamına ışık saçmaya yetmiyordu. Roswitha, elinde çay tepsisiyle gelip çay takımlarından başka, içinde bir yumurta ve ince ince dilimler halinde kesilmiş Viyana usulü şinitzel

bulunan iki küçük tabağı masaya koyunca, Effi piyanonun kapağını kapatarak, “Roswitha, yanıma gel de bana arkadaşlık et,” diyordu.

Roswitha da hemen onun yanına geliyordu. “Biliyorum hanımefendi, yine çok piyano çaldınız. Piyanonun başında fazla kalınca hep böyle solgun görünüyorsunuz ve yüzünüzde kırmızı lekeler oluşuyor. Biliyorsunuz, Doktor Rummschüttel piyano çalmayı size yasaklamıştı.”

“Şimdi boş ver sen bunu. Yasak koymak doktor için kolay, bunu senin bana anımsatman da kolay. Ama başka ne yapabilirim ki? Bütün gün pencerenin önünde oturup Christus Kilisesini seyredeyemem ya. Pazar günleri akşam ayini sırasında kandiller yakılıp pencereler aydınlandığı zaman oraya yeterince bakıyorum zaten. Ama bu da beni rahatlatmıyor, tam tersine içim daha çok sıkılıyor, boğulacak gibi oluyorum.”

“Evet, hanımefendi. O zaman siz de kiliseye gitmelisiniz. Anımsadığım kadarıyla bir kere gitmiştiniz.”

“Bir kere de ne demek. Birçok kez gittim. Ama oranın havasından etkilendiğimi söyleyemem. Rahip çok iyi vaaz veriyor, üstelik akıllı bir adama da benziyor. Onun bildiklerinin yüzde birini bile bilsem, buna çok sevinirdim. Ama bütün bunlar bana kitap okuyormuşum gibi geliyor. Rahibin yüksek sesle ve ellerini kollarını sallayarak konuşması ve saçlarını sallaması yok mu, o zaman Tanrı’ya ibadet ettiğimi bile unutuyorum.”

“Unutuyor musunuz?”

Effi güldü. “Sen benim kiliseye hiç gitmediğimi düşünüyorsun. Haklı olabilirsin. Peki ama bunun sorumlusu kim? Ben değilim herhalde. Rahip sürekli Eski Ahit’ten söz ediyor. Bu doğru da olsa, bana pek

hitap etmiyor. Bütün söylediklerini dinlememizi istemeye hakkı yok. Benim o kadar çok işim olmalı ki ne yapacağımı bilmemeliyim. İşte o zaman söyledikleri benim için bir anlam ifade eder. Genç kızların ev işleri, dikiş-nakış ve çocuk bakımı öğrendikleri dernekler var. Bunların adını hiç duymadın mı?”

“Evet, duymuştum. Annie’ciğimi de bir çocuk yuvasına gönderecektik.”

“Ama görüyorsun işte, durumu sen benden daha iyi biliyorsun. Yararlı olabileceğim böyle bir derneğe girmek isterdim. Ama bunu düşünemem bile. Oradaki hanımefendiler beni aralarına almazlar, isteseler de alamazlar zaten. İşin en korkunç yanı da, dünyanın benim gibilere sonsuza dek kapalı olması ve kendimi hayır işlerine adamamın bile yasaklanmasıdır. Yoksul ailelerin çocuklarına özel ders bile veremem...”

“Zaten bu gibi işler size göre değil, hanımefendi. Okul çocuklarının çizimleri genellikle yağlı ve kirli olur. Hava yağışlı olursa, onların çıkardığı iğrenç kokuya dayanamazsınız.”

Effi gülümsedi. “Haklı olabilirsin, Roswitha. Ama haklı olman çok kötü. Böylece içimdeki eski Effi’nin pek değişmediğini, durumumun çok iyi olduğunu anlıyorum.”

Ama, Roswitha onun söylediklerini kabul etmek istemedi. “Sizin kadar iyi yürekli bir kadının durumu hiçbir zaman iyi olamaz hanımefendi. Ama bir daha piyanonun başına geçip öyle hüzünlü parçalar çalmamalısınız. Ben her şeyin yeniden düzeleceğini, size üzüntünüzü unutturacak, sizi mutlu edecek bir uğraş bulacağınızı düşünüyorum.”

Gerçekten de uğraşacağı bir şey çıkmıştı Effi’nin. Sanatkârlık tutkusunu hâlâ korkunç bir şey olarak

anımsadığı Polzinli öğretmen kızına inat, ressam olmak istiyordu. Hiçbir zaman amatörlüğün en alt basamağından yukarı çıkamayacağını bildiğinden, buna kendisi de gülüyordu; ama yine de büyük bir tutkuyla işe girişti. Çünkü böylece, sessiz ve sakin bir şekilde, gönlünün istediği gibi kendisini oyalayacak bir uğraş bulmuş oluyordu. Yıllarını Mark Brandenburg Eyaleti aristokrasisi arasında geçirmiş yaşlı bir ressama başvurdu. Bu ressam o kadar dindar bir adamdı ki Effi'yi daha ilk günden itibaren bağına bastı. Genç kadının sıkıntılarından kurtarılması gerektiğini düşünen yaşlı ressam, Effi'yi sanki kendi öz kızıymış gibi büyük bir sevgiyle karşıladı. Effi buna çok sevindi. İlk resim dersi onun için güzelliğe ve güzel olana dönüş noktasını oluşturdu. Bahtsız yaşamı artık eskisi kadar katlanılmaz değildi. Roswitha, söylediklerinde haklı çıktığına ve hanımının oyalanacak bir uğraş bulduğuna çok seviniyordu. Bu böylece uzun bir süre devam etti. Effi insanlarla yeniden ilişki kurmaktan mutluydu, bu ilişkilerin tekrarlanmasını ve sayılarının artmasını istiyordu. Zaman zaman büyük bir özlemle Hohen-Cremmen'i düşünüyor, ama daha da büyük bir özlemle Annie'yi görmek istiyordu. Annie sonuçta kendi çocuğuydu. Çocuğunu özlediğini ve Trippelli'nin, "Dünya öyle küçük ki insan Afrika kıtasının ortasında bile hiç beklemediği bir anda eski bir tanıdığıyla karşılaşabileceğine emin olabilir," dediğini anımsayınca, Annie'yle henüz daha hiç karşılaşmamış olmasına haklı olarak kendisi de şaşıırıyordu. Ama günün birinde bu da olacaktı. Effi bir gün resim dersinden eve dönüyordu, hayvanat bahçesinin hemen yanındaki durakta, Kurfürsten Caddesini boydan boya geçen atlı tramvaya

bindi. Hava çok sıcaktı. İndirilmiş olan perdeler güçlü hava akımıyla dalgalanıp kabarıırken ferahlık veriyordu. Effi, ön sahanlığa bakan köşeye yaslanmış, güneşten iyice ısınmış olan pencere camına yansıyan püsküllü ve ponponlu mavi koltukları incelerken, tramvayın yavaşladığı bir sırada, sırtlarında çantalarıyla sivri şapkalı üç okul çocuğunun camdaki yansımalarını gördü. Bunlardan sarışın olan ikisi çok neşeliydi, kumral saçlı olan üçüncüsü ise ciddi ciddi bakıyordu. Bu Annie'ydi. Effi şiddetle sarsıldı. Uzun zamandır özlem duyuyor olmasına rağmen, çocuğuyla karşılaşmak onu gerçekten çok korkutmuştu. Şimdi ne yapmalıydı? Hemen kararını vererek ön sahanlığın kapısını açtı. Orada tramvay sürücüsünden başka kimse yoktu. Ondan kendisini ilk durakta indirmesini rica etti. Adam, "Yasak, matmazel," dedi. Ama Effi adamın eline bir miktar para tutuşturup yüzüne öyle yalvarırcasına baktı ki iyi kalpli adam fikrini değiştirdi ve kendi kendine, "Aslında yasak ama, bu seferlik olsun bari," dedi. Tramvay durunca, Effi demir parmaklıklı kapıyı açtı ve aşağıya atladı. Genç kadın büyük bir heyecan içinde eve geldi.

"Düşün Roswitha, bugün Annie'yi gördüm." Sonra atlı tramvayda Annie ile karşılaşmasını uzun uzun anlattı. Anne ile kızın birbirlerini yeniden görememeleri Roswitha'nın hoşuna gitmemiştir. O kadar kişinin yanında böyle bir sahenin yaşanmasının yakışık almayacağına zor ikna oldu. Sonra Effi'ye, Annie'nin nasıl görüldüğünü anlattı. Effi, kızıyla karşılaşmasını büyük bir annelik gururuyla anlatınca, Roswitha, "Evet, aşağı yukarı anlattığınız gibi," dedi. "Güzelliğini, eğer deyim yerindeyse, kendine özgü olağanüstü güzelliğini annesinden almış. Ciddiyet bakımından da bütünüyle

babasına çekmiş. Onu bütün davranışlarıyla gözümün önüne getirdiğim zaman, bana öyle geliyor ki, daha çok beyefendiye çekmiş.”

Effi, “Tanrı’ya şükür!” diye yanıt verdi.

“Bakın, hanımefendi. Bu da üzerinde düşünülecek bir konu. Babasından çok annesini tercih eden çocuklar da vardır.”

“Böyle mi düşünüyorsun, Roswitha? Ben sanmıyorum.”

“Benim düşüncemi kimse değiştiremez. Üstelik hanımefendi, bunun nasıl olduğunu, erkek milletin neyi daha çok istediğini siz benden çok daha iyi bilirsiniz.”

“Ne olur Roswitha, bundan söz etme bana.”

Böylece bu konuşma bitti ve bir daha tekrarlanmadı. Ama Effi, Annie hakkında Roswitha ile konuşmaktan kaçınsa da, kızıyla karşılaşmasını kalbinden bir türlü çıkaramıyor ve kendi öz çocuğundan kaçmak zorunda kaldığını düşünerek büyük acı çekiyordu. Evet, bu onu utandıracak kadar acı veriyordu. Sonunda Annie’yle buluşma isteği tutku derecesine ulaştı. Innstetten’e yazmak ve kızını görmek için ondan ricada bulunmak mümkün değildi. Genç kadın suçlu olduğunu biliyordu, hatta içindeki suçluluk duygusu her geçen gün daha da artıyordu, suçluluk duygusunun yanında, günden güne Innstetten’e karşı isyanla da doluyordu içi. Effi kendi kendine, o haklıydı, diyordu, hem de sonuna kadar. Ama sonunda hepimize haksızlık etti. Her şey geçmişin derinliklerinde kalmış, yeni bir hayat başlamıştı. O yarayı kurutabilirdi Innstetten, bunun yerine zavallı Crampas’ın hayatını kurutmuştu.

Hayır, Innstetten’e yazamazdı. Bu olmazdı. Ama Annie’yi görmek, ona sarılmak, onu göğsüne bastır-

mak istiyordu. Effi günlerce düşündükten sonra, ne yapması gerektiği konusunda bir karar verdi.

Ertesi gün öğleden önce derli toplu bir siyah elbise giydi ve bakanın karısına başvurmak üzere Linden Caddesine gitti. Üzerinde “Effi von Innstetten, kızlık soyadı von Briest” yazan kartını içeriye gönderdi. Öteki bütün unvanları, Barones sözcüğü de dahil atmıştı. Effi, “Ekselansları içeri girmenizi rica ediyorlar,” diyen uşağın peşinden bekleme odasına gittikten sonra oturdu ve üzerindeki gerilim ve heyecana rağmen, duvarları süsleyen birbirinden değerli tabloları incelemeye başladı. Gözüne önce Guido Reni’nin *Aurora*’sı (Şafak Tanrıçası) takıldı. Bunun hemen karşısında da İngiliz stili bakır rölyefler asılıydı. Bunlar, Benjamin West’in tekniğiyle yapılmış, gölge ve ışığın ağır bastığı tablolardı. Tablolardan birisi Kral Lear’ı fırtınalı bir havada kırlarda gösteriyordu.

Effi tabloları incelemeyi tam bitirmişti ki bitişik odanın kapısı açıldı, iriyarı, uzun boylu bir kadın, sempatik bir yüz ifadesiyle ona doğru gelip elini uzattı. “Sevgili hanımefendi, sizi yeniden görebilmek ne büyük mutluluk...” dedi

Bunu söylerken, kanepeye doğru yürüdü ve oturarak Effi’yi yanına çekti.

Effi kendisine gösterilen bu sıcak ilgi ve içten davranış karşısında çok duygulanmıştı. Bu kadının davranışlarında kendini beğenmişlikten ya da küçümsemeden eser yoktu, yalnızca insanca bir ilgi gösteriyordu. Bu iyi kalpli kadın, “Size nasıl yardımcı olabilirim?” diye söze başladı.

Effi’nin dudakları titriyordu. Ama sonunda heyecanını yenerek, “Size bir ricada bulunmak için geldim,”

dedi. “Ekselanslarının bu ricamı yerine getirebileceklerini umuyorum. Benim on yaşında bir kızım var. Onu üç senedir görmedim, çok özledim, görmek istiyorum.”

Bakanın eşi Effi’nin elini tuttu ve yüzüne sevgiyle baktı.

“Üç senedir görmedim, dediysem, pek de doğruyu söylemiş olmuyorum. Onunla üç gün önce karşılaştım.” Effi, kadına Annie’yle karşılaşmasını büyük bir heyecanla anlattı. “Kendi öz çocuğumdan kaçmak zorunda kaldım. Biliyorum, insan yaşamını nasıl düzenlerse, sonuçlarına da katlanır. İşte bu yüzden yaşamımda hiçbir değişiklik olsun istemiyorum. Yaşamımı olduğu gibi sürdüreceğim. Hayatımda kimseden bir istekte bulunmadım. Ama çocuğum söz konusu olunca, durum başka tabii. Bu bana çok acı veriyor. Yavrumu ara sıra da olsa görmeyi çok istiyorum, öyle gizli saklı değil, bütün tarafların bilgisi ve izniyle görmek istiyorum çocuğumu.”

Bakanın eşi, “Bütün tarafların bilgisi ve izniyle,” diye Effi’nin sözlerini tekrarlardı. “Yani eşiniz beyefendinin izniyle demek istiyorsunuz. Onun eğitim anlayışının, çocuğu annesinden uzak tutmak olduğunu anlıyorum. Herhangi bir yargıda bulunamayacağım bir uygulama. Eşiniz belki de haklıdır. Böyle konuştuğum için beni bağışlayın, hanımefendi.”

Effi başını salladı.

“Eşinizin size karşı olan tutumunu anlıyorsunuz, ancak doğal bir duygunuzun, duyguların en güzeli- nin (en azından biz kadınlar böyle hissederiz) dikkate alınmasını istiyorsunuz. Doğru mu söylüyorum?”

“Tamamen doğru.”

“O halde çocuğunuzun sevgisini yeniden kazanabilmek için imkân buldukça onu evinize almayı, bu-

nun için de size izin çıkarmamı istiyorsunuz.”

Bakanın eşi konuşmasına devam ederken, Effi'ye verdiği sözü bir kere daha tekrarladı: “Elimden geleni yapacağım, hanımefendi. Ama işimiz pek kolay olmayacak. Eşiniz, ona hâlâ eşiniz dediğim için kusuruma bakmayınız, evet, eşiniz, tanıdığım kadarıyla ruhsal durumuna ve duygularına göre değil, ilkelerine göre hareket eden bir adam. İlkelerinden ayrılmak ya da bu ilkelerden geçici bir süre vazgeçmek ona zor gelecektir. Zaten böyle olmasaydı, davranışını ve eğitim anlayışını şimdiye kadar çoktan değiştirmiş olurdu. Oysa sizi üzen, size acı veren şeyi o doğru buluyor.”

“Ekselansları ricamı geri almamın daha iyi olacağını mı düşünüyorlar?”

“Hayır, öyle değil. Ben sadece eşinizin davranışını, haklı çıkarmak demek istemiyorum ama, açıklamaya çalıştım ve bu arada karşılaşabileceğiniz olası zorluklara işaret etmek istedim. Ama yine de zorlayacağız. Çünkü biz kadınlar akıllı davranmasını bilir ve had-dimizi aşmazsak, bazı isteklerimizi kabul ettirebiliriz. Üstelik, eşiniz beni sevip sayan insanlardan biridir. Ricamı geri çevirmeyecektir. Yarın küçük bir toplantımız var, onu görürüm. Ertesi günün sabahı da size yazdığım birkaç satırlık mektup elinize geçer ve bu işi akıllıca ve başarıyla halledip etmediğimi öğrenmiş olursunuz. Bu işi başaracağız, çocuğunuzu görerek mutlu olacağınızı umuyorum. Çocuğunuz herhalde çok güzel bir kız olmalı. Sizi görünce, buna şaşdırmamak gerekir.”

33. BÖLÜM

Bundan iki gün sonra, söz verildiği gibi mektup geldi. Effi mektubu açtı ve şu satırları okudu: “Saygıdeğer hanımefendi, size iyi haberler verebileceğim için çok mutluyum. Her şey sizin istediğiniz gibi oldu. Sayın eşiniz kendisine bir hanım tarafından yapılan ricayı reddetmeyecek kadar asil bir adammış. Ama aynı zamanda –sizden bunu gizleyemem– verdiği iznin bu talebimizi makul ve haklı bulmasıyla ilgisinin olmadığını iyice anladım. Fakat sevineceğimiz yerde, şikâyetle bulunmayalım. Annie’nin öğle üzeri size gelmesini kararlaştırdık. Yavrunuzla buluşmanızın sizi mutlu etmesini dilerim.”

Effi bu mektubu ikinci postayla almıştı. Annie’nin gelmesine iki saat bile kalmamıştı. Kısaydı, ama Effi’ye yine de çok uzun geliyordu. Genç kadın huzursuz bir şekilde her iki odanın içinde dolaşıyordu. Sonra mutfağa giderek Roswitha ile akla gelecek her konuda konuştu: Karşıdaki Christus Kilisesindeki sarmaşıktan, gelecek sene sarmaşığın pencereleri tamamen saracak olmasından, havagazı vanasını yine iyi kapatmayan kaptıcıdan (bu yüzden yakında havaya uçacaklarından), gazyağını Anhalt Caddesinden değil de, eskiden olduğu gibi yine Unter den Linden Caddesindeki büyük

lamba mağazasından almak gerektiğinden, özetle akla gelecek her şeyden söz etti, sadece Annie'den söz açmadı; çünkü bakanın eşinden aldığı olumlu mektuba rağmen, belki de o mektup yüzünden, içindeki korkuyu açığa vurmak istemiyordu. Artık öğle olmuştu. Sonunda ürkek bir şekilde kapı çalındı. Roswitha, gözetleme deliğinden bakmak için kapıya gitti. Evet, gelen Annie idi. Roswitha çocuğun yanağına hemen bir öpücük kondurdu, ama hiçbir şey söylemedi ve sanki evde hasta biri varmış gibi, Annie'yi koridordan sessizce geçirerek önce arka odaya, daha sonra da ön taraftaki odaya açılan kapıya götürdü.

Roswitha, "İçeri gir, Annie," dedikten sonra, onları rahatsız etmemek için çocuğu orada yalnız bıraktı ve tekrar mutfağa döndü.

Çocuk içeri girdiğinde Effi odanın öteki uçundaydı, sırtını aynalı sütuna dayamış, öylece duruyordu. Effi çocuğunu karşısında görünce, "Annie!" diye haykırdı. Ama Annie belki çekindiğinden, belki de kasıtlı olarak, aralık kapının önünde sessizce bekliyordu. Effi hemen yanına koştu, kucığına alıp kaldırdı ve onu öptü.

"Annie, benim sevgili kızım, bilsen ne kadar sevindim. Gel yanıma, anlat bakalım." Bunu söylerken Annie'nin elinden tuttu ve oturmak için kanepeye doğru gitti. Annie dimdik duruyordu, annesinin yüzüne ürkek ürkek bakarken, sol eliyle masa örtüsünün aşağı sarkan ucunu tutuyordu. "Biliyor musun, Annie, ben seni bir keresinde gördüm."

"Evet, bana da öyle geldi."

"Şimdi bana anlat bakalım, neler yapıyorsun? Ne kadar da büyümüşsün! Yüzündeki yaranın izi hâlâ duruyor. Roswitha bunu bana anlatmıştı. Oyun oynar-

ken her zaman böyle taşkın ve haşarı bir çocuktun. Bu huyunu annenden almış olmalısın, eskiden annen de böyleydi. Okul nasıl gidiyor? Her zaman birinci olduğunu düşünüyorum. Bana öyle geliyor ki, sen herkese örnek bir öğrencisin ve eve en iyi notları sen getiriyorsundur. Matmazel Wedelstädt'in senden övgüyle söz ettiğini duydum. Zaten övülmeye değer bir çocuksun. Ben de çok hırslı bir öğrenciydim. Ama benim gittiğim okul seninki kadar iyi değildi. Benim en başarılı olduğum ders mitolojiydi. Senin en başarılı olduğun ders hangisi?"

"Bilmiyorum."

"Ama bilmen gerekir. Bu bilinir. Hangi dersten en iyi not alıyorsun?"

"Din dersinden."

"Bak, gördün mü, nasıl da biliyorum. Evet, bunu duymak çok güzel. Ben din dersinde o kadar iyi değildim. Ama bu bize verilen dersin niteliğinden kaynaklanıyordu. Herhalde bize iyi öğretemiyorlardı. Din dersimize bir öğretmen adayı geliyordu."

"Bizim din dersimize de öğretmen adayı geliyordu."

"Şimdi gitti mi?"

Annie başıyla onayladı.

"Niçin gitti?"

"Bilmiyorum. Din dersimize yine rahip geliyor."

"Onu seviyor musunuz?"

"Evet, çok seviyoruz. Hatta birinci sınıftan iki öğrenci arkadaşımız bizim sınıfa geçmek istedi."

"Anlıyorum. Bu çok güzel. Söyle bakalım, Johanna ne yapıyor?"

"Johanna beni evin önüne kadar getirdi..."

"Neden onu da yukarıya getirmedin?"

“Aşağıda kalsam iyi olur,’ dedi ve beni karşıdaki kilisenin önünde bekleyeceğini söyledi.”

“Öyleyse onunla kilisenin önünde buluşacaksın, değil mi?”

“Evet.”

“Umarım beklemekten sıkılmaz. Kilisenin önünde küçük bir bahçe var. Sanki eski bir kiliseymiş gibi pencerelerini yarıya kadar sarmaşıklar sarmış.”

“Ama ben onu fazla bekletmek istemiyorum.”

“Görüyorum ki çok düşünceli bir çocuksun. Buna sevinmem gerekir belki de. Ama herkese gerektiği kadar zaman ayırmak lazım... Şimdi söyle bakalım, Rollo ne yapıyor?”

“Rollo çok iyi. Ama babam onun çok tembel olduğunu söylüyor. Bütün gün güneşin altında yatıyor.”

“Buna hiç şaşırmadım. Sen küçükken de öyleydi o. Şimdi bana söyle bakalım Annie, bugün birbirimizi ilk defa görmüş olduk, bundan böyle beni sık sık ziyarete gelecek misin?”

“İzin alabilirsem, elbette.”

“O zaman Prens Albrecht Parkına gezmeye gideriz seninle.”

“İzin alabilirsem, elbette.”

“Ya da Schilling Caddesine gider, ananaslı ya da vanilyalı dondurma yeriz. Oranın dondurmasını eskiden beri çok severim.”

“İzin alabilirsem, elbette.”

Annie’nin üçüncü kez “İzin alabilirsem, elbette,” demesi bardağı taşıran son damla oldu. Effi birden yerinden fırladı ve adeta isyan eden bir bakışla çocuğuna baktı. “Sanırım gitme vaktin geldi, Annie. Johanna sabırsızlanıyordur,” diyerek zili çaldı. Bitişik odada bu-

lunan Roswitha hemen içeri girdi. “Roswitha, Annie’yi karşıya, kiliseye kadar götürüver. Johanna orada bekliyormuş. Dilerim soğuktan üşütüp hasta olmaz. Yoksa çok üzülürüm. Johanna’ya benden selam söyle.”

Bunun üzerine ikisi de gitti.

Roswitha daha kapıyı kapatır kapatmaz, Effi kendisini boğuluyormuş gibi hissettiğinden, elbisesinin önünü yırtarcasına açtı ve bir gülme krizine tutuldu. “Demek bir annenin çocuğuyla buluşması böyle oluyormuş,” diyerek ön tarafa doğru atıldı, pencerenin kanatlarını açtı ve kendisine yardım edecek bir şey aradı. Sıkışan kalbinin derinliklerinde aradığını buldu da. Pencerenin yanındaki duvarda bir raf vardı. Rafta, Schiller ve Körner’in birkaç kitabı bulunuyordu. Hepsi de aynı boyda olan bu şiir kitaplarının üstünde bir İncil ve bir de ilahi kitabı duruyordu. Effi, önünde diz çöküp dua edebileceği bir şeye ihtiyaç duyduğundan, İncil’i ve ilahi kitabını raftan aldı, biraz önce Annie’nin yanında durduğu masanın kenarına koydu. Genç kadın kendisini birden ve hışımla masanın önüne atarak diz çöktü, yarı anlaşılır bir sesle, “Yüce Tanrım, günahlarımı affet,” dedi. “O zamanlar daha bir çocuktum... Hayır, hayır, çocuk değildim. Ne yaptığımı bilecek kadar büyüktüm aslında. Suçumu hafifletmek istemem... ancak çektiğim acı çok fazla. Çocuğumla beni cezalandırmak isteyen *sen* değilsin, Yüce Tanrım! Innstetten’in kendisi cezalandırıyor beni. Onun asil bir kalbi olduğunu düşünürdüm, onun yanında kendimi hep küçük görürdüm. Ama şimdi küçük olanın *o* olduğunu, *onun* küçük olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. Küçük olduğu için böyle acımasız davranıyor. Acımasızlığını çocuğuma da öğretmiş. O herkese ders vermeye kalkan

bilgiç bir öğretmendi zaten. Crampas, onun her fırsatta öğretmen rolü oynamasını alaya almakta ne kadar haklıymış. ‘İzin alabilirsem, elbette.’ Bundan böyle izin almana ihtiyacın olmayacak, sevgili kızım. Artık sizi görmek istemiyorum. Sizden nefret ediyorum. Kendi öz çocuğumdan da nefret ediyorum. Artık yapacak bir şey yok. Innstetten çok hırslı bir insan, bundan başka bir meziyeti de yok zaten. Tek düşündüğü, onur. Onur, onur, onur... Zavallı adamı öldürdü, oysa ben onu hiç sevmemiştim, sevmediğim için de unutup gitmiştim. Bütün bunlar aptallıktan başka bir şey değildi; ama bu aptallık yüzünden kan döküldü, cinayet işlendi. Bunun suçlusu da ben oluyorum. Bakanın karısının ricasını reddedemeyeceği için bana çocuğumu gönderiyor ve göndermeden önce de onu bir papağan gibi terbiye edip, ona ‘İzin alabilirsem, elbette’ cümlesini ezberlettiriyor. Ben yaptığımdan iğreniyorum, ancak sizin fazilet anlayışınız beni daha çok iğrendiriyor. Bir daha çıkmayın karşıma. Yaşamak zorundayım, ama sonsuza kadar da yaşayacak değilim ya.”

Roswitha geri döndüğünde, Effi yüzü yana dönük, yerde ölü gibi yatıyordu.

34. BÖLÜM

Doktor Rummschüttel geldiğinde, Effi'nin durumunu kaygı verici buldu. Doktorun uzun süredir gözlemlediği aşırı heyecan ve yorgunluk daha da belirgin bir hal almıştı. Daha da kötüsü, sinirsel bir rahatsızlığın ilk belirtileri de ortaya çıkmıştı. Ama yaşlı doktorun sakinliği ve güler yüzlülüğü Effi'yi bir dereceye kadar rahatlatıyordu. Rummschüttel yanında oturduğu sürece genç kadın kendisini rahat hissediyordu. Yaşlı doktor gitmek için kalktığında, Roswitha onu kapıya kadar geçirdi ve “Çok kaygılanıyorum, Doktor,” dedi. “Ya bir daha bayılırsa, ki bayılabilir de. Tanrım artık onu bir saat bile yalnız bırakamam. Kızıyla yaşadığı tatsız durum ona çok ağır geldi. Zavallı hanımcığım! Daha o kadar da genç ki onun yaşındakiler hayata daha yeni başlıyorlar.”

“Boş ver Roswitha, nasıl olsa her şey tekrar yoluna girer. Ama onun buradan gitmesi gerekiyor. Her şeyin bir çaresi bulunur elbette. Tebdili mekânda ferahlık vardır.”

Bundan iki gün sonra Hohen-Cremmen'e bir mektup gönderildi. Mektupta şöyle deniliyordu: “Saygıdeğer hanımefendi! Briest ve Belling aileleriyle olan eski dostça ilişkilerim ve özellikle de kızınız hanımefendiye karşı beslediğim içten sevgi dolayısıyla bu satırları

yazma gereği duydum. Bu böyle devam edemez. Kızınız yıllardan beri süren acılarından ve yalnızlıktan kurtarılmayacak olursa, hızla eriyip tükenecektir. Vereme karşı hep bir eğilimi vardı zaten. Bu yüzden ona vaktiyle Ems kaplıcalarını önermiştim. Bu illete şimdi bir yenisi daha eklendi: Effi'nin sinirleri harap olmuş durumda. Bunu önlemek için bir hava değişimi şart. Peki, ama nereye göndermeli? Aslında Silezya Bölgesindeki bir kaplıca kentini seçmek zor olmazdı. Salzbrunn uygun olur, ama sinir komplikasyonu nedeniyle Reinerz daha da doğrudur. Ama bana kalırsa, kızınızın gitmesi gereken yer Hohen-Cremmen'dir. Çünkü hanımefendi, kızınızın iyileşmesi için yalnızca temiz havaya ihtiyacı yok; yanında Roswitha'dan başka hiç kimse olmadığı için sürekli kahroluyor ve her geçen gün eriyip gidiyor. Sadık bir hizmetçinin onunla ilgilenmesi, onu sevmesi güzel, ama anne baba sevgisi bir başkadır. Hekimlik mesleğinin dışındaki işlere burnunu sokan bu yaşlı adamın kusuruna bakmayınız. Aslında bu benim hekimlik mesleğimin pek dışında da sayılmaz. Çünkü sonuçta hastasıyla konuşan ve görevi nedeniyle (kullandığım sözcük için bağışlayın) bazı taleplerde bulunabilecek olan hekimdir... Hayatta pek çok olayla karşılaştım... Neyse bu konuda daha fazla yazmayayım. Eşiniz beyefendiye selamlarımı iletmeniz ricasıyla en derin saygılarımı sunarım. Doktor Rummschüttel."

Bayan Briest mektubu kocasına okumuştı. Gölge-
li, karo döşeli giriş yolunda oturuyorlardı. Sırtlarını,
kapısı bahçeye açılan salona çevirmişlerdi, ortasında
güneş saatinin bulunduğu çiçek tarhı önlerindeydi.
Pencerelerin çevresini bütünüyle sarmış olan azgın
asma dalları, esintide yavaş yavaş hareket ediyorlar-

dı. Havuzdaki suyun yüzeyinde birkaç yusufçuk parlak güneş ışığında hareketsizce duruyordu.

Briest susuyor, çay tepsisine parmağıyla vurarak trampet çalıyordu.

“Ne olur, böyle yapma. Bunu yapacağına bir şeyler söyle daha iyi.”

“Ah Luise, ne diyeyim. Sanırım trampet çalmam, çok şeyi ifade ediyor. Bu konuda ne düşündüğümü yıllardır biliyorsun. O gün Innstetten’in mektubu geldiğinde, sanki yıldırım düştü, o zamanlar ben de senin gibi düşünüyordum. Ama aradan uzun bir süre geçti. Ömrümün sonuna kadar engizisyon yargıcı rolünü oynamak zorunda mıyım? Bu oyunu oynamaktan artık bıktığımı söyleyebilirim...”

“Bana serzenişte bulunma, Briest. Effi’yi senin sevdiğin kadar ben de seviyorum. Belki senden daha da çok seviyorum. Herkesin kendine göre bir yaşam biçimi vardır. Ama zayıf ve şefkatli olmak, yasa ve kurallara aykırı olan, insanların onaylamadığı, en azından haklı olarak bir süre onaylamadığı bir yaşam biçimini anlayışla karşılamak ve böyle yaşamaya devam etmek olmaz ki.”

“Ah, neler söylüyorsun sen böyle. Biri önce gelir.”

“Elbette biri önce gelir. Ama hangisi?”

“Anne-babanın çocuklarına besledikleri sevgi. Özellikle de tek çocuk varsa...”

“O zaman din ve ahlak kurallarını ve ‘toplumun’ taleplerini unuttur insan.”

“Ah Luise! Dinin kurallarından bana istediğin kadar söz et, ama *toplumun* taleplerini anlatma.”

“Toplum tarafından dışlanmak ve toplum dışında yaşamak çok zordur.”

“Ama evlatsız yaşamak çok daha zordur. Luise, şuna emin olabilirsin ki, toplum isterse göz yumabilir de. Ben konuya şöyle bakıyorum: Rothenowlar bizi ziyarete gelmek isterlerse, buyursunlar gelsinler. Yok, gelmek istemezlerse de, kendileri bilir. Ben kızıma hemen bir telgraf çekip, ‘Effi, gel’, diyeceğim. Kabul ediyor musun?”

Bayan Briest yerinden kalktı ve kocasının alnına bir öpücük kondurdu. “Elbette kabul ediyorum. Ama sonra bana sitem etme. Bizim için hiç de kolay olmayacak. Hayatımız şu andan itibaren başka bir biçim alacak.”

“Ben buna katlanabilirim. Kolza üretimimiz bu sene iyi, sonbaharda tavşan da avlarım. Kırmızı şarabın tadı damağımda kaldı. Kızımız tekrar eve dönecek olursa, o zaman daha da lezzetli olur... Şimdi gidip şu telgrafi çekeyim.”

*

Effi altı aydan beri Hohen-Cremmen’de yaşıyordu. Eskiden ziyarete geldiğinde kaldığı birinci kattaki iki odaya yerleşmişti. Büyük oda kendisi için hazırlanmıştı, yan odada da Roswitha kalıyordu. Doktor Rummschüttel’in genç kadının burada kalmasından beklediği şey gerçekleşmişti, mümkün olabildiği ölçüde bütün öteki güzel şeyler de. Effi’nin hafif hafif öksürmeleri azalmış, güzel yüzünün çekiciliğini azaltan o sert soluk alıp vermeler kaybolmuş, genç kadın yine gülmeye başlamıştı. Kessin’den ve Kessin’de geçirdiği günlerden az da olsa söz ediliyordu, tabii Bayan von Padden ve yaşlı Briest’in büyük bir hayranlık duyduğu Gieshübler, haklarında en çok konuşulan kişilerdi. “Evinde bir Mirambo’yu misafir eden ve bir Trippelli’yi büyüten şu

kibar İspanyol Alonzo, herhalde bir dâhi olmalı. Kimse bana bunun aksini söyletemez.”

Effi daha sonra, babasının isteği üzerine eline bir şapka alarak, sonu gelmeyen reverans hareketleriyle Gieshübler'i taklit ediyordu. Bunu yaparken kendine özgü taklit yeteneğini başarıyla ortaya koyuyordu; ancak o iyi kalpli adama haksızlık ettiğini düşündüğünden bunu istemeyerek yapıyordu. Annie'nin Briest ailesinin varisi olacağı ve Hohen-Cremmen'deki mülkünü ona kalacağı kararlaştırılmış olmasına rağmen Annie'den ve Innstetten'den hiç söz edilmiyordu.

Evet, Effi hayata yeniden dönüyordu. Kadınlara özgü bir biçimde bütün olup biteni, ne kadar acı da olsa, ilginç bir olay olarak görmeye çalışan Bayan Briest, kızına sevgi ve şefkat göstermekte kocasıyla yarışıyordu.

Bay Briest, “Çoktandır böyle güzel bir kış geçirmedik,” dedi. Bunun üzerine Effi yerinden kalktı ve babasının alnına dökülen birkaç tel saç sevgiyle okşayarak düzeltti. Ancak bütün bunlar Effi'nin sağlığı açısından güzel olmakla beraber, yalnızca bir görüntüydü. Aslında hastalık sinsice ilerliyor, genç kadının hayatını yavaş yavaş tüketiyordu. Innstetten'le nişanlandığı gün giydiğine benzer beli kuşaklı, mavi-beyaz çizgili önlük tarzı bir elbise giyen Effi, annesiyle babasına iyi sabahlar dilemek için seri ve esnek adımlarla onların yanına geldiğinde, ikisi de hem sevinçle hem de şaşırarak bakıyordu; şaşkınlıkla karışık sevincin yanında hüznü de vardı; çünkü genç kadının ince vücuduna ve parlayan gözlerine bu tuhaf ifadeyi veren şeyin gençlik değil, kötü bir ışıltı olduğu annesiyle babasının dikkatinden kaçmıyordu. Onun yüzüne dikkatle bakan herkes bunu

görüyordu. Effi'nin kendisiyse bunun farkında değildi, sefalet ve sürgün yıllarında bile her zaman sevdiği ve kendisini hep seven anne babasıyla barışmış olarak, kendisine huzur veren bu evde bulunmaktan duyduğu mutlulukla yaşıyordu. Effi bütün gün ev işleriyle uğraşıyor, etrafı süslüyor ve evde bazı küçük düzenlemeler yapıyordu. İçindeki güzellik duygusu ve estetik anlayışı, her zaman doğru seçimi yapmasını sağlıyordu. Ama kitap okumayı ve güzel sanatlarla ilgilenmeyi tamamen bırakmıştı. 'Bunlarla yeterince ilgilendim, şimdi her şeyden elimi eteğimi çekebildiğim için mutluyum,' diyordu. Kitap okumak ve güzel sanatlarla ilgilenmek Effi'ye eski günlerini hatırlatıyor, üzülmesine neden oluyordu. Bunun yerine şimdi sessizce ve hayranlıkla doğayı seyredererek sanatı kendi içinde yaşıyordu. Çınarların yapraklarının döküldüğünü, güneş ışıklarının havuzun buz tutmuş suyu üzerinde oynastıklarını ya da henüz daha yarı kış görüntüsü veren çiçek yatağında mevsimin ilk safranlarının çiçek açmaya başladığını görmek Effi'yi çok sevindiriyor, bütün bu doğal güzellikleri saatlerce ve kendinden geçercesine seyreliyordu. Bunları seyrederken, yaşamın elinden aldığı ya da daha doğrusu kendi hatası yüzünden kaybettiği şeyleri unutuyordu.

Eve ziyaretçi gelmiyor değildi, herkes ona karşı tavır koymamıştı. Ama onun en çok girip çıktığı yerler, okul ve rahibin eviydi. Okuldan ikiz kızların gitmiş olmasının pek zararı yoktu. Belki onlarla ilişkisi artık eskisi gibi olmazdı, ama Jahnke'ye gelince; sadece İsveç Pomeranya'sını değil, bütün Kessin bölgesini de İskandinav toprakları olarak gören ve bu konuda sürekli sorular soran bu eski dostla Effi'nin ilişkisi her zamankinden daha iyiydi. "Evet, Jahnke, bizim bir bu-

harlı gemimiz vardı. Sanırım size o zamanlar bunun hakkında yazmış ya da anlatmıştım. Bir keresinde az kalsın Wisby'e gidiyordum. Düşünün bir kere Jahnke, az kalsın Wisby'e gidiyordum. Belki size komik gelebilir, ama ben hayatımdaki pek çok şey konusunda 'az kalsın' diyebilirim."

"Yazık, çok yazık," dedi Jahnke.

"Evet, çok yazık gerçekten. Fakat Rügen'e gittim. Sizin de çok beğeneceğiniz bir yer. Jahnke düşünün bir kere, Wendlerin karargâhlarını kurdukları o büyük yerin izlerini Arkona'da görmek mümkünmüş. Ben oraya kadar gidemedim, ama beyaz ve sarı nilüfer çiçekleriyle ünlü Hertha Gölü oradan çok uzak değil. O gölün kıyısında kızınız Hertha'yı hatırladım..."

"Evet, evet Hertha... ama siz daha çok Hertha Gölünden söz etmek istiyorsunuz..."

"Evet, ondan söz etmek istiyordum... Düşünün bir kere Jahnke, gölün hemen yanında, üstünde kurban kesilen iki büyük taş var. Zamanla biraz aşınmış olan bu taşların üzerine küçük küçük kanallar açılmış. Kurbanların kanları bu kanallara akarmış. Bunu gördüğümde beri şu Wend soyuna karşı büyük bir nefret var içimde."

"Bağışlayın, hanımefendi. Ama bunlar Wendlerin işi değildi. Üstünde kurban kesilen taşlar ve Hertha Gölü efsanesi çok eskidir, hatta İsa'nın doğumundan da öncedir. Wendler de bizler gibi asil Cermen ırkından geliyorlarmış..."

"Bunu biliyorum," diye güldü Effi. "Hepimiz Cermen ırkından gelmişiz, Jahnkelerin geldiği kesin, belki Briestler de."

Genç kadın daha sonra Rügen ve Hertha Gölü konusunu bıraktı ve Jahnke'ye torunlarını sordu. Bū-

yükbaba olarak Bertha'nın çocuklarını mı yoksa Hert-
ha'nınkileri mi daha çok sevdiğini öğrenmek istedi.

Effi ile Jahnke iyi anlaşıyordu. Ama Jahnke, Hertha Gölü, İskandinavya ve Wisby'e gösterdiği ilgiye rağmen aslında sıradan bir adamdı. Bu nedenle yalnızlık çeken genç kadın, Niemeyer'le yaptığı sohbetlerden daha çok hoşlanmaya başladı. Sonbaharda, parkta gezinti yapma imkânı olduğu sürece, bu sohbetler daha sık yapılıyordu. Ancak kışın bastırmasıyla gezintilere aylarca ara verildi; çünkü Effi, rahibin evine gitmekten pek hoşlanmıyordu. Niemeyer'in karısı öteden beri sevimsiz ve itici biriydi. Kilise cemaatinin görüşüne göre de kusursuz sayılmayan bu kadın, şimdi daha da yüksekte atıp tutuyordu.

Bu kadının varlığı Effi'yi çok üzmesine rağmen bu durum bütün kış boyunca böyle devam etti. Ama daha sonra, nisan başında, ağaçlar yeşerip parkın ıslak yolları biraz olsun kuruyunca, gezintilere yeniden başladılar.

Bir gün yine parkta dolaşıyorlardı. Uzaktan bir guguk kuşunun ötüşü duyuldu. Effi, kuşun ötüşlerini saydıktan sonra Niemeyer'in koluna girerek, "Bakın, guguk kuşu ötüyor," dedi. "Ona soramam, ama siz söyleyin, dostum: Hayattan ne bekliyorsunuz?"

"Ah, sevgili Effi, bana böyle doktora soruları sormamalısınız. Bu tür sorular için bir filozofa ya da bir fakülteye başvurmalısınız. Hayattan ne beklediğime gelince, hem çok fazla şey bekliyorum hem de fazla bir şey beklemiyorum. Bazen çok şey beklediğim oluyor, bazen de çok az."

"Doğru söylüyorsunuz, dostum. Hoşuma gitti. Daha fazlasını bilmeme gerek yok." Effi bunları söylerken, asma salıncağın yanına kadar gelmişti. Genç kızlık gün-

lerinden kalma bir çekingenlikle salıncağın üzerine sıçradı. Onun salıncağa sıçrayışını seyreden yaşlı Niemeyer, kapıldığı korkudan kurtulamamıştı ki Effi iki ipin arasına çoktan oturmuş, vücudunu ileri geri hareket ettirerek sallanmaya başlamıştı bile. Effi birkaç dakika sonra havada uçmaya başladı, bir eliyle salıncağı tutarken, öteki eliyle göğsünden ipek bir mendil çıkardı ve sanki mutluluktan uçuyormuş gibi sallamaya başladı. Daha sonra salıncağı yavaşlattı, yere atladı ve tekrar Niemeyer'in koluna girdi.

“Effi, eskiden olduğunuz gibi çok çılgın ve taşkınsınız yine.”

“Hayır, değilim. Ama öyle olmayı çok isterdim. Ne yazık ki o günler çok gerilerde kaldı. Kendimi bir kere daha denemek istedim. Ne kadar da güzeldi. Serin hava çok iyi geldi. Sanki cennete uçuyormuş gibi hissettim kendimi. Acaba cennete gidecek miyim ben? Söyleyin bana sevgili dostum, siz bunu bilirsiniz. Söyleyin bana, lütfen...”

Niemeyer genç kadının başını yaşlı ellerinin arasına aldı ve alnına bir öpücük kondurarak, “Evet, Effi, gideceksiniz,” dedi.

35. BÖLÜM

Effi temiz havaya ihtiyaç duyduğu için bütün gününü dışarıda, parkta dolaşarak geçiriyordu. Friesacklı yaşlı Doktor Wiesike de bunun Effi'ye iyi geleceğini söylüyordu. Ancak Effi'yi bu konuda fazla özgür bıraktığı için, genç kadın mayıs ayının soğuk günlerinde kendisini fena halde üşüttü: Ateşi yükseldi, derin derin öksürüyordu. Eskiden üç günde bir gelen doktor, şimdi her gün geliyordu ve hastasının durumunu nasıl kontrol altına alacağı konusunda ne yapacağını bilemiyordu. Çünkü Effi'nin istediği öksürük şurubuyla uyku hapını, ateşinin yüksek olması nedeniyle veremiyordu.

Yaşlı Briest, “Doktor, Effi'nin durumu ne olacak?” diye sordu. “Siz onu küçüklüğünden beri tanıyorsunuz, buraya gelmesini siz istediniz. Durumu hiç hoşuma gitmiyor, dikkat çekici bir şekilde kilo kaybetmeye de başladı. Yüzündeki kırmızı lekeler, soru soran bakışları ve gözlerindeki aşırı parlaklık beni korkutuyor. Ne düşünüyorsunuz? Kızımıza ne olacak? Ölecek mi?”

Doktor Wiesike başını ağır ağır salladı. “Öleceğini söyleyemem, Bay Briest. Yalnız ateşinin bu kadar yükselmesi hiç hoşuma gitmiyor. Ateşini düşüreceğiz, ama daha sonra İsviçre'ye ya da Menton'a gitmesi gereke-

cek. Temiz havaya ve yaşadıklarını unutturacak huzurlu bir ortama ihtiyacı var...”

“Lethe içmesi lazım, Lethe.”¹

Doktor Wiesike, “Evet, Lethe içmesi lazım,” diyerek gülümsedi. “Eski İsveçlilerin, Yunanların bize bu sözcüğü bırakıp, şifa kaynaklarını bırakmamış olmaları çok kötü...”

“Hiç olmazsa tarifini bıraksalardı. Ona göre o şifalı suları hazırlayabilirdik. Vay canına Wiesike! Burada öyle bir sanatoryum kursak, çok iyi bir iş yapmış olurduk: Adını da ‘Friesack Unutma Kaynağı’ koyardık. Şimdi Riviera’yı deneyelim bakalım. Menton, Riviera bölgesinde değil mi? Şu sıralar buğday fiyatları pek iyi değil, ama yapılması gerekeni de yapmak lazım. Bu konuyu karımla konuşacağım.”

Briest bunu yaptı da. Karısıyla konuşarak onun da olurunu aldı. Son zamanlarda her şeyden uzak kalan Bayan Briest’in güneye gitme, güney şehirlerini görme konusunda duyduğu istek de, bu öneriyi kabul etmesine yardımcı olmuştu. Ama Effi bunu duymak bile istemiyordu. “Bana karşı ne kadar iyisiniz,” dedi, “bundan şifa bulacağıma inansam, bencil davranır, fedakârlığınızı kabul ederdim. Ama şundan eminim ki, bu bana zarar verir, sağlığım daha da bozulur.”

“Bununla kendi kendini kandırıyorsun, Effi.”

“Hayır, kandırmıyorum. Doğru, çabuk sinirlenir oldum. Her şeye sinirleniveriyorum. Ama sizin yanınızda huzurluyum. Siz beni yeterince şımartıyorsunuz ve canımı sıkacak hiçbir şeye izin vermiyorsunuz. Oysa

¹ Yunan mitolojisinde ölümlerin içip dünyayla ilgili her şeyi unuttukları yeraltı suyu —çn.

yolculuk sırasında bu mümkün olmaz, yolculukta karşılaşabileceğim tatsızlıklara engel olamazsınız. Olumsuzluklar biletçiyle başlar ve garsonla devam eder. O kendini beğenmiş insanların yüzlerini gözlerimin önüne getirince sinirimden kan beynime sığıyor. Hayır, hayır, beni hiçbir yere götürmeyin. Hohen-Cremmen'den ayrılmak istemiyorum, benim yerim burası. Bahçemizdeki çiçek tarhını, güneş saatinin çevresinde açan günciçeklerini seyretmek, Menton'a gitmekten çok daha iyi."

Bu konuşmadan sonra güneye gitme planından vazgeçildi. İtalya'nın Effi'ye iyi geleceğini düşünmüş olan Doktor Wiesike, "Effi'nin isteğine saygı duymalıyız, keyfinden böyle konuşmuyor," dedi. "Bu tür hastalar duygusal olurlar ve genellikle kendilerine neyin iyi gelip neyin gelmeyeceğini tuhaf bir şekilde bilirler. Bayan Effi'nin biraz önce biletçi ve garson hakkında söyledikleri aslında çok doğru. İnsan otellerde bir şeylere sinirlenip kendini üzecek olursa, o zaman ihtiyaç duyduğu huzuru bulamaz. Öyleyse burada kalsın. Bu çok iyi bir fikir olmasa da, gitmeye zorlamaktan daha kötü değil."

Doktorun söyledikleri doğruluğunu kanıtladı da. Effi'nin sağlığı düzelmeye başladı, az da olsa kilo aldı (yaşlı Briest kilo konusunda aşırı titizdi), genç kadının o ani sinirlenivermeleri geçti. Ama temiz havaya çıkma ihtiyacı her geçen gün daha da artıyordu. Batı rüzgârları esip gökyüzünü kara bulutlar kaplayıncaya kadar saatlerce dışarıda kalıyordu. Böyle günlerde tarlalara, genellikle de yarım mil ötedeki bataklık bölgeye gidiyor, yorulunca da bir çitin kenarına oturuyor, düşlere dalarak rüzgârda sallanan düğünçiçeklerini ve kırmızı kuzukulaklarını seyrediyordu.

Bayan Briest, “Hep yalnız başına gidiyorsun,” dedi. “Burada, bizim insanlarımızın arasında güvende sayılırsın, ama etrafta dolaşan pek çok yabancı da var.”

Annesinin bu sözleri, tehlikeyi hiç düşünmemiş olan Effi’nin üzerinde etkili olmuştu. Roswitha’yla yalnız kalınca, “Roswitha, herhalde seni yanıma almam doğru olmaz,” dedi. “Fazla kilolusun, artık yere sağlam da basamıyorsun.”

“Yo, hanımefendi. O kadar da kötü durumda değilim, istesem evlenirim bile.”

Effi, “Tabii, tabii,” diyerek güldü. “Elbette evlenebilirsin. Ama düşünüyorum da Roswitha, bana arkadaşlık edecek bir köpeğim olsaydı keşke. Babamın av köpeğinin bana herhangi bir bağlılığı yok. Üstelik av köpekleri çok aptal oluyorlar. Şimdi hep Rollo’yu düşünüyorum.”

Roswitha, “Evet, burada Rollo gibi bir köpek bulamazsınız. Ama böyle demekle ‘bura’nın aleyhinde konuşmak istemiyorum. Hohen-Cremmen çok güzel bir yer gerçekten.”

Effi ile Roswitha arasında geçen bu konuşmadan üç ya da dört gün sonraydı. Innstetten, çalışma odasına her zamankinden bir saat erken girdi. Pırıl pırıl parlayan sabah güneşi onu erkenden uyandırmıştı, yeniden uykuya dalamayacağını hissettiği için yatağından kalktı. Uzun zamandır bekleyen bir işi vardı.

Saat sekizi çeyrek geçiyordu, zili çaldı. Johanna kahvaltı tepsisini getirdi, tepsinin üzerinde *Kreuzzeitung* ve *Norddeutsche Allgemeine* adlı gazetelerin yanında iki de mektup vardı. Adreslere çabucak göz gezdirdi ve el yazısından, mektuplardan birinin Bakandan geldiğini anladı. Acaba öteki mektup kimdendi? Zarfın

üstündeki mühür ayırt edilemiyordu. “Çok Muhterem Beyefendi Baron von Innstetten” şeklinde yazılmış hitap, mektubu yazan kişinin, bir kimseye unvanıyla nasıl hitap etmesi gerektiğini bilmediğini gösteriyordu. El yazısının ilkel oluşu da bunu doğruluyordu. Üstelik adres de oldukça tuhaf yazılmıştı: W. Keith Caddesi 1C, iki kat yukarısı. Innstetten önce “Ekselanslarının” mektubunu açacak kadar akıllı bir devlet memuruydu. “Sevgili Innstetten! Majestelerinin, atamanızı imzalamak lütfunda bulunduklarını size bildirmekten dolayı mutluyum. Sizi en içten duygularla kutlarım.” Innstetten, bakanın bu iltifatkâr sözlerine, yeni göreve atanmasından daha çok sevinmişti. Çünkü devlet memurluğu kariyerinde hızla yükseliyor olsa da, Binbaşı Crampas’ın gözlerinin önünden hiç gitmeyen bir bakışla kendisine Kessin’de sonsuza dek veda ettiği o sabahdan beri her şeye eleştirel bakar olmuştu. O zamandan beri her şeyi farklı değerlendiriyor, her şeye farklı bakıyordu. Makam (orun) ve hizmet madalyasının sonuçta ne önemi vardı ki? Yaşlı dostu Ladenberg’in döneminden kalma, yarı unutulmuş bakanlık anekdotlarını mutsuz geçen günlerinde pek çok defa düşünmüştü. Ladenberg uzunca bir süre bekledikten sonra “Kırmızı Kartal” Nişanını alınca, öfke içinde bağırarak bir kenara atmış ve “Kararıncaya kadar orada kal,” demiş. Söylendiğine göre bu nişan sonradan “kararmış” da. Ama aradan çok zaman geçtiği için onu alanı pek de mutlu etmemiş. Bizi sevindirecek ve mutlu edecek her şey zamana ve koşullara bağlıdır. Bizi bugün mutlu eden şey, yarın hiçbir şey ifade etmeyebilir. Innstetten bunu derinden hissediyordu. Yüksek katlardan gelecek saygınlık ve onuru çok önemsiyor olmakla

birlikte, bütün bu parıltılı şeylerin fazla bir şey ifade etmeyeceğinden, “mutluluk” denilen şeyin (tabii eğer varsa) bu parıltıdan tamamen farklı bir şey olduğundan çok emindi. “Eğer doğru anlıyorsam, iki çeşit mutluluk var: Birincisi, insanın kendine uygun bir görevde bulunması, kendisine uygun olan bir işi yapmasıdır (ama hangi memur kendisine uygun bir işte çalıştığını söyleyebilir ki?). İkincisi ve en doğru olanıysa, günlük işlerin rahat bir ortamda yapılıyor olmasıdır, yani insan uykusunu uyuyabilmeli, yeni çizimleri ayağını sıkmamalıdır. On iki saatlik bir günün 720 dakikası olağanüstü bir durum olmadan, yani birine sinirlenip bağırıp çağırmadan geçerse, o zaman mutlu bir gün geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz.” İşte Innstetten bugün de yine böyle üzüntülü bir ruh hali içinde bulunuyordu. İkinci mektubu da açtı. Onu okuduktan sonra, elini alnında gezdirerek hayatta mutluluk denen bir olgunun var olduğunu, bir zamanlar bunu kendisinin de tattığını, ama daha sonra elinden kaçırdığını ve bir daha da asla sahip olamayacağını acıyla hissetti.

Bu arada, Johanna içeri girdi ve Müşavir Wüllersdorf'un geldiğini bildirdi. Wüllersdorf daha kapının eşiğindeyken, “Tebrik ederim, Innstetten,” dedi.

“Sizin dostluğunuza hep inanmışımdır. Ama ötekiler bu işe kızacaklar. Aslında...”

“Aslında... Şu anda bir şikâyetle bulunmayacaksınız herhalde.”

“Hayır, bulunmayacağım. Majestelerinin teveccühü beni utandırıyor. Her şeyi kendisine borçlu olduğum Bakanımın beni bu göreve değer görmesi daha da çok utandırıyor.”

“Fakat...”

“Fakat ben sevinmeyi unuttum. Bunu başka birine söylesem, bunun nezaket gereği söylenen boş sözler olduğunu düşünür. Ama siz beni anlarsınız. Çevrenize bir bakınız, her şey ne kadar boş ve ıssız. Johanna, şu mücevher parçası denilen hizmetçi, kapıdan içeri girdiğinde korkmaya başlıyorum. Onun insanlığa karşı mı yoksa bana karşı mı, bunu bilemiyorum, ama sanki özel bir hakka sahipmiş gibi yarı komik bir vitrin mankeni gibi sahneye çıkışı (Innstetten bunu söylerken Johanna’nın taklidini yapıyordu) sinirimi bozuyor, bütün bunları basit ve acınacak davranışlar olarak görüyorum. İnsan onun davranışlarını komik bulmasa çıldırır ve başına bir kurşun sıkardı herhalde.”

“Sevgili Innstetten, bu ruh haliyle mi genel müdür olmak istiyorsunuz?”

“Neden olmayayım ki? Başka türlü olmamı mı bekliyordunuz? Şu mektubu okuyun lütfen, biraz önce aldım.”

Wüllersdorf, üstündeki posta mührü okunamayan ikinci mektubu aldı, adresteki “Çok muhterem” sözcüğünü alaylı bir şekilde okuduktan sonra, yazılanları daha rahat okuyabilmek için pencereye yaklaştı.

“Saygıdeğer Beyefendi! Size mektup yazdığımı sanırım çok şaşıracaksınız, ama Rollo için yazıyorum. Annie’ciğim geçen yıl Rollo’nun çok tembelleştiğini söylemişti. Ama onun tembel olmasının bir zararı yok. Bizim yarımızda istediği kadar tembellik edebilir, hem de ne kadar tembel olursa o kadar iyi olur. Hanımefendim onu çok istiyor. Bataklıklı bölgeye ya da tarlalara gezmeye gittiği zaman bana hep, ‘Yalnız olduğum için korkuyorum, Roswitha. Ama bana arkadaşlık edecek kimse yok ki. Rollo mükemmel bir arkadaş olurdu. Üstelik o bana

karşı kin de beslemiyor. Hayvanların böyle şeyleri dert etmemeleri ne iyi,' diyor. Bunlar hanımefendimin kendi sözleridir, ben bir şey eklemeye gerek görmüyorum ve saygıdeğer beyefendiden Annie'ye selamımı iletmesini rica ediyorum. Tabii Johanna'ya da. En derin saygılarımla. Sadık hizmetçiniz Roswitha Gellenhagen."

Wüllersdorf, kâğıdı tekrar katladıktan sonra, "Görüyor musunuz, şu zavallı hizmetçi kız bizden daha anlayışlı," dedi.

"Ben de öyle düşünüyorum."

"Her şeye kuşkuyla bakmanızın nedeni de bu işte."

"Doğru söylüyorsunuz. Bu konuyu uzun zamandan beri düşünüyorum, ancak isteyerek ya da istemeyerek, mektupta yer alan bana yönelik suçlamalar beni çok kızdırdı, adeta çıldırdım. Bu bana yıllardır işkence ediyor, artık bundan kurtulmak istiyorum. Hiçbir şey beni mutlu etmiyor. Kariyerimde ne kadar yükselsem, ne kadar çok ödül alsam da bunların hiçbir anlamı olmadığını hissediyorum. Hayatım mahvoldu. Evde yalnız başıma otururken, kendi kendime hep şunları düşündüm: Keşke benim bu yükselme hırsım olmasaydı ve onur gibi boş şeylerle uğraşmasaydım da, asıl mesleğim olan eğitimciliği, mesleğinde yükselmiş bir ahlak öğreticisi olarak kullanabilseydim. Böyleleri hep olmuştur. Bunu yapabilseydim, ben de Hamburg'daki Rauhes Haus Islahevindeki mucize doktor Wichern gibi bütün canileri ve eli kanlı katilleri bakışlarımla ve dindarlığım ile etkiler, onları ıslah edebilirdim..."

"Evet, buna karşı söyleyecek bir şeyim yok. Böyle olabilirdiniz."

"Hayır, artık bu da olmaz. Bunu da yapamam artık. Benim için bütün yollar kapandı. Bir katilin vicdanını

nasıl etkileyebilirim ki? Bunun için insanın kusursuz olması lazım. Eğer insan kusursuz değilse ve elini kana bulamışsa, hiç olmazsa ıslah etmeye çalışacağı kişilerin önünde çılgın bir tövbe-kâr rolü oynamalı ve yaptıklarından dolayı pişmanlık duyup af dilediğini en iyi şekilde gösterebilmelidir.”

Wüllersdorf başını salladı.

“...Görüyor musunuz Wüllersdorf, söylediklerimi siz de onaylıyorsunuz. Ama ben artık bunların hiçbirini yapamam. Tövbekâr gömleği giymiş bir adam rolü oynayamam, bir derviş ya da Hint fakiri gibi dövünüp kendime işkence edemem. Bunu yapamam ben. Bütün bunları yapamayacağım için, en iyi çözüm olarak şunu düşündüm: Buradan uzaklaşmak. Buradan çok uzaklara gitmek, kültür ve onur kaygısı olmayan şu kap-kara zencilerin arasına karışmak istiyorum. Ne kadar talihliler! Çünkü bütün bu başımıza gelenler, kültür ve onur denilen ayrıntılar yüzünden. Sonunda geçecek olan bir tutku yüzünden böyle şeyler yapmamak gerekir. Bütün bunlar bir hayal uğruna yapılıyor... Hayaller!.. Ama bunu birisi sağlığıyla ödüyor, ötekisi de vicdan azabı içinde kıvranarak ödüyor. Bu daha da kötü.”

“Ah, Innstetten, bunlar çılgınca düşünceler, geçici isteklerdir. Afrika’yı boydan boya geçmek de ne demek? Bu, borçları yüzünden oraya giden bir teğmenin yapacağı şey. Ama sizin gibi bir adam? Başınıza kırmızı bir fes giyip zencilere başkanlık mı edeceksiniz ya da Kral Mtesa’nın damatlarından biriyle kan kardeşi mi olmak istiyorsunuz? Yoksa altı delikli bir mantar şapkayla Kongo Havzası boyunca düşe kalka ilerleyerek, Kamerun’a filan ulaşmayı mı düşünüyorsunuz? Buna imkân yok, bunu asla başaramazsınız.”

“Buna imkân yok mu? Bunu başaramaz mıyım? Ama neden? Buna imkân yoksa, o zaman ne yapayım?”

“Burada kalıp tevekkül göstermeyi öğrenmelisiniz. Bu dünyada dertsiz kim var ki? Kim her gün, ‘Şu konu çok canımı sıkıyor,’ demiyor ki? Benim de kendime göre derdim olduğunu bilirsiniz, gerçi sizinkine benzemiyor, ama sizinkinden daha hafif değil. Afrika’nın vahşi ormanlarında dolaşmak ve beyaz karıncaların sardığı tepelerde geceleme deliliktir. İsteyen böyle yapabilir, ancak böyle bir hayat bizim gibiler için değildir. Açılan bir gediğin kenarında durup, içine düşünceye kadar dayanmak en iyisi. Ama düşene kadar da elinden gelebildiğince küçük şeylerle avunmalı, menekşelerin açışını, Kraliçe Luise’nin anıtının çiçeklere bürünmesini ya da bağcıklı uzun çizmeleriyle ip atlayan küçük kızları seyretmeli. Ya da Potsdam’a gidin ve kendisine bir anıtmezar yapılmakta olan İmparator Friedrich’in yattığı Frieden Kilisesini ziyaret edin. Orada çevreyi seyrederken, bir yandan da İmparator Friedrich’in hayatını düşünürsünüz. Eğer yine sakinleşmezseniz, sizin için yapılacak bir şey kalmamış demektir.”

“Güzel, çok güzel. Ama zaman geçmek bilmiyor. Geçen her bir gün... Sonra akşamlar.”

“İstenildiğinde akşamlar da çok kolay ve çok çabuk geçirilebilir. Bunun için *Sardanapal* ya da *del Eralı Coppelia* oyunları var. Onlara gidilebilir. Onlar bitince de, Siechen Birahanemiz var ya. Orayı küçük görmeyin. Üç bardak bira insana iyi gelir. Bütün bu olaylara bizden farklı bakmayan pek çok insan var. İşleri ters gitmiş bir adam bir gün, ‘Bana inanınız, Wüllersdorf, desteksiz bina olmaz,’ demişti. Bunu söyleyen adam bir inşaat ustasıydı ve doğal olarak bu işi biliyordu.

Adamcağız söylediğinde haklıymış. O ‘destek’ konusunu düşünmediğim bir günüm yoktur.”

Wüllersdorf, içindikileri dışarı döktükten sonra şapkasını ve bastonunu aldı. Arkadaşının bu sözleri üzerine biraz önce ‘hayatı mutlu kılan küçük şeyler’ hakkında kendi söylediklerini hatırlamış olan Innstetten ise, Wüllersdorf’un anlattıklarını başını sallayarak kısmen de olsa onayladı ve kendi kendine gülümsedi.

“Peki, şimdi nereye gidiyorsunuz, Wüllersdorf? Bakanlığa gitmek için daha çok erken.”

“Bugünü tamamen kendime ayırdım. Önce kanal boyunca bir saat kadar dolaşmak istiyorum. Charlottenburg Bendine kadar gideceğim. Daha sonra Potsdam Caddesindeki Huth Birahanesinde kısa bir mola vermek için küçük tahta merdivenden dikkatlice yukarı çıkarım. Binanın altında bir çiçekçi dükkânı var.”

“Bu sizi mutlu edecek mi? Sizin için yeterli mi?”

“Mutlu edeceğini pek söyleyemem. Ama en azından yardımcı olur. Orada birahänenin müdavimleri, adlarını burada söylemenin doğru olmadığını düşündüğüm sabah içkicileriyle buluşurum. Biri Rotibor Dükünden, bir başkası Piskopos Prens Kopp’tan, üçüncüsü de Bismarck’tan bir şeyler anlatır. Gerçi anlattıklarının dörtte üçü doğru değildir; ama içine biraz nükte katarlarsa, fazla bilgiçlik taslamadan anlattıkları keyifle dinlenir.”

Wüllersdorf bunları söyledikten sonra gitti.

36. BÖLÜM

Mayıs ayı güzel geçti, haziran daha da güzel geçti. Effi, Rollo'nun gelmesiyle içinde ilk başta uyanan acılı bir duyguyu yendikten sonra, sadık köpeğine tekrar kavuştuğuna çok sevindi. Bu ince düşüncesinden dolayı Roswitha'yı övdü. Yaşlı Briest de karısının yanında Instetten için övgü dolu laflar ediyor, onun asil ruhlu ve düşünceli bir adam olduğunu, dar kafalılık etmediğini, her zaman kalbi temiz bir adam olduğunu söylüyordu. "Yazık ki, şu aptal olay yaşandı. Yoksa onlar herkese örnek olacak bir çiftti." Yeniden buluşma sırasında sakinliğini kaybetmeyen sadece Rollo oldu; çünkü onun ya zamanı ölçecek bir organı yoktu ya da yaşanan ayrılığı bir aksilik olarak görüyordu. Yaşlanmış olması da bunda etkili olmuştu. Hanımıyla yeniden karşılaşma sırasında sevgi gösterisinde bulunurken nasıl ölçülü davrandıysa, üzerine atlayıp yaltaklanırken de aynı şekilde ölçülü hareket ediyordu. Ama sadakati ve bağlılığı daha da artmıştı. Hanımının yanından bir an bile ayrılmıyordu. Briest'in av köpeğine iyi davranmakla birlikte, ona daha aşağı bir sınıflanmış gibi küçümseyerek bakıyordu. Geceleri Effi'nin kapısının önünde, paspasın üstünde uyuyor, sabahları dışarıda kahvaltı edildiği zaman, güneş saatinin yanında sessizce ve

uyuklayarak yatıyordu. Ancak, Effi kahvaltı masasından kalkıp antreye gelerek hasır şapkasını ve güneş şemsiyesini alınca, Rollo gençlik günlerini yeniden anımsıyor, eskisi kadar güçlü olup olmadığını düşünmeden köy yolunda hiç durmadan bir aşağı bir yukarı koşuyor, hanımıyla birlikte tarlalara girene kadar sakinleşemiyordu. Doğanın güzelliğinden çok temiz havaya ihtiyaç duyan Effi, ağaçlıklara girmekten kaçınıyor, genellikle tren istasyonuna giden ve kenarlarını yaşlı karaağaçların süslediği, şosenin başladığı yerden itibaren de kavak ağaçlarının kapladığı büyük yolda, bir saat uzaklıktaki istasyona kadar yürüyordu. Effi çevresinde gördüğü her şeyden mutlu oluyor, kolza ve yonca tarlalarından gelen mis gibi kokuyu büyük bir keyifle içine çekiyordu. Bazen de tarlakuşlarının yerden kalkışlarını seyrediyor, büyükbaş hayvanların su içmeye geldikleri kuyuları ve tekneleri sayıyordu. Arada bir de hafif bir çan sesi geliyordu kulağına. Effi o zaman gözlerini kapamak ve her şeyi unutturacak tatlı bir uykuya dalmak istiyordu. İstasyonun yakınında, şosenin hemen yanında bir yol silindiri duruyordu. Burası Effi'nin dinlenme yeri idi. Genç kadın her gün buraya geliyor ve perondaki kalabalığı ve hareketleri buradan izliyordu. Trenler gelip gidiyordu. Effi, ara sıra birleşen, daha sonra sola ve sağa doğru kayarak birbirinden ayrılan ve sonunda köyün ve küçük ormanın arkasında kaybolan iki beyaz duman şeridini ilgiyle seyrediyordu. Bu sırada Rollo yanında oturuyor, hanımının kahvaltısına katılarak son lokmayı da kaptıktan sonra, herhalde teşekkürlerini sunmak üzere, tarlalardaki saban izlerinin içinden çılgın gibi yukarıya doğru koşuyor ve ancak yanı başındaki bir saban

oyuğunun içinden kuluçkaya yatmış birkaç keklik havalanırsa olduğu yerde duruyordu.

*

“Bu yaz ne kadar da güzel geçiyor, anneciğim! Bir sene önce bu kadar mutlu olabileceğimi düşünemedim.” Effi bu sözleri her gün söylüyordu, özellikle de annesiyle birlikte havuzun çevresinde dolaşırken ya da henüz olgunlaşmamış bir elmayı dalından koparıp (dişleri çok sağlıklı olduğu için hiç çekinmeden) ısırdığında, hep bu tür sözler söylüyordu. Bayan Briest bunun üzerine kızının ellerini okşayarak şöyle diyordu, “Önce iyileş, Effi. Tamamen iyileş ve sağlığına kavuş. Daha sonra arzu ettiğin yaşama, eskisine değil, yepyeni bir yaşama kavuşursun. Tanrı’ya şükür ki mutlu olmanın pek çok yolu vardır. Göreceksin, seni mutlu edecek bir şey bulacağız.”

“Bana karşı çok iyisiniz, anneciğim. Aslında ben sizin hayatınızı da alt üst ettim, vaktinden önce yaşlandırdım sizi.”

“Ah, Effi, ne olur böyle konuşma. Önceleri ben de senin gibi düşünüyordum. Ama şu anki sessiz ve sakin yaşantımızın daha önceki gürültülü patırtılı yaşantımızdan daha iyi olduğunu anladım. Sağlığın düzelmeğe devam ederse, hep birlikte seyahate de çıkabiliriz. Doktor Wiesike sana Menton’u önerdiğinde hastaydın ve her şeye alınıyordun. Hasta olduğun için biletçiler ve garsonlar hakkında söylediklerinde haklıydın, ama artık sinirlerin düzeldiğine göre, seyahate çıkmamamız için bir neden yok. İnsan sağlıklı ve neşeli olunca, kendisini huzursuz eden şeylere kızmaz, beğenmediği davranış biçimlerine ve aptalca konuşmalara gülüp ge-

çer. Sonra güneyin masmavi denizini, beyaz yelkenleri ve kırmızı kaktüslerle kaplı kayalıkları seyretmek insanı herhalde çok mutlu eder. Ben oraları henüz görmedim, ama öyle olduğunu düşünüyorum. Bütün bunları görmeyi çok isterdim.”

Yaz böyle geçti. Effi'nin gökyüzünde yıldızların kayışını seyrettiği geceler geride kalmıştı. Genç kadın böyle gecelerde geç vakitlere kadar pencerenin önünde oturup bıkmadan yıldızları seyretmişti. “Ben hep inancı zayıf bir Hristiyandım. Ama biz gerçekten göklerden mi geldik acaba? Bu dünyadaki hayatımız sona erince, göklerdeki vatanımıza, yıldızlara ya da yıldızların ötesine geri mi döneceğiz? Bunu bilmiyorum, bilmek de istemiyorum, ama oralara özlem duyuyorum.”

Zavallı Effi, gökyüzündeki doğa harikalarını fazla seyretmiş ve onlar hakkında fazla kafa yormuştu. Bunun sonucu olarak da gece havası ve havuzdan yükselen pus, onu yeniden hasta yatağına mıhlamıştı. Doktor Wiesike gelip genç kadının durumunu gördükten sonra Briest'i bir kenara çekti ve dedi ki, “Artık yapabilecek bir şey yok. Kızınızın günleri sayılı. Kendinizi buna hazırlayın.”

Doktor çok doğru söylemişti. Aradan birkaç gün geçti. Vakit henüz geç değildi, saat on bile olmamıştı. Roswitha aşağı inip Bayan Briest'e, “Hanımefendi, hanımımın durumu kötüleşti,” dedi. “Sürekli kendi kendine konuşuyor, sanki arada bir de dua ediyor. Ama kendisi bunu kabul etmek istemiyor. Bilmiyorum ama onu her an kaybedecekmişiz gibi geliyor bana.”

“Benimle konuşmak mı istiyor?”

“Öyle bir şey söylemedi. Ama bunu istediğini sanıyorum. Onun nasıl olduğunu bilirsiniz. Belli ki sizi rahatsız edip korkutmak istemiyor. Yukarı gelseniz iyi olur.”

Bayan Briest, “Peki Roswitha, geliyorum,” dedi.

Saat onu vurmadan Bayan Briest yukarı çıktı ve Effi’nin odasına girdi. Odanın penceresi açıktı. Effi, pencerenin yanındaki dinlenme koltuğunda yatıyordu.

Bayan Briest, abanoz ağacından yapılmış, arkallığında yaldızlı üç çubuk bulunan küçük, siyah bir iskemleyi çekerek Effi’nin yanına oturdu, onun elini tuttu ve “Nasılsın Effi?” dedi. “Roswitha ateşinin çok yükseldiğini söylüyor.”

“Roswitha’ya bakma sen. O her şeyi büyütür. Yüzüme bakınca, öleceğimi sanıyor. Nasıl olduğumu ben de bilmiyorum; ama Roswitha herkesin de kendisi gibi kaygılanması gerektiğini düşünüyor.”

“Ölümü sakın karşılamaya hazır mısın, Effi?”

“Evet, anne.”

“Bu konuda yanılmadığından emin misin? Dünyada herkes yaşamak ister, özellikle de gençler. Sen daha o kadar gençsin ki, sevgili Effi’m.”

Effi bir süre sustu. Sonra, “Biliyorum, anneciğim,” dedi. “Ben çok kitap okumadım. Innstetten buna hep şaşırır, doğru bulmadığını söylerdi.”

Effi, Innstetten’in adını ilk kez ağzına alıyordu. Annesi bundan çok etkilendi ve kızının artık son anlarını yaşadığını hissetti.

Sözü alarak, “Ama zannedersen bana bir şeyler anlatmak istiyordun, Effi,” dedi.

“Evet, anne. Sana bir şey anlatmak istiyordum; çünkü sen benim henüz çok genç olduğumu söyledin. Evet, daha çok gencim, ama bunun bir zararı yok ki. Evliliğimizin mutlu günlerinde, Innstetten akşamları bana kitap okurdu. Onun çok güzel kitapları vardı. Bunlardan birinde şöyle bir öykü anlatılıyordu: Bir

adamı, ziyafet sofrasındaiken bir yere çağırmışlar. Ertesi gün bu adam, kendisi ayrıldıktan sonra ziyafetin nasıl geçtiğini sormuş. Ona şöyle yanıt vermişler: ‘Ah, bir sürü şey oldu. Ama aslında siz hiçbir şey kaçırmadınız,’ Bu sözcükler benim beynime iyice işledi, anne. İnsan sofradan biraz erken kaldırılsa da bir önemi olması gerekmez.”

Bayan Briest susuyordu. Effi koltukta biraz doğrularak: “Mademki eski zamanlardan ve Innstetten’den laf açıldı, sana bir şey daha söyleyeyim, anneciğim,” dedi.

“Kendini yoruyorsun, Effi.”

“Hayır, hayır. Biraz içimi dökmek beni yormaz, tam tersine rahatlatır. Sana şunu söylemek istiyordum: Tanrı’yla ve insanlarla barışık olarak ölüyorum. *Onunla* da barışığım.”

“İçinde ona karşı derin bir öfke mi vardı? Gerçi şimdi sırası değil, ama bunu söylediğim için beni bağışla, Effi’ciğim, bu büyük acıyı yaşamanıza kendin sebep olmadın mı?”

Effi başını salladı. “Evet, anneciğim. Acı ama ne yazık ki öyle. Ama yaşadığım bütün bu korkunç olaylardan sonra, senin de bildiğin gibi, bir de Annie’yle yaşadıklarım eklenince, ona çok kırıldım. Şu komik sözcüğü kullanmama izin verirsen, saldırıya saldırıyla karşılık verdim ve Innstetten’in suçlu olduğuna kendimi inandırdım. Çünkü onun yalnızca kendini düşünen, kişiliksiz biri olduğunu, aynı zamanda da acımasız olduğunu düşünüyordum. İşte o zaman ona karşı dudaklarımdan lanetli sözler dökülmüştü.”

“Peki, bu seni şimdi üzüyor mu?”

“Evet, üzüyor. Onun her bakımdan doğru hareket

ettiğini, hayatımın en güzel günleri saydığım bu hastalık günlerimde anladığımı bilmesini isterim. Zavallı Crampas'ı düelloya davet etmekte de haklıydı. Başka türlü davranamazdı. Onun beni en çok yaralayan hareketi, yani kendi öz çocuğumu bana karşı bir savunma silahı olarak yetiştirmiş olması, bana ne kadar ağır da gelse, ne kadar acı da verse, bunda da haklıydı. Bu inançla öldüğümü bilmesini isterim. Bunu ona söyle, anne. Bu onu avutacak, yaşamak için güç verecek, belki de onu kendisiyle barıştıracaktır. Çünkü Innstetten'in pek çok iyi yönleri vardı, gerçek sevgiyi tatmayan biri ne kadar asil olabilirse o kadar asildi."

Bayan Briest, Effi'nin çok yorulduğunu, uyumak üzere olduğunu ya da uyumak istediğini anladı. Yavaşça oturduğu yerden kalktı ve dışarı çıktı. Annesi odadan çıkar çıkmaz Effi de kalktı ve gecenin serin havasını bir kere daha içine çekmek için açık pencereye iyice yaklaştı. Gökyüzündeki yıldızlar pırıl pırıl parlıyor, parkta yaprak kıpırdamıyordu. Ama, Effi karanlık geceye kulak kabarttığında, çınar ağaçlarına incecik bir yağmur vurduğunu belirgin biçimde duyar gibi oluyordu. Genç kadın kurtulduğunu hissetti.

"Huzur, huzur."

*

Bir ay sonrasıydı. Eylül sona ermek üzereydi. Hava güzeldi, ama parktaki ağaçların yaprakları daha şimdiden kırmızı ve sarı renklere bürünmüştü. Üç gün süren gündönümü fırtınasından beri de düşen yapraklar her tarafa dağılmışlardı. Çiçek tarhında küçük bir değişiklik yapılmış, güneş saati yerinden kaldırılmıştı, onun yerinde dünden beri beyaz bir mermer levha duruyordu.

Mermer levhanın üstünde sadece "Effi Briest" adı yazılıydı, yazının altında da bir haç işareti vardı. Effi, "Mezar taşıma eski adımın yazılmasını isterim, öteki adımın saygınlığını koruyamadım," demişti. Son arzusu bu olmuştu. İsteğini yerine getireceklerine söz vermişlerdi.

Evet, mermer levha dün getirilmiş ve yerine konulmuştu. Şimdi Bay ve Bayan Briest, kızlarının mezarının karşısına oturmuşlar, mezar taşını çevreleyen gün çiçeklerine bakıyorlardı. Rollo, başını patilerinin arasına almış, mezar taşının yanında yatıyordu.

Tozlukları giderek daha da bollaşan Wilke, kahvaltıyı ve postadan çıkan mektupları getirdi. Yaşlı Briest, "Wilke, küçük arabayı hazırlamalarını söyle. Karımla birlikte kırlara gitmek istiyorum," dedi.

Bu arada Bayan Briest, kahveyi fincanlara koymuş, çiçeklere ve çiçek tarhlarına bakıyordu. "Bak görüyor musun Briest, Rollo yine mezarın önünde yatıyor. Hanımının ölümü onu bizden daha çok sarsmışa benziyor. Artık yemek de yemiyor."

"Evet, Luise. Hayvanlar. Hep derim ya. Biz insanlar sanıldığı gibi değiliz. Ama hep içgüdüden söz ederiz. Aslında içgüdüsel davranış, davranışların en iyisidir."

"Böyle konuşma, Briest. Darılma ama sen böyle felsefe yapacak biri değilsin. İyi bir düşünme yeteneğin var, ama bu tür konular hakkında konuşabilecek bilgi düzeyine sahip değilsin..."

"Evet, değilim."

"Bazı soruların mutlaka sorulması gerekiyorsa, üzerinde konuşmamız gereken başka konular da var, Briest. Sana şunu söyleyebilirim ki, zavallı kızımız şurada yattığından beri bu tür soruların aklımdan geçmediği bir günüm yok."

“Ne tür sorular bunlar?”

“Acaba bütün bu olanlarda bizim *hiç mi* suçumuz yok?”

“Saçma bunlar, Luise. Ne demek istiyorsun?”

“Acaba, kızımızı daha farklı yetiştirmemiz gerekmez miydi? Özellikle de biz. Çünkü Rahip Niemeyer hiçbir şeyi doğru dürüst öğretemeyen biri, her şeyi kuşku içinde bırakan, işe yaramaz bir insan. Böyle söylemek beni üzüyor ama Briest... ama senin şu sürekli iki yanlı konuşmaların yok mu... Bu olayda ben de kusurlu davrandığım için kendimi suçluyorum: Acaba evlenmek için daha çok küçük değil miydi Effi?”

Bu konuşmalar sırasında uykusundan uyanan Rollo, yavaş yavaş başını salladı. Briest sakın bir sesle: “Ah, Luise, kapat bu konuyu... bu çok derin bir konu,” dedi.

Effi Briest, Thomas Mann'a göre,
"şimdiye dek yazılmış en iyi altı romandan biri"dir.

19. yüzyılın Prusya'sında, katı toplum kurallarının geçerli olduğu bir dönemde, on yedi yaşına henüz basmış olan Effi kendisinden yirmi bir yaş büyük bir devlet memuruyla evlendirilerek başka bir kasabaya taşınır. O güne dek anne babasından gördüğü ilgi ve sevgiyle bolca şımartılan genç kız, benzer ilgiyi yeni eşinden de beklediğinde büyük bir düş kırıklığına uğrar. Bir süre sonra, mesleğinde yükselme hırsıyla kendisine yeterince ilgi gösteremeyen eşinden uzaklaşan Effi, eşinin yakın bir arkadaşıyla yasak bir ilişkinin içinde bulur kendini. Geleneklerine körü körüne bağlı bir toplumda, kısa süreli de olsa yaşadığı bu yasak ilişki, Effi'nin hayatında pişmanlık ve dram dolu bir sayfa açacaktır.

Sınırları toplum baskısıyla çizilen yaşantısında çocukluğu ve kadınlığı arasında sıkışıp kalan Effi'nin hayatı yalnızca 19. yüzyıl Prusya'sının değil, günümüzün de en önemli sorunlarından birine ayna tutuyor.

₺ 29.00

ALFA	 alfakitap	 alfakitap		KLASİK
	 alfakitap	www.alfakitap.com		